

**PLAN ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO**

Warszawa 2018 r.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego
Województwa Mazowieckiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

przyjęty Uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r.

Opracowany w:

**MAZOWIECKIM BIURZE
PLANOWANIA
REGIONALNEGO
W WARSZAWIE**

Pod kierunkiem:

dr Elżbiety Kozubek

Dyrektora Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie

Przy współpracy:

Oddziałów Terenowych w Ciechanowie, Ostrołęce, Płocku, Radomiu i Siedlcach

Konsultacja naukowa:

prof. dr hab. Zygmunt Niewiadomski

Warszawa 2018

Szanowni Państwo,

Samorząd Województwa Mazowieckiego konsekwentnie realizuje politykę rozwoju regionu na podstawie dokumentów strategicznych i planistycznych, które w razie potrzeby aktualizuje. Od ostatniej zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego upłynęły ponad cztery lata. Był to okres dynamicznego rozwoju Mazowsza, w którym PKB na mieszkańca regionu, mierzone według parytetu siły nabywczej, w ostatnich latach znacząco przekraczało średnią Unii Europejskiej. Jednocześnie rozwijana była infrastruktura, liniowa i punktowa, i w efekcie znaczna część zapisów dotychczasowego dokumentu, w szczególności w zakresie inwestycji, została zrealizowana. Wszystkie te aspekty uwzględniono w nowym Planie.

Drugim czynnikiem determinującym konieczność aktualizacji Planu były zmiany w przepisach prawnych, w tym obowiązek przygotowania planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego – Warszawy. Inne istotne elementy dotyczyły zmian legislacyjnych w zakresie przygotowania i realizacji inwestycji sieci przesyłowych – pozwalając na ich realizację z pominięciem przepisów o planowaniu przestrzennym, lokalizacji elektroenergetycznych – nakazując uwzględnienie warunków ich lokalizacji w planie województwa, czy ochrony krajobrazu – nakładając na samorząd województwa obowiązek przeprowadzenia audytu krajobrazowego i uwzględnienia jego wyników w planie zagospodarowania województwa. Wskazaniem do aktualizacji Planu były również zmiany w dokumentach na poziomie krajowym – w tym nowa średniookresowa strategia – Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju.

Samorząd Województwa Mazowieckiego przygotował zmieniony Plan zagospodarowania województwa mazowieckiego, określający stan i wskazujący kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa, biorąc pod uwagę poszczególne dziedziny rozwoju, jak też poszczególne obszary województwa. Plan uwzględnia podział statystyczny województwa na dwie jednostki NUTS-2 – warszawski stołeczny i mazowiecki regionalny. Wskazuje ponadto mniejsze obszary wymagające szczególnej uwagi z racji słabego dostępu do dóbr i usług, czy potrzeby wsparcia procesów rozwojowych.

Aby zapewnić możliwość uwzględnienia punktu widzenia wszystkich interesariuszy, jak też uniknięcia konfliktów, procedura przygotowania Planu obejmowała szeroko zakrojone konsultacje społeczne. Zgodnie z procedurą, rozestane zostały pisma do urzędów, instytucji i organizacji. Zorganizowano konferencje w poszczególnych częściach województwa. Zbierano wnioski i uwagi w różnych formach – od ustnych po przesyłane drogą elektroniczną.

W tym miejscu chciałbym podziękować za Państwa zaangażowanie – w trakcie konsultacji wpłynęło 20 tysięcy wniosków i ponad 2 tysiące uwag. W ten sposób, wspólnym wysiłkiem pracowników samorządu oraz mieszkańców, firm i instytucji obszaru województwa mazowieckiego, powstał przedmiotowy dokument. Udział różnych podmiotów w jego przygotowaniu jest tym bardziej istotny, że ich rolą będzie również wdrażanie Planu, nieograniczające się do działań Samorządu Województwa Mazowieckiego.

Przekazujemy niniejszy dokument w Państwa ręce, jako źródło informacji i narzędzie służące skoordynowanemu, efektywnemu i trwałemu rozwojowi województwa mazowieckiego i poszczególnych jego podregionów.

Marszałek Województwa Mazowieckiego

Adam Struzik

Spis treści

1. Wprowadzenie	9
1.1. Informacje wstępne	10
2. Stan i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego	15
2.1. Struktura użytkowania ziemi	15
2.2. Podstawowe elementy sieci osadniczej	19
2.3. Obszary funkcjonalne – granice i zasady zagospodarowania	23
2.4. Infrastruktura transportowa	27
2.5. Infrastruktura energetyczna	40
2.6. Infrastruktura sieci szerokopasmowego Internetu	49
2.7. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków	51
2.8. Gospodarka odpadami	55
2.9. Infrastruktura społeczna	56
2.10. Ochrona środowiska i zasobów przyrody	64
2.11. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego	71
2.12. Gospodarka	77
2.13. Bezpieczeństwo	86
3. Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy	94
3.1. Struktura użytkowania ziemi	94
3.2. Podstawowe elementy sieci osadniczej	98
3.3. Infrastruktura transportowa	100
3.4. Infrastruktura energetyczna	109
3.5. Infrastruktura sieci szerokopasmowego Internetu	117
3.6. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków	119
3.7. Gospodarka odpadami	122
3.8. Infrastruktura społeczna	123
3.9. Ochrona środowiska i zasobów przyrody	130
3.10. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego	138
3.11. Gospodarka	142
3.12. Bezpieczeństwo	150
4. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – wiążące ustalenia Planu	156
5. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – poziom krajowy i lokalny	166
6. Postulaty i rekomendacje dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa	187
7. Postulaty i rekomendacje dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy	192
POWIĄZANIA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO Z WOJEWÓDZTWAMI SĄSIEDNIMI	198
SŁOWNIK POJĘĆ	203
SŁOWNIK SKRÓTÓW	205
SPIS RYCIN	207
SPIS TABEL	208
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	208
ZAŁĄCZNIK NR 1. WYKAZY	209

1. Wprowadzenie

Szanowni Państwo,

Do projektu zmiany *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego* napłynęło ponad 20 000 uwag i wniosków, których znaczną część stanowiły protesty związane z umiejscowieniem na mapach województwa mazowieckiego inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym. To zobowiązuje do wyjaśnienia kwestii związanych z obowiązującym systemem prawnym w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz miejscem planu zagospodarowania przestrzennego województwa (PZPW) w tym systemie.

PZPW został ukształtowany przez ustawodawcę jako poziom odniesienia dla planowania przestrzennego gmin, łączący politykę przestrzenną państwa i województwa. Oznacza to, że w PZPW poza polityką przestrzenną województwa, zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, powinny znaleźć się także ustalenia polityki przestrzennej państwa. O ile regionalna polityka przestrzenna określana jest szczegółowo przez samorząd województwa, o tyle polityka przestrzenna państwa, stosownie do ustaleń ustawodawcy, jest tylko uwzględniana w PZPW. Samorząd województwa nie posiada ustawowych kompetencji do tego, by tę politykę uzupełniać, a tym bardziej kreować. Jest zobowiązany tylko do przeniesienia inwestycji celu publicznego poziomu krajowego do planu województwa. Inne działanie samorządu w tej mierze byłoby ustawowo niedopuszczalnym przejęciem kompetencji centralnych organów państwa przez samorząd województwa. Inwestycje te zostały w niniejszym *Planie* uwzględnione i przedstawione kartograficznie w sposób ramowy/kierunkowy – orientacyjny. Ich konkretne usytuowanie/przebieg nastąpi dopiero w stosownych dokumentach rządowych, a konkretnie w projektach tych inwestycji.

Zatem interpretacji zapisów niniejszego *Planu* należy dokonywać w świetle przedstawionych powyżej uwarunkowań prawnych, a uwagi, petycje i protesty kierować do właściwych organów, ponieważ samorząd województwa nie ma kompetencji do oceny merytorycznej zasadności i lokalizacji inwestycji z poziomu krajowego.

Wiążące wypowiedzanie się w tej mierze, w ustawowo kształtowanej procedurze planistycznej, byłoby naruszeniem prawa skutkującym nieważnością tych czynności. To oczywiście nie wyklucza działań samorządu o charakterze postulatycznym ze strony projektodawcy zmiany *Planu* pod adresem właściwych organów administracji rządowej. Nie bez przyczyny w projekcie *Planu* znalazły się zapisy właśnie o tym charakterze w odniesieniu do wielu inwestycji celu publicznego poziomu krajowego, nieuwzględnionych w dokumentach planistycznych poziomu krajowego. W przypadku zaś inwestycji zawartych w stosownych dokumentach rządowych, a wywołujących konflikty przestrzenne, konkretna lokalizacja, z mocy ustawy, staje się przedmiotem negocjacji i uzgodnień zainteresowanych gmin, władz rządowych i inwestora.

Mając powyższe na uwadze, nie można oczekiwać od PZPW rozwiązania wszystkich problemów i konfliktów przestrzennych. Jest to tylko jeden z elementów systemu planowania przestrzennego, i choć ważny dla realizacji idei ładu przestrzennego, zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nie ma charakteru prawa powszechnie obowiązującego i jako taki wymaga przełożenia jego ustaleń na język norm prawnych planów miejscowych.

Elżbieta Kozubek

1.1. Informacje wstępne

1.1.1. Podstawy zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

Prace nad zmianą *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego* (dalej: *Plan* lub *PZPWM*) rozpoczęto wraz z podjęciem przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w dniu 21 listopada 2016 r. uchwały nr 196/16 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany tego dokumentu. Działania te podyktowane były przede wszystkim istotnymi zmianami przepisów prawnych.

Podstawę prawną dla zmiany *Planu* stanowią następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2018 r. poz. 913, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2018 r. poz. 1307, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2018 r. poz. 1945),
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2018 r. poz. 2081),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2018 r. poz. 799, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1472),
- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2017 r. poz. 1566, z późn. zm.).

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (dalej: *UoPiZP*), *Plan* uwarunkowany jest ustaleniami:

- strategii rozwoju województwa;
- koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- programów zawierających zadania rządowe, służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym, o których mowa w art. 48 *UoPiZP*;
- dokumentów przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, zgodnie z ich właściwością, służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Plan stanowi element systemu planowania przestrzennego i pełni w nim funkcję koordynacyjną między planowaniem krajowym a planowaniem lokalnym. *Plan* nie jest aktem prawa miejscowego – jest aktem kierownictwa wewnętrznego wiążącego organy i jednostki organizacyjne samorządu województwa. Nie stanowi bezpośredniej podstawy prawnej decyzji administracyjnych ustalających lokalizację inwestycji. Nie narusza uprawnień gmin w zakresie miejscowego planowania przestrzennego.

Plan stanowi podstawę dla:

- uzgadniania bądź opiniowania projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin¹ (dalej: *SUiKZP*), miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego² (dalej: *MPZP*), planów³ i programów rewitalizacji⁴ oraz miejscowych planów odbudowy⁵,
- opiniowania projektów dokumentów rządowych dotyczących polityki przestrzennej i regionalnej,

---

¹ *UoPiZP*

² jw.

³ jw.

⁴ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2018 r. poz. 1398).

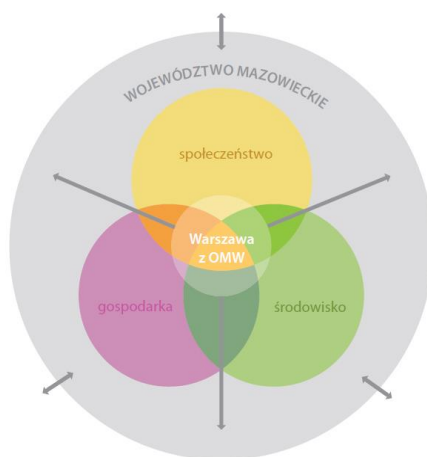
⁵ Ustawa z dnia 11 sierpnia 2001 r. o szczególnych zasadach odbudowy, remontów i rozbiórek obiektów budowlanych zniszczonych lub uszkodzonych w wyniku działania żywiołu (Dz.U. z 2018 r. poz. 1345).

- zgłaszania uwag i wniosków do programów rządowych,
- współtworzenia programów operacyjnych i kontraktów terytorialnych,
- konstruowania budżetu województwa w zakresie realizacji programów i zadań wojewódzkich,
- opiniowania w zakresie problemów wspólnych z sąsiednimi województwami.

1.1.2. Zintegrowane planowanie rozwoju regionalnego

Samorząd Województwa Mazowieckiego prowadzi politykę rozwoju, dążąc do zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju, zachowania spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej, wzrostu konkurencyjności gospodarki regionu oraz tworzenia nowych miejsc pracy.

Zintegrowane planowanie rozwoju województwa mazowieckiego łączy aspekty społeczne, gospodarcze i środowiskowe. Jest realizowane zgodnie z zapisami dokumentów strategicznych, planistycznych i programowych (Ryc. 1, Ryc. 2).

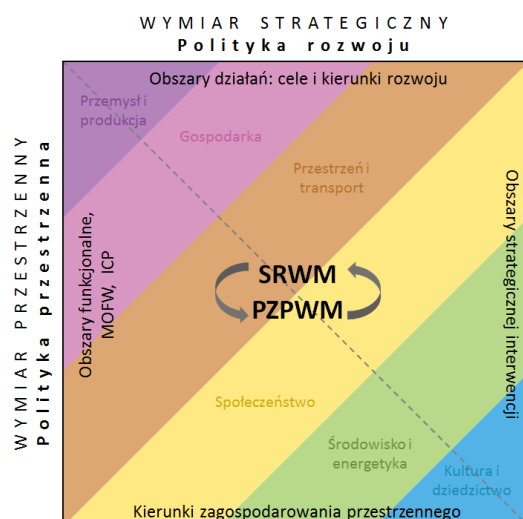
Ryc. 1. Model relacji systemu społeczeństwo – gospodarka – środowisko i interakcji Warszawa z OMW – Region

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze (2013)

Głównym dokumentem strategicznym regionu jest *Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze* (dalej: *Strategia* lub *SRWM 2030*). Układ jej celów ma charakter hierarchiczno-horyzontalny. Nadrzędnym celem *Strategii* jest zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim oraz wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy (dalej: *OMW*) w Europie. Cele rozwojowe zostały wyznaczone w sześciu obszarach działań: *Przemysł i produkcja, Gospodarka, Przestrzeń i transport, Społeczeństwo, Środowisko i energetyka, Kultura i dziedzictwo*. Poszczególne działania *Strategii* zostały określone w wymiarze terytorialnym – odrębnie dla miast, Warszawy z *OMW* i obszarów wiejskich.

Polityka przestrzenna województwa mazowieckiego jest określona i realizowana w ramach *SRWM 2030*. Podstawowym narzędziem jej prowadzenia na poziomie regionu jest *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego*, będący wyrazem polityki przestrzennej samorządu województwa – jest także głównym narzędziem jej realizacji, poprzez wyznaczone kierunki zagospodarowania przestrzennego.

Zgodność polityki rozwoju i polityki przestrzennej w zakresie obszarów działań i celów rozwojowych określonych w *SRWM 2030* oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego *PZPWM* przedstawiono w Tabeli 1.

Ryc. 2. Model relacji polityki rozwoju i polityki przestrzennej województwa mazowieckiego

Źródło: opracowanie MBPR

Tabela 1. Zgodność polityki rozwoju i polityki przestrzennej w głównych dokumentach strategicznych i planistycznych województwa mazowieckiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego – stan i kierunki zagospodarowania przestrzennego	Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze – obszary działań i cele rozwojowe
Obszary funkcjonalne – granice i zasady zagospodarowania Struktura użytkowania terenu Strategiczne obszary produkcji rolniczej	Przemysł i produkcja Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym
Podstawowe elementy sieci osadniczej Obszary funkcjonalne – granice i zasady zagospodarowania Struktury funkcjonalno-przestrzenne Struktura użytkowania terenu Strategiczne obszary produkcji rolniczej	Gospodarka Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii
Struktura użytkowania terenu Podstawowe elementy sieci osadniczej Obszary funkcjonalne – granice i zasady zagospodarowania Struktury funkcjonalno-przestrzenne Powiązania transportowe	Przestrzeń i transport Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego
Dostępność do usług (obszary problemowe)	Społeczeństwo Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki
Infrastruktura energetyczna Infrastruktura wodno-kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków Gospodarka odpadami Ochrona środowiska i zasobów przyrody Obszary szczególnego zagrożenia powodzią Infrastruktura krytyczna – przedsiębiorcy o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym	Środowisko i energetyka Zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska
Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego Turystyka	Kultura i dziedzictwo Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia
Obszary funkcjonalne – granice i zasady zagospodarowania	Obszary strategicznej interwencji (OSI)

Źródło: opracowanie MBPR

1.1.3. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

Stan i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego związane są z przemianami zachodzącymi w przestrzeni europejskiej i krajowej, jak również wynikają z procesów rozwojowych zachodzących wewnątrz regionu, kształtowanych w ramach polityki rozwoju województwa mazowieckiego, wyrażonej w *SRWM 2030*.

Województwo mazowieckie jest największym województwem Polski, zarówno pod względem powierzchni (35,6 tys. km², tj. 11,4% obszaru całego kraju), jak również liczby ludności (5,4 mln mieszkańców, tj. 14,0% ludności kraju⁶). Jest to region o najwyższym potencjale gospodarczym w skali kraju (produkt krajowy brutto 399 mld zł, tj. 22,2% PKB kraju w 2015 r.⁷) i jeden z najszybciej rozwijających się regionów europejskich. Cechą wyróżniającą województwo mazowieckie jest położenie na jego obszarze Warszawy, pełniącej funkcje stołeczne i stanowiącej centrum rozwoju społeczno-gospodarczego w skali regionalnej i krajowej, a nawet europejskiej.

Sieć osadniczą województwa mazowieckiego, oprócz Warszawy, tworzą ośrodki o randze regionalnej – Radom i Płock oraz subregionalnej – Ostrołęka, Ciechanów i Siedlce. Z uwagi na swój potencjał gospodarczy i demograficzny ośrodki te pełnią rolę równoważącą w stosunku do Warszawy i mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia spójności wewnętrznej regionu. Elementami sieci osadniczej województwa mazowieckiego są również pozostałe ośrodki powiatowe oraz gminne, pełniące funkcje lokalnych centrów rozwoju dla powiązanych z nimi funkcjonalnie obszarów wiejskich.

Istotną cechą wpływającą na strukturę przestrzenną województwa mazowieckiego jest krzyżowanie się na jego obszarze międzynarodowych i krajowych korytarzy transportowych, dla których funkcję głównego węzła transportowego pełni Warszawa. Przyjęty w *Planie* kształt podstawowych elementów infrastruktury transportowej województwa mazowieckiego jest oparty na sieci bazowej i sieci kompleksowej wyznaczonych w ramach Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T.

Duże znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju mają, zlokalizowane na obszarze województwa mazowieckiego, obiekty i powiązania infrastrukturalne, tworzące systemy przesyłu energii elektrycznej, gazu i paliw płynnych. Jako elementy o kluczowym znaczeniu wskazuje się elektrownię Kozienice i rafinerię w Płocku, jak również przebiegające przez obszar województwa odcinki infrastruktury o znaczeniu międzynarodowym: połączenie elektroenergetyczne Polska-Litwa, gazociąg „Jamał-Europa” oraz rurociąg naftowy „Przyjaźń”. Województwo mazowieckie posiada także znaczący potencjał w zakresie pozyskiwania energii opartej o źródła odnawialne, które zostały opisane w rozdziale 2.5.4. *Odnawialne źródła energii*.

Znajdujące się na obszarze województwa mazowieckiego duże kompleksy leśne oraz doliny rzek mają istotne znaczenie dla zapewnienia ciągłości europejskich i krajowych sieci ekologicznych. Formy ochrony przyrody znajdujące się na terenie województwa obejmują około 11% wszystkich obszarów chronionych kraju. Tereny cenne przyrodniczo wraz z obiektami o dużym znaczeniu historyczno-kulturowym kształtują pasma przyrodniczo-kulturowe województwa mazowieckiego o szczególnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i funkcjach rekreacyjnych.

Na terenie województwa mazowieckiego, do terenów otwartych, wolnych od procesów urbanizacji, oprócz terenów ochrony przyrody, zalicza się również obszary o strategicznym znaczeniu dla produkcji żywności, pełniące funkcje rolnicze. Obszary te stanowią nie tylko o samowystarczalności żywnościowej województwa, ale mają również znaczenie ponadregionalne.

Uwarunkowania zewnętrzne, dotyczące kierunków rozwoju przestrzennego województwa mazowieckiego, wynikają z dokumentów krajowych, określających model rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego Polski w perspektywie do 2030 r.:

⁶ Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2017 r., stan w dniu 31 XII, GUS.

⁷ BDL, stan na 2015 r.

Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (dalej: KPZK 2030) oraz Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (dalej: SOR).

Stosownie do regulacji art. 39 ust. 4 i art. 47 ust. 2 UoPiZP w Planie uwzględniono ustalenia KPZK 2030, dotyczące w szczególności:

- podstawowych elementów krajowej sieci osadniczej;
- wymagań z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego, zabytków, z uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie;
- rozmieszczenia infrastruktury społecznej o znaczeniu międzynarodowym i krajowym;
- rozmieszczenia obiektów infrastruktury technicznej i transportowej, strategicznych zasobów wodnych i obiektów gospodarki wodnej o znaczeniu międzynarodowym i krajowym;
- obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym.

W Planie uwzględniono również działania i projekty strategiczne, odnoszące się do obszaru województwa mazowieckiego, określone w SOR, w zakresie:

- celów strategicznych:
  - Cel I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną,
  - Cel II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony,
  - Cel III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu,
- obszarów wpływających na osiągnięcie ww. celów SOR:
  - Kapitał ludzki i społeczny,
  - Cyfryzacja,
  - Transport,
  - Energia,
  - Środowisko,
  - Bezpieczeństwo narodowe,

które służą osiągnięciu celu głównego SOR, jakim jest „tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”.

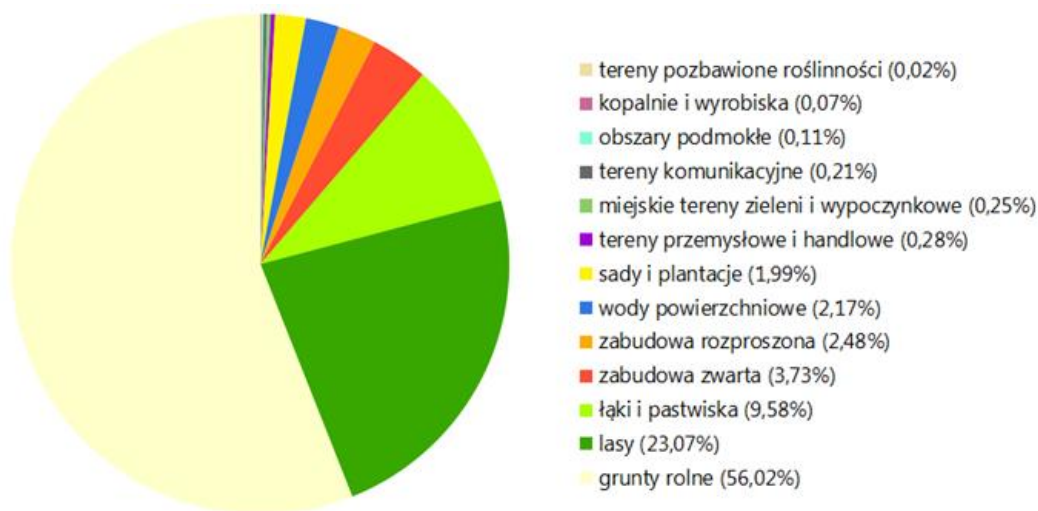
2. Stan i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

2.1. Struktura użytkowania ziemi

Użytkowanie ziemi jest najbardziej syntetycznym wskaźnikiem informacji orientującej o wykorzystaniu przestrzeni i jednocześnie jest reprezentacją faktycznego stanu zagospodarowania przestrzennego. Stąd PZPWM, jak również Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Warszawy (dalej: Plan MOFW), uzupełniono o mapy dotyczące użytkowania ziemi na obszarze województwa mazowieckiego⁸ (Ryc. 4) i miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy (Ryc. 36). Obejmują one poszczególne formy użytkowania ziemi, do których należą m.in. tereny zabudowane (w tym obszary zurbanizowane i ciągi komunikacyjne) oraz tereny otwarte, wolne od procesów urbanizacji.

W strukturze użytkowania ziemi województwa mazowieckiego (Ryc. 3)⁹ dominują grunty użytkowane rolniczo, zajmujące 56% powierzchni województwa, oraz tereny lasów i zadrzewień – 23% powierzchni obszaru. Użytki rolne przeważają w zachodniej części województwa, a także na krańcach wschodnich, jednocześnie rejonu te cechuje niższa lesistość. Znaczący udział w strukturze użytkowania ziemi mają również łąki i pastwiska (9,6% pow. województwa), a także, skupione w jego południowo-zachodniej części, sady (2,5% pow. województwa). Około 2,3% powierzchni województwa mazowieckiego stanowią obszary podmokłe i znajdujące się pod wodami.

Tereny zurbanizowane obejmują 6,7% powierzchni województwa, z czego zabudowa zwarta – 3,7%, zabudowa rozproszona – 2,5%, tereny przemysłowe i handlowe – 0,3%, zaś tereny komunikacyjne 0,2%. Najbardziej zurbanizowaną częścią województwa jest centralnie położona aglomeracja warszawska. Pozostałe duże ośrodki miejskie (Radom, Płock, Siedlce, Ostrołęka, Ciechanów) również odznaczają się gęstą zabudową. Skala urbanizacji mniejszych ośrodków miejskich jest jednak nieporównywalna w stosunku do obszaru metropolitalnego stolicy.

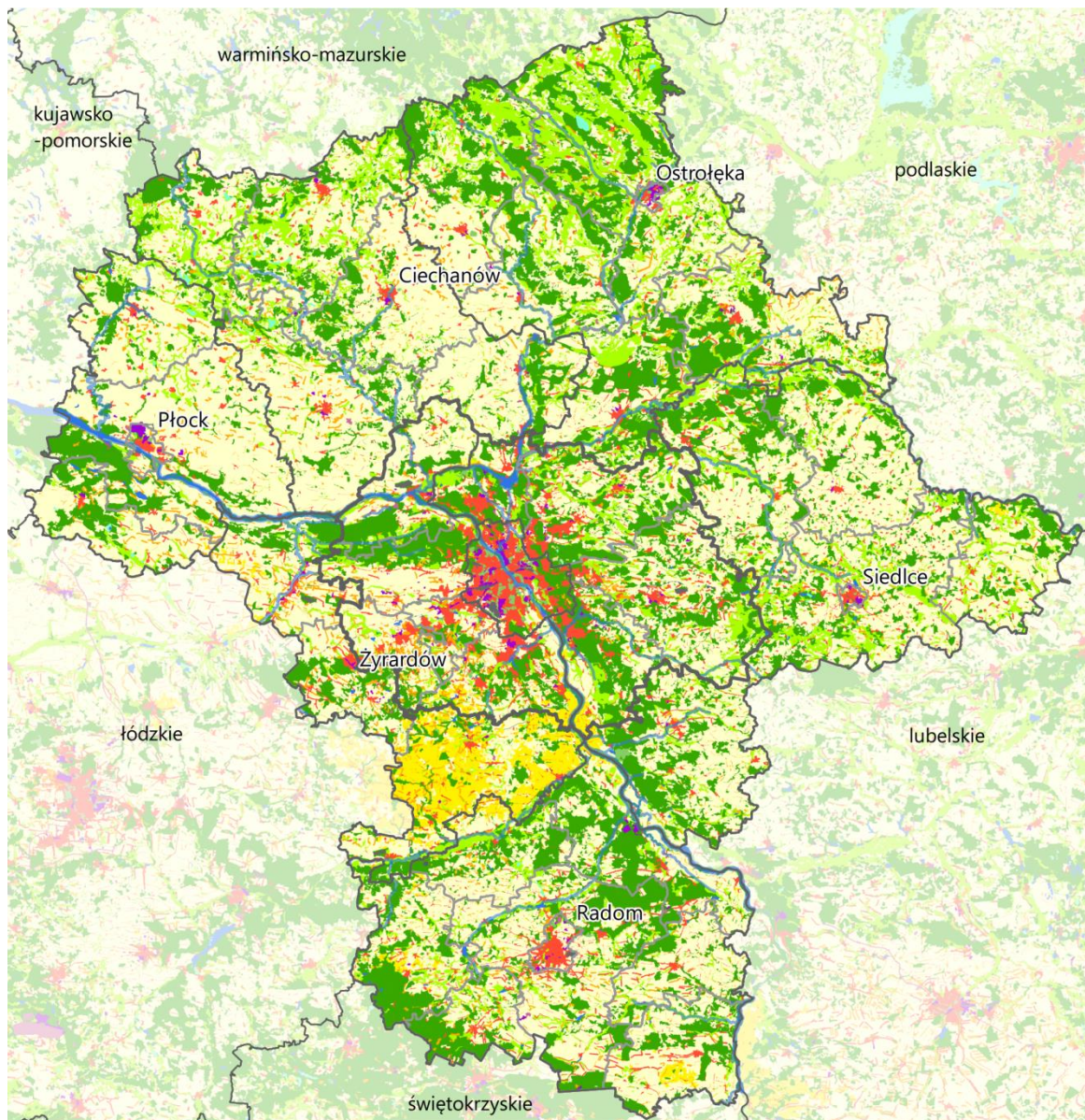

Ryc. 3. Udział poszczególnych rodzajów użytkowania w strukturze użytkowania ziemi województwa mazowieckiego

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie CORINE Land Cover 2012

⁸ Na podstawie CORINE Land Cover 2012.

⁹ jw.

Ryc. 4. Struktura użytkowania ziemi

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie CORINE Land Cover 2012

Wśród struktur funkcjonalno-przestrzennych województwa mazowieckiego w *Planie* wyróżnia się (Ryc. 5):

- **Miejski Obszar Funkcjonalny Warszawy** (dalej: MOFW), do którego adresuje się działania zgodne z *Planem MOFW*;
- **Dolinę Środkowej Wisły**, dla której niezbędne jest zapewnienie równowagi pomiędzy potrzebą ochrony środowiska przyrodniczego, działaniami na rzecz przeciwdziałania zagrożeniu powodziowemu oraz wykorzystaniem gospodarczym Wisły zgodnie z ustawą Prawo Wodne¹⁰;
- **Park Rzeki Wisły (Vistula River Park)**, do którego adresuje się działania zgodne ze *Studium Programowo-Przestrzennym dla terenów nadrzecznych Wisły położonych w województwie mazowieckim, w Regionie Wodnym Środkowej Wisły*¹¹;
- **obszar wokół Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin**, do którego adresuje się działania zgodne z *Regionalnym zintegrowanym planem policentrycznego rozwoju obszarów wokół Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin*¹².

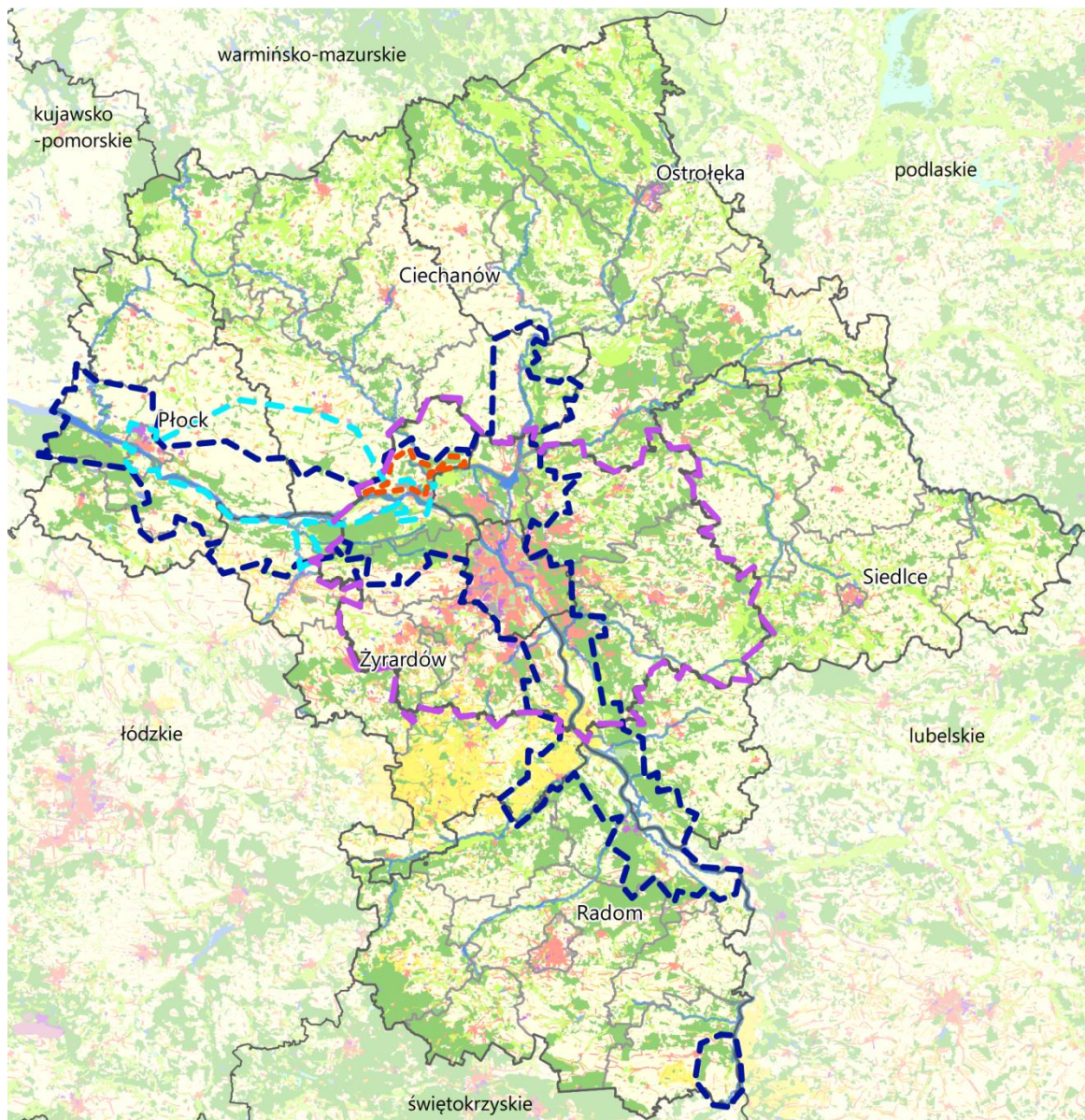
Struktura użytkowania ziemi województwa mazowieckiego podlega ciągłym przeobrażeniom na skutek zachodzących w przestrzeni procesów urbanizacyjnych. Szczególną rolę odgrywają procesy suburbanizacji. Intensywne rozlewanie się zabudowy widoczne jest w MOFW, szczególnie wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Procesy te zachodzą również w otoczeniu miast regionalnych i subregionalnych, jednak skala tego zjawiska jest mniejsza i silnie skorelowana z wielkością miasta. W przypadku Radomia i Płocka obejmuje prawie całe powiaty otaczające miasta, natomiast wokół Siedlec, Ostrołęki i Ciechanowa ogranicza się do gmin okalających te ośrodki. Efektem tych zmian jest zacieranie się granic między miastem a wsią, co widoczne jest zwłaszcza wokół Warszawy, Radomia i Płocka „rozlewających się” na przyległe obszary wiejskie. Procesy suburbanizacji będą nasilać się w przyszłości wraz z planowaną rozbudową infrastruktury transportowej. Szczególnie duży wpływ na zmianę struktury użytkowania ziemi regionu będą miały planowane inwestycje w zakresie budowy nowych i rozbudowy istniejących portów lotniczych na obszarze województwa mazowieckiego.

---

¹⁰ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2017 r. poz. 1566, z późn. zm.).

¹¹ Zrealizowane we współpracy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie i konsorcjum Rothuizen Architecten Stedenbouwkundigen B.V., Arcadis B.V., Hollandshap B.V./Eurolandscape B.V., RDH Architektki Urbaniści Sp. z o.o. w ramach programu *Partners for international business*, 2016 r.

¹² MBPR 2016 r.

■ zabudowa zwarta	■ obszary podmokłe
■ zabudowa rozproszona	■ wody powierzchniowe
■ tereny przemysłowe i handlowe	— Miejski Obszar Funkcjonalny Warszawy
■ tereny komunikacyjne	— Dolina Środkowej Wisły
■ kopalnie i wyrobiska	- - - Park Rzeki Wisły
■ miejskie tereny zieleni i wypoczynkowe	- - - obszar wokół lotniska Modlin
■ grunty rolne	
■ sady i plantacje	
■ lasy	
■ łąki i pastwiska	
■ tereny pozbawione roślinności	

Ryc. 5. Struktury funkcjonalno-przestrzenne

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie CORINE Land Cover 2012

2.2. Podstawowe elementy sieci osadniczej

Zgodnie z podziałem administracyjnym województwo mazowieckie składa się z (Ryc. 6):

- **42 powiatów**, w tym 5 miast na prawach powiatu (Ostrołęka, Płock, Radom, Siedlce, Warszawa) i 37 powiatów obejmujących od kilku do kilkunastu sąsiadujących ze sobą gmin;
- **314 gmin**, w tym 35 miejskich, 52 miejsko-wiejskich, 227 wiejskich.

Według *Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych* województwo mazowieckie stanowi odrębny poziom **NUTS 1** – makroregion województwo mazowieckie i dzieli się na następujące jednostki¹³ (Ryc. 6):

- **NUTS 2 region Warszawski stołeczny:**
  - **NUTS 3:** Miasto Warszawa, Warszawski wschodni, Warszawski zachodni,
- **NUTS 2 region Mazowiecki regionalny:**
  - **NUTS 3:** Ciechanowski, Ostrołęcki, Płocki, Radomski, Siedlecki, Żyrardowski.

Sieć osadniczą województwa mazowieckiego według rangi ośrodków określonej w *KPZK 2030* tworzy (Ryc. 7):

- **87 miast**, w tym:
  - miasto stołeczne Warszawa – ośrodek metropolitalny rangi europejskiej;
  - 2 miasta regionalne (Radom, Płock);
  - 3 miasta subregionalne (Siedlce, Ostrołęka i Ciechanów);
  - 32 miasta powiatowe o znaczeniu lokalnym;
  - pozostałe 49 ośrodków miejskich;
- **8 526 miejscowości wiejskich**, z których 227 to ośrodki gminne.

W miastach województwa mieszka 64,3%¹⁴ ludności regionu (2017 r.). Sieć miejska charakteryzuje się przewagą ośrodków średnich i małych. Najliczniejszą grupę ośrodków miejskich stanowią miasta małe (poniżej 20 tys. mieszkańców) – jest ich 62 (w tym 28 miast o liczbie ludności nie przekraczającej 5 tys. osób). W grupie miast średnich (20-100 tys. mieszkańców) znalazły się 22 miasta, do których zalicza się Siedlce (77,7 tys.), Ostrołękę (52,2 tys.) i Ciechanów (44,3 tys.) oraz większość ośrodków miejskich położonych w miejskim obszarze funkcjonalnym Warszawy. Poza Warszawą (1 764,6 tys.) tylko Radom i Płock przekraczają 100 tys. mieszkańców i liczą odpowiednio 214,6 tys. i 120,8 tys. mieszkańców¹⁵.

Miejscowości wiejskie zamieszkuje 35,7% ludności województwa (2017 r.). Przeciętnie na miejscowość wiejską przypada 225 osób. Na przeważającej części obszaru województwa występują wsie średniej wielkości (100-500 mieszkańców), stanowiące ok. 90% ogółu miejscowości wiejskich, zamieszkałych przez 78% ludności wiejskiej.

Sieć osadnicza województwa mazowieckiego ma charakter policentryczny z dominującą Warszawą wraz z jej obszarem metropolitalnym oraz otaczającymi ośrodkami regionalnymi i subregionalnymi o równomiernym rozmieszczeniu wokół stolicy.

Wzmocnieniu miast na obszarze województwa mazowieckiego służą kierunki działań, określone w *SRWM 2030*. Działania przestrzenne dotyczą m.in. poprawy powiązań komunikacyjnych, w tym międzyregionalnych i transgranicznych, przyczyniających się do rozwoju społeczno-gospodarczego zarówno głównych miast, jak i lokalnych ośrodków. W zakresie powiązań zewnętrznych szczególne znaczenie mają powiązania obszarów funkcjonalnych Warszawy i Łodzi. Silne związki między

¹³ Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/2066 z dn. 21 listopada 2016 r. zmieniające załączniki do rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) (Dz. Urz. UE L 322 z 29.11.2016).

¹⁴ Z uwagi na aktualność dostępnych danych statystycznych liczba mieszkańców miast nie obejmuje mieszkańców miasta Sanniki, które otrzymały status miasta z dniem 1 stycznia 2018 r.

¹⁵ Okresowa ocena Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Mazowieckiego – Raport o zmianie stanu zagospodarowania przestrzennego oraz ocena realizacji inwestycji celu publicznego, MBPR, Warszawa 2018 r.

powyższymi obszarami obejmują wiele aspektów funkcjonalno-przestrzennych, które są podstawą do kształtowania układu bipolarnego Warszawa – Łódź o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.

Bardzo istotne są – również określone w *SRWM 2030* – działania mające na celu poprawę ładu przestrzennego m.in. poprzez uzupełnianie zabudowy w istniejących strukturach przestrzennych o wykształconym układzie komunikacyjnym i rozwiniętych systemach transportu zbiorowego, zwłaszcza szynowego, a także kontrolowanie procesów suburbanizacji na terenach podmiejskich, w szczególności poprzez zapewnienie wydolnej infrastruktury komunikacyjnej i rozwój podstawowych usług publicznych. Wskutek chaotycznej suburbanizacji nasila się degradacja przestrzeni miast, które wymagają działań naprawczych. Niezwykle ważne są przedsięwzięcia zmierzające do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów wymagających priorytetowej interwencji, wskazywanych w programach rewitalizacji, m.in. centrów miast o wysokich walorach historyczno-kulturowych (wymagających rewaloryzacji) oraz obszarów przemysłowych i powojkowych. Działania rewitalizacyjne, mające na celu zmianę strukturalną obszarów zdegradowanych oraz wzmocnienie i przywrócenie ich aktywności społeczno-gospodarczej, powinny być zgodne z *SRWM 2030* oraz *PZPWM* – stosownie do ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji¹⁶.

Realizacja ww. działań przyczyni się do rozwoju miast województwa, a w szczególności wpłynie na wzrost atrakcyjności i konkurencyjności ośrodków ponadlokalnych – zarówno w skali regionalnej i krajowej, jak i międzynarodowej. Szczególne znaczenie ma rozwiązanie problemów występujących w stolicy i jej bezpośrednim otoczeniu (omówionych w *Planie MOFW*).

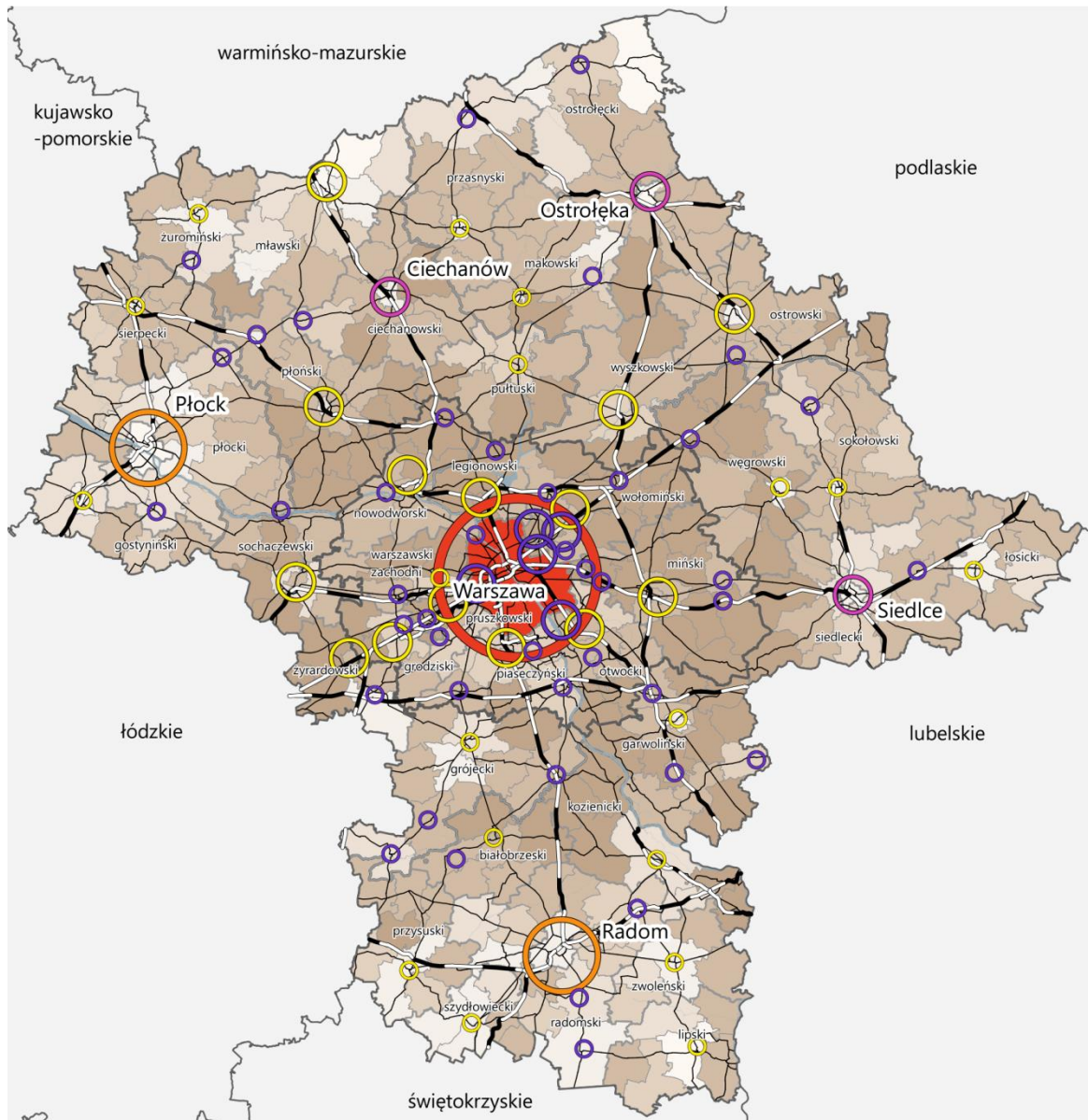
¹⁶ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2018 r. poz. 1398).

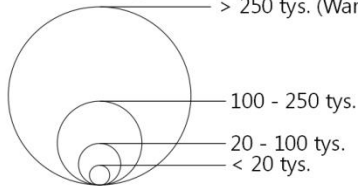
- granice regionów NUTS 2
- granice podregionów NUTS 3
- granice powiatów
- granice gmin

Ryc. 6. Podział administracyjny i statystyczny

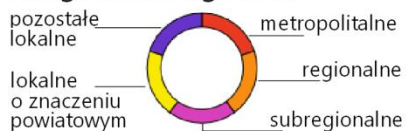
Źródło: opracowanie MBPR na podstawie Rozporządzenia Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 listopada 2016 zmieniającego załączniki do rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS)

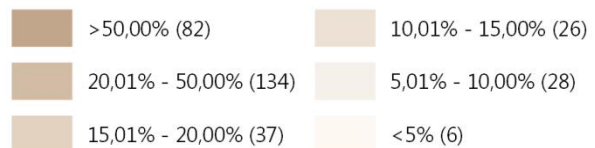
Miasta wg wielkości
 > 250 tys. (Warszawa 1,75 mln)

Ranga miast wg KPZK

Udział pracujących mieszkańców gmin dojeżdżających do pracy do Warszawy

— Miejski Ośrodek Funkcjonalny Warszawy

— linie kolejowe — drogi krajowe i wojewódzkie

Ryc. 7. Podstawowe elementy sieci osadniczej w 2016 r.

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie KPZK 2030, BDL, Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r.

2.3. Obszary funkcjonalne – granice i zasady zagospodarowania

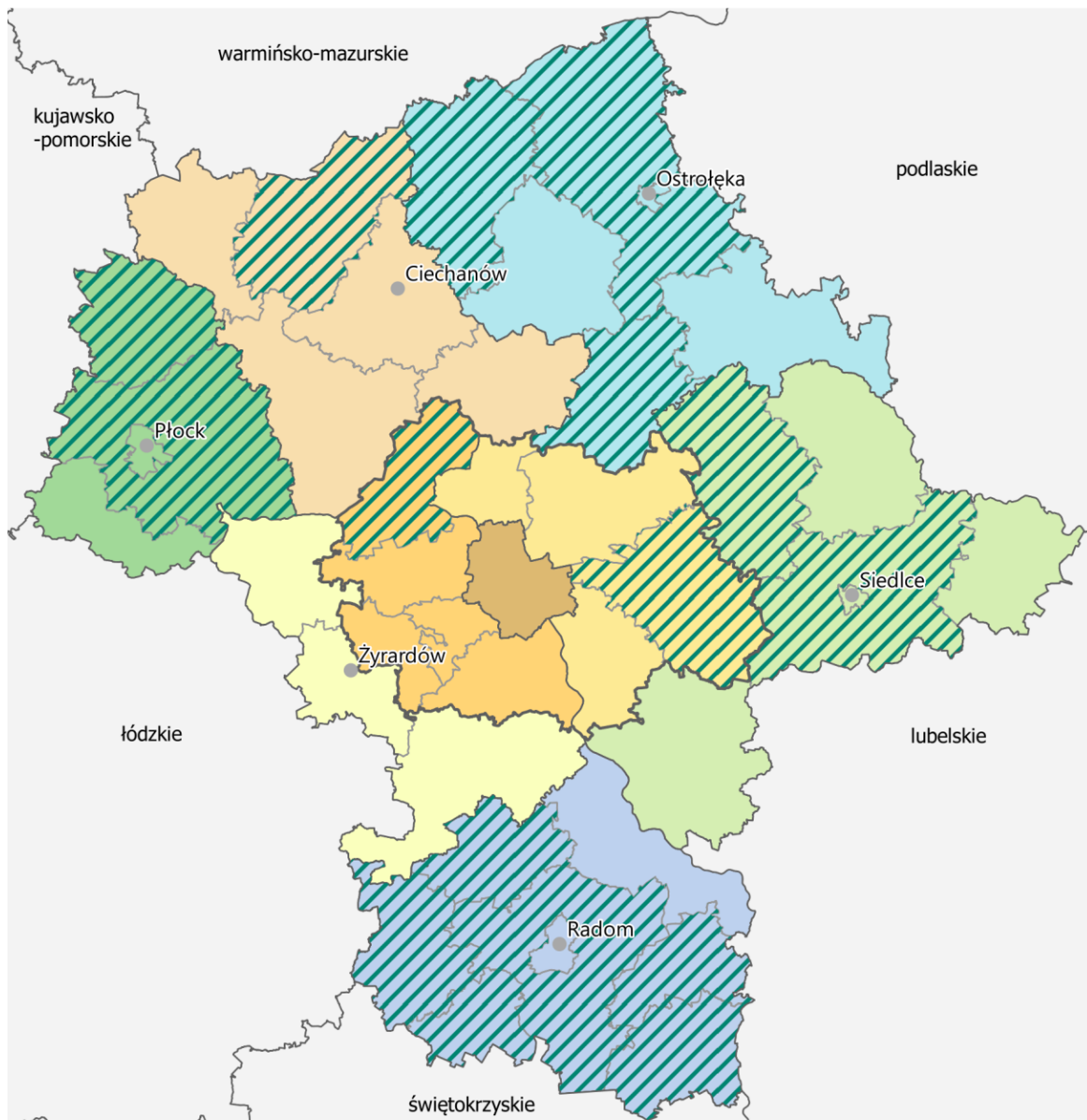
W *Planie* przyjęto zintegrowane podejście do prowadzenia polityki rozwoju, wyznaczając obszary funkcjonalne, które zawierają się w obszarach strategicznej interwencji wskazanych w *SRWM 2030*. W ten sposób *Plan* jest spójny z ustaleniami *KPZK 2030* oraz *SRWM 2030*.

Zgodnie z *KPZK 2030* i *UoPiZP*, w *Planie* określa się obszary funkcjonalne województwa mazowieckiego:

- ✓ **miejski obszar funkcjonalny Warszawy** (Ryc. 8) – zgodnie z *KPZK 2030* jest to układ osadniczy ciągle przestrzennie, złożony z odrębnych administracyjnie jednostek; obejmuje zwarty obszar miejski oraz powiązaną z nim funkcjonalnie strefę zurbanizowaną. Obszar ten wyznaczony w *PZPWM* według granic regionu statystycznego NUTS 2 *Warszawskiego stołecznego* obejmuje powiaty:
  - grodziski,
  - legionowski,
  - miński,
  - nowodworski,
  - otwocki,
  - piaseczyński,
  - pruszkowski,
  - m. st. Warszawa,
  - warszawski zachodni,
  - wołomiński,
- **zasady zagospodarowania** wyznacza *Plan MOFW*, będący integralną częścią *PZPWM*.
- ✓ **obszary o najniższym dostępie do dóbr i usług**¹⁷ (Ryc. 8):
  - obszar radomski – powiaty: białobrzegi, lipski, przysuski, radomski, szydlowiecki, zwoleński,
  - obszar siedlecki – powiaty: siedlecki, węgrowski,
  - obszar ostrołęcki – powiaty: ostrołęcki, przasnyski, wyszkowski,
  - obszar ciechanowski – powiat mławski,
  - obszar płocki – powiaty: płocki, sierpecki,
  - obszar centralny – powiaty: miński, nowodworski,
- **zasady zagospodarowania**: działania ukierunkowane na ożywienie gospodarcze obszaru, poprawę warunków życia mieszkańców, zahamowanie nadmiernej migracji ludzi wykształconych i przedsiębiorczych, podniesienie mobilności mieszkańców oraz zmniejszenie poziomu bezrobocia¹⁸.

¹⁷ Określone w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie* (dalej: *KSRR*).

¹⁸ Zgodnie ze *Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze*.

Obszary funkcjonalne

- Miejski Obszar Funkcjonalny Warszawy
- ▨ Obszary o najniższym poziomie dostępu do usług publicznych wyznaczone w KSRR

Podregiony (NUTS 3)

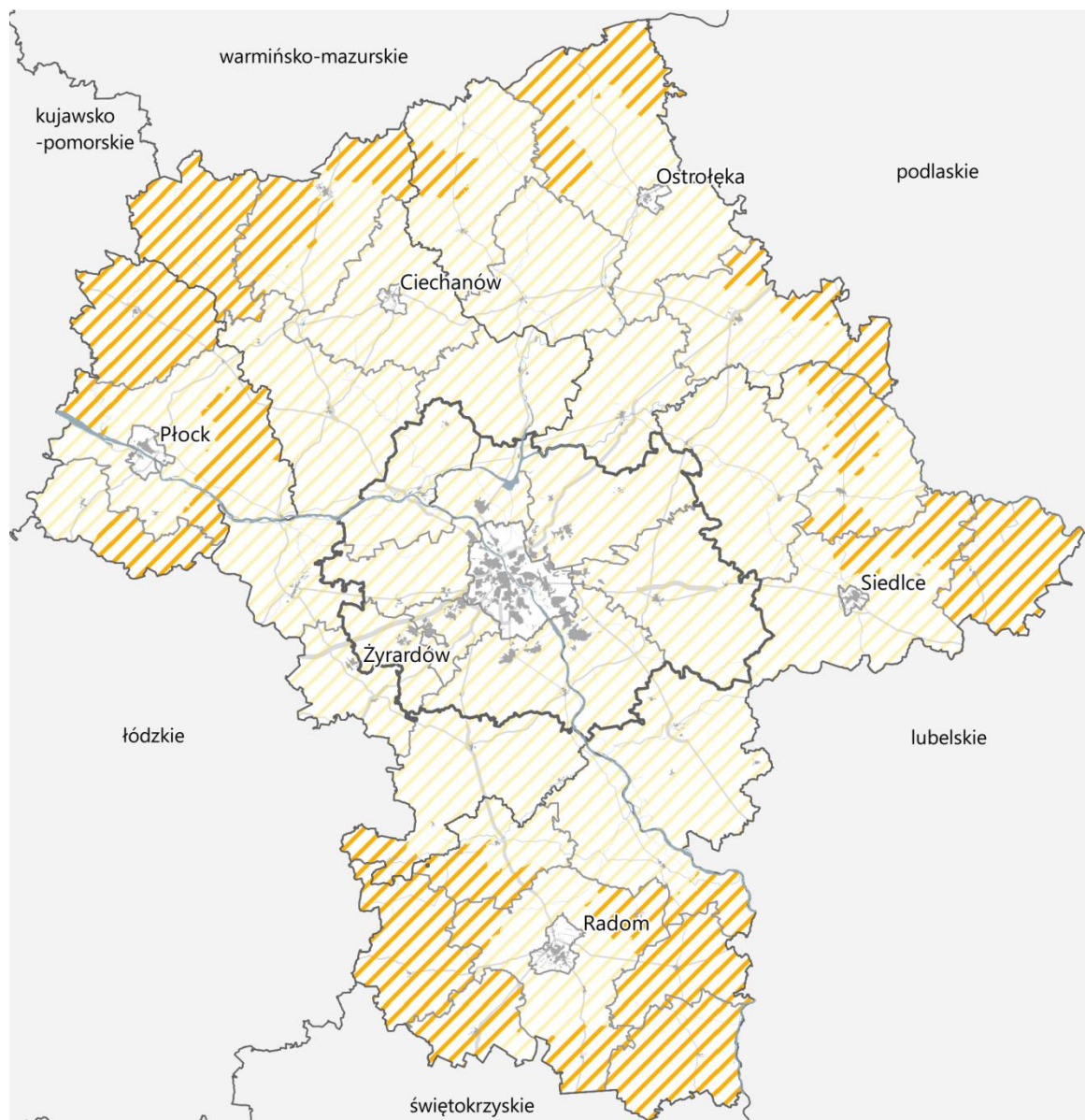
■ miasto Warszawa	■ żyrardowski
■ warszawski wschodni	■ radomski
■ warszawski zachodni	■ płocki
■ siedlecki	■ ostrołęcki
■ ciechanowski	

Ryc. 8. Obszary funkcjonalne – MOFW oraz obszary o najniższym poziomie dostępu do usług publicznych

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie KSRR

- ✓ **wiejskie obszary funkcjonalne wymagające wsparcia procesów rozwojowych** (Ryc. 9) – zgodnie z *KPZK 2030* to obszary położone peryferyjnie, o utrudnionym dostępie do ośrodka wojewódzkiego, w niewielkim stopniu uczestniczące w procesach rozwojowych kraju. Istotne bariery rozwoju tych obszarów obejmują: niską dostępność do usług publicznych, zdekapitalizowanie tkanki osadniczej i zagrożenie walorów przyrodniczych w procesie gwałtownego poszukiwania alternatywnych dróg rozwoju, czy słabą jakość infrastruktury technicznej. Funkcjonowanie tych obszarów opiera się na niewyspecjalizowanym rolnictwie, a także agroturystyce z wykorzystaniem m.in. wartości kulturowych, czy innych obszarach gospodarki. Działania dążące do wewnętrznej integracji województwa, poprawy jego spójności, m.in. doinwestowanie takich obszarów, pomogą ograniczyć dysproporcje w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.
- **zasady zagospodarowania:**
  - poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych poprzez wspieranie prac scaleniowych i wymiany gruntów;
  - kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na gruntach najwyższych klas bonitacyjnych I-III;
  - wielofunkcyjny rozwój obszarów o średniej i niskiej zdolności produkcyjnej, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego (m.in.: tradycyjnego krajobrazu rolniczego, wolnych przestrzeni użytkowanych rolniczo, trwałych użytków zielonych);
  - poprawa dostępności komunikacyjnej, m.in. poprzez rozwój transportu publicznego, w tym przywrócenie połączeń kolejowych na nieczynnych liniach kolejowych, a także przebudowę/rozbudowę istniejącej sieci drogowej, w szczególności dróg powiatowych i gminnych;
  - budowa i rozbudowa systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, a także sukcesywna sanitacja terenów o zabudowie rozproszonej, m.in. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków;
  - poprawa bezpieczeństwa energetycznego, m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację sieci elektroenergetycznej w zakresie niskich i średnich napięć;
  - zwiększenie nasycenia infrastrukturą ICT (ang. *Information and Communication Technologies*), a także zapewnienie dostępu do systemu e-usług;
  - tworzenie przestrzeni publicznych, będących miejscem koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych;
  - objęcie ochroną unikalnych elementów architektury wiejskiej charakterystycznej dla poszczególnych regionów, w tym układów ruralistycznych.
- ✓ **wiejskie obszary funkcjonalne uczestniczące w procesach rozwojowych** (Ryc. 9) – zgodnie z *KPZK 2030*, są to tereny ściśle powiązane z najważniejszymi ośrodkami miejskimi regionu, położone w strefie oddziaływania potencjału rozwojowego miast. Obszary te charakteryzują się dobrymi połączeniami komunikacyjnymi z miastami i tym samym ułatwionym dostępem do rynku pracy, usług publicznych i usług wyższego rzędu. W gminach zlokalizowanych na tych terenach zauważalne jest zjawisko suburbanizacji oraz zatracania ich wiejskiego charakteru związanego z funkcjonowaniem gospodarstw rolnych.
- **zasady zagospodarowania:**
  - ochrona terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy;
  - przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji w aspekcie ochrony środowiska;
  - ochrona krajobrazu przed chaosem inwestycyjnym i kształtowanie ładu przestrzennego;
  - ochrona gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych przed ich nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne;
  - wspieranie działalności gospodarczej towarzyszącej produkcji rolnej, a także dążenie do zrównoważonego rozwoju funkcji pozarolniczych.

Ryc. 9. Wiejskie obszary funkcjonalne
Źródło: opracowanie MBPR na podstawie KPZK 2030

2.4. Infrastruktura transportowa

Sieć powiązań transportowych w województwie mazowieckim (Ryc. 10) kształtuje się w oparciu o:

- paneuropejskie korytarze transportowe:
  - KI – Helsinki - Tallin - Ryga - Kowno - Warszawa,
  - KII – Berlin - Warszawa - Mińsk - Moskwa - Niżny Nowogród,
  - KVI – Gdynia/Gdańsk - Warszawa - Katowice - Żylin - Ostrawa - Brzeclaw.
- Transeuropejską Sieć Transportową TEN-T, w tym korytarze *Morze Bałtyckie - Morze Adriatyckie* i *Morze Bałtyckie - Morze Północne* (Załącznik nr 1 – Wykaz nr 5. Elementy sieci TEN-T na terenie województwa mazowieckiego);
- sieć dróg krajowych (Załącznik nr 1 – Wykaz nr 1. Autostrady i drogi ekspresowe na terenie województwa mazowieckiego oraz Wykaz nr 2. Klasy techniczne dróg krajowych na terenie województwa mazowieckiego);
- sieć dróg wojewódzkich (Załącznik nr 1 – Wykaz nr 3. Drogi wojewódzkie na terenie województwa mazowieckiego);
- linie kolejowe (Załącznik nr 1 – Wykaz nr 4. Linie kolejowe na terenie województwa mazowieckiego), w tym mające status głównych międzynarodowych linii kolejowych (AGC)¹⁹ i głównych międzynarodowych linii transportu kombinowanego (AGTC)²⁰:
  - linia E20/CE-20 (Frankfurt nad Odrą -) Kunowice - Poznań - Warszawa - Terespol (- Brześć),
  - linia CE-20 Łowicz - Skierniewice - Pilawa - Łuków,
  - linia C-28 Warszawa - Dęblin - Lublin,
  - linia E-65/CE-65 Gdynia - Gdańsk - Warszawa - Katowice - Zebrzydowice (- Piotrowice koło Karwiny),
  - linia E-75/CE-75 Warszawa - Białystok - Ełk - Trakiszki.
- porty lotnicze o zasięgu międzynarodowym i krajowym:
  - Port Lotniczy im. F. Chopina w Warszawie,
  - Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa/Modlin,
  - Port Lotniczy Radom.
- drogi wodne:
  - droga wodna E40 o znaczeniu międzynarodowym.
- trasy rowerowe o zasięgu międzynarodowym, ponadregionalnym i regionalnym.

Sieć istniejącej i planowanej infrastruktury transportowej na obszarze województwa mazowieckiego wyznacza główne istniejące i postulowane kierunki powiązań transportowych województwa w skali międzynarodowej i międzyregionalnej:

- **Korytarz N:** Warszawa - Ciechanów -<Olsztyn - Kaliningrad/Gdańsk²¹,
- **Korytarz NNE:** Warszawa - Łomża/Ostrołęka - Ełk - Suwałki -< Kowno/Wilno,
- **Korytarz NE:** Warszawa - Białystok - Grodno (- Wilno),
- **Korytarz E:** Warszawa - Siedlce - Brześć - Mińsk,
- **Korytarz SE:** Warszawa - Puławy - Lublin -< Chełm - Kijów/Zamość - Lwów,
- **Korytarz SSE:** Warszawa - Radom - Ostrowiec Świętokrzyski - Sandomierz /Tarnobrzeg -< Przemyśl - Lwów/Rzeszów - Koszyce,
- **Korytarz S:** Warszawa - Radom - Skarżysko-Kamienna - Kielce - Kraków - Budapeszt,
- **Korytarz SW:** Warszawa - Piotrków/Tomaszów - Katowice - Wiedeń,
- **Korytarz WSW:** Warszawa - Łódź - Wrocław - Praga,
- **Korytarz W:** Warszawa - Poznań - Berlin,
- **Korytarz NW:** Warszawa - Płock - Toruń - Bydgoszcz - Szczecin,
- **Korytarz W-SE:** Łódź - Piotrków/Tomaszów - Radom - Puławy - Lublin.

¹⁹ Na podstawie Umowy Europejskiej o głównych międzynarodowych liniach kolejowych (AGC), sporządzonej w Genewie dnia 31 maja 1985 r.

²⁰ Na podstawie Umowy Europejskiej o ważnych międzynarodowych liniach transportu kombinowanego i obiektach towarzyszących (AGTC), sporządzonej w Genewie dnia 1 lutego 1991 r.

²¹ Znak „<” oznacza rozdzielanie się trasy w dwóch kierunkach (rozdzielonych w tekście znakiem „/”).

W Planie określa się ponadto kierunki powiązań w skali międzyregionalnej i regionalnej:

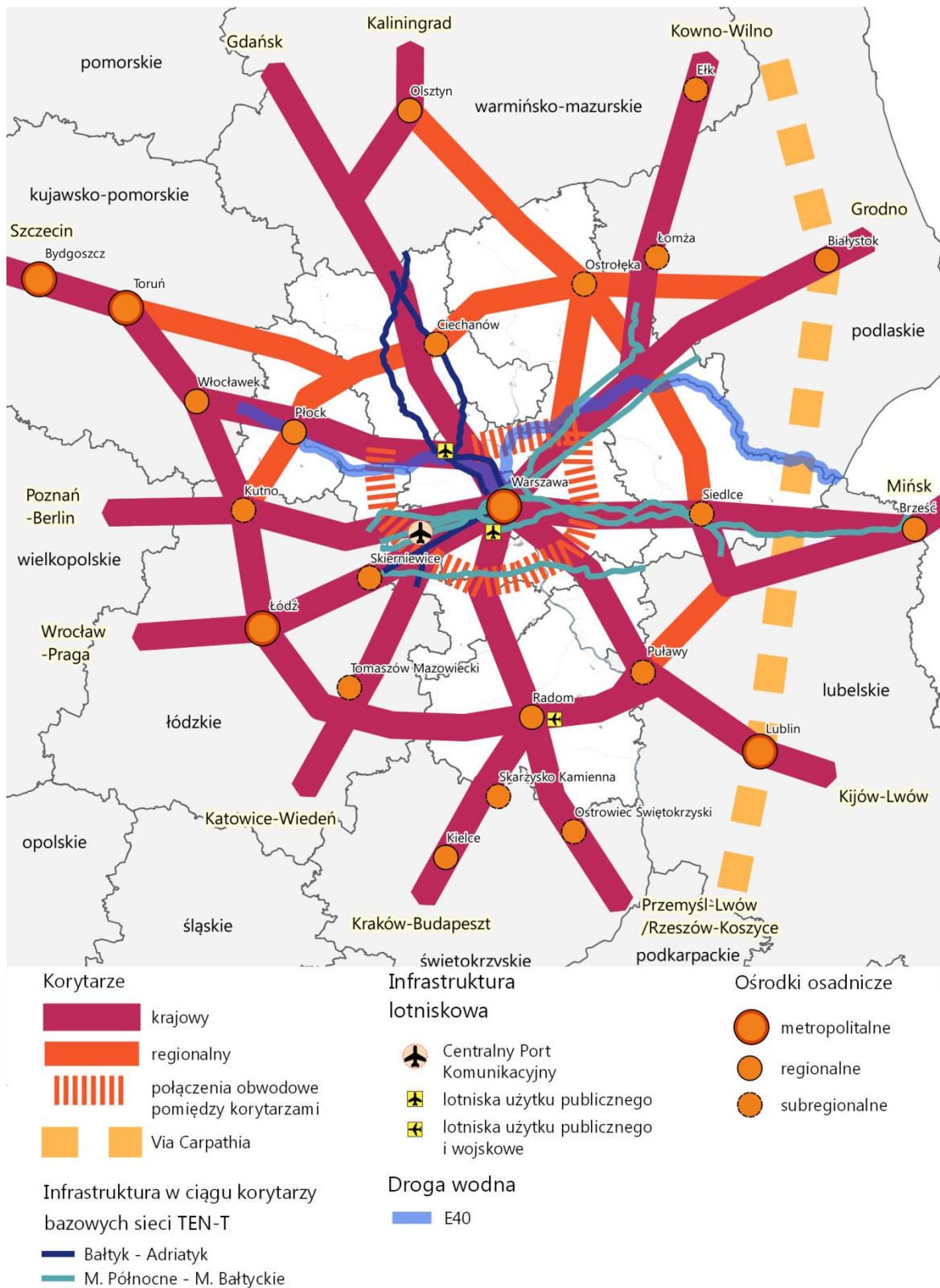
- **Korytarz N-E:** (Olsztyn -) Szczytno - Ostrołęka - Małkinia - Siedlce,
- **Korytarz NW-NE:** Toruń - Sierpc - Raciąż - Ciechanów - Ostrołęka - Śniadowo (- Białystok),
- **Korytarz NW-W:** Płock - Kutno (- Łódź),
- **Korytarz NW-N:** Płock - Raciąż (- Ciechanów).

Uzupełniają one w skali regionu powiązania międzynarodowe, stanowiąc jednocześnie brakujące powiązania pomiędzy ośrodkami regionalnymi i subregionalnymi w województwie mazowieckim oraz z najbliższymi ośrodkami w sąsiednich województwach.

Istotnymi elementami w sieci powiązań transportowych województwa mazowieckiego są również ośrodki węzłowe, będące jednocześnie ośrodkami o dużym znaczeniu w sieci osadniczej:

- węzeł o znaczeniu międzynarodowym: Warszawa;
- węzeł o znaczeniu krajowym: Radom;
- węzły o znaczeniu wojewódzkim: Ciechanów, Ostrołęka, Płock, Siedlce.

W Planie uwzględnia się również połączenia obwodowe wokół Warszawy, które tworzą istniejące drogi krajowe nr 50 i 62, postulowana autostradowa obwodnica Warszawy z powiązaniem z CPK oraz obwodnica kolejowa Warszawy przebiegająca liniami kolejowymi nr 10, 12 i 13.

Ryc. 10. Koncepcja powiązań transportowych

Źródło: opracowanie MBPR

Kierunki rozwoju w zakresie systemów transportowych województwa wynikają z uwzględnienia ustaleń zawartych w dokumentach krajowych i wojewódzkich, o których mowa w art. 39 *UoPiZP* oraz postulatów wynikających z analizy systemu transportowego w kontekście: nierównowagi pomiędzy podsystemami drogowym i kolejowym, braków w zakresie powiązań transportowych w obszarach aglomeracji, które powinny być uzupełniane głównie poprzez budowę infrastruktury transportu zbiorowego oraz jego odpowiednią organizację. Inwestycje postulowane zostały zawarte w rozdziale 6. *Postulaty i rekomendacje dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa*.

Inwestycje zawarte w poniższym rozdziale zostały przyporządkowane do poszczególnych podsystemów transportu. Cele i kierunki oraz działania stanowią uszczegółowienie celów i kierunków zawartych w *SRWM 2030* oraz *KPZK 2030*. Na potrzeby planowania rozwoju sieci transportowych w województwie stworzono dokumenty studialno-projektowe, które stanowią prognozy samorządu odnośnie organizacji transportu szynowego i opartego na nim transportu zbiorowego w województwie²² oraz proponowanego układu korytarzy sieci TEN-T²³. Układ korytarzy transportowych wynika z analizy sieci osadniczej województwa i jego otoczenia oraz jest spójny z wyznaczonymi korytarzami sieci TEN-T.

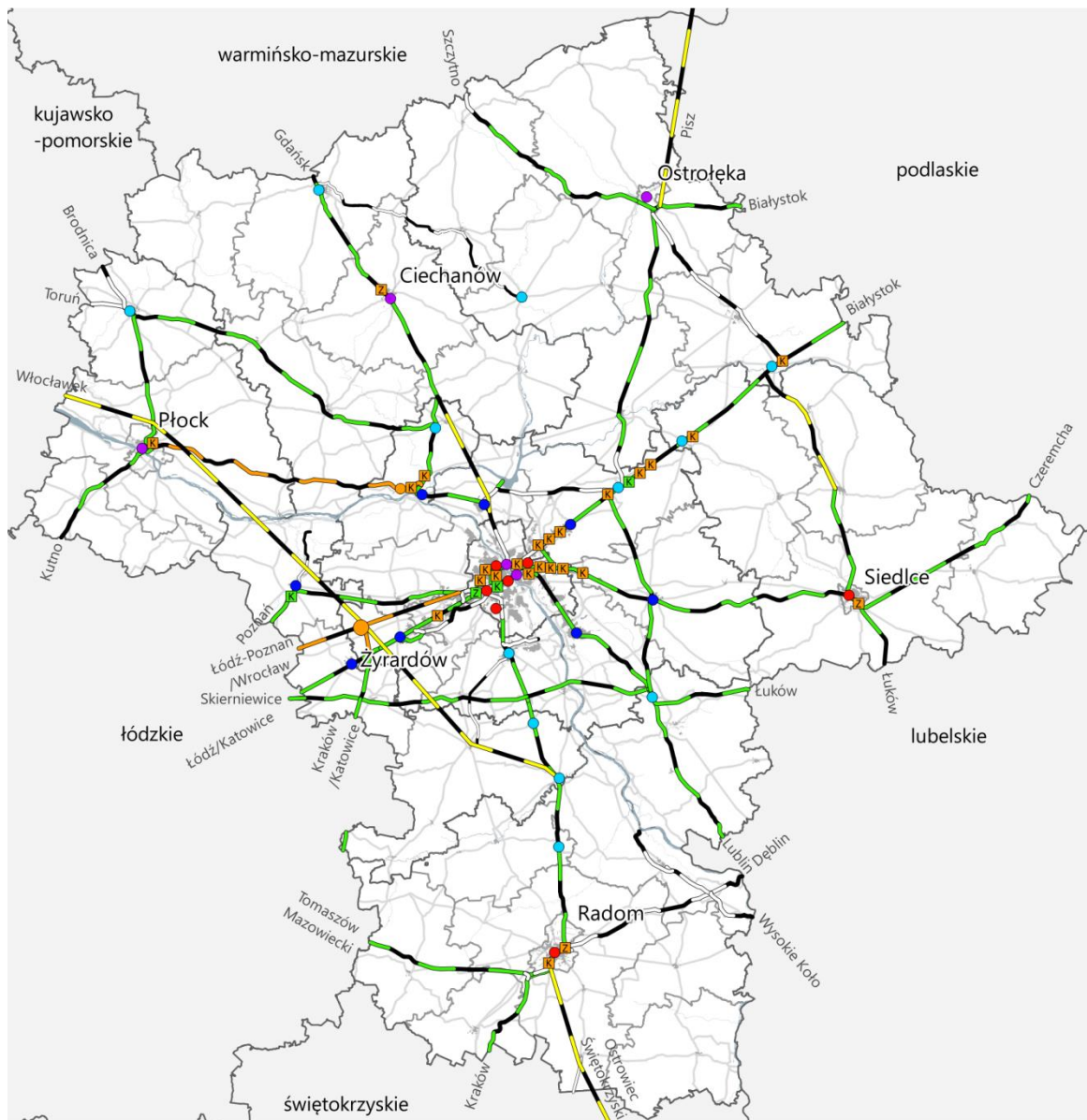
2.4.1. Transport kolejowy

W zakresie systemu kolejowego na obszarze województwa mazowieckiego w Planie uwzględnia się (Ryc. 11):

- budowę linii kolejowych:
  - Kolei Dużych Prędkości Warszawa - CPK - Łódź -< Poznań/Wrocław wraz z połączeniem z CMK,
  - Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa/Modlin - Płock.
- przebudowę/remont linii kolejowych:
  - nr 1 na odcinku Warszawa - Miedniewice,
  - nr 2 i 3 w zakresie systemów sterowania ruchem,
  - nr 3 na odcinku Warszawa - Ożarów Mazowiecki oraz Sochaczew - Swarzędz,
  - nr 4 (CMK) Grodzisk Mazowiecki - Zawiercie,
  - nr 6 na odcinku Sadowne - Czyżew wraz z pozostałymi pracami na odcinku Warszawa Rembertów - Sadowne,
  - nr 7 na odcinku Warszawa - Lublin,
  - nr 8 na odcinku Czachówek - Radom - Kielce,
  - nr 9 w zakresie systemów sterowania ruchem,
  - nr 12 na odcinku Skierniewice - Pilawa - Łuków,
  - nr 13 Krusze - Pilawa,
  - nr 22 na odcinku Radzice - Radom,
  - nr 27 na odcinku Nasielsk - Sierpc,
  - nr 29 na odcinku Mostówka - Ostrołęka,
  - nr 31 na odcinku Siedlce - Czeremcha,
  - nr 33 na odcinku Kutno - Płock - Sierpc,
  - nr 35 na odcinku Ostrołęka - Chorzele,
  - nr 36 na odcinku Ostrołęka - Śniadowo,
  - nr 55 Sokołów Podlaski - Siedlce.
- inwestycje w zakresie budowy baz utrzymaniowych taboru:
  - w Radomiu, Sochaczewie, Tuszczu.

²² Program rozwoju i modernizacji technologicznej transportu szynowego w województwie, MBPR OT Radom, 2015 r.

²³ Rewizja sieci TEN-T, MBPR OT Radom, 2017 r.

**infrastruktura istniejąca
kolej**

- normalnotorowa
- wąskotorowa
- węzły i punkty przesiadkowe**
- kluczowy
- ważny
- lokalny
- punkt przesiadkowy
- drogi krajowe i wojewódzkie

**inwestycje celu publicznego*
przebudowa/rozbudowa**

- / ■ kolej normalnotorowa
- transport zbiorowy
- budowa**
- / ■ kolej normalnotorowa
- transport zbiorowy
- kluczowy węzeł przesiadkowy
- międzynarodowy węzeł przesiadkowy

postulowane*

- kolej normalnotorowa

*przebieg orientacyjny

Ryc. 11. Transport kolejowy i zbiorowy

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie MSIP, KPZK 2030, SOR, KPK 2023, Dokumentu Implementacyjnego do SRT do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.), POIiS 2014-2020. Wykaz dużych projektów, KT dla Województwa Mazowieckiego, RPO Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Wykaz Projektów Pozakonkursowych EFRR RPO WM 2014-2020, PW PT SRWM 2030

2.4.2. Transport drogowy

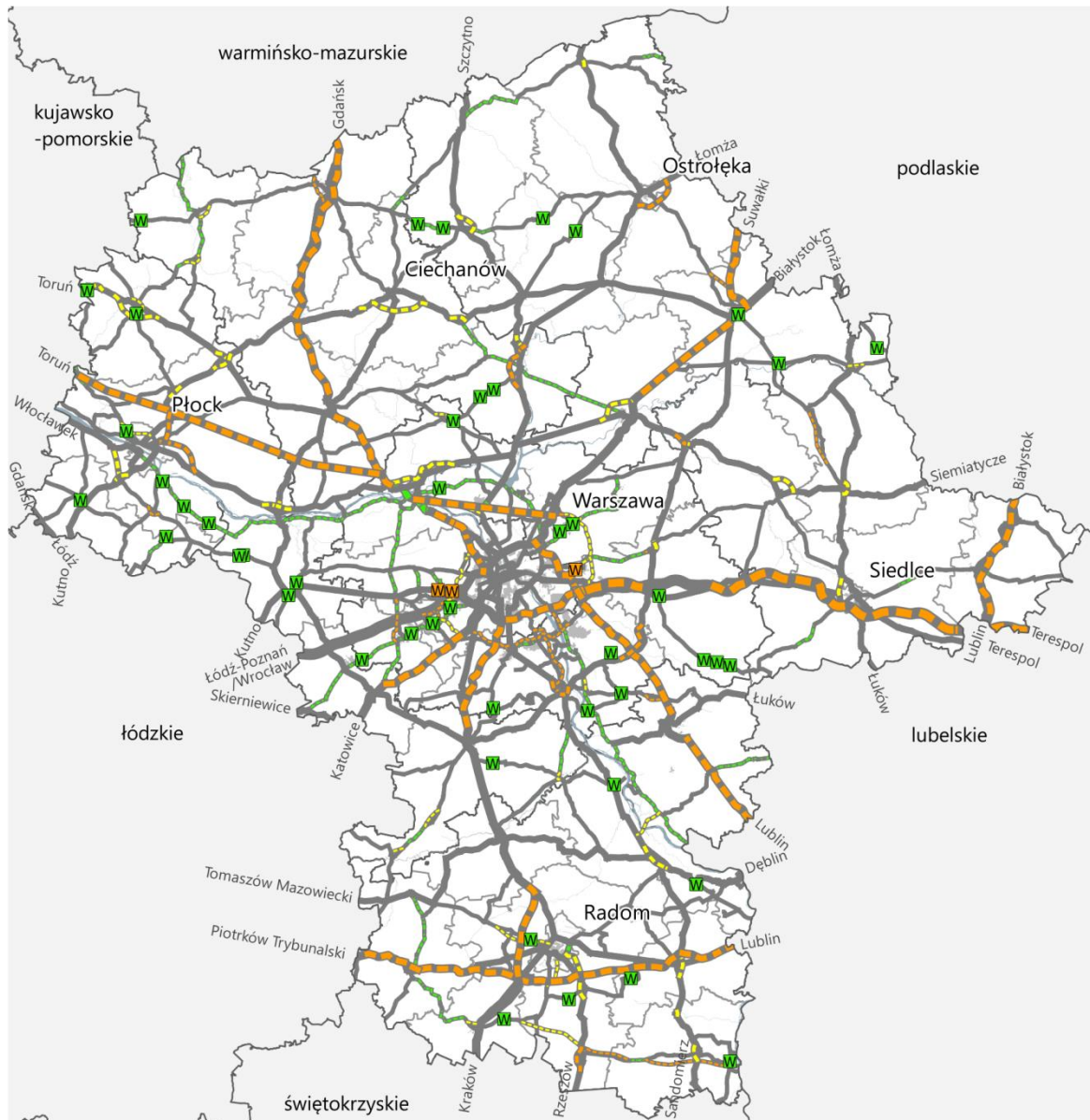
W zakresie systemu dróg krajowych na obszarze województwa mazowieckiego w *Planie uwzględnia się* (Ryc. 12):

- budowę dróg:
  - A2 na odcinkach węzeł Lubelska (S17) - Mińsk Mazowiecki oraz Kałuszyn - Siedlce - granica województwa (- Biała Podlaska),
  - S7 na odcinkach granica województwa (Napierki) - Płońsk - Czosnów - Warszawa, węzeł Lotnisko (S2/S79) - Grójec oraz obwodnicy Radomia,
  - S8 na odcinkach Radziejowice - Paszków oraz węzeł Wyszków Północ - węzeł Brok,
  - S10 Toruń (A1) - Płock - Nowy Dwór Mazowiecki (S7) - Wołomin (S8),
  - S12 na odcinku A1 (Piotrków Trybunalski) - Radom - (Puławy - Kurów (S17)),
  - S17 na odcinkach węzeł Zakręt - węzeł Lubelska (S2/A2) - Garwolin oraz Garwolin - granica województwa (Kurów (S12)),
  - S19 na odcinku granica z woj. podlaskim - Łosice - granica z woj. lubelskim,
  - S61 na odcinku Ostrów Mazowiecka - granica województwa (Szczuczyn).
- budowę obwodnic na drogach:
  - DK9 - Iłży,
  - DK60 i 62 - Płocka,
  - DK61 - Ostrołęki, Pułtuska,
  - DK62 - Łochowa.
- przebudowy i remonty:
  - przebudowa DK9 - odcinek: al. Wojska Polskiego i ul. Żółkiewskiego w Radomiu.

W zakresie systemu dróg wojewódzkich na obszarze województwa mazowieckiego w *Planie ustala się* (Ryc. 12):

- budowę dróg:
  - DW747 na odcinku od skrzyżowania z DK79 w Lipsku do DW754 w Solcu nad Wisłą,
  - DW747 na odcinku od skrzyżowania z DK9 w Iłży do skrzyżowania z DK79 w Lipsku.
- budowę obwodnic na drogach:
  - DW560 - Sierpca,
  - DW577 - Gąbina,
  - DW805 - Pilawy,
  - zachodniej obwodnicy Mławy.
- przebudowę/remont dróg (wybrane odcinki):
  - 539, 541, 544, 559, 560, 563, 571, 573, 575, 577, 579, 583, 614, 616, 618, 626, 627, 637, 647, 677, 690, 694, 698, 705, 719, 722, 727, 728, 731, 733, 736, 738, 740, 747, 754, 801, 803, 807.

infrastruktura istniejąca

drogi krajowe

- klasa techniczna A
- klasa techniczna S
- klasa techniczna GP, G

drogi wojewódzkie

- klasa techniczna GP, G, Z i L

inwestycje celu publicznego*

przebudowa/rozbudowa

- klasa techniczna S
- klasa techniczna GP
- / W klasa techniczna GP, G, Z

budowa

- klasa techniczna A
- klasa techniczna S
- klasa techniczna GP, G
- / W klasa techniczna GP, G

postulowane*

drogi krajowe

- klasa techniczna GP, G

drogi wojewódzkie

- klasa techniczna GP, G

* przebieg orientacyjny

Ryc. 12. Transport drogowy

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie MSIP, KPZK 2030, SOR, PBDK na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.), Dokumentu Implementacyjnego do SRT do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.), POIŚ 2014-2020. Wykaz dużych projektów, KT dla Województwa Mazowieckiego, RPO Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Wykaz Projektów Pozakonkursowych EFRR RPO WM 2014-2020, PW PT SRWM 2030

2.4.3. Transport zbiorowy

W zakresie transportu zbiorowego na obszarze województwa mazowieckiego w *Planie uwzględnia się* (Ryc. 11):

- budowę zintegrowanych węzłów przesiadkowych w Ciechanowie, Radomiu, Siedlcach.

W *Planie uwzględnia się ustalenia Planu Transportowego*²⁴ dotyczące:

- przebiegu linii komunikacyjnych o charakterze użyteczności publicznej w wojewódzkich przewozach kolejowych oraz w transporcie drogowym²⁵;
- rozmieszczenia węzłów i punktów przesiadkowych:
  - kluczowe: Warszawa, Radom, Siedlce;
  - ważne: Ciechanów, Ostrołęka, Płock;
  - lokalne: Sochaczew, Żyrardów;
  - punkty przesiadkowe: Chynów, Dobieszyn, Łochów, Maków Mazowiecki, Małkinia, Mława, Pilawa, Sierpc, Warka.
- oczekiwanych standardów wyposażenia węzłów i punktów przesiadkowych określonych w *Planie Transportowym*.

W zakresie transportu zbiorowego w *Planie uwzględnia się* budowę międzynarodowego węzła przesiadkowego, integrującego transport lotniczy i kolejowy, w ramach inwestycji celu publicznego z poziomu krajowego *Port Solidarność-Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej*²⁶.

2.4.4. Transport rowerowy

Na ruch rowerowy wpływają uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe, rzeźba terenu i natężenie ruchu na drogach. Na układ tras rowerowych mają wpływ również:

- obszary koncentracji turystycznej na obrzeżach województwa, co powiązane jest z tranzytem do innych województw;
- osiowy układ doliny Wisły oraz doliny rzek: Pilicy, Bugu, Narwi, pasma szlaków kolejowych i obszary: kurpiowski i osadnictwa drobnoszlacheckiego;
- stołeczna i metropolitalna funkcja Warszawy i funkcje ośrodków wielkomiejskich²⁷.

W celu zapewnienia efektywnej komunikacji rowerowej w województwie, w *Planie określa się sieć szkieletową tras rowerowych* (Ryc. 13) w oparciu o trasy o zasięgu:

- międzynarodowym, należące do sieci tras rowerowych EuroVelo łączących cały kontynent europejski:
  - EV2 (Szlak Stolic): z zachodu na wschód, od granicy z Republiką Federalną Niemiec przez Poznań, Warszawę do granicy z Białorusią;
  - EV11 (Szlak Europy Wschodniej): od granicy polsko-litewskiej na południe przez Warszawę wzdłuż Wisły do Słowacji.
- ponadregionalnym, obejmujące główne połączenia między województwami oparte o doliny rzeczne i linie kolejowe:
  - wzdłuż Bugu,
  - wzdłuż Narwi,
  - wzdłuż Wisły (po obu stronach rzeki),
  - wzdłuż linii kolejowych na osi Żyrardów - Warszawa - Małkinia (-Białystok).
- regionalnym, umożliwiające połączenie z trasami ponadregionalnymi i lokalnymi:

²⁴ Uchwała 217/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 03 listopada 2014 r. w sprawie *Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Mazowieckiego* (Dz. Urz. Woj. Maz. 2014 r. poz. 1701).

²⁵ Zgodnie z wykazem w tabeli 6.3, str. 74 oraz w tabeli 6.4, str. 75 *Planu Transportowego*.

²⁶ Zgodnie z Uchwałą 173/2017 Rady Ministrów z dnia 7 listopada 2017 r. w sprawie przyjęcia koncepcji przygotowania i realizacji inwestycji *Port Solidarność-Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej* oraz Ustawą z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1089).

²⁷ *Strategia rozwoju produktów turystyki rowerowej w województwie mazowieckim*, MROT, Katedra Architektury Krajobrazu Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, Warszawa 2015 r.

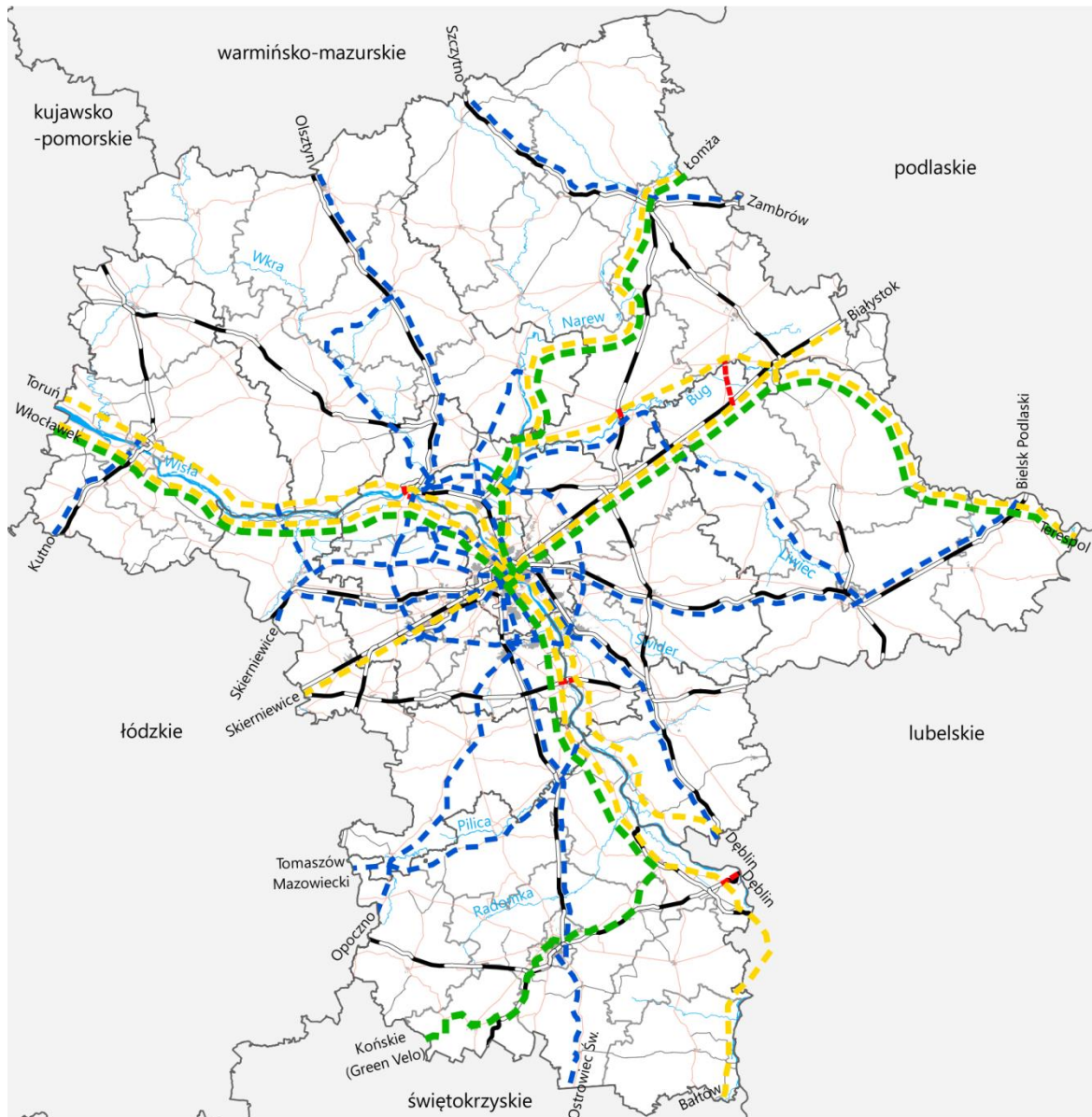
- 18 tras, w tym służących obsłudze ośrodków regionalnych i subregionalnych.

Określone w *Planie* trasy rowerowe pełnią funkcję zarówno komunikacyjną, jak i rekreacyjną. Z tego powodu wskazane jest, by przechodziły w bezpośredniej bliskości centrów miast, większych osiedli mieszkaniowych, ważniejszych stacji kolejowych, popularnych miejscowości wypoczynkowych i terenów rekreacji weekendowej. Jednocześnie ich przebieg powinien być możliwie prosty i bezpośredni.

W celu zapewnienia funkcjonalności tras, jak też bezpieczeństwa ruchu drogowego, w *Planie* określa się możliwość realizacji regionalnych i ponadregionalnych tras rowerowych w postaci:

- dróg dla rowerów niezależnych od układu drogowego (np. na wałach przeciwpowodziowych lub przez tereny leśne zamknięte dla ruchu samochodów);
- wydzielonych dróg dla rowerów w pasie drogowym (poza terenami zabudowanymi w miarę możliwości należy unikać dróg, na których natężenie ruchu samochodowego przekracza 10 000 pojazdów na dobę, chyba że droga dla rowerów prowadzi np. za ekranem przeciwhałasowym);
- pasów ruchu dla rowerów lub asfaltowym poboczem:
  - w obszarze zabudowanym na drogach, gdzie natężenie ruchu nie przekracza 10 000 pojazdów/dobę, a dopuszczalna prędkość nie przekracza 50 km/h;
  - poza obszarem zabudowanym na drogach, gdzie natężenie ruchu nie przekracza 4 000 pojazdów/dobę.
- ruchu mieszanego, rowerowo-samochodowego jezdnią:
  - na drogach o natężeniu ruchu do 4 000 pojazdów/dobę: w terenie zabudowanym w przypadku ograniczenia prędkości do nie więcej niż 30 km/h;
  - na drogach o natężeniu ruchu do 1 000 pojazdów/dobę: poza terenem zabudowanym lub gdy dopuszczalna prędkość wynosi powyżej 30 km/h.
- ruchu na zasadach ogólnych drogami serwisowymi wzdłuż dróg wyższych klas lub linii kolejowych;
- ruchu na zasadach ogólnych drogami wewnętrznymi o ograniczonym ruchu pojazdów samochodowych, np. leśnymi;
- zgodnej z zasadami projektowania uniwersalnego (nieodzwolone jest prowadzenie tras ścieżkami piaszczystymi, błotnistymi, brukowanymi, nadmiernie nierównymi).

Infrastruktura rowerowa podlega przepisom zależnym od rodzaju dróg.

- Rodzaje tras
- — — międzynarodowe
  - — — ponadregionalne
  - — — regionalne
  - — — łącznikowe
  - — — drogi o natężeniu ruchu wymagającym separacji ruchu rowerowego
  - — — drogi o natężeniu ruchu niewymagającym separacji ruchu rowerowego
  - — — linie kolejowe

Ryc. 13. Planowana sieć szkieletowa tras rowerowych

Źródło: opracowanie MBPR

2.4.5. Transport lotniczy

W zakresie transportu lotniczego na obszarze województwa mazowieckiego w *Planie* uwzględnia się sieć lotnisk²⁸ (Ryc. 15):

- lotniska użytku publicznego:
  - główne lotnisko ruchu międzynarodowego: Port Lotniczy im. F. Chopina w Warszawie,
  - lotniska regionalne: Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa/Modlin, Port Lotniczy Radom (lotnisko cywilno-wojskowe – użytku publicznego o ograniczonej certyfikacji).
- lotniska użytku publicznego niepodlegające certyfikacji, w tym zarządzane przez aerokluby:
  - Piastów koło Radomia, Płock.
- lądowiska wpisane do ewidencji lądowisk:
  - samolotowe: Grądy, Przasnysz;
  - sanitarne: Ciechanów, Garwolin, Maków Mazowiecki, Mława, Ostrołęka, Płock, Płock-Baza, Płońsk, Przasnysz, Pułtusk, Radom, Siedlce, Sochaczew, Sokołów Podlaski, Wyszaków.
- lotniska wojskowe:
  - Nowe Miasto nad Pilicą,
  - Sochaczew.

W zakresie transportu lotniczego w *Planie* uwzględnia się inwestycję celu publicznego z poziomu krajowego *Port Solidarność-Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej*²⁹.

W zakresie transportu lotniczego w *Planie* uwzględnia się ograniczenia wynikające z sieci lotnisk i lądowisk:

- strefy ograniczenia wysokości zabudowy,
- obszary ograniczonego użytkowania.

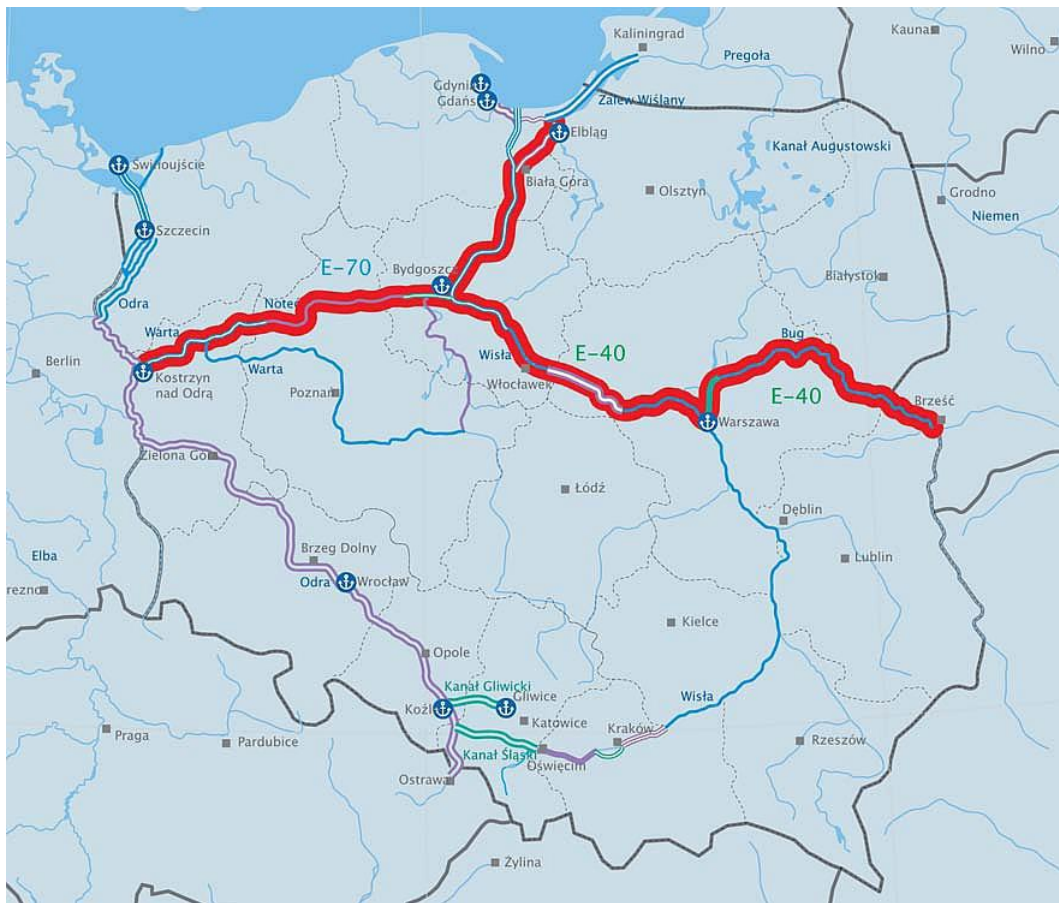
²⁸ Na podstawie *Wykazu lotnisk wpisanych do rejestru lotnisk cywilnych oraz Wykazu lądowisk cywilnych wpisanych do ewidencji*. Urząd Lotnictwa Cywilnego (dostęp – czerwiec 2018 r.).

²⁹ Zgodnie z Uchwałą 173/2017 Rady Ministrów z dnia 7 listopada 2017 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji przygotowania i realizacji inwestycji Port Solidarność-Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej oraz Ustawą z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1089).

2.4.6. Żegluga śródlądowa

W zakresie żeglugi śródlądowej na obszarze województwa mazowieckiego w *Planie* uwzględnia się działania dotyczące (Ryc. 14, Ryc. 15):

- użegłownienia drogi wodnej E40:
  - budowa drogi wodnej E40 Morze Bałtyckie - Morze Czarne obejmującej na terenie województwa rzekę Wisłę, rzekę Narew oraz rzekę Bug,
  - zapewnienia IV klasy żeglowności Wisły,
  - zapewnienia dla mostów i linii energetycznych parametrów (wysokości od lustra wody) zgodnych z rozporządzeniem³⁰.
- wykorzystania transportowego rzek:
  - przeprawy promowe.

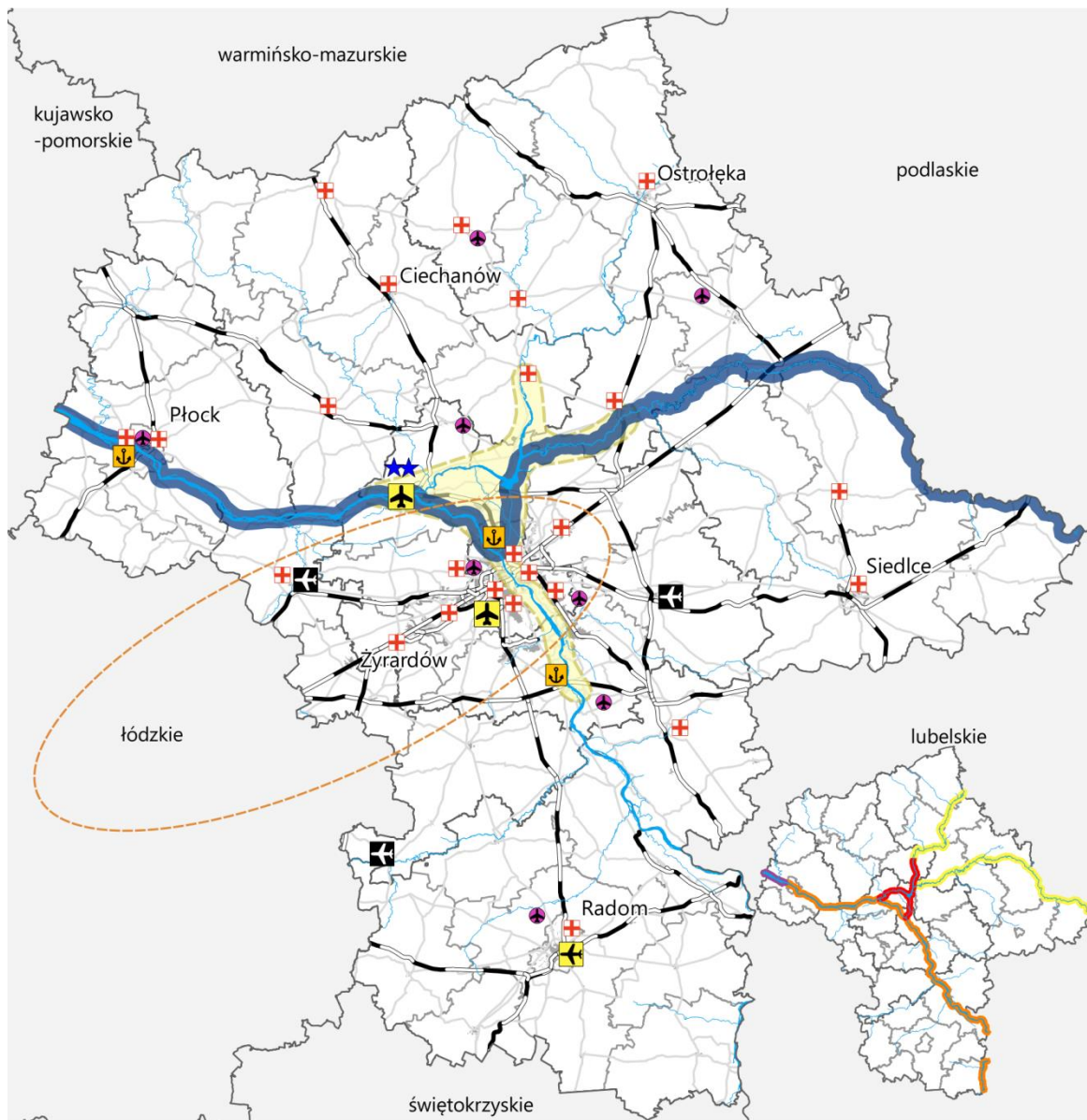

Ryc. 14. Rozbudowa dróg wodnych E70 i E40

Źródło: Założenia do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce na lata 2016–2020 z perspektywą do roku 2030. Załącznik nr 79 Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2016 r. (poz. 711)³¹

³⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 maja 2002 r. w sprawie klasyfikacji śródlądowych dróg wodnych (Dz. U. z 2002 r. poz. 695).

³¹ Uchwała nr 79 rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2016 r. w sprawie przyjęcia Założeń do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce na lata 2016–2020 z perspektywą do roku 2030 (M.P. z 2016 r.).

Infrastruktura lotniskowa:
istniejąca

- użyciu publicznego
- użyciu publicznego i wojskowe
- wojskowe
- lądowiska sanitarne
- inne lotniska i lądowiska

planowana

- potencjalny obszar lokalizacji CPK
- Inwestycje celu publicznego z zakresu infrastruktury lotniskowej

Żegluga:

- rzeki
- droga wodna E40
- porty
- wykorzystanie transportowe rzek w aglomeracji - postulat

Klasy żeglowności rzek:

- Va
- II
- Ib
- Ia

- drogi krajowe i wojewódzkie
- linie kolejowe

Ryc. 15. Transport lotniczy i żegluga śródlądowa³²

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie danych MSIP, KPZK 2030, SOR, Założeń do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce na lata 2016–2020 z perspektywą do roku 2030, Rejestru lotnisk Cywilnych, Wykazu lądowisk cywilnych wpisanych do ewidencji

³² Klasy żeglowności wyznaczone na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 maja 2002 r. w sprawie klasyfikacji śródlądowych dróg wodnych (Dz. U. z 2002 r. poz. 695).

2.5. Infrastruktura energetyczna

Istniejące w województwie mazowieckim systemy energetyczne, z których znaczna część zalicza się do kluczowych elementów systemów krajowych i międzynarodowych, nie zapewniają wystarczającego poziomu bezpieczeństwa energetycznego regionu, a także Polski. W celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego w województwie mazowieckim zachodzi potrzeba rozbudowy powiązań sieciowych, w tym kształtowania układów pierścieniowych o powiązaniach międzyregionalnych i międzynarodowych.

Ze względu na skalę planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz obowiązek uwzględnienia w nim inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, w zakresie infrastruktury energetycznej, ustalonych w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej lub organy rządu (odnoszących się wyłącznie do sieci przesyłowych), w *Planie* uwzględniono ponadlokalne powiązania infrastrukturalne następujących systemów energetycznych, zlokalizowanych na obszarze województwa mazowieckiego:

- linii elektroenergetycznych najwyższych napięć (400 kV i 220 kV),
- gazociągów wysokiego ciśnienia,
- rurociągów do przesyłu paliw płynnych.

Plan uwzględnia ponadlokalne inwestycje celu publicznego w zakresie energetycznych sieci przesyłowych, będące inwestycjami rządowymi (inwestorami są przedsiębiorstwa energetyczne – spółki Skarbu Państwa), które zostały zawarte w dokumentach przyjętych przez Radę Ministrów lub właściwych ministrów oraz w tzw. specustawach energetycznych: ustawie z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu (specustawie gazowej) i ustawie z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych (specustawie przesyłowej).

Rysunki *Planu* przedstawiają orientacyjne rozmieszczenie planowanych linii (wskazują punkty, które linie powinny połączyć), umożliwiające stworzenie różnych wariantów ich przebiegu na etapie szczegółowych analiz lokalizacyjnych. Większość planowanych na poziomie krajowym sieci i urządzeń energetycznych podlega przepisom specustaw³³, w związku z czym ustalenie ich lokalizacji nastąpi w decyzjach administracyjnych, wydanych przez właściwego miejscowo wojewodę. W sprawach związanych z wydaniem decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji oraz pozwolenia na budowę w trybie specustaw nie mają zastosowania przepisy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, co oznacza możliwość realizacji inwestycji niezależnie od ustaleń dokumentów planistycznych. Lokalizacja pozostałych inwestycji energetycznych, niepodlegających przepisom specustaw, zostanie określona w gminnych dokumentach planistycznych – zgodnie z ustawowymi kompetencjami gmin w zakresie planowania przestrzennego.

Plan dopuszcza planowanie i realizację urządzeń nie wymienionych imiennie w *Planie*, a także przebudowę, rozbudowę i korekty tras sieci istniejących, jeśli będzie to miało na celu optymalizację funkcji technicznych systemów energetycznych, minimalizację uciążliwości dla środowiska lub usunięcie kolizji przestrzennych – pod warunkiem braku sprzeczności z innymi ustaleniami *Planu*. Powyższe dotyczy w szczególności działań na rzecz rozwoju przesyłowych i dystrybucyjnych sieci energetycznych, zawartych w planach rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię i paliwa gazowe, które uzyskają pozytywną opinię Zarządu Województwa Mazowieckiego (wydawaną na podstawie art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo Energetyczne). Przedmiotowe plany są

---

³³ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu (Dz.U. z 2017 r. poz. 2302, z późn. zm.) – specustawa gazowa oraz ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 404) – specustawa przesyłowa.

obligatoryjnie sporządzane oraz okresowo aktualizowane przez operatorów systemów: elektroenergetycznego i gazowego.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu niezbędny jest także rozwój, modernizacja i dywersyfikacja źródeł energii i paliw, w tym ich rozproszenie, a także wzrost efektywności wytwarzania, przesyłania oraz zużycia energii i paliw. Kierunki rozwoju energetyki związane są także z realizacją pakietu klimatyczno-energetycznego Unii Europejskiej, zakładającego ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, wzrost udziału energii odnawialnej oraz poprawę efektywności energetycznej. Szczegółowe działania w tym zakresie określa *SRWM 2030*.

2.5.1. Infrastruktura elektroenergetyczna

System elektroenergetyczny najwyższych napięć (przesyłowy) na obszarze województwa mazowieckiego tworzą (Ryc. 16):

- elektrownie: Kozienice (4 016 MW) i Ostrołęka (681 MW),
- linie elektroenergetyczne: 400 kV i 220 kV,
- stacje elektroenergetyczne: 400/220/110 kV, 400/110 kV i 220/110 kV.

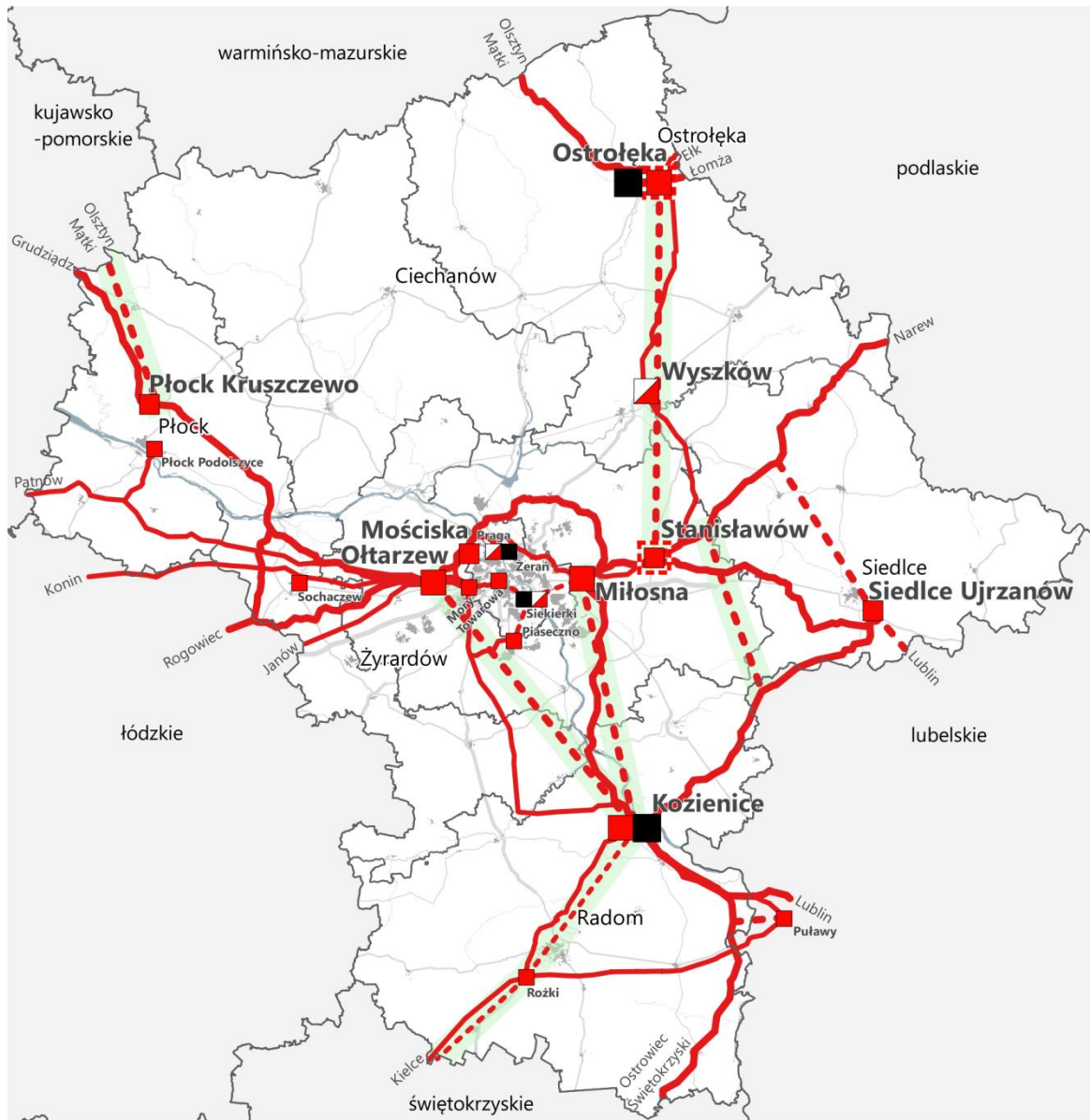
System przesyłowy zasilany jest również z elektrowni zlokalizowanych w sąsiednich regionach, tj. elektrowni Bełchatów w województwie łódzkim i zespołu elektrowni Pątnów-Konin w województwie wielkopolskim.

Usytuowane w regionie sieci najwyższych napięć są elementami krajowego systemu przesyłowego, który poprzez stacje elektroenergetyczne NN/WN, zasilają sieci dystrybucyjne 110 kV. Część sieci przesyłowych pełni także istotną rolę w utworzonym w ostatnich latach i nadal rozbudowywanym połączeniu elektroenergetycznym Polska - Litwa, realizowanym w ramach rozwoju transeuropejskich sieci energetycznych. Sieci najwyższych napięć w obecnej konfiguracji nie są w stanie zapewnić odpowiedniej przepustowości i niezawodności przesyłu energii z powstałych w ostatnich latach i planowanych nowych źródeł wytwórczych, w tym kolejnego bloku elektroenergetycznego w Ostrołęce o mocy ok. 1 000 MW. Najważniejszym wyzwaniem w perspektywie do 2020 r. jest efektywne wyprowadzenie mocy z elektrowni Kozienice i Ostrołęka: źródeł zasilających nie tylko województwo mazowieckie i sąsiednie regiony, lecz także istotnych dla funkcjonowania ww. połączenia transgranicznego. Inwestycje w zakresie zintegrowania elektroenergetycznych systemów przesyłowych Polski i państw nadbałtyckich są priorytetowymi projektami będącymi przedmiotem wspólnego zainteresowania Unii Europejskiej.

W zakresie powiązań regionalnych newralgicznym obszarem jest warszawski węzeł elektroenergetyczny (omówiony w *Planie MOFW*), w którym niedomknięty pierścień linii 400 kV wokół stolicy powoduje, że aglomeracja warszawska, wraz ze znaczną częścią regionu, narażona jest na wystąpienie rozległej awarii systemowej. Wykształcony, dzięki inwestycjom zrealizowanym w ostatnich latach, ciąg liniowy pomiędzy stacjami: Ołtarzew - Miłosna - Siedlce Ujrzanów - Kozienice, do którego bezpośrednio włączona jest elektrownia Kozienice, nie jest zamknięty od strony południowo-zachodniej.

W zakresie systemu elektroenergetycznego najwyższych napięć w *Planie* uwzględnia się inwestycje celu publicznego ustalone w dokumentach poziomu krajowego, mające na celu:

- pokrycie rosnącego zapotrzebowania na energię elektryczną Warszawy i jej obszaru funkcjonalnego, m.in. poprzez odbiór energii z elektrowni Kozienice,
- rozbudowę połączenia elektroenergetycznego Polska - Litwa,
- rozbudowę istniejących oraz wykształcenie nowych powiązań międzyregionalnych,
- rozwój obwodowych powiązań regionalnych, w tym szczególnie zamknięcie pierścienia linii 400 kV wokół Warszawy oraz utworzenie powiązań pierścieniowych linii 220 kV w warszawskim węźle elektroenergetycznym,
- zwiększenie zdolności transformacji mocy z sieci przesyłowych najwyższych napięć do sieci dystrybucyjnych wysokiego napięcia.

Elementy systemu elektroenergetycznego istniejące i w trakcie realizacji*:

- linie elektroenergetyczne 400 kV
- linie elektroenergetyczne 220 kV
- stacje elektroenergetyczne 400/220/110 kV
- stacje elektroenergetyczne 400/110 kV
- stacje elektroenergetyczne 220/110 kV
- elektrownie w systemie przesyłowym
- elektrociepłownie przewidziane do włączenia w system przesyłowy

* dotyczy linii 400 kV Ostrołęka - Olsztyn Mątki

Investycje celu publicznego ustalone w dokumentach poziomu krajowego - rozmieszczenie orientacyjne**:

- - - budowa / przebudowa linii 400 kV
- - - budowa / przebudowa linii 220 kV
- inwestycje ustalone w specustawie przesyłowej
- ▣ budowa stacji w systemie 400 kV
- ▣ budowa stacji w systemie 220 kV
- rozbudowa stacji w systemie 400 kV

** w przypadku inwestycji liniowych oznacza jedynie wskazanie punktów, które powinny być połączone planowaną linią elektroenergetyczną

Ryc. 16. System elektroenergetyczny najwyższych napięć

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych, KPZK 2030, SOR, Listy Projektów Strategicznych dla infrastruktury energetycznej w ramach POIiS 2014-2020 oraz danych operatorów

2.5.2. Infrastruktura gazowa

Dostawa gazu ziemnego w województwie mazowieckim realizowana jest systemem przesyłowym zasilanym przede wszystkim gazem importowanym z Rosji, m.in. za pośrednictwem międzynarodowej magistrali „Jamał-Europa” poprzez punkt wejścia we Włocławku (woj. kujawsko-pomorskie) oraz z innych krajów (drogą morską do terminala skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu, tzw. terminalu LNG).

System gazowy wysokiego ciśnienia (pełniący funkcje przesyłowe, mimo że jego część należy do operatora systemu dystrybucyjnego) na obszarze województwa mazowieckiego tworzą (Ryc. 17):

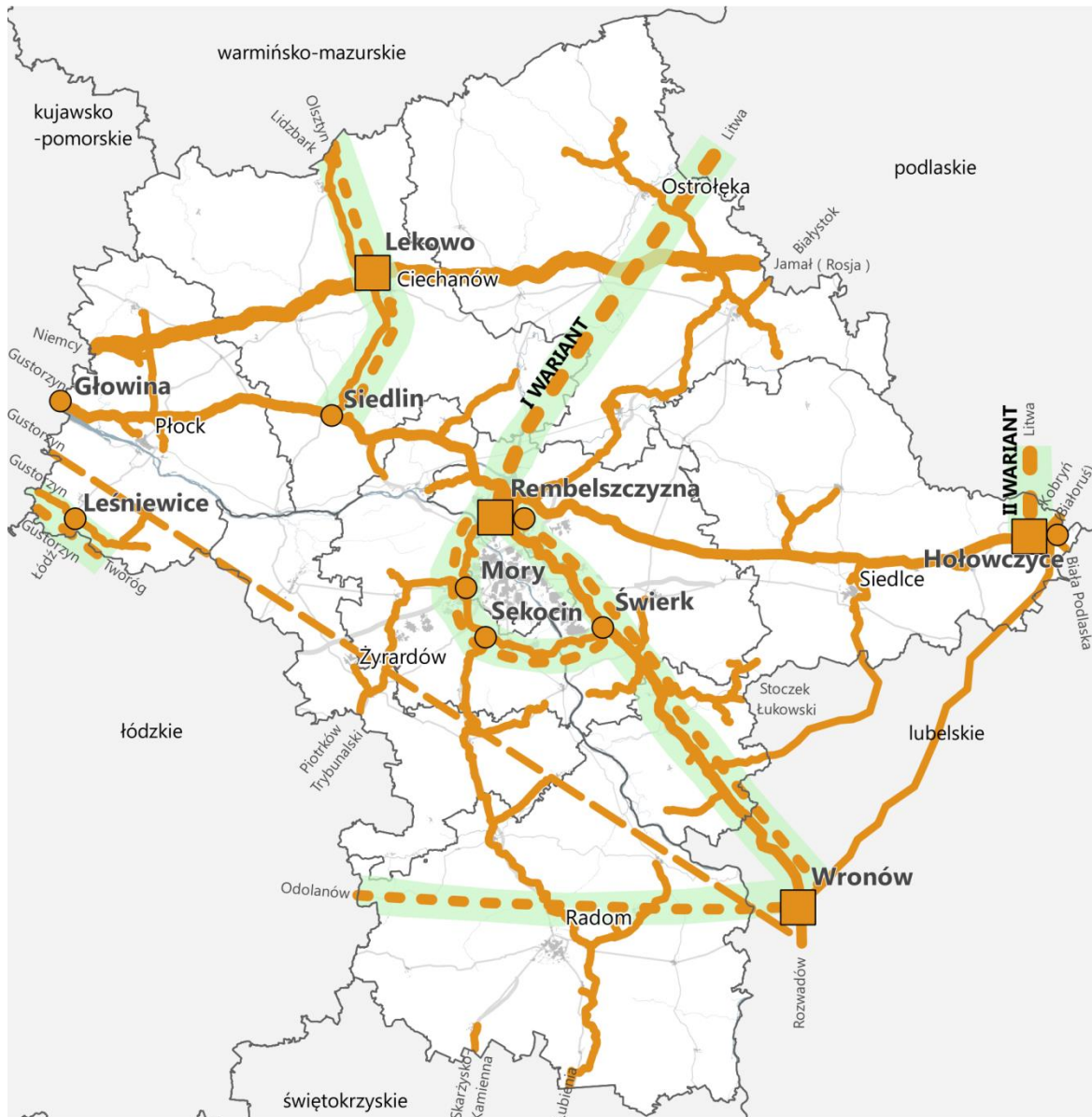
- gazociąg międzynarodowy „Jamał-Europa” przebiegający tranzytowo przez region,
- gazociągi krajowe, w tym magistralne:
  - Rembelszczyzna - Gustorzyn (k. Włocławka), umożliwiający zarówno dostawy gazu importowanego z Rosji magistralą „Jamał-Europa”, jak i z innych źródeł za pośrednictwem terminalu LNG w Świnoujściu,
  - Hołowczyce - Rembelszczyzna,
  - Wronów (k. Puław) - Rembelszczyzna.
- tłocznie gazu,
- węzły systemowe.

W celu dalszej poprawy bezpieczeństwa gazowego Polski, a tym samym województwa mazowieckiego i Warszawy, planowana jest budowa gazociągu międzysystemowego Polska-Litwa, integrującego systemy gazowe krajów Unii Europejskiej w basenie Morza Bałtyckiego. Inwestycja ta – posiadająca status projektu o znaczeniu wspólnotowym – będzie realizowana we wschodniej części województwa mazowieckiego.

Zlokalizowane w województwie mazowieckim gazociągi wysokiego ciśnienia, oprócz zasilania – poprzez stacje redukcyjne – sieci średniego i podwyższonego średniego ciśnienia w regionie, realizują także transport gazu do sąsiednich województw. Podstawowe problemy w funkcjonowaniu systemu gazowego wysokiego ciśnienia związane są z ograniczeniami przepustowości jego fragmentów – przede wszystkim tzw. „warszawskiego pierścienia gazowego” (omówionego w *Planie MOFW*), lecz także gazociągów realizujących powiązania międzyregionalne.

W zakresie systemu gazowego wysokiego ciśnienia w *Planie* uwzględnia się inwestycje celu publicznego ustalone w dokumentach poziomu krajowego, mające na celu:

- połączenie gazowych systemów przesyłowych Polski i Litwy,
- rozbudowę istniejących i wykształcenie nowych powiązań międzyregionalnych,
- zwiększenie przepustowości systemu przesyłowego w regionie, w tym „warszawskiego pierścienia gazowego”,
- doprowadzenie gazu ziemnego do kogeneracyjnych źródeł energii elektrycznej i ciepłej,
- ewentualną realizację systemu wydobycia i przesyłu gazu łupkowego (uzależnioną od analiz korzyści i kosztów, w tym środowiskowych).

- Elementy systemu gazowego istniejące: Inwestycje celu publicznego ustalone w dokumentach poziomu krajowego - rozmieszczenie orientacyjne*:
- gazociąg międzynarodowy
  - gazociągi krajowe magistralne
  - pozostałe gazociągi krajowe
  - tłocznie gazu
  - węzły systemowe
  - budowa gazociągów międzynarodowych
  - budowa / przebudowa gazociągów krajowych
  - budowa gazociągu gazu łupkowego (uzależniona od analiz ekonomicznych)
  - inwestycje ustalone w specustawie gazowej

* oznacza jedynie wskazanie punktów, które powinny być połączone planowanym gazociągiem

Ryc. 17. System gazowy wysokiego ciśnienia

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu, KPZK 2030, SOR oraz danych operatorów

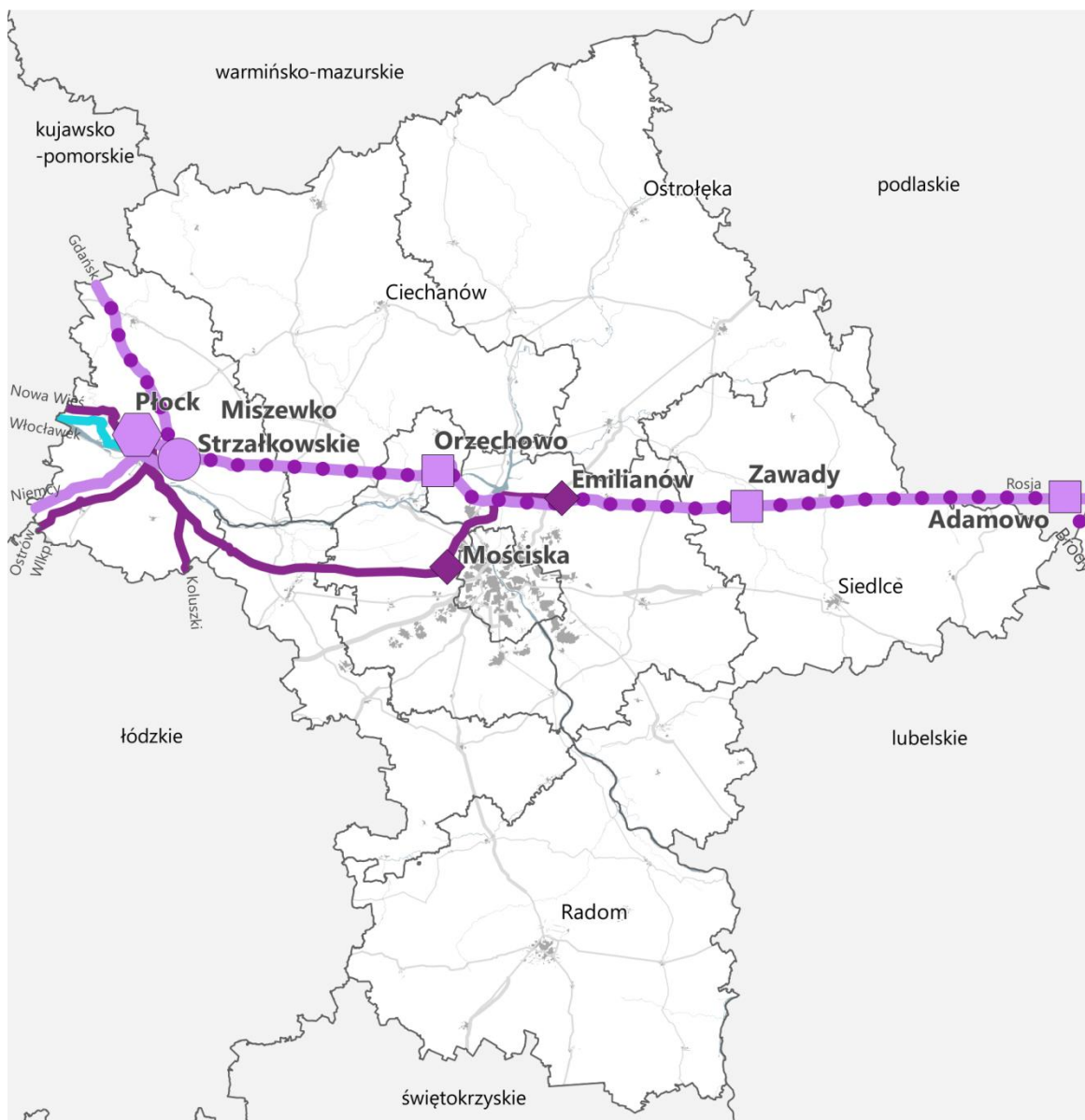
2.5.3. Infrastruktura paliw płynnych

Zaopatrzenie województwa mazowieckiego, podobnie jak całego kraju, w paliwa płynne opiera się na importowanej ropy naftowej. Na system paliw płynnych na obszarze województwa mazowieckiego składa się (Ryc. 18):

- system przesyłu i przetwarzania ropy naftowej:
  - system międzynarodowych rurociągów naftowych z Rosji do Niemiec, stanowiący istotne ogniwo środkowoeuropejskiego układu ropociągów „Przyjaźń”,
  - pompownie ropy,
  - baza surowcowa,
  - rafineria ropy naftowej w Płocku.
- system przesyłu produktów naftowych:
  - rurociąg etylenu,
  - rurociągi paliwowe,
  - bazy paliwowe.

Polski odcinek systemu rurociągów międzynarodowych odgrywa znaczącą rolę w tranzycie rosyjskiej ropy, której tylko część zostaje wykorzystana na potrzeby polskich rafinerii w Płocku i Gdańsku (zasilanej tzw. Rurociągiem Pomorskim). Paliwa wytworzone w rafinerii płockiej przesyłane są do dwóch baz paliwowych w sąsiedztwie Warszawy oraz kilku baz w sąsiednich województwach. Do zakładów chemicznych w województwie kujawsko-pomorskim transportowany jest etylen. Głównym problemem systemu paliwowego w regionie jest brak alternatywnych źródeł i kierunków dostaw ropy naftowej.

W zakresie systemu paliw płynnych w *Planie* uwzględnia się inwestycję celu publicznego zawartą w dokumentach poziomu krajowego: realizację układu przesyłowego ropy naftowej z rejonu Morza Kaspijskiego: Odessa - Brody - Płock (z możliwością jego przedłużenia do Gdańska), który jest częścią koncepcji Euroazjatyckiego Korytarza Transportu Ropy Naftowej. W planowanym systemie będą wykorzystane istniejące ropociągi przebiegające przez województwo mazowieckie, z ewentualną rozbudową Rurociągu Pomorskiego. Planowana inwestycja ma na celu dywersyfikację źródeł importu ropy naftowej.

Elementy systemu paliw płynnych istniejące:

System przesyłu i przetwarzania ropy naftowej:

- ropociągi
- pompownie ropy
- baza surowcowa
- rafineria ropy naftowej

System przesyłu produktów naftowych:

- rurociąg etylenu
- rurociągi paliwowe
- bazy paliwowe

Inwestycja celu publicznego ustalona w dokumentach poziomu krajowego:

- budowa systemu przesyłowego ropy naftowej z rejonu Morza Kaspijskiego (z wykorzystaniem istniejących ropociągów)

Ryc. 18. System paliw płynnych

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie KPZK 2030, Polityki Energetycznej Polski do 2030, Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r. oraz danych operatorów

2.5.4. Odnawialne źródła energii

W województwie mazowieckim udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem wynosi 5,9%, w Polsce jest to 13,7%³⁴. Łączna moc źródeł energii z odnawialnych źródeł energii (dalej: OZE) przyłączonych w regionie do sieci elektroenergetycznych wynosi 718,9 MW³⁵, w tym głównie rozwinięta jest energetyka wiatrowa oraz współspalanie i spalanie biomasy, natomiast w niewielkim stopniu energetyka wodna, biogazownie i fotowoltaika. Od 2015 r. zaczął rozwijać się sektor mikroenergetyki prosumenckiej (źródła o mocach do 40 kW), którego udział w łącznej mocy źródeł energii elektrycznej z OZE zainstalowanych w regionie kształtuje się na poziomie ok. 2% – niemal wyłącznie instalacje fotowoltaiczne.

Źródłami odnawialnymi energii elektrycznej o największych mocach³⁶ w województwie mazowieckim są:

- instalacja spalająca biomasę w elektrociepłowni Siekierki,
- blok współpalający biomasę w elektrowni Ostrołęka,
- farma wiatrowa Korytnica w powiecie węgrowskim,
- farma wiatrowa Żuromin,
- farma wiatrowa Ilża w powiecie radomskim,
- elektrownia wodna Dębe w powiecie legionowskim.

Największe potencjalne możliwości rozwoju OZE w województwie mazowieckim związane są z wykorzystywaniem biomasy, która może być używana zarówno do bezpośredniego spalania, jak i produkcji biopaliw oraz biogazu. W całym regionie istnieje możliwość wykorzystywania energii słonecznej – przede wszystkim do podgrzewania wody użytkowej, lecz także na potrzeby rolnicze i lokalnej produkcji energii elektrycznej w ogniach fotowoltaicznych. Znaczna część obszaru województwa ma także korzystne uwarunkowania do rozwoju energetyki wiatrowej. Dodatkowo, w zachodniej części regionu istnieje potencjał do rozwoju energetyki wykorzystującej wody geotermalne (Ryc. 19).

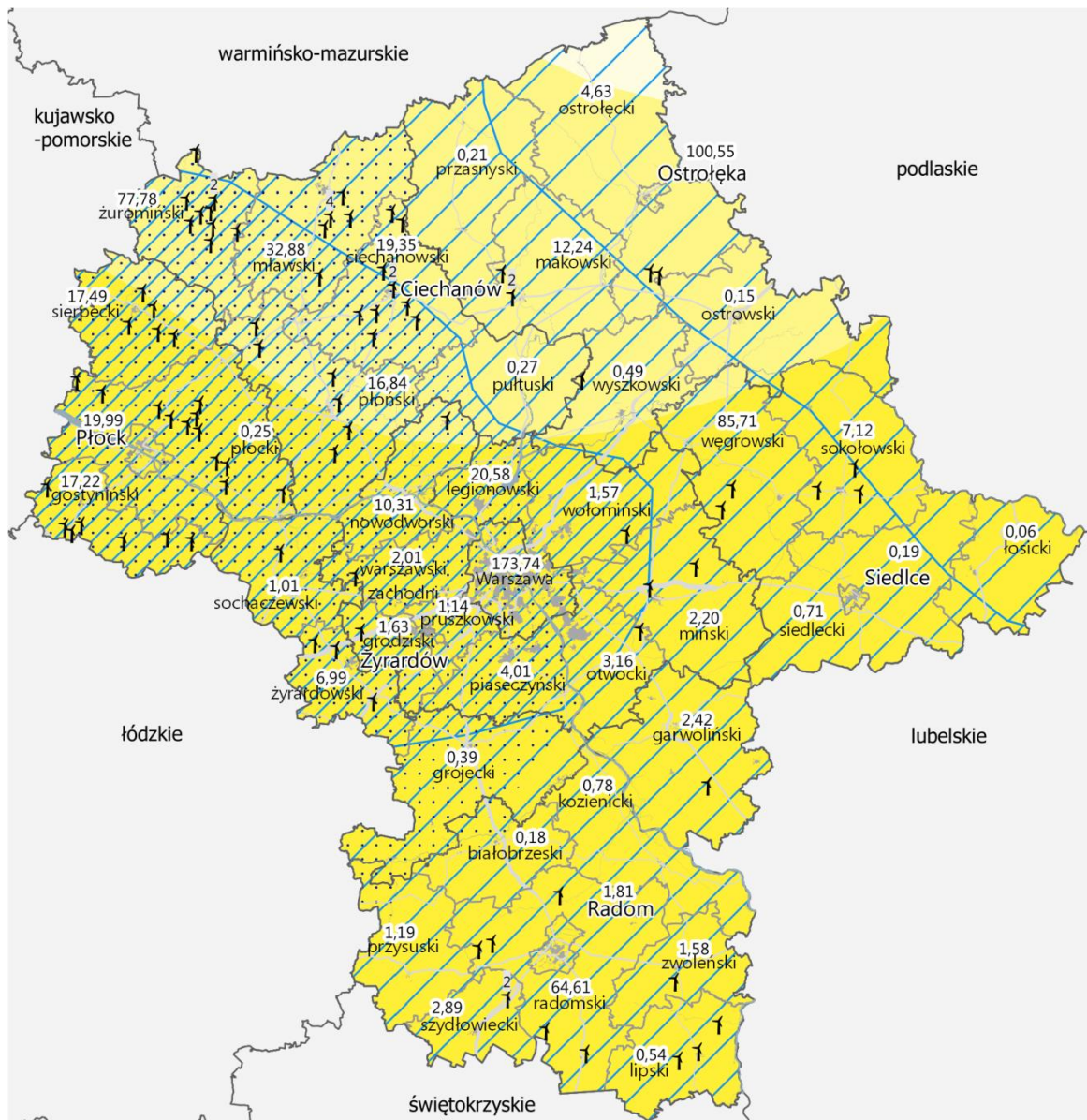
W zakresie infrastruktury energii odnawialnej w *Planie* uwzględnia się obowiązujące regulacje prawne, w tym szczególnie wymóg zachowania minimalnej odległości elektrowni wiatrowych od różnego rodzaju obiektów, zwłaszcza budynków mieszkalnych.

---

³⁴ BDL, stan na 2016 r.

³⁵ Dane uzyskane przez MBPR od operatorów systemów elektroenergetycznych działających na terenie województwa mazowieckiego, stan na 31.12.2017 r.

³⁶ Moc źródeł zmienia się w zależności od uwarunkowań formalno-prawnych i ekonomicznych.

Energia słoneczna - średnie roczne całkowite promieniowanie słoneczne (MJ/m²)

- 10,01 - 10,25
- 9,75 - 10,00
- <9,75

obszar występowania wód geotermalnych

Energia wiatrowa - strefy energetyczne wiatru

- bardzo korzystna
- korzystna
- mało korzystna

- farma wiatrowa
- liczba farm wiatrowych
- łączna moc elektrowni wszystkich typów (w MW)

Ryc. 19. Potencjał energetyki odnawialnej

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie „Programu możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla WM”, KPZK 2030 i danych operatorów systemów elektroenergetycznych działających na terenie województwa mazowieckiego, stan na 31.12.2017 r.

2.6. Infrastruktura sieci szerokopasmowego Internetu

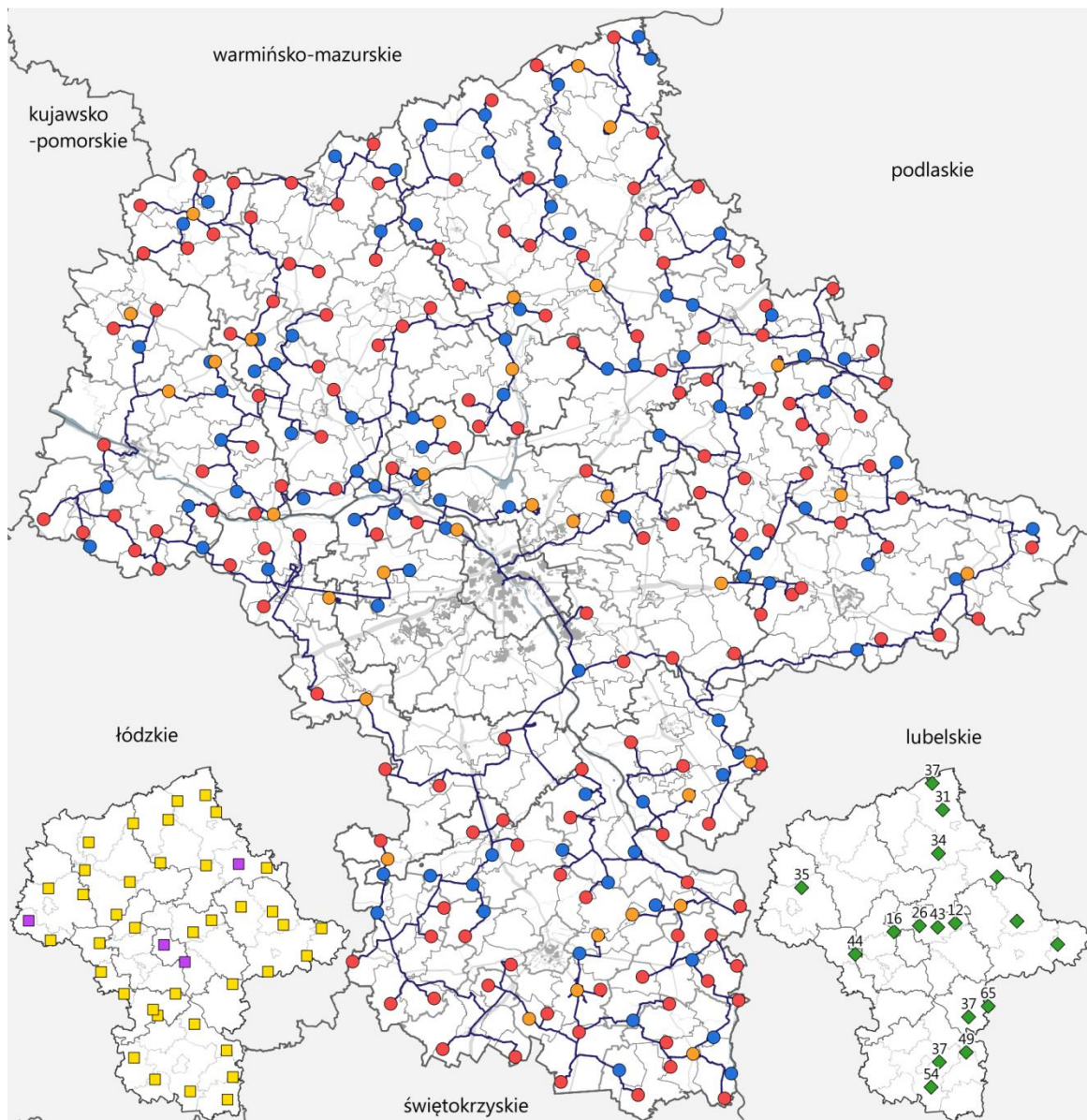
Sieć szkieletowa szerokopasmowego Internetu, zrealizowana w ramach projektu „Internet dla Mazowsza”³⁷ (Ryc. 20), składa się z 3 640 km sieci światłowodowej. Na obszarze województwa powstało 308 węzłów sieci dystrybucyjnej, 42 węzły sieci szkieletowej i 4 węzły sieci technicznej. Docelowa minimalna przepływowość sieci na obszarze województwa mazowieckiego ma wynosić 40 MB/s. Dzięki realizacji ww. projektu w zasięgu sieci szerokopasmowego Internetu (NGA) znalazło się 90% gospodarstw domowych na obszarze województwa. Sieć zaprojektowano w taki sposób, aby objęła te tereny, na których nie ma infrastruktury dającej dostęp do szerokopasmowego Internetu.

W subregionach plockim i ciechanowskim (tzw. „biały obszar NGA”) wybudowano łącznie 853,0 km sieci szerokopasmowego Internetu, z czego w powiatach: płońskim – 181,0 km, plockim – 173,1 km, mławskim – 125,7 km, gostynińskim – 105,9 km, żuromińskim – 85,2 km, ciechanowskim – 82,0 km, pułtuskim – 59,2 km i sierpeckim – 41,0 km.

Powstała infrastruktura umożliwia korzystanie z nowej sieci, aby wyeliminować braki w zakresie tradycyjnych, podstawowych usług szerokopasmowych oraz usług e-administracji. Infrastruktura zrealizowana w ramach projektu „Internet dla Mazowsza” ma być dostępna również dla administracji publicznej, pozwalając na wdrożenie ogólnie dostępnych usług elektronicznych (w tym zwłaszcza administracji elektronicznej, edukacji elektronicznej i e-zdrowia). Szerokopasmowy dostęp do Internetu pozwoli wyrównać różnice związane z lokalizacją przedsiębiorstw i przyczyni się do wzmocnienia roli obszarów peryferyjnych w województwie mazowieckim.

---

³⁷ W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013 zrealizowano projekt budowy regionalnej sieci szerokopasmowego Internetu. Projekt polegał na budowie szerokopasmowej sieci szkieletowej wokół obszarów zaniedbanych cyfrowo, oraz na budowie sieci NGA na terenie „białych obszarów NGA” (tj. obszarach, na których obecnie nie ma infrastruktury NGA, a inwestorzy prywatni nie planują inwestycji w taką infrastrukturę w ciągu najbliższych trzech lat). Projekt miał na celu zapewnienie operatorom telekomunikacyjnym dostępu do subsydiowanej infrastruktury szkieletowej i dystrybucyjnej, która stworzy zachętę do inwestycji w sieci NGA.

—	mikrokanalizacja	■	węzły techniczne
●	węzły NGA	■	węzły szkieletowe
●	węzły WDA	◆	klastry NGA
●	węzły WDB		

Ryc. 20. Sieć szkieletowa szerokopasmowego Internetu

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie projektu „Internet dla Mazowsza”

2.7. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków

Sieć wodociągowa w województwie mazowieckim jest relatywnie dobrze rozwinięta. Jej łączna długość w 2016 r. (bez przyłączy) wynosiła 44 596 km. Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w miastach wynosił 93,4% (3,1 pkt. proc. poniżej średniej krajowej), a na obszarach wiejskich 83,4% (1,6 pkt. proc. poniżej średniej krajowej). Najwyższym udziałem ludności korzystającej z sieci wodociągowej wyróżniają się ośrodki regionalne i subregionalne oraz większość pozostałych miast województwa mazowieckiego. Najniższy odsetek ludności korzystającej z wodociągów (poniżej 75%) występuje obecnie w powiatach: zwoleniskim, legionowskim, ostrołęckim, wołomińskim i białobrzeskim (Ryc. 21).

Łączna długość sieci kanalizacyjnej w 2016 r. (bez przyłączy) w obrębie województwa mazowieckiego wynosiła 15 316 km, a jej długość była prawie 3-krotnie niższa w stosunku do długości sieci wodociągowej (dotyczy to szczególnie obszarów wiejskich). W województwie z kanalizacji korzysta średnio 89,7% ludności miejskiej (o 0,3 pkt. proc. poniżej średniej krajowej). Na obszarach wiejskich odsetek ten jest znacznie niższy i w 2016 r. wynosił 29,2% (o 12,1 pkt. proc. poniżej średniej krajowej). Poziom skanalizowania przekraczający średnią wojewódzką (68,1%) osiągnęły w 2016 r. jedynie miasta na prawach powiatu oraz 3 powiaty okołowskie: pruszkowski, piaseczyński i legionowski (Ryc. 22). Największe dysproporcje pomiędzy długościami sieci wodociągowej i kanalizacyjnej występują w powiatach: płońskim, makowskim, lipskim, żuromińskim, pułuskim, sierpeckim i sokołowskim.

Według zaktualizowanego w 2017 r. *Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych V* na obszarze województwa mazowieckiego wyznaczono 144 aglomeracje ściekowe, spośród których 138 to aglomeracje priorytetowe³⁸. Infrastruktura odprowadzania i oczyszczania ścieków jest dość zróżnicowana w gminach województwa mazowieckiego. Ponad jedną piątą gmin nie posiada oczyszczalni ścieków lub zorganizowane systemy kanalizacyjne występują w bardzo ograniczonym zakresie.

Na koniec 2016 r. w województwie mazowieckim w systemie sieciowego oczyszczania ścieków działały 323 komunalne oczyszczalnie, w tym 69 z podwyższonym usuwaniem biogenów. Spośród ogólnej liczby oczyszczalni komunalnych, 74 to obiekty o średniej przepustowości wynoszącej co najmniej 1 000 m³/dobę. Działania zmierzające do rozwoju sieci kanalizacyjnej wspierają również samorządy, angażując swoje środki finansowe w budowę indywidualnych systemów oczyszczania ścieków będących uzupełnieniem systemu sieciowego. W 2016 r. w województwie mazowieckim działało 28,4 tys. przydomowych oczyszczalni ścieków, z czego najwięcej w podregionie ostrołęckim (prawie 6,8 tys.) i ciechanowskim (4,6 tys.).

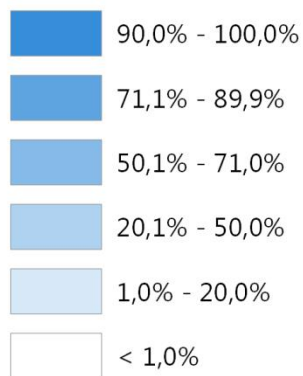
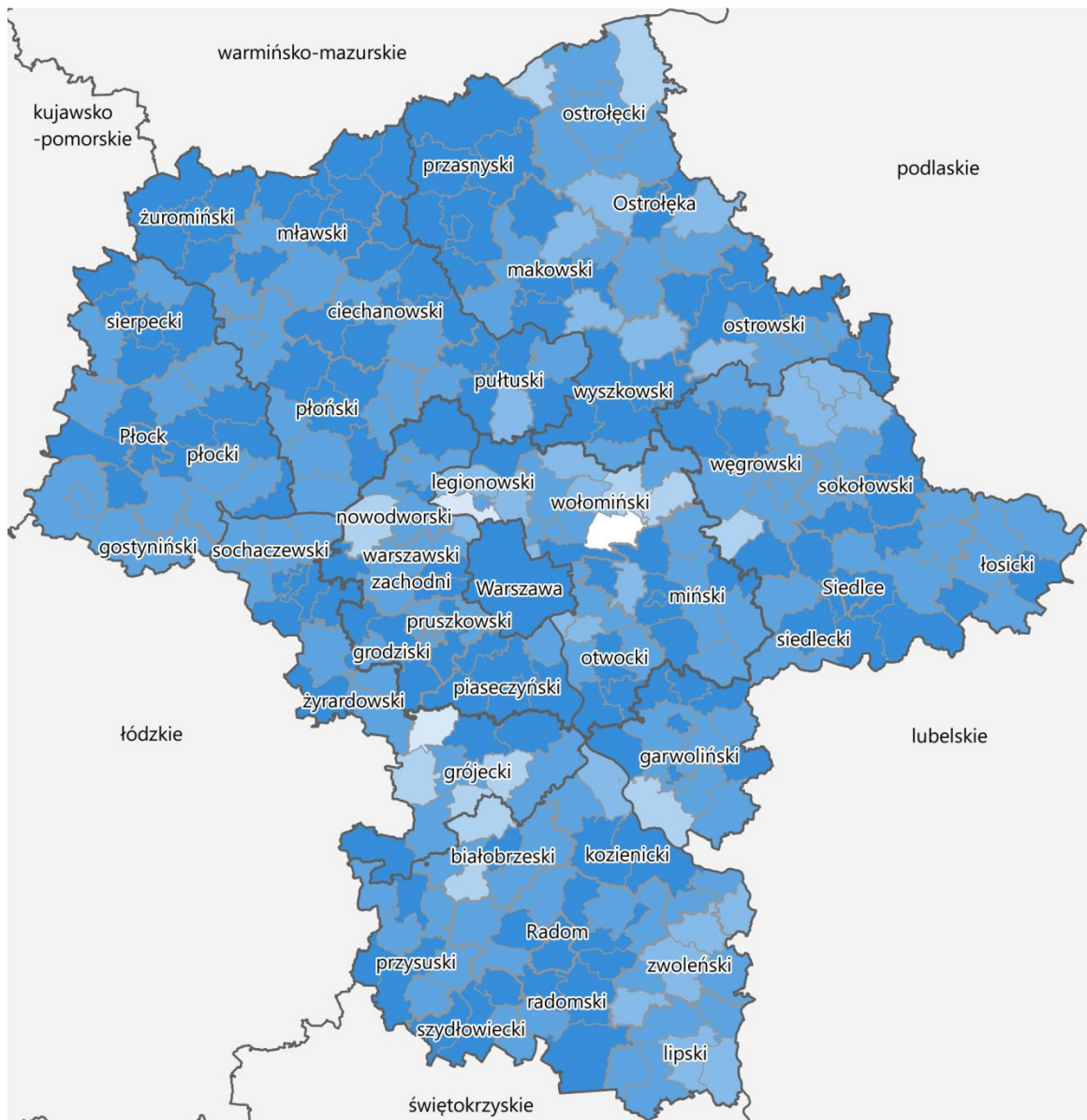
W miastach województwa mazowieckiego w 2016 r. z oczyszczalni ścieków korzystało średnio ponad 95% ludności (w Polsce 94,8%), zaś na obszarach wiejskich odsetek ten wyniósł 30% (w Polsce 41,3%). Wskaźnik ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków powyżej średniej dla województwa (71,9%) osiągnęły miasta na prawach powiatu oraz powiaty pruszkowski i legionowski. Najniższy odsetek ludności (poniżej 35%) korzysta z oczyszczalni ścieków w powiatach: ostrołęckim, lipskim, białobrzeskim, plockim, makowskim i zwoleniskim.

Działania w zakresie rozbudowy infrastruktury kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków nie wyeliminowały odprowadzania nieczystości płynnych do wód lub do ziemi w formie nieoczyszczonej, niemniej przyniosły wymierne efekty w postaci zmniejszenia skali tego zjawiska, a tym samym spadku ilości ścieków nieoczyszczonych. W 2012 r. ewidencjonowane ścieki nieoczyszczone stanowiły około 10,8% ścieków ogółem, a w 2016 r. 1,2%, co jest bardzo pozytywnym wynikiem w zakresie porządkowania gospodarki wodno-ściekowej w województwie mazowieckim.

³⁸Agglomeracje priorytetowe muszą spełniać wymogi Traktatu Akcesyjnego, w tym dyrektywy Rady 91/271/EWG do 31 grudnia 2021 r.

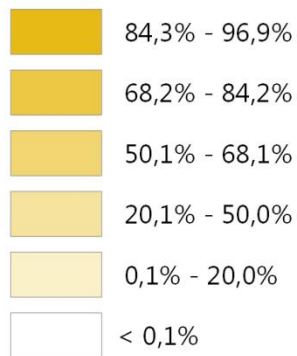
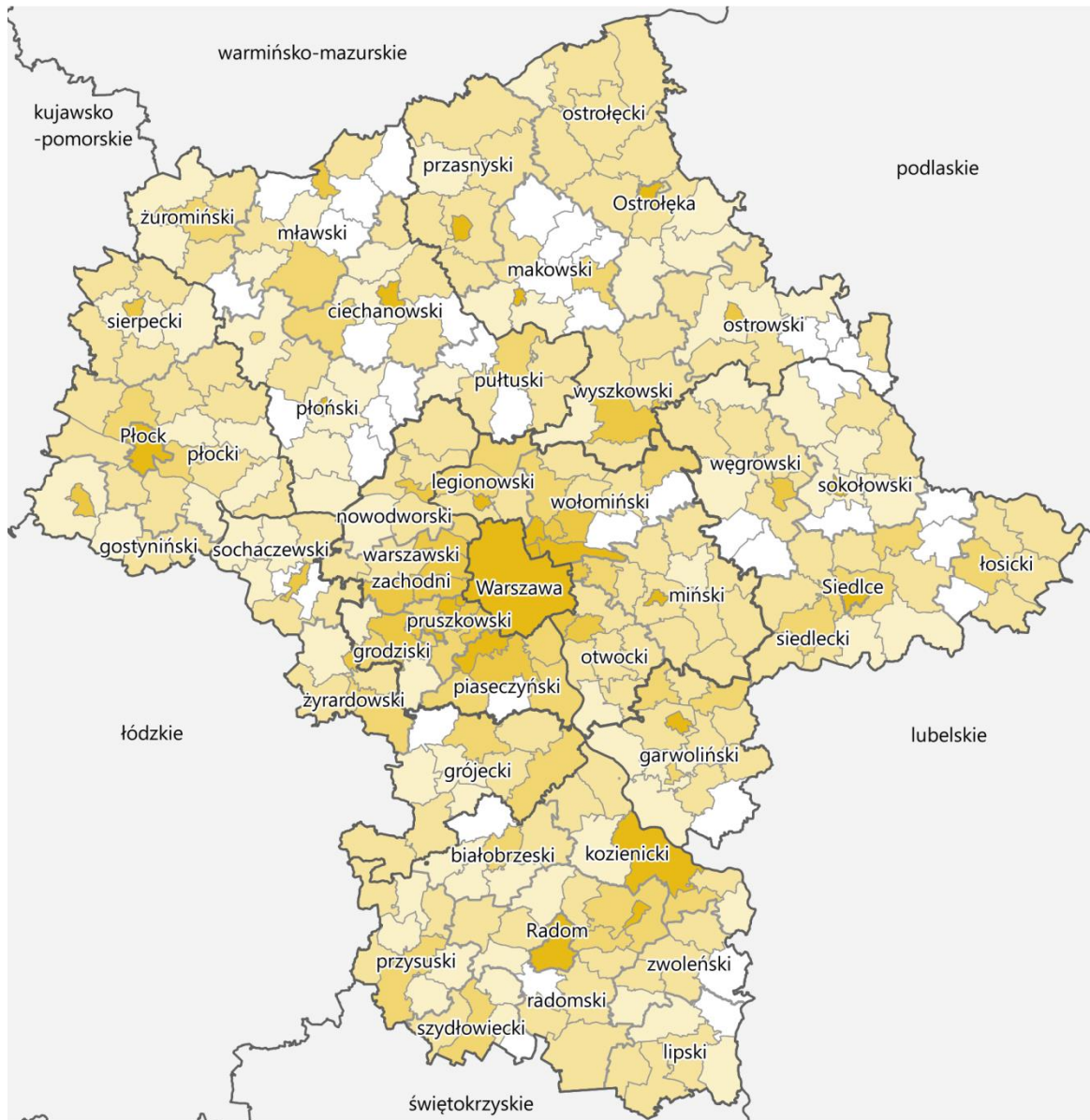
W zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i oczyszczania ścieków w Planie uwzględnia się inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym mające na celu:

- budowę magistral przesyłowych i poprawę stanu technicznego sieci;
- rozbudowę ujęć wody i sieci wodociągowej w obszarze zainwestowania metropolii warszawskiej;
- wspieranie budowy i rozbudowy systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w małych miastach i na obszarach wiejskich, szczególnie w zwartych systemach osadniczych (stosowanie zasady „skojarzonego działania” w stosunku do zadań dotyczących wodociągowania i kanalizacji), w tym:
  - na obszarach o najniższym wyposażeniu w sieć wodociągową w północno-wschodnim i południowo-wschodnim obszarze województwa;
  - na obszarach zagrożonych deficytem wód powierzchniowych;
  - na obszarach zainwestowanych położonych na terenach zalewowych.
- porządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracji warszawskiej, w tym:
  - modernizację wybranych obiektów systemów kanalizacyjnych;
  - budowę kolektorów odciążających istniejący system i w nieskanalizowanych częściach miasta oraz pompowni ścieków w systemie kanalizacji ogólnospławnej, sanitarnej i deszczowej.
- porządkowanie gospodarki ściekowej wokół Jeziora Zegrzyńskiego i zbiornika Domaniów;
- dostosowanie do standardów europejskich systemów odprowadzenia i oczyszczania ścieków dla aglomeracji powyżej 100 000 RLM;
- rozbudowę sieci kanalizacyjnej w miastach dla aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców od 15 000 do 100 000;
- dostosowanie oczyszczalni ścieków w aglomeracjach ściekowych powyżej 10 000 RLM do wymagań dyrektywy 91/271/EWG w zakresie podwyższonego usuwania biogenów we wszystkich oczyszczalniach;
- wyposażenie w oczyszczalnie ścieków i kanalizacje jednostek osadniczych o skupionej zabudowie o równoważnej liczbie mieszkańców od 2 000 do 15 000;
- sukcesywną sanitację terenów o zabudowie rozproszonej na obszarach wiejskich i miejskich (przydomowe oczyszczalnie ścieków lub wywożenie ścieków przy zapewnieniu ich oczyszczenia);
- budowę ochronnego systemu kanalizacyjnego wokół zbiorników wodnych: Soczewka, Ruda, Nowe Miasto, Wykrot i innych oraz jezior w powiatach płockim, gostyńskim, sierpeckim, a także rzek wykorzystywanych w celach rekreacyjnych i kąpieliskowych;
- budowę systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków deszczowych z terenów zurbanizowanych, głównych tras komunikacyjnych i obszarów przemysłowych.

Ryc. 21. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w ludności ogółem w 2016 r.

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie BDL

Ryc. 22. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ludności ogółem w 2016 r.

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie BDL

2.8. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami komunalnymi w województwie mazowieckim prowadzona jest w oparciu o regiony gospodarki odpadami, które obsługiwane są przez 36 regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), w tym: 1 instalację termicznego przekształcania odpadów komunalnych, 16 instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych (MBP), 10 kompostowni i 9 składowisk³⁹. Docelowo na terenie województwa funkcjonować będzie 14⁴⁰ składowisk odpadów komunalnych o statusie RIPOK.

Stan systemu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie województwa nie jest w pełni zadowalający:

- funkcjonująca sieć RIPOK wymaga doposażenia, uzupełnienia o nowe elementy linii technologicznych czy przebudowy w celu dostosowania do wymogów prawnych oraz zmniejszenia oddziaływania instalacji na ludzi i środowisko;
- brak jest rozwiniętego systemu selektywnego zbierania odpadów: w strumieniu zebranych odpadów komunalnych dominują odpady zmieszane (udział odpadów zebranych selektywnie wynosi 26,4%⁴¹);
- mała efektywność przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych skutkująca niewielką ilością wysortowywanych surowców wtórnych oraz dużą masą pozostałości z przetwarzania kierowaną do składowania;
- niski poziom wykorzystania frakcji energetycznej odpadów (brak rynku zbytu dla frakcji odpadów o kaloryczności od 6 do 15 MJ/kg);
- system zbierania odpadów jest nieszczelny, wciąż odpady trafiają do środowiska w sposób niekontrolowany (np. dzięki wysypiska, domowe spalanie śmieci).

Podstawą działań w zakresie rozwiązania problemów związanych ze zbieraniem oraz zagospodarowaniem odpadów komunalnych jest wojewódzki plan gospodarki odpadami, który zawiera informacje o lokalizacji istniejących oraz planowanych instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych, regiony gospodarki odpadami komunalnymi oraz wskazuje potrzeby inwestycyjne na terenie województwa w zakresie przetwarzania i składowania odpadów. Określa także niezbędną infrastrukturę służącą gospodarowaniu odpadami komunalnymi wraz z jej mocami przerobowymi.

W zakresie gospodarki odpadami w Planie określa się tworzenie odpowiednich warunków dla funkcjonowania przyjętego systemu gospodarki odpadami, poprzez m.in.:

- realizację inwestycji, wynikających z obowiązującego planu gospodarki odpadami oraz dokumentów go realizujących;
- wspieranie działań mających na celu ograniczanie negatywnego oddziaływania instalacji do zagospodarowania odpadów oraz rekultywację składowisk.

---

³⁹ Stan na lipiec 2018 r., zgodnie z Uchwałą 115/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 10 lipca 2018 r., zmieniającą uchwałę w sprawie wykonania WPGO na lata 2012-2017 z uwzględnieniem lat 2018-2023.

⁴⁰ Zgodnie z projektem *Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2024 r.*

⁴¹ BDL, stan na 2016 r.

2.9. Infrastruktura społeczna

2.9.1. Kultura

Sieć instytucji kultury w województwie mazowieckim tworzą⁴² (Ryc. 23):

- 104 muzea i 34 oddziały (w tym 6 skansenów), co stanowi 14,6% wszystkich placówek muzealnych w Polsce. Spośród wszystkich muzeów działających w województwie 24 wpisane są do Państwowego Rejestru Muzeów⁴³. Warszawa skupia 70 obiektów i 90,9% zwiedzających muzea w województwie.
- 29 teatrów i 6 instytucji muzycznych, w tym 1 filharmonia (Warszawa), 1 chór (Płock) i 4 orkiestry symfoniczne i kameralne (Warszawa – 2, Płock – 1, Radom – 1). Wśród placówek teatralnych tylko 2 funkcjonują poza stolicą (Płock, Radom).
- 957 bibliotek (łącznie z filiami), co stanowi 12% wszystkich bibliotek w kraju. Na terenie województwa w zakresie kultury działają biblioteki naukowe, do których należą m.in.: Biblioteka Narodowa, Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego, Biblioteka Naukowa im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego w Płocku oraz Biblioteka Muzeum Narodowego w Warszawie.
- 76 kin działających w województwie, z czego 31 zlokalizowanych jest w Warszawie. Poza stolicą największą liczbą placówek kinowych wyróżnia się: Radom i powiat wołomiński (po 3 obiekty). W 11 powiatach nie funkcjonują tego typu placówki. Liczba ludności przypadająca na 1 miejsce w kinach stałych w województwie wynosi 116 osób (w kraju – 136).

2.9.2. Ochrona zdrowia

Sieć placówek ochrony zdrowia w województwie mazowieckim tworzą (Ryc. 24):

- 3 200 podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej⁴⁴, tj. 2 885 przychodni i 315 praktyk lekarskich. Stanowią one 12% wszystkich podmiotów zlokalizowanych w Polsce. 39,7% wszystkich podmiotów w województwie znajduje się w Warszawie. Na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypada średnio 1 677 osób (na 1 przychodnię – 1 860 osób). W każdej gminie funkcjonuje co najmniej 1 przychodnia.
- 82 szpitale, zakwalifikowane do systemu podstawowego szpitalnego zabezpieczenia świadczeń opieki zdrowotnej (tzw. sieci szpitali)⁴⁵: 37 szpitali I stopnia, 7 szpitali II stopnia, 9 szpitali III stopnia, 4 szpitale onkologiczne, 3 szpitale pediatryczne, 2 szpitale pulmonologiczne, 20 szpitali ogólnopolskich. Największa koncentracja szpitali występuje w Warszawie, gdzie zlokalizowanych jest blisko połowa szpitali całego województwa mazowieckiego. Na 10 tys. ludności przypada średnio 48,9 łóżek szpitalnych, co plasuje województwo mazowieckie na 7 miejscu w kraju⁴⁶.
- 87 stacjonarnych zakładów opieki długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej. W województwie funkcjonuje 11 stacjonarnych hospicjów dysponujących 264 łózkami, z których korzysta ponad 3 tys. pacjentów rocznie; 45 zakładów opiekuńczo-leczniczych dysponujących 4 313 łózkami, z których korzysta około 7,5 tys. pacjentów rocznie; 21 zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych, dysponujących 999 łózkami, z których korzysta około 1,9 tys. pacjentów rocznie⁴⁷. Ponadto w województwie zarejestrowanych jest 9 oddziałów geriatrycznych z 122 łózkami⁴⁸, głównie zlokalizowanych w Warszawie (4).

⁴² BDL, stan na 2016 r.

⁴³ <http://bip.mkidn.gov.pl/pages/rejestry-ewidencje-archiwa-wykazy/rejestry-muzeow.php> (dostęp – 02.03.2018 r.); Państwowy Rejestr Muzeów, ustawa z 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2018 r. poz. 720).

⁴⁴ BDL, stan na 2016 r.

⁴⁵ Ustawa z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. 2017 poz. 844); www.nfz.gov.pl.

⁴⁶ BDL, stan na 2016 r.

⁴⁷ jw.

⁴⁸ Raport Konsultanta Wojewódzkiego w dziedzinie geriatry za rok 2016, Warszawa 03.02.2017, p. dr n. med. Elżbieta Kozak-Szkopek, Klinika Geriatrii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego w Warszawie.

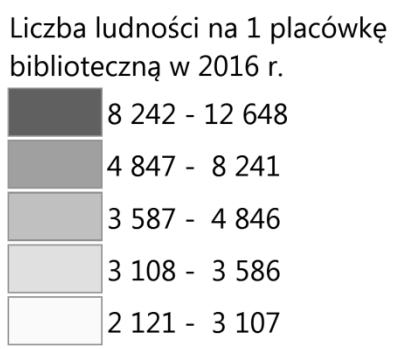
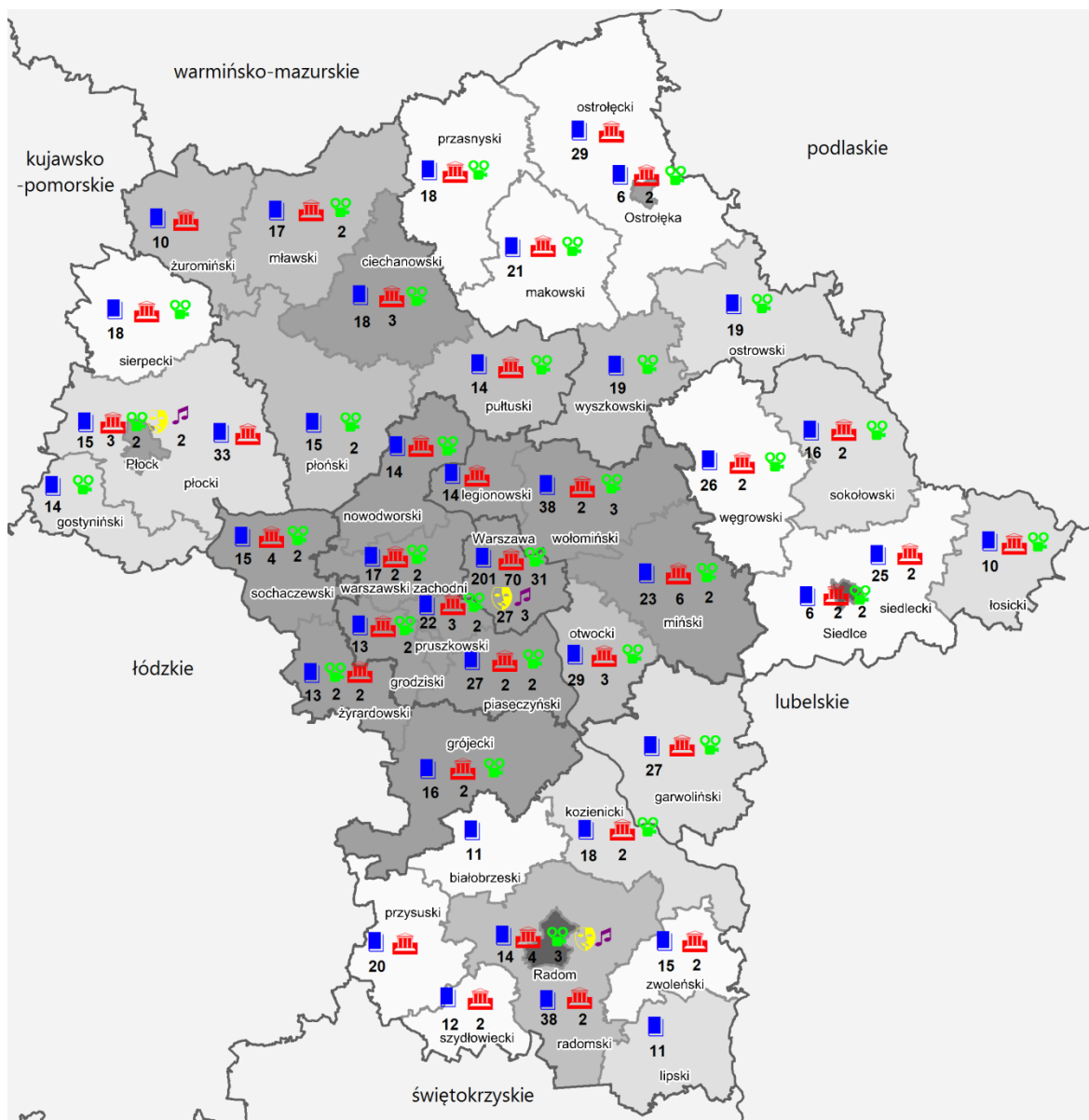

- 2 centra powiadamiania ratunkowego (CPR) w Warszawie i Radomiu (w Polsce – 17), 193 zespoły ratownictwa medycznego, w tym 63 specjalistyczne oraz 130 podstawowych⁴⁹.
- 30 Szpitalnych Oddziałów Ratunkowych⁵⁰, w tym 11 w Warszawie.

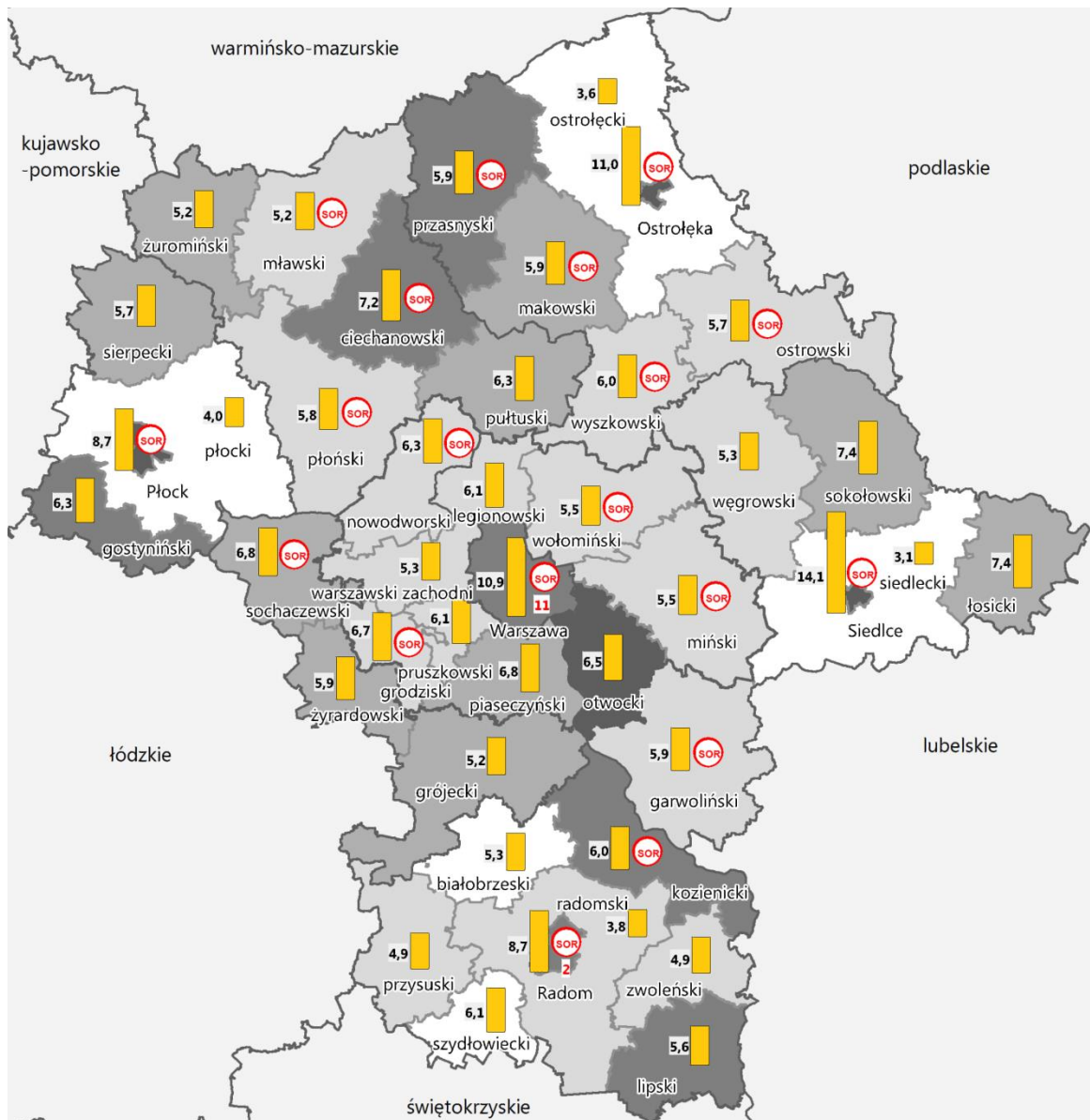
---

⁴⁹ BDL, stan na 2017 r.

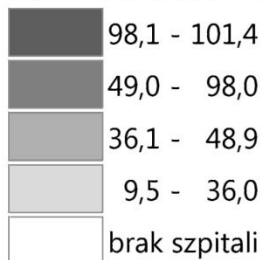
⁵⁰ jw. oraz *Plan działania systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne dla woj. mazowieckiego*, luty 2018 r., str. 43

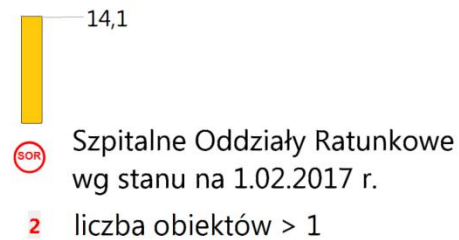
Ryc. 23. Rozmieszczenie instytucji kultury w 2016 r.
 Źródło: opracowanie MBPR na podstawie BDL

Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 10 000 ludności w 2016 r.

Liczba porad lekarskich ogółem na 1 mieszkańca w 2016 r.

Ryc. 24. Ochrona zdrowia w 2016 r.
 Źródło: opracowanie MBPR na podstawie BDL

2.9.3. Szkolnictwo wyższe i edukacja

W województwie mazowieckim funkcjonują 94 szkoły wyższe (24,1% szkół wyższych w Polsce) oraz 13 jednostek zamiejscowych (Ryc. 25). Pod względem liczby szkół i studentów województwo zajmuje pierwsze miejsce w Polsce, skupiając ponad 269 tys. studentów, co stanowi 20,0% studentów w kraju (2016 r.). Największą liczbą studentów przypadających na 10 tys. mieszkańców charakteryzuje się Warszawa – 1 366, przy średniej wojewódzkiej wynoszącej 503. Dominującym ośrodkiem akademickim jest Warszawa, w której zlokalizowanych jest 70 uczelni wyższych i 3 jednostki zamiejscowe. W stolicy studiuje około 240 tys. studentów (88,8% studentów województwa). Na pozostałym terenie studiuje zaledwie 11,2% studentów. Poza Warszawą znaczącymi ośrodkami szkolnictwa wyższego ze względu na liczbę studentów są miasta: Radom (8,8 tys.), Siedlce (6,5 tys.) oraz Płock (ok. 6 tys.)⁵¹.

Sieć placówek edukacyjnych na obszarze województwa tworzy m.in.⁵²:

- 349 liceów ogólnokształcących dla młodzieży bez specjalnych⁵³. Największą liczbą liceów oraz uczniów w tych szkołach odznacza się Warszawa, miasta regionalne i subregionalne oraz powiaty: pruszkowski, piaseczyński, wołomiński i miński,
- 214 techników dla młodzieży. Pod względem liczby techników również dominuje Warszawa (52) dalej Radom (14), Płock (10) i Siedlce (7), a także powiaty ciechanowski i ostrołęcki,
- 133 zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży bez specjalnych. Najwięcej młodzieży w zasadniczych szkołach zawodowych kształci się w Warszawie, w której zlokalizowanych jest 18 placówek, w Radomiu (8), Siedlcach (6) i Płocku (6) oraz powiatach: płońskim, mińskimi i garwolińskim,
- 56 szkół policealnych dla młodzieży bez specjalnych – skoncentrowanych głównie w stolicy (38) oraz w Radomiu (5), Płocku i Siedlcach (po 2 placówki),
- 136 ponadgimnazjalnych szkół specjalnych, przeznaczonych dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, do tych szkół uczęszcza prawie 3,5 tys. osób,
- 408 szkół dla dorosłych, często funkcjonujących w ramach placówek kształcenia ustawicznego i praktycznego. Głównym ośrodkiem koncentracji szkół dla dorosłych jest Warszawa, miasta regionalne i subregionalne oraz powiaty: wołomiński, ciechanowski, ostrołęcki i płoński.

W 2017 r. weszła w życie reforma systemu oświaty, w wyniku której zostały zlikwidowane gimnazja i utworzone 8-letnie szkoły podstawowe oraz szkoły ponadpodstawowe. Zgodnie z *Ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe*⁵⁴ reforma wprowadziła: czteroletnie licea ogólnokształcące, pięcioletnie technika, trzyletnie branżowe szkoły I stopnia, trzyletnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy, dwuletnie branżowe szkoły II stopnia, szkoły policealne dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe.

2.9.4. Pomoc społeczna

Na terenie województwa mazowieckiego pomoc instytucjonalną świadczy 959 placówek pomocy społecznej⁵⁵ (Ryc. 26). Usługi całodobowej opieki realizuje 108 domów pomocy społecznej zapewniających 10 109 miejsc⁵⁶. Najwięcej domów pomocy społecznej przeznaczonych jest dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz osób w podeszłym wieku. Koncentracja domów pomocy społecznej utrzymuje się w Warszawie (19), skupiającej 17,9% wszystkich miejsc, w tego rodzaju placówkach. Poza Warszawą, pod

⁵¹ BDL, stan na 2016 r.

⁵² BDL, stan na 2016 r. Zgodnie z ustawą o systemie oświaty szkoły ponadgimnazjalne to: trzyletnia zasadnicza szkoła zawodowa, trzyletnie liceum ogólnokształcące, czteroletnie technikum, szkoła policealna dla osób posiadających wykształcenie średnie oraz trzyletnia szkoła specjalna przysposabiająca do pracy.

⁵³ Bez szkół specjalnych – zgodnie z klasyfikacją GUS.

⁵⁴ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 996 z późn. zm.).

⁵⁵ *Ocena zasobów pomocy społecznej w oparciu o sytuację społeczną i demograficzną województwa mazowieckiego za 2016 r.*, MCPS.

⁵⁶ Rejestr Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego, Rejestr Domów Pomocy Społecznej – stan na 02.11.2016 r.

względem liczby domów pomocy społecznej, wyróżniały się powiaty: płocki (6), grójecki, miński, otwocki, piaseczyński i wyszkowski (po 5). W dwóch powiatach: łosickim i ostrołęckim nie funkcjonowały domy pomocy społecznej.

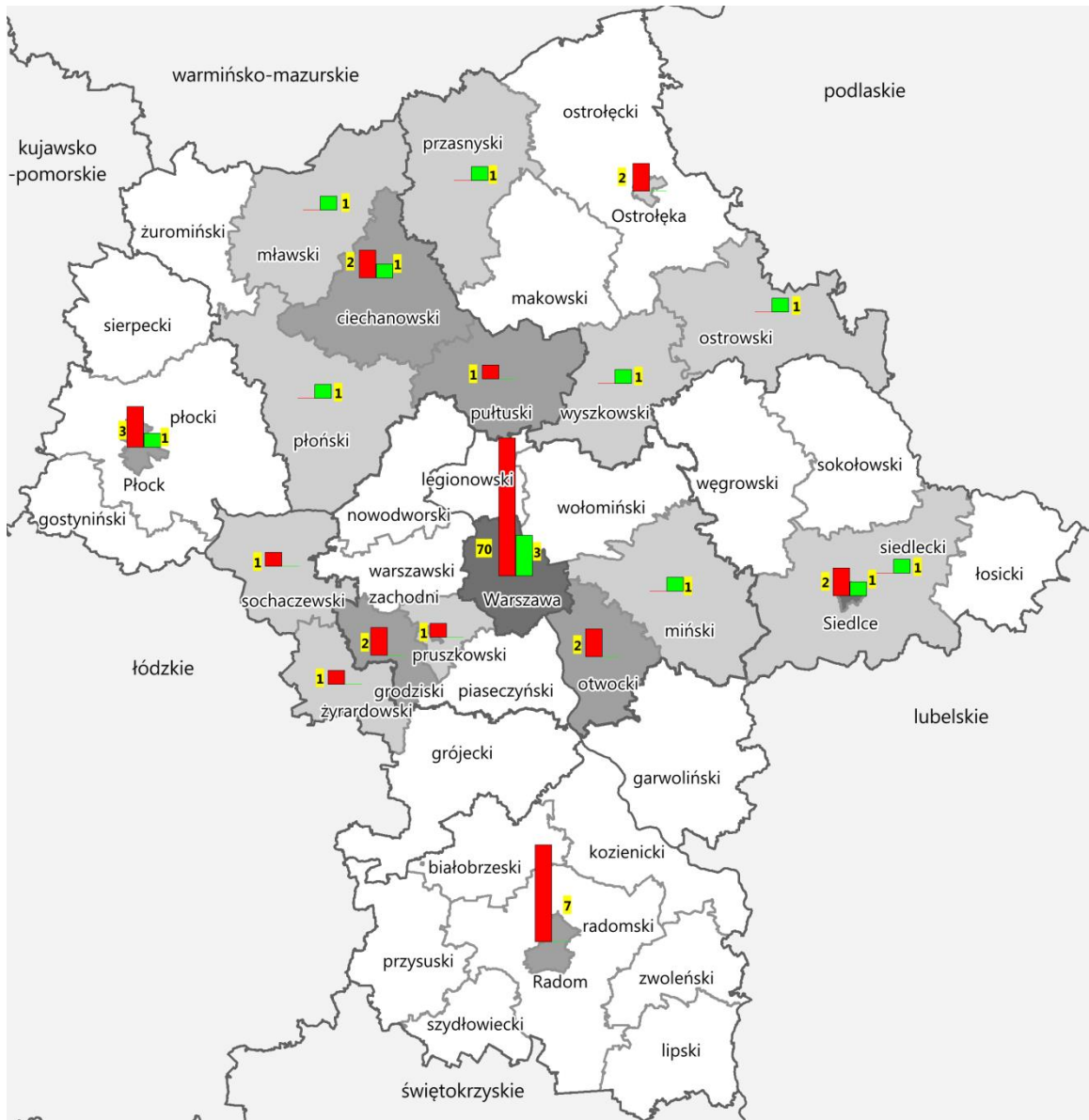
Najniższy wskaźnik liczby mieszkańców przypadającej na 1 miejsce w domach pomocy społecznej cechuje powiaty: pułtuski, wyszkowski, płocki, gostyński, przasnyski, miasto Ostrołęka, piaseczyński, grójecki, sokołowski, ciechanowski, lipski i żyrardowski (poniżej 343 mieszkańców przypadających na 1 miejsce⁵⁷). Najwyższym wskaźnikiem, kształtującym się na poziomie znacznie wyższym od średniej wojewódzkiej (649), wyróżniał się powiat płoński (2 202).

W zakresie rozwoju infrastruktury społecznej na terenie województwa w Planie wskazuje się poprawę jakości i dostępności do infrastruktury społecznej, w tym poprzez:

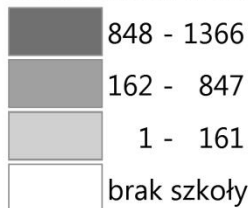
- budowę i rozbudowę bazy kultury o znaczeniu regionalnym, budowę i rozbudowę sieci muzeów, rewitalizację oraz adaptację zasobów dziedzictwa kultury, w tym obiektów zabytkowych dla potrzeb kultury;
- rozbudowę specjalistycznej infrastruktury ochrony zdrowia (w tym szpitali wojewódzkich), zakładów opieki długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej, jak również opieki rehabilitacyjnej oraz obiektów pomocy społecznej;
- rozbudowę placówek i bazy dydaktycznej uczelni, infrastruktury naukowo-badawczo-rozwojowej oraz placówek oświatowych, w tym szkolnictwa zawodowego.

---

⁵⁷ BDL, stan na 2016 r.

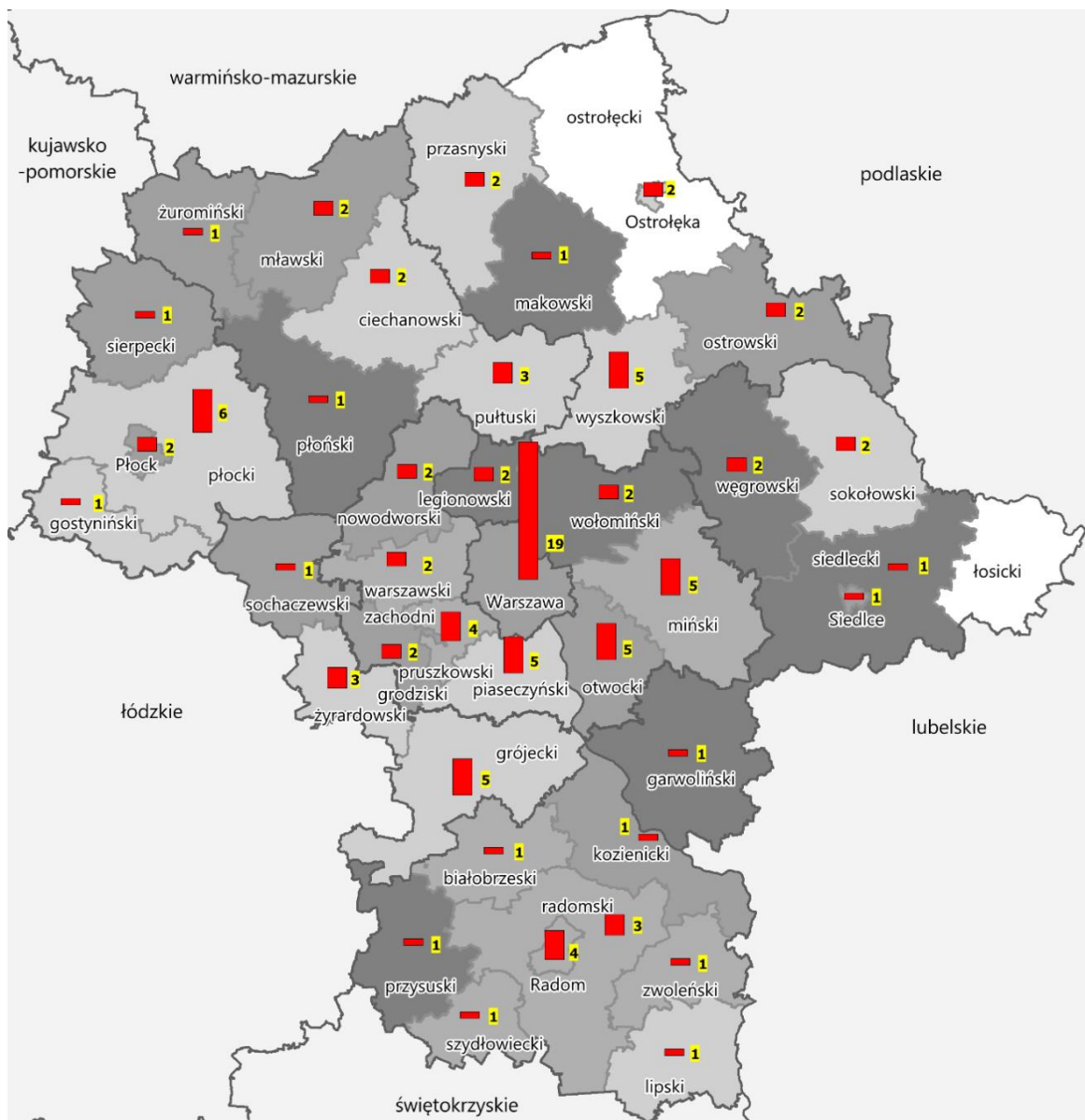
Liczba studentów na 10 000 mieszkańców w 2016 r.

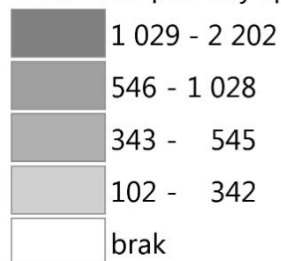
Liczba szkół wyższych/ jednostek zamiejscowych w 2016 r.

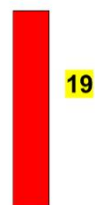
Ryc. 25. Szkoły wyższe w 2016 r.
 Źródło: opracowanie MBPR na podstawie BDL

Liczba mieszkańców na 1 miejsce
w domach pomocy społecznej w 2016 r.

Liczba domów pomocy
społecznej w 2016 r.

Ryc. 26. Domy pomocy społecznej w 2016 r.

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie danych z Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego i BDL

2.10. Ochrona środowiska i zasobów przyrody

2.10.1. Obszary ochrony przyrody

Powołane na mocy *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*⁵⁸ (dalej: *UoOP*) obszary chronione zajmują powierzchnię 1 056 439 ha, co stanowi 29,7% powierzchni województwa mazowieckiego⁵⁹ (poza obszarami Natura 2000). Mazowiecki system obszarów prawnie chronionych obejmuje (Ryc. 27):

- Kampinoski Park Narodowy o powierzchni 38 476,1 ha (1,08% powierzchni województwa)⁶⁰, który wraz z otuliną uznany został w 2000 r. przez UNESCO za Rezerwat Biosfery (Rezerwat Biosfery Puszcza Kampinoska),
- 189 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 18 951,2 ha (0,53% powierzchni województwa)⁶¹, z których najliczniejsze i zajmujące największą powierzchnię są rezerваты leśne,
- 5 parków krajobrazowych (Brudzeński, Chojnowski, Koziński, Mazowiecki, Nadbużański), położonych w całości na terenie województwa mazowieckiego oraz 4 parki krajobrazowe (Bolimowski, Gostynińsko-Włocławski, Górznieńsko-Lidzbarski i Podlaski Przełom Bugu), które w części znajdują się w granicach województwa mazowieckiego. Łącznie parki krajobrazowe zajmują powierzchnię 173 297 ha (4,9% powierzchni województwa)⁶²,
- 30 obszarów chronionego krajobrazu o powierzchni 835 111,3 ha (23,5% powierzchni województwa)⁶³,
- obszary Natura 2000: 17 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) o powierzchni 428 614,6 ha⁶⁴ (12,1% powierzchni województwa) oraz 60 specjalnych obszarów ochrony siedlisk (SOO) o łącznej powierzchni 192 950,4 ha⁶⁵ (5,4% powierzchni województwa); jedynym obszarem chronionym na mocy dwóch dyrektyw: ptasiej i siedliskowej jest Puszcza Kampinoska,
- 6 stanowisk dokumentacyjnych o powierzchni około 522 ha⁶⁶,
- 901 użytków ekologicznych zajmujących powierzchnię 1 868,9 ha⁶⁷,
- 35 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych o powierzchni 5 878,1 ha⁶⁸,
- 4 273 pomniki przyrody, które obejmują twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska. Zdecydowaną większość (94,5%) stanowią pomniki przyrody ożywionej, do których zaliczają się drzewa, grupy drzew lub aleje⁶⁹.

Opisane obszary prawnie chronione stanowią elementy znacznie szerszej krajowej sieci ekologicznej⁷⁰. W obrębie krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska w granicach województwa mazowieckiego wyróżniono 10 obszarów węzłowych oraz 13 korytarzy ekologicznych o znaczeniu międzynarodowym i krajowym.

W celu zapewnienia spójności sieci Natura 2000 powstała koncepcja korytarzy migracyjnych⁷¹. Ideą tych korytarzy ekologicznych, nawiązujących głównie do układu dolin rzecznych, jest przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych oraz umożliwienie migracji zwierząt i roślin w skali Polski i Europy.

⁵⁸ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2018 r. poz. 1614).

⁵⁹ BDL, stan na 2016 r.

⁶⁰ jw.

⁶¹ jw.

⁶² jw.

⁶³ jw.

⁶⁴ *Ochrona środowiska*, GUS, Warszawa 2017 r.

⁶⁵ jw.

⁶⁶ BDL, stan na 2016 r.

⁶⁷ Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska - <http://warszawa.rdos.gov.pl/>.

⁶⁸ jw.

⁶⁹ *Ochrona środowiska*, GUS, Warszawa 2017 r.

⁷⁰ Liro A. (red) *Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska*, Fundacja IUCN Poland, Warszawa, 1998 r.

⁷¹ W. Jędrzejewski, D. Ławreszuk (red.) 2008. *Ochrona łączności ekologicznej w Polsce*. Materiały z konferencji międzynarodowej pt. „Wdrażanie koncepcji korytarzy ekologicznych w Polsce”. Zakład Badań Ssaków PAN. Białowieża, 20-22 XI 2008 r.

W zakresie kształtowania systemu ochrony przyrody na obszarze województwa mazowieckiego w *Planie* określa się następujące działania:

- utrzymanie potencjału przyrodniczego i krajobrazowego wszystkich obszarów cennych przyrodniczo, zgodnie z wymogami *UoOP*;
- regulację granic obszarów chronionych (parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu), w tym weryfikację i aktualizację aktów prawnych ustanawiających te obszary;
- przeciwdziałanie negatywnym efektom urbanizacji na obszary chronione;
- uwzględnianie zapisów wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych sporządzanych dla obszarów objętych ochroną prawną;
- właściwe zarządzanie zasobami przyrodniczymi i gospodarczymi na obszarach objętych ochroną prawną;
- przeciwdziałanie wszelkim negatywnym wpływom na siedliska roślin i zwierząt;
- prowadzenie wspólnych działań z sąsiednimi województwami na obszarach położonych na styku województw, w szczególności w zakresie kształtowania powiązań ekologicznych oraz utrzymania systemu obszarów chronionych;
- wdrażanie koncepcji zielonej i błękitnej infrastruktury poprzez kształtowanie spójnego systemu ekologicznego województwa.

2.10.2. Strefy ochronne uzdrowisk

Jedynym uzdrowiskiem na terenie województwa mazowieckiego jest uzdrowisko Konstancin-Jeziorna (Ryc. 27). W uzdrowisku wydobywana jest woda lecznicza występująca w utworach jurajskich na głębokości ponad 1500 m, będąca solanką chlorkowo-sodową, bromkową, jodkową, żelazistą. Minerale i mikroelementy znajdujące się w solance działają terapeutycznie na układ oddechowy, nerwowy, krążenia i ogólną odporność organizmu. Wydobywana woda wykorzystywana jest do kąpieli i inhalacji w parku zdrojowym tężni. Potencjał dla rozwoju funkcji uzdrowiskowo-leczniczych mają także miejscowości Gostynin, Magnuszew i Otwock.

Dla uzdrowiska Konstancin-Jeziorna wyznaczono następujące strefy ochronne⁷²:

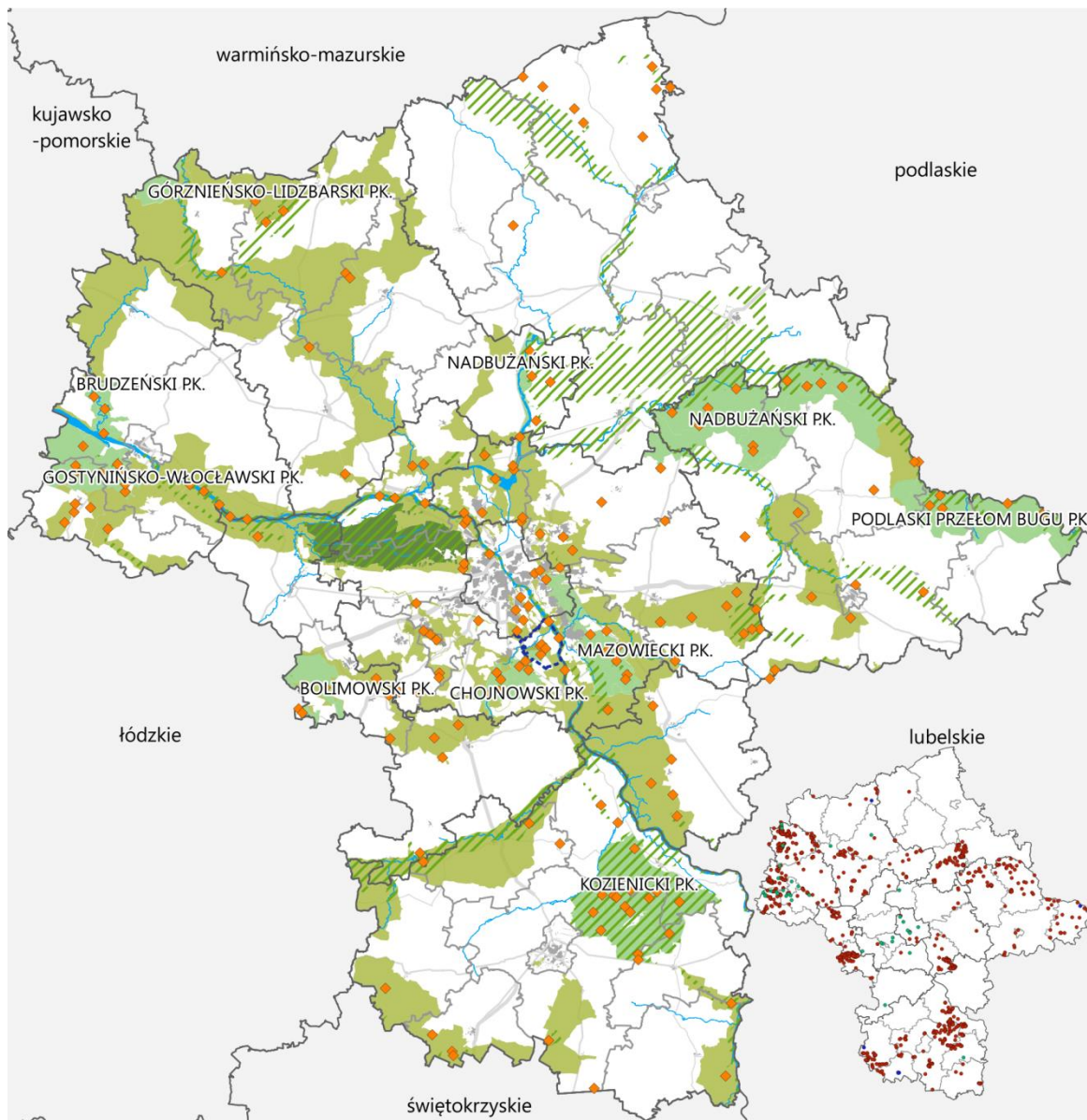
- strefa „A” ochrony uzdrowiskowej obejmuje teren o powierzchni ok. 333 ha;
- strefa „B” ochrony uzdrowiskowej obejmuje teren o powierzchni ok. 1 043 ha (usytuowany od granic strefy A do granic o określonym przebiegu);
- strefa „C” ochrony uzdrowiskowej obejmuje teren o powierzchni ok. 6 524 ha usytuowany między strefą „B” a granicami gminy i pokrywa się z nimi na całej długości.

W zakresie funkcjonowania uzdrowisk na obszarze województwa mazowieckiego w *Planie* zakłada się:

- właściwe gospodarowanie w wyznaczonych strefach ochrony uzdrowiskowej, z uwzględnieniem ochrony środowiska (w tym ochrony naturalnych surowców leczniczych).

---

⁷² Obwieszczenie Nr 1/VI/2013 Rady Miejskiej Konstancin-Jeziorna z dnia 11 kwietnia 2013 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały Nr 244/V/17/2008 Rady Miejskiej Konstancin-Jeziorna z dnia 8 września 2008 r. w sprawie Statutu Uzdrowiska Konstancin-Jeziorna (Dz. Urz. Woj. Maz. z 24 maja 2013 r. poz. 5696).

- Kampinoski Park Narodowy
- parki krajobrazowe
- obszary chronionego krajobrazu
- obszary Natura 2000
- rezerваты przyrody
- stanowiska dokumentacyjne
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe
- użytki ekologiczne
- rzeki
- strefa ochronna uzdrowiska Konstancin-Jeziorna

Ryc. 27. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie <http://warszawa.rdos.gov.pl/> oraz Statutu Uzdrowiska Konstancin-Jeziorna

2.10.3. Obszary ochrony środowiska

Ochrona środowiska w województwie mazowieckim obejmuje następujące obszary:

- obszary zapewniające różnorodność biologiczną – do elementów sprzyjających zachowaniu różnorodności biologicznej województwa należą wszystkie występujące formy ochrony przyrody, w tym na podstawie dyrektyw: ptasiej i siedliskowej, duże kompleksy leśne (Puszcza Kampinoska, Puszcza Kozińska, Puszcza Kurpiowska, Puszcza Bolimowska, Lasy Chojnowskie, Puszcza Stromecka, Lasy Przysuskie, Puszcza Iłżecka), doliny rzek, m.in. Wisły, Narwi, Bugu, Pilicy, Wkry, Orzyca i Omulwi, mokradła, torfowiska, a także ekstensywnie użytkowane obszary rolnicze.

W zakresie ochrony bioróżnorodności i krajobrazu na obszarze województwa mazowieckiego w *Planie* określa się następujące działania:

- zachowanie cennych siedlisk przyrodniczych (dolin rzecznych, leśnych, łąkowych, śródpolnych, itp.), decydujących w znacznej mierze o walorach krajobrazowych województwa;
  - ochrona krajobrazu województwa mazowieckiego (przyrodniczego, kulturowego lub o znaczeniu historycznym), ograniczenie działań negatywnie wpływających na walory krajobrazowe;
  - renaturalizacja siedlisk na obszarach cennych przyrodniczo i rewitalizacja terenów zdegradowanych;
  - wprowadzenie ochrony prawnej korytarzy ekologicznych;
  - tworzenie zielonych pierścieni wokół Warszawy, ośrodków regionalnych i subregionalnych;
  - ograniczenie presji urbanizacyjnej na obszary cenne przyrodniczo, w tym stanowiące szlaki migracyjne zwierząt;
  - dążenie do utrzymania struktury ekologicznej miast powiązanej z terenami otwartymi w ich otoczeniu i zapewniającej powiązanie z krajową siecią ekologiczną;
  - sporządzenie audytu krajobrazowego województwa, w tym wyznaczenie krajobrazów priorytetowych;
  - prowadzenie wspólnych działań z sąsiednimi województwami na obszarach położonych na styku województw, w szczególności w zakresie ochrony bioróżnorodności i ochrony krajobrazu.
- lasy – zajmują 23% powierzchni województwa, ich rozmieszczenie wynika z uwarunkowań naturalnych (warunki wodno-gruntowe) i historycznych (pozostałości dawnych puszczy). Szczególną rolę pełnią kompleksy leśne występujące wokół Warszawy (Puszcza Kampinoska, Lasy Chojnowskie, Lasy Celestynowsko-Otwockie, Las Kabacki, lasy w rejonie Rembertowa, Nieporętu, Białobrzegów i Radzymina), które wraz z dolinami rzek i terenami otwartymi tworzą obszar o potencjale do kształtowania zielonego pierścienia wokół Warszawy oraz obejmują część terenów o potencjale do kształtowania zielonej infrastruktury województwa mazowieckiego. Jednocześnie są to tereny intensywnie użytkowane turystycznie, gdzie obserwowany jest konflikt między potrzebą zachowania naturalnego charakteru drzewostanów (w KPN i parkach krajobrazowych) i funkcjami: ochronną, gospodarczą oraz rekreacyjną lasów. Presja antropogeniczna zwiększa podatność zbiorowisk leśnych na zagrożenia biotyczne i abiotyczne, prowadząc do zubożenia warunków siedliskowych. Ochrona gruntów leśnych polega przede wszystkim na ograniczaniu zmiany ich przeznaczenia na cele nieleśne.

W zakresie ochrony lasów na obszarze województwa mazowieckiego w *Planie* określa się następujące działania:

- zwiększanie lesistości województwa zgodnie z *Programem zwiększania lesistości dla województwa mazowieckiego do roku 2020*⁷³ oraz przeciwdziałanie fragmentacji

⁷³Uchwała 18/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 lutego 2007 r. w sprawie Programu zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do roku 2020.

- przestrzeni przyrodniczej poprzez leśne zagospodarowanie gruntów o najniższej przydatności dla rolnictwa i w ramach rekultywacji nieużytków;
- ograniczanie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne;
  - uwzględnianie nadrzędności pozaprodukcyjnych funkcji lasów w prowadzeniu gospodarki leśnej, w szczególności w lasach ochronnych, lasach o szczególnych walorach przyrodniczych, na terenach przyrodniczo wrażliwych (wydmowych, podmokłych, na znacznych spadkach terenu) oraz pełniących funkcje rekreacyjne, w szczególności w granicach administracyjnych miast i w ich bezpośrednim otoczeniu.
- gleby – charakteryzuje je duże przestrzenne zróżnicowanie pod względem wartości użytkowej i warunków agroekologicznych, co wynika z pochodzenia skał macierzystych, rzeźby terenu, klimatu i stosunków wodnych. Przeważają gleby bielcowe na piaskach, żwirach oraz gleby brunatne. Średnie warunki agroekologiczne województwa mazowieckiego wynikają z wysokiego udziału gleb słabych tj. klas V-VI (ok. 45% w województwie, w kraju 34%), które dominują w części północno-wschodniej województwa oraz z występowania obszarów suszy. Grunty jakościowo najlepsze (klas I-III) stanowią około 20% powierzchni użytków rolnych województwa⁷⁴ dając podstawę do tworzenia obszarów żywicielskich. Gleby województwa mazowieckiego zaliczane są do mało zdewastowanych lub zdegradowanych, z naturalną zawartością metali ciężkich⁷⁵. Narazone są na procesy prowadzące do zubożenia w składniki pokarmowe ze względu na znaczne zakwaszenie. Udział gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych wynosi łącznie 95%⁷⁶ i jest najwyższy w kraju. Innym zagrożeniem jest erozja wietrzna nasiloną głównie na obszarach występowania gleb lekkich oraz pozbawionych stałej pokrywy roślinnej i naturalnych barier ochronnych w postaci np. zadrzewień śródpolnych (ok. 33% gruntów rolnych).

W zakresie ochrony gleb na obszarze województwa mazowieckiego w Planie określa się następujące działania:

- przeciwdziałanie presji urbanizacyjnej na najcenniejsze i najbardziej produktywne obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem: Równiny Łowicko-Błońskiej, Wysoczyzn: Ciechanowskiej, Płońskiej i Siedleckiej, rejonu Grójca oraz obszarów nadwiślańskich (w powiatach: garwolińskim, kozienickim i lipskim);
  - przeciwdziałanie erozji wietrznej poprzez leśne zagospodarowanie gruntów o niskiej przydatności dla rolnictwa oraz wprowadzanie zadrzewień śródpolnych;
  - wdrażanie działań na rzecz poprawy warunków glebowo-wodnych dla rolnictwa m.in. poprzez zwiększanie retencji wodnej obszaru.
- zasoby wodne – obszar województwa mazowieckiego zawiera się w regionie wodnym Środkowej Wisły⁷⁷. Podstawę kształtowania zasobów wodnych na tym obszarze stanowi *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*⁷⁸. W województwie mazowieckim występuje (w całości lub części) 555 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych i 6 jeziornych. Sieć cieków wodnych jest dobrze rozwinięta i liczy ponad 7 tys. km długości. Warunki hydrograficzne kształtuje rzeka Wisła wraz z dopływami. Uzupelnienie zasobów wodnych stanowią jeziora (zlokalizowane głównie w zachodniej części województwa) oraz sztuczne zbiorniki wodne, z których największe to Zbiornik Włocławski na Wiśle (75 km²), Zbiornik Zegrzyński na Narwi (33 km²) oraz Zbiornik

⁷⁴ Raport o stanie środowiska województwa mazowieckiego w 2016 roku, WIOŚ, Warszawa, 2017 r.

⁷⁵ jw.

⁷⁶ Raport z III etapu realizacji zamówienia *Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2015-2017* Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, Puławy 2017 r.

⁷⁷ Poza fragmentem gminy Szczutowo (pow. sierpecki), objętego regionem wodnym Dolnej Wisły.

⁷⁸ Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. z 2016 r. poz. 1911).

Domaniów na Radomce (4,5 km²). Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych województwa wynoszą ok. 2 261,1 hm³ i stanowią około 12,5% zasobów krajowych. W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia, dla ujęć wody ustanawiane są strefy ochronne, na których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów i korzystania z wód. Na terenie województwa wyznaczonych zostało (w całości lub we fragmencie) 15 głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP), charakteryzujących się zróżnicowanym stopniem wykorzystania zasobów i przeobrażeń antropogenicznych, różną odpornością na zanieczyszczenia oraz potrzebą ochrony wód przed degradacją. Występują one w utworach: czwartorzędowych (GZWP nr: 214, 216, 219, 220, 221, 222, 223), trzeciorzędowych (GZWP nr: 215, 2151, 224), jurajskich (GZWP nr: 404, 412/413, 420) oraz w kredzie (GZWP nr: 405, 406). W Mszczonowie udokumentowane zostało złożo wód termalnych o zasobach geologiczno-bilansowych eksploatacyjnych o wydajności 60 m³/h⁷⁹, natomiast w Konstancinie-Jeziornie złożo wód leczniczych. W województwie mazowieckim zlokalizowane jest także złożo wód leczniczo-termalnych w miejscowości Sobienie Kiełczewskie (obecnie nieeksploatowane). Istotnym problemem województwa jest niedostateczna jakość wód. Jest to spowodowane zrzutami ścieków komunalnych i przemysłowych oraz zanieczyszczeniem pochodzenia rolniczego (region Środkowej Wisły jest szczególnie narażony na zanieczyszczenia związkami azotu⁸⁰). Ze względu na przewidywane w przyszłości rosnące zapotrzebowanie na wodę, związane z koniecznością zaspokojenia potrzeb aglomeracji warszawskiej oraz intensywnie rozwijającego się rolnictwa, na terenie województwa mazowieckiego prognozuje się możliwość wystąpienia deficytu zasobów wodnych⁸¹.

W zakresie ochrony wód na obszarze województwa mazowieckiego w Planie określa się następujące działania:

- zwiększanie retencji wodnej województwa poprzez m.in. budowę małych zbiorników wodnych, piętrzenie wody w ciekach i jeziorach, przebudowę rowów i kanałów, retencję wód opadowych oraz właściwe kształtowanie struktury terenów rolnych, leśnych i tworzenie roślinnych stref ochronnych w dokumentach planistycznych gmin;
  - ochronę głównych zbiorników wód podziemnych i stref ochronnych ujęć wód (powierzchniowych i podziemnych);
  - ochronę naturalnych elementów przyrodniczych (m.in. starorzeczy, torfowisk, bagien, stawów, oczek wodnych);
  - zapewnienie drożności rzek dla ryb dwuśrodowiskowych;
  - renaturalizację zmienionych antropogenicznie odcinków rzek i dolin zalewowych;
  - ochronę obszarów źródliskowych;
  - dążenie do zapewnienia kompleksowej ochrony obszarów zlewniowych rzek;
  - zagospodarowanie brzegów rzek, głównie Wisły, zgodnie z wymogami ochrony wartości przyrodniczych, krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego;
  - prowadzenie wspólnych działań z sąsiednimi województwami na obszarach położonych na styku województw w zakresie gospodarki wodnej.
- jakość powietrza – przyczyną niskiej jakości powietrza na obszarze województwa mazowieckiego jest emisja zanieczyszczeń ze źródeł antropogenicznych, pochodząca

⁷⁹ Bilans zasobów kopalin w Polsce wg stanu na 31.XII.2016 r. PIG-PIB, 2017 r.

⁸⁰ Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 29 marca 2017 r. w sprawie określenia wód powierzchniowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszaru szczególnie narażonego, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć w granicach regionów wodnych: Środkowej Wisły, Łyny i Węgorapy, Niemna, Świeżej oraz Jarft (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2017 r., poz. 3191).

⁸¹ Zgodnie ze *Strategicznym planem adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do 2020 r. z perspektywą do roku 2030* (tzw. SPA2020), przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 29.10.2013 r.

z indywidualnych systemów grzewczych opartych na spalaniu paliw stałych w kotłach o niskiej efektywności (tzw. niska emisja) oraz emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych w miastach. W połączeniu z niekorzystnymi warunkami meteorologicznymi powodują one powstawanie smogu (zwłaszcza zimą na terenach zurbanizowanych, gdzie notowane są wyższe stężenia zanieczyszczeń). W strefach objętych programami ochrony powietrza (mazowieckiej⁸², aglomeracji warszawskiej⁸³, m. Płock⁸⁴ i m. Radom⁸⁵) notowane są przekroczenia poziomów dopuszczalnych gazów i pyłów, głównie pyłu PM10, pyłu PM2,5, benzo(a)pirenu, ozonu oraz dwutlenku azotu (w Warszawie).

W zakresie poprawy jakości powietrza na obszarze województwa mazowieckiego w *Planie* określa się następujące działania:

- rozbudowę centralnych systemów zaopatrywania w energię ciepłą, zamiana paliw na niskoemisyjne oraz rozwój odnawialnych źródeł energii;
  - dalsze ograniczanie emisji z transportu drogowego.
- klimat akustyczny – na klimat akustyczny w województwie mazowieckim wpływa głównie hałas komunikacyjny, będący wynikiem szybkiego przyrostu liczby pojazdów. Dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach stosuje się odpowiednie działania naprawcze w ramach programów ochrony środowiska przed hałasem⁸⁶, których podstawą opracowania są mapy

---

⁸² Uchwała nr 164/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. 2013 poz. 11273) w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu; Uchwała nr 98/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 czerwca 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. 2017 poz. 5965) zmieniająca uchwałę w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu.

⁸³ Uchwała nr 162/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. 2013 poz. 11271) w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy aglomeracja warszawska, w której został przekroczony poziom dopuszczalny dla pyłu zawieszonego PM2,5; Uchwała nr 186/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 listopada 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. 2013 poz. 13011) w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy aglomeracja warszawska, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i dwutlenku azotu w powietrzu; Uchwała nr 97/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 czerwca 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. 2017 poz. 5964) zmieniająca uchwałę w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy aglomeracja warszawska, w której został przekroczony poziom dopuszczalny dla pyłu zawieszonego PM2,5; Uchwała nr 96/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 czerwca 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. 2017 poz. 5963) zmieniająca uchwałę w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy aglomeracja warszawska, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i dwutlenku azotu w powietrzu.

⁸⁴ Uchwała nr 163/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. 2013 poz. 11272) w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy miasto Płock, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu; Uchwała nr 95/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 czerwca 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. 2017 poz. 5962) zmieniająca uchwałę w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy miasto Płock, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu.

⁸⁵ Uchwała nr 185/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 listopada 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. 2013 poz. 13010) w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy miasto Radom, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu; Uchwała nr 94/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 czerwca 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. 2017 poz. 5961) zmieniająca uchwałę w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy miasto Radom, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 oraz PM2,5 w powietrzu.

⁸⁶ Uchwały Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 7 września 2009 r. (nr 136 – 142) dot. programów: Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż drogi krajowej nr 2 na terenie województwa mazowieckiego; Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż drogi krajowej nr 7 i drogi ekspresowej nr S7 na terenie województwa mazowieckiego; Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż drogi krajowej nr 8 na terenie województwa mazowieckiego; Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż drogi krajowej nr 17 na terenie województwa mazowieckiego; Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż drogi krajowej nr 60 na terenie województwa mazowieckiego; Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż drogi krajowej nr 61 na terenie

akustyczne. Mapy akustyczne sporządzane są również dla odcinków linii kolejowych po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie, co pozwala na zidentyfikowanie terenów zagrożonych hałasem w wyniku ich eksploatacji⁸⁷. W związku z niemożnością dotrzymania standardów jakości środowiska w zakresie klimatu akustycznego dla Portu Lotniczego im. F. Chopina w Warszawie⁸⁸ oraz Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim⁸⁹ utworzone zostały obszary ograniczonego użytkowania.

W zakresie poprawy jakości klimatu akustycznego na obszarze województwa mazowieckiego w *Planie* określa się działania:

- ograniczanie ruchu tranzytowego w miastach poprzez budowę obwodnic drogowych;
- tworzenie alternatyw dla indywidualnego transportu samochodowego i jego ograniczanie w miastach;
- dążenie do minimalizacji negatywnych oddziaływań planowanych inwestycji na środowisko poprzez zastosowanie najlepszych dostępnych technik i rozwiązań planistycznych.

2.11. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego

2.11.1. Ochrona zabytków i dóbr kultury współczesnej

Na obszarze województwa mazowieckiego zlokalizowane są obiekty i obszary o szczególnym znaczeniu dla kultury polskiej jak i światowej. Należą do nich Historyczne Centrum Warszawy – obszar wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz pomniki historii, których statusem objęto:

- Warszawa:
  - historyczny zespół miasta z Traktem Królewskim i Wilanowem (od 1994 r.)⁹⁰,
  - Zespół Stacji Filtrów Williama Lindleya (od 2012 r.)⁹¹,
  - Zespół zabytkowych cmentarzy wyznaniowych na Powązkach (od 2014 r.)⁹²,
- Żyrardów – XIX-wieczna Osada Fabryczna (od 2012 r.)⁹³,
- Płock – Wzgórze Tumskie (od 2018 r.)⁹⁴.

Na terenie województwa mazowieckiego znajduje się Pomnik Zagłady Mauzoleum Walki i Męczeństwa w Treblince^{95, 96} wraz ze strefą ochronną. Na uwagę

---

województwa mazowieckiego; Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż drogi krajowej nr 79 na terenie województwa mazowieckiego.

Uchwała nr 48/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z 24 kwietnia 2018 r. w sprawie Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż wybranych dróg wojewódzkich z terenu województwa mazowieckiego.

⁸⁷ W 2017 r. PKP PLK S.A. na terenie województwa mazowieckiego sporządziły mapy akustyczne dla odcinków linii kolejowych nr: 1, 2, 3, 7, 8, 9, 20, 21, 45, 440, 445, 447, 448 i 919.

⁸⁸ Uchwała nr 76/11 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 czerwca 2011 r.

⁸⁹ Uchwała nr 139/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2012 r.

⁹⁰ Zarządzenie Prezydenta RP z dnia 8 września 1994 r. w sprawie uznania za pomnik historii (M. P. nr 50 z 1994 r. poz.423).

⁹¹ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 stycznia 2012 r. w sprawie uznania za pomnik historii "Warszawa - Zespół Stacji Filtrów Williama Lindleya" (Dz. U. z 2012 r. poz. 64).

⁹² Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 3 lipca 2014 r. w sprawie uznania za pomnik historii "Warszawa - zespół zabytkowych cmentarzy wyznaniowych na Powązkach" (Dz.U. z 2014 r. poz. 956).

⁹³ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 stycznia 2012 r. w sprawie uznania za pomnik historii "Żyrardów - XIX-wieczna Osada Fabryczna" (Dz. U. z 2012 r. poz. 59).

⁹⁴ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 kwietnia 2018 r. w sprawie uznania za pomnik historii "Płock - Wzgórze Tumskie" (Dz. U. z 2018 r. poz. 1003).

⁹⁵ Ustawa z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz.U. z 2015 r. poz. 2120), Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 20 kwietnia 2009 r. w sprawie określenia granic Pomnika Zagłady, na obszarze którego jest położone Mauzoleum Walki i Męczeństwa w Treblince, oraz obszaru i granic jego strefy ochronnej (Dz.U. z 2009 r. poz. 580).

⁹⁶ Z dniem 1 lipca 2018 r. utworzono nową samorządową instytucję kultury pn. „Muzeum Treblinka. Niemiecki nazistowski obóz zagłady i obóz pracy (1941-1944)” – Uchwała 58/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie podziału samorządowej instytucji kultury pn. „Muzeum Regionalne w Siedlcach” oraz utworzenia samorządowej instytucji kultury pn. Muzeum Treblinka. Niemiecki nazistowski obóz zagłady i obóz pracy (1941-1944)” i nadania jej statutu.

zasługują miasta historyczne (131), spośród których wyróżnić można Płock, Iłżę, i Skaryszew, jako najstarsze ośrodki miejskie w województwie (Załącznik nr 1 – Wykaz nr 12. Miasta historyczne).

Zasoby dziedzictwa kulturowego województwa mazowieckiego obejmują zabytki objęte formami ochrony prawnej⁹⁷ oraz elementy dziedzictwa ujęte w gminnych ewidencjach zabytków (Ryc. 28). Formami ochrony objęte są:

- zabytki wpisane do rejestru zabytków, w tym:
  - nieruchomości (7 358 zabytków)⁹⁸, w tym: mieszkalne, sakralne, zieleń, obronne, transportowe/zespoły, zamki, zabytkowe cmentarze, układy przestrzenne, rezydencjonalne, parki, zabytki mające znaczenie symboliczne. Największa liczba tych zabytków znajduje się w miastach na prawach powiatu (Warszawa, Radom, Płock) oraz w powiecie ciechanowskim i powiatach zlokalizowanych na południe i zachód od stolicy: grodziskim, piaseczyńskim, żyrardowskim, grójeckim,
  - ruchome, obejmujące zabytki sztuki i rzemiosła artystycznego (20 727 obiektów)⁹⁹,
  - archeologiczne (407 zabytków)¹⁰⁰, spośród nich najliczniejszą grupę stanowią zabytki o funkcji osadniczej (osady) oraz funkcji obronnej (grodziska),
- zabytki uznane za pomnik historii (wyżej wskazane),
- parki kulturowe: Ossów Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 roku (2009 r.), Park Kulturowy Stary Radom (2011 r.), Wilanowski Park Kulturowy (2012 r.) oraz Park Kulturowy Kardynała Stefana Wyszyńskiego (2017 r.),
- zabytki ujęte w gminnych ewidencjach zabytków (ponad 28 tys. zabytków)¹⁰¹.

Ponadto do form ochrony zabytków, zgodnie z *Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, należą: wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Na terenie województwa mazowieckiego występują obiekty i obszary uznane za dobra kultury współczesnej¹⁰², których wskazanie ma na celu ich ochronę oraz zachowanie dla przyszłych pokoleń. Zasoby dóbr kultury współczesnej zdiagnozowano w oparciu o analizę studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin¹⁰³ (Załącznik nr 1 – Wykaz nr 15. Dobra kultury współczesnej). Najwięcej obiektów wskazano w gminie Konstancin-Jeziorna (83), w m. st. Warszawa (22)¹⁰⁴ oraz w mieście Piastów (11). Najliczniejszą grupę stanowiły obiekty małej architektury¹⁰⁵, pomniki i tablice pamiątkowe oraz budynki, ich wnętrza i detale.

⁹⁷ Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067).

⁹⁸ Dane dotyczące liczby zabytków nieruchomości oraz ich klasyfikacji z dnia 31.12.2016 r., Narodowy Instytut Dziedzictwa.

⁹⁹ Dane dotyczące liczby obiektów zgodnie z rejestrem zabytków B (zabytki sztuki i rzemiosła artystycznego) z dnia 30.06.2017 r., Narodowy Instytut Dziedzictwa.

¹⁰⁰ Dane dotyczące liczby zabytków archeologicznych oraz ich klasyfikacji z dnia 31.12.2016 r., Narodowy Instytut Dziedzictwa.

¹⁰¹ Zgodnie z *Badaniem nad stanem zabytków w województwie mazowieckim* w celu opracowania Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2017-2020. Badanie wykonane w 2017 r. przez MBPR w Warszawie.

¹⁰² UoPiZP

¹⁰³ Dobra kultury współczesnej zostały określone w 21 dokumentach, dostępnych na stronach internetowych gmin. Zasoby dóbr kultury współczesnej m.st. Warszawy wskazane w SUIKZP zweryfikowano w oparciu o pisma Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy, Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków: 1) znak KZ-OZ.0722.5.2017.AJG z dnia 03.08.2017 r., dot. przekazania wniosków w związku z przystąpieniem do sporządzenia zmiany PZPWM; 2) znak KZ-OK-MPZP.4120.149.2018.MDY(2) z dnia 10.09.2018 r., dot. projektu PZPWM oraz Planu MOFW.

¹⁰⁴ Po weryfikacji.

¹⁰⁵ Obiekty nieobjęte definicją ustawową.

2.11.2. Ochrona krajobrazów kulturowych

Województwo mazowieckie cechuje znaczne zróżnicowanie krajobrazów kulturowych, wśród których wyróżniają się te będące charakterystycznymi dla województwa mazowieckiego, a jednocześnie, z uwagi na specyficzne cechy, będące krajobrazami unikatowymi w skali kraju.

Najbardziej charakterystycznymi krajobrazami kulturowymi na obszarze województwa mazowieckiego są:

- krajobraz osadnictwa drobnoszlacheckiego z charakterystycznym typem drewnianej zabudowy zagrodowej – typowy dla północnej i wschodniej części województwa (m.in. powiaty: ciechanowski, przasnyski, makowski, ostrołęcki, ostrowski, sokołowski, siedlecki), ślady osadnictwa są stosunkowo liczne i stanowią wyraźny element krajobrazu, zagrożeniem jest jednak postępująca degradacja jego materialnych pozostałości,
- krajobraz osadnictwa puszczańskiego związany z Puszczą Kampinoską – charakterystyczny dla części powiatów: nowodworskiego, sochaczewskiego i warszawskiego zachodniego, obecnie słabo zachowany. Zagrożeniem dla krajobrazu, oprócz postępującej degradacji obiektów (drewnianej zabudowy zagrodowej), jest szybkie tempo urbanizacji,
- krajobraz osadnictwa olenderskiego – typowy dla terenów zalewowych doliny Wisły, którego najwyraźniejszymi elementami są: specyficzna zabudowa drewniana, ślady ingerencji osadników w otaczający teren (nasypy, wały, rowy melioracyjne) oraz występowanie urządzeń hydrotechnicznych, obecnie widoczna tendencja związana ze wzmożoną ochroną dziedzictwa kultury ludowej i krajobrazu osadnictwa olenderskiego, szczególnie na obszarze Urzecza.

Elementami krajobrazów kulturowych są również:

- regiony etnograficzne¹⁰⁶: ilżecko–starachowicki, kolbielski, kozienicki, kurpiowski, łowicki, opoczyńsko–konecko–przysuski, podlaski, sannicki, mikroregion Urzecze.
- pasmowe układy elementów przyrodniczo-kulturowych i ośrodki osadnicze:
  - elementy krajobrazowe dolin rzecznych,
  - tereny wzdłuż szlaków kolejowych (Kolei Warszawsko–Wiedeńskiej, Warszawskiej Kolei Dojazdowej),
  - ośrodki miejskie i wiejskie, które ze względu na szczególną wartość historyczną, religijną czy kulturalną mają istotne znaczenie dla budowania tożsamości lokalnej i regionalnej oraz materialnego i niematerialnego dziedzictwa regionu,
  - miejscowości z zachowaną charakterystyczną zabudową (miasta – ogrody),
- miejsca pamięci, w tym *Miejsce Pamięci Treblinka – Upamiętnienie Stacji Treblinka*,
- obiekty o randze międzynarodowej i krajowej wskazane w Załączniku nr 1 (Wykazy nr 12-16).

W zakresie zachowania ciągłości dziedzictwa kulturowego i ochrony krajobrazów kulturowych w *Planie* wskazuje się:

- obszary i obiekty o istotnym znaczeniu dla województwa mazowieckiego z zakresu ochrony krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:
  - obszary i obiekty objęte ochroną prawną,
  - postulowane parki kulturowe:
    - Twierdzy Modlin;
    - obszaru wokół Zamku w Liwie;
    - obszaru Czersk – Góra Kalwaria;
    - obszaru Iłża – Siemno;
    - „Ziemia Chełmońskiego w Adamowiźnie” (gm. Grodzisk Mazowiecki);
    - „Góry Szwedzkie” (gm. Grodzisk Mazowiecki);
    - „Układu ruralistycznego Izdebną Kościelnego” (gm. Grodzisk

¹⁰⁶ Położone w całości lub części na obszarze województwa mazowieckiego.

- Mazowiecki);
- Uzdrowski Otwock;
- Reduta 1939 (okolice Mławy);
- Folkloru Kolbielskiego;
- Historyczne Centrum Warszawy¹⁰⁷;
- Nowa i Stara Praga w Warszawie¹⁰⁸;
- Żoliborz Historyczny w Warszawie¹⁰⁹;
- obszarów miast ogrodów: Podkowy Leśnej, Konstancina-Jeziorny, Ząbek.
- pasma przyrodniczo-kulturowe:
  - pasma rzeczne: Wisły, Pilicy, Bugu, Narwi, Liwca, Omulwi, Wkry, Skrwy, Wilgi, Jeziorki;
  - pasma kolei Warszawsko-Wiedeńskiej i WKD.
- regiony etnograficzne¹¹⁰ oraz krainy historyczne:
  - Ziemia Dobrzyńska i Kujawy, związane z osadnictwem nadwiślańskim od Włocławka do Płocka;
  - obszary tradycji przemysłowych Staropolskiego Okręgu Przemysłowego i Centralnego Okręgu Przemysłowego.
- ośrodki tożsamości kulturowej regionu: Brochów, Brok, Chlewiska, Ciechanów, Czarnolas, Czersk, Czerwińsk nad Wisłą, Góra Kalwaria, Iłża, Kadzidłó, Korczew, Kozienice, Liw, Łyse, Maciejowice, Modlin, Myszyniec, Niepokalanów, Opinogóra, Orońsko, Ostrołęka, Otwock, Płock, Przysucha, Pułtusk, Radom, Sanniki, Siedlce, Sierpc, Solec nad Wisłą, Sucha, Sycyna, Szydłowiec, Ślężany, Warszawa, Wyszaków, Węgrów, Wyszogród, Zwolen, Żelazowa Wola, Żyrardów;
- dobra kultury współczesnej.

oraz **określa się** następujące działania:

- realizację zadań wskazanych w wojewódzkim programie opieki nad zabytkami;
- zachowanie i kreowanie ładu przestrzennego, zachowanie walorów krajobrazu kulturowego oraz kształtowanie pasm przyrodniczo-kulturowych o znaczeniu regionalnym poprzez:
  - przeciwdziałanie negatywnym efektom urbanizacji i rurbanizacji;
  - wzmocnienie przestrzennych walorów obiektów oraz układów przestrzennych (w tym obiektów i obszarów poprzemysłowych) poprzez rewitalizację, restaurację oraz rekultywację;
  - ochronę, rewitalizację i rewaloryzację obiektów i obszarów historycznych (zwłaszcza architektury drewnianej i poprzemysłowej, dworskiej, obronnej, dorobku nauki i techniki) w tym zabytków mających znaczenie symboliczne;
  - odbudowę i rekonstrukcję dóbr należących do światowego i krajowego dziedzictwa po zniszczeniu w wyniku konfliktów zbrojnych lub katastrof spowodowanych zagrożeniami naturalnymi¹¹¹;
  - wykorzystanie sieci miast historycznych oraz atrakcji krajobrazowo-architektonicznych m.in. dla wyznaczania szlaków turystyki kulturowej;
  - tworzenie muzeów, w tym Stacji Muzeum¹¹², Muzeum Centralnego Okręgu Przemysłowego na terenie dawnej Fabryki Broni oraz Centrum Nauki im.

¹⁰⁷ Pismo Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy, Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków znak KZ-OK-MPZP.4120.149.2018.MDY(2) z dnia 10.09.2018 r., dot. projektu PZPWM oraz Planu MOFW.

¹⁰⁸ jw.

¹⁰⁹ jw.

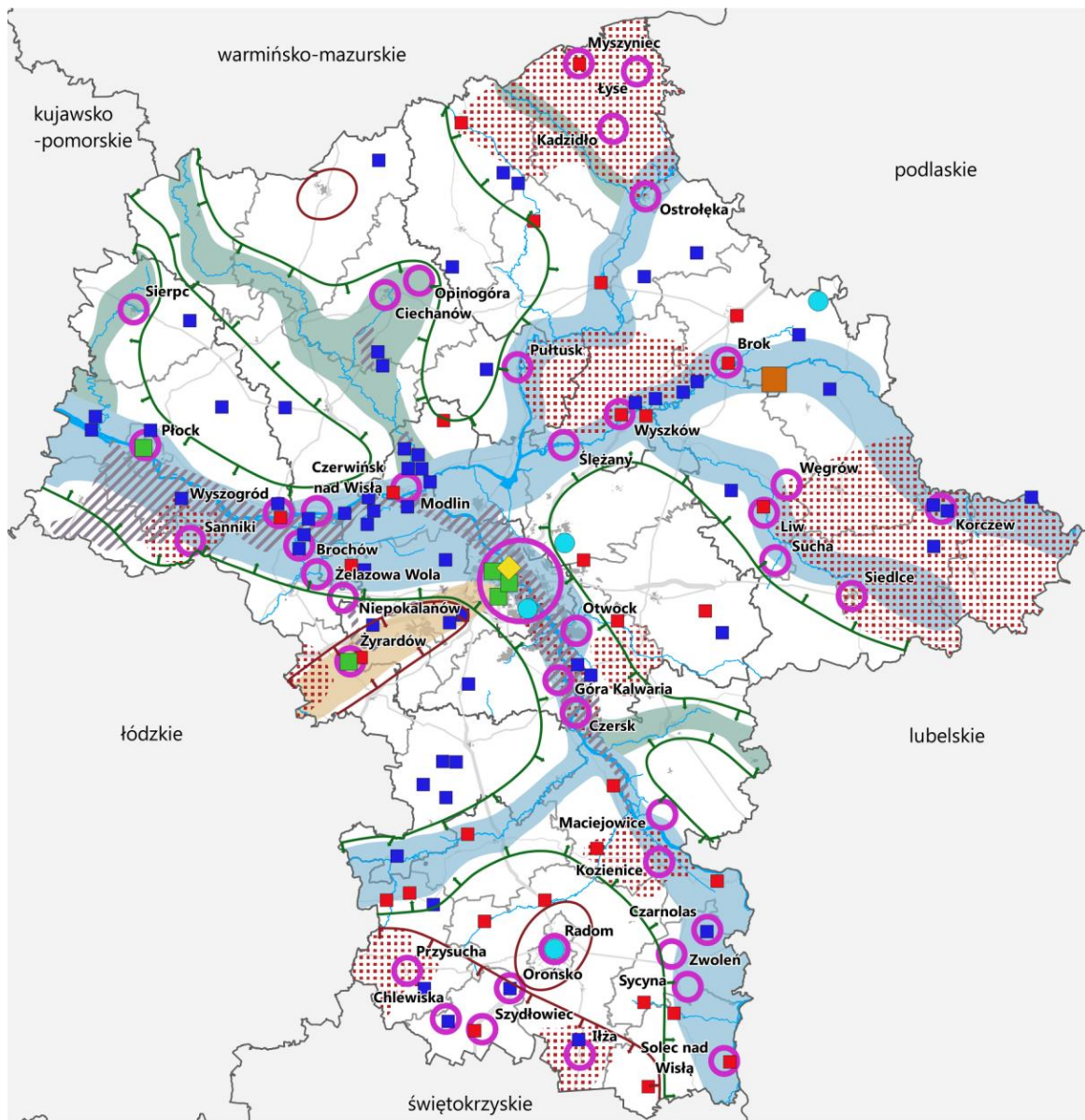
¹¹⁰ Regiony etnograficzne wymienione w punkcie *Ochrona krajobrazów kulturowych*, w części dotyczącej *Elementów krajobrazów kulturowych*.

¹¹¹ Zastosowanie Rekomendacji Warszawskiej w sprawie odbudowy i rekonstrukcji dziedzictwa kulturowego podpisanej w trakcie konferencji „*The challenges of WORLD Heritage recovery. International conference on reconstruction*” w dniach 6-8 maja 2018 r. w Warszawie przy podejmowaniu decyzji o odbudowie i rekonstrukcji dóbr należących do światowego dziedzictwa, po zniszczeniu w wyniku konfliktów zbrojnych lub katastrof spowodowanych zagrożeniami naturalnymi.

¹¹² Stacja Muzeum posiada w swojej strukturze organizacyjnej filię pod nazwą Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie.

T. Sołtyka w Radomiu;

- ochronę regionów etnograficznych oraz krain historycznych, jako cennych i charakterystycznych krajobrazów kulturowych, również jako element współpracy oraz rozwoju powiązań z sąsiadującymi województwami.

Opieka i ochrona cennych elementów dziedzictwa materialnego

- ◆ miejsca wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO
- pomniki historii
- Pomnik Zagłady
- parki kulturowe
- układy urbanistyczne postulowane do objęcia ochroną
- układy ruralistyczne proponowane do objęcia ochroną

Kształtowanie tożsamości

- ośrodki budowania tożsamości

Kultura ludowa

- regiony etnograficzne

Zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego

- pasma rzeczne wyznaczone w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami
- pasma rzeczne pozostałe
- pasma szlaków kolejowych
- pasma osadnictwa olenckiego
- strefy ochrony wartości krajobrazów przyrodniczo-kulturowych w pasmach rzecznych
- strefy ochrony krajobrazów kulturowych poza pasmami rzecznyymi

Ryc. 28. Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, stron internetowych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie oraz JST

2.12. Gospodarka

2.12.1. Obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin

Na obszarze województwa mazowieckiego występują głównie surowce skalne (16 rodzajów). Największe znaczenie gospodarcze mają piaski i żwiry oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej wykorzystywane na potrzeby budownictwa i drogownictwa. Udokumentowano również surowce energetyczne (gaz ziemny, ropa naftowa, węgiel brunatny), chemiczne (surowce ilaste do produkcji farb mineralnych) i metaliczne (rudzie żelaza) – Tabela 2.

Województwo mazowieckie cechuje się względnie równomiernym rozmieszczeniem surowców naturalnych (Ryc. 29). Złóża o znaczeniu krajowym i regionalnym¹¹³ występują we wschodniej (pow. łosicki) i południowej części województwa. Ilość surowców naturalnych nie jest wystarczająca na potrzeby województwa – są one importowane z kraju i zagranicy.

Na obszarze województwa mazowieckiego występują udokumentowane złoża: wód leczniczych w Konstancinie-Jeziornie oraz złoża wód termalnych o temperaturze 20-50°C w miejscowościach Mszczonów i Sobienie Kiełczewskie (otwór Wilga IG-1) – Tabela 3.

Tabela 2. Zasoby złóż surowców w województwie mazowieckim w 2016 r.

Lp.	Kopalina	Liczba złóż	Zasoby		Wydobycie	Jednostki miary
			geologiczno-bilansowe	przemysłowe		
Surowce energetyczne						
1	gaz ziemny	2	401,82	105,36	- ^{x)}	mln m ³
2	ropa naftowa	1	86,62	8,1	- ^{x)}	tys. ton
3	węgiel brunatny	4	92 639	-	-	tys. ton
Surowce metaliczne						
1	rudzie żelaza	1	7,92	-	-	tys. ton
Surowce chemiczne						
1	surowce ilaste do produkcji farb mineralnych	1	pozab.	-	-	tys. ton
Surowce inne (skalne)						
1	gliny ceramiczne kamionkowe	3	2 813	623	46	tys. ton
2	gliny ogniotrwałe	4	7 678	-	-	tys. ton
3	kamienie łamane i bloczne (piaskowce)	44	85 542	3 191	22	tys. ton
4	kreda	20	33 848	8 309	115	tys. ton
5	piaski formierskie	1	5 781	-	-	tys. ton
6	piaski i żwiry	1 308	1 262 294	266 159	16 566	tys. ton
7	piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych	6	13 239,05	1 513,4	-	tys. m ³
8	piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej	17	34 323,12	2 369,26	89,19	tys. m ³
9	surowce dla prac inżynierskich	2	204	-	19	tys. m ³
10	surowce ilaste ceramiki budowlanej	137	101 348	20 387	126	tys. m ³
11	surowce ilaste dla przemysłu cementowego	2	5 188	-	-	tys. m ³
12	surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego	5	16 063	1 287	-	tys. m ³
13	surowce szklarskie	3	10 028,19	825,89	-	tys. ton
14	torfy	11	7 449	6 126	170	tys. m ³
15	wapnienie i margle dla przemysłu cementowego	6	1 497 852	75 091	-	tys. ton
16	wapnienie dla przemysłu wapienniczego	5	13 687	6 261	-	tys. ton

^{x)} - wydobycie surowca prowadzone jest na obszarze województwa lubelskiego.

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.XII.2016 r. PIG-PIB, Warszawa 2017 r.

¹¹³ Złóża o znaczeniu krajowym i regionalnym wskazane zostały w piśmie Głównego Geologa Kraju z dnia 22.12.2016 r., znak DSA-LO.075.20.2016.KD.

Tabela 3. Złóża wód zaliczanych do kopalin w województwie mazowieckim w 2016 r.

Lp.	Nazwa złoża lub odwiertu w obrębie złoża nieudostępnionego	Typ wody	Zasoby geologiczne bilansowe		Pobór (m ³ /rok)	Powiat
			dyspozycyjne (m ³ /h) statyczne** (tys. m ³)	eksploatacyjne (m ³ /h)		
1.	Konstancin*	LzT	-	9,12	3 746,00	piaseczyński
2.	Mszczonów*	T	-	60,00	312 629,00	żyrardowski
3.	Wilga IG-1	LzT	-	20,00	nie ekspl.	garwoliński
	Razem województwo mazowieckie 3 złoża		-	89,12	316 375,00	

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.XII.2016 r. PIG-PIB, Warszawa 2017 r.

Lz – wody lecznicze zmineralizowane (mineralizacja >1 g/dm³)

T – wody termalne

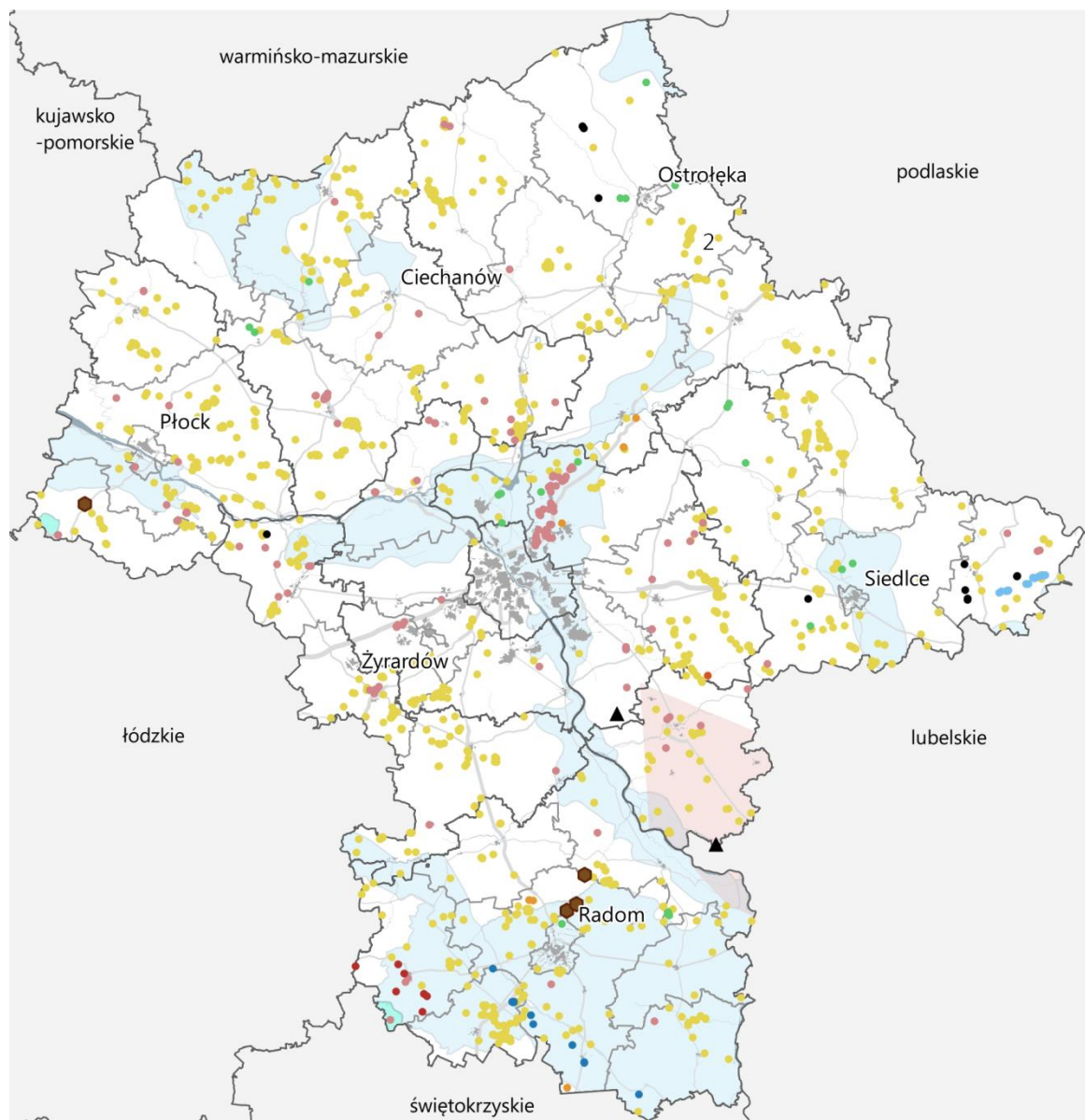
* – złoża objęte koncesją na wydobywanie kopaliny ze złoża

** – zasoby statyczne

W zakresie złóż kopalin w Planie uwzględnia się:

- szczególną ochronę udokumentowanych złóż ważnych dla zabezpieczenia potrzeb i bezpieczeństwa surowcowego o znaczeniu krajowym i regionalnym,
- wspieranie prac związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem surowców energetycznych¹¹⁴.

¹¹⁴ Wg stanu na 31.08.2018 r. na obszarze województwa mazowieckiego obowiązują dwie koncesje na poszukiwanie węglowodorów. Obejmują one 2 obszary położone na granicy z województwem lubelskim (obszar „Garwolin” oraz obszar przetargowy „Ryki”) (źródło: https://www.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/mos/srodowisko/geologia/koncesje_geologiczne/2018/08-18/Koncesje2018W_VIII.jpg).

Złoża kopalin

▲ ropa naftowa i gaz ziemny	• surowce ilaste	■ koncesje na poszukiwanie węglowodorów
● węgiel brunatny	• gliny	
• rudy żelaza	• wapienie i margle	■ lokalne udokumentowane zbiorniki wód podziemnych
• piaski i żwiry	• kreda	
• piaski kwarcowe	• torfy	
• pozostałe piaski		

Ryc. 29. Złoża kopalin

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.XII.2016 r. PIG-PIB, Warszawa 2017 r.; <http://dm.pgi.gov.pl/>;

https://www.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/mos/srodowisko/geologia/koncesje_geologiczne/2018/08-18/Koncesje2018W_VIII.jpg

2.12.2. Strategiczne obszary produkcji rolniczej

W województwie mazowieckim wyróżnia się strategiczne obszary żywicielskie (SOŻ), które stanowią nie tylko o samowystarczalności żywnościowej województwa, ale są również obszarami o znaczeniu ponadregionalnym (Ryc. 30):

- płocki,
- opinogórski,
- nadbużański,
- sochaczewsko-grójecki,
- garwolińsko-kozienicki,
- lipski.

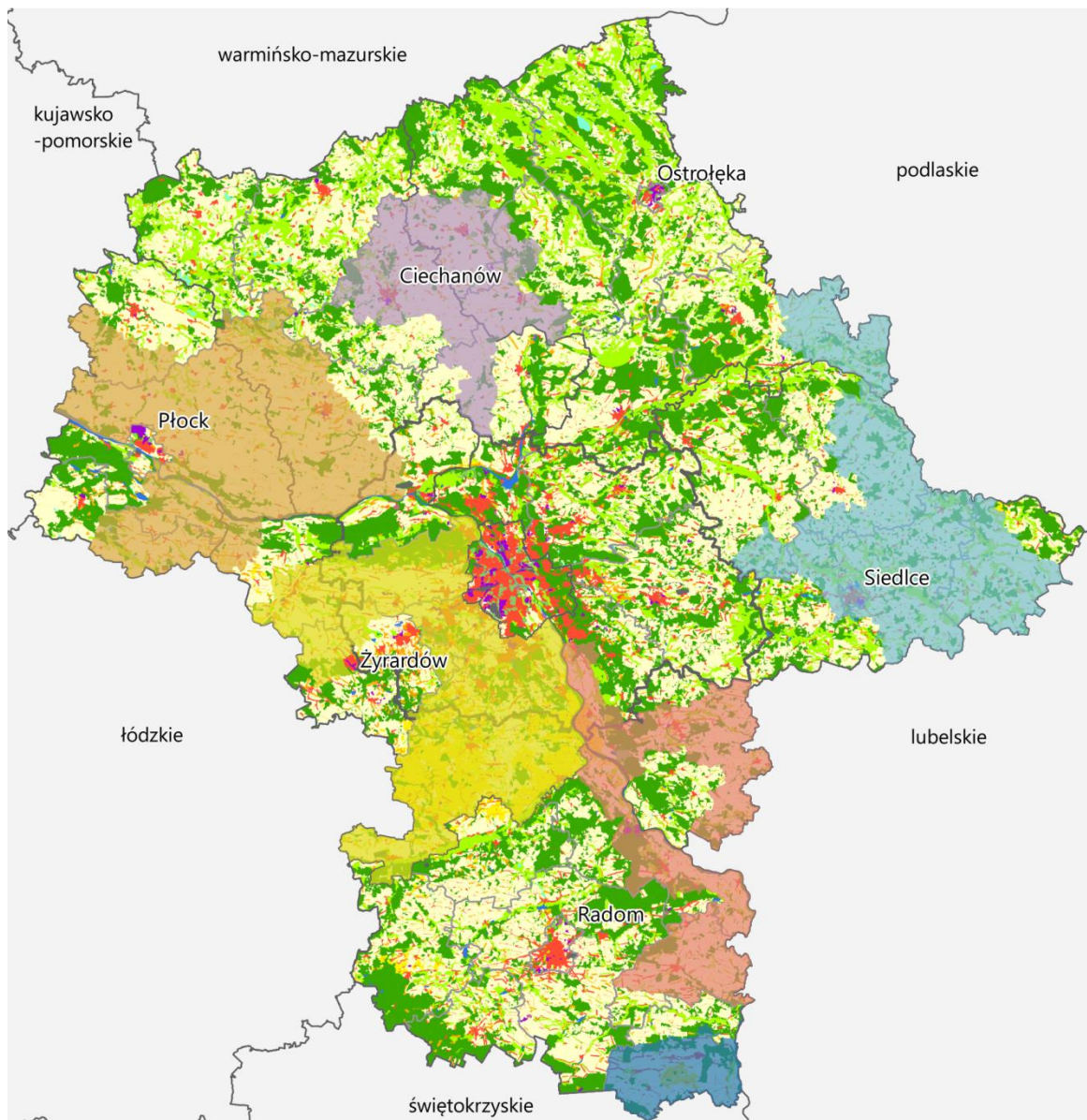
Obszary te obejmują około 1/3 powierzchni województwa i stanowią szczególnie cenny zasób dla produkcji żywności – charakteryzują się wysokim potencjałem przyrodniczym, wykształconymi specjalizacjami oraz ponadprzeciętną towarowością produkcji rolniczej.

W zakresie zrównoważonego kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w Planie uwzględnia się działania:

- przeciwdziałanie nadmiernemu przeznaczaniu gruntów rolnych na inne cele poprzez uwzględnianie w SUIKZP uwarunkowań wynikających ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz przeciwdziałanie przeznaczaniu przez gminy gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze w MPZP z uwzględnieniem struktury użytków rolnych oraz uwzględnianie położenia i sąsiedztwa w procesie decyzyjnym;
- ochronę przed presją urbanizacyjną najcenniejszych i najbardziej produktywnych elementów rolniczej przestrzeni produkcyjnej (predestynowanych do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu w województwie mazowieckim, ze szczególnym uwzględnieniem: Równiny Łowicko-Błońskiej, Wysoczyzn: Ciechanowskiej, Płońskiej i Siedleckiej, rejonu Grójca oraz obszarów nadwiślańskich w powiatach: garwolińskim, kozienickim i lipskim);
- ograniczanie przeznaczania najlepszych gleb pod uprawy roślin energetycznych;
- przeciwdziałanie fragmentacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez poprawę struktury obszarowej gospodarstw, w tym scalanie gruntów i zagospodarowanie poscaleniowe;
- zachowywanie funkcji towarzyszących produkcji żywności, m.in.: utrzymywanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego, zachowywanie wolnych przestrzeni użytkowanych rolniczo, utrzymywanie trwałych użytków zielonych dla ochrony bioróżnorodności;
- wzmacnianie wykształconych kierunków produkcji rolniczej oraz zwiększanie towarowości gospodarstw rolnych w celu utrzymania wysokiego poziomu i jakości produkcji rolniczej tych obszarów;
- upowszechnianie działań rolno-środowiskowo-klimatycznych zapewniających rozwój gospodarki rolnej zintegrowanej z ochroną zasobów i walorów przyrodniczych, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego;
- działania na rzecz poprawy warunków glebowo-wodnych dla rolnictwa m.in. poprzez budowę i renowację infrastruktury nawadniającej i odwadniającej;
- upowszechnienie działań polegających na wdrożeniu zapisów *Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, tzw. programu azotanowego*¹¹⁵.

¹¹⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu (Dz.U. z 2018 r. poz. 1339).

Obszary żywicielskie

* pozostałe formy użytkowania ziemi zostały opisane na rycinie nr 4

Ryc. 30. Obszary predestynowane do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu

Źródło: opracowanie MBPR

2.12.3. Turystyka

Potencjał turystyczny województwa mazowieckiego oparty jest o bogate walory przyrodnicze i kulturowe z wyraźnie dominującą Warszawą, będącą ośrodkiem o znaczeniu międzynarodowym. Ważne na mapie turystycznej są również ośrodki regionalne (Płock, Radom) i subregionalne (Siedlce, Ostrołęka, Ciechanów) oraz ośrodki ponadlokalne znajdujące się w pasmach przyrodniczo-kulturowych (Ryc. 31).

Czynnikiem determinującym rozwój turystyki jest infrastruktura turystyczna. Województwo pod tym względem jest zróżnicowane, a baza noclegowa skoncentrowana jest głównie w Warszawie oraz powiatach bezpośrednio z nią sąsiadujących: legionowskim, piaseczyńskim, przuskowskim i warszawskim zachodnim.

Na infrastrukturę turystyczną w województwie mazowieckim składają się, m.in.:

- obiekty noclegowe¹¹⁶, w tym:
  - obiekty hotelowe (339), w tym hotele (251, z których 241 jest skategoryzowanych): 3-gwiazdkowe (43%), 2-gwiazdkowe (24,7%), 4-gwiazdkowe (15,9%), 1-gwiazdkowe (7,2%), 5-gwiazdkowe (5,2 % - 13 obiektów, z czego 12 znajduje się w Warszawie);
  - kwatery agroturystyczne (44 obiekty¹¹⁷), które funkcjonują przede wszystkim na obszarach o wysokich walorach krajobrazowych.
- szlaki turystyczne o znaczeniu międzynarodowym, ponadregionalnym i regionalnym:
  - rowerowe, m.in.: międzynarodowe: EuroVelo* EV 2 i EV 11, Bursztynowy Szlak Greenways*; ponadregionalne: Wiślana Trasa Rowerowa*, Nadbużański Szlak Rowerowy, Szlak Żółwia i Dinozaura; regionalne: VeloMazovia*;
  - piesze, m.in. ponadregionalne: Nadbużański Szlak Pieszy, Szlak im. B. Krzywoustego, Szlak Partyzancki im. Majora Dobrzańskiego;
  - wodne, m.in.: międzynarodowe: Szlak im. Króla Stefana Batorego, ponadregionalne: Szlak Pisa-Narew i śródlądowe drogi wodne (Wisła, Bug, Narew).
- trasy tramwajów wodnych (głównie w Warszawie i jej okolicach) oraz przeprawy promowe zwłaszcza na: Wiśle (m.in. w Warszawie oraz pomiędzy gminami Konstancin-Jeziorna - Karczew), Bugu (np. pomiędzy gminami Brańszczyk - Wyszków) i Narwi (np. pomiędzy gminami Rzewnie i Rząśnik).
- infrastruktura sportowo-rekreacyjna zlokalizowana w znacznej części województwa, funkcjonująca w szczególności wokół zbiorników wodnych (m.in. porty, przystanie, stacje, ośrodki turystyki wodnej), tj. Zalewu Zegrzyńskiego, Zalewu Włocławskiego, jezior Pojezierza Gostynińskiego i Dobrzyńskiego oraz wzdłuż rzek województwa.

Atrakcyjność województwa budowana jest również poprzez tworzenie lokalnych marek produktów turystycznych, sieciowych produktów turystycznych¹¹⁸, tradycyjnych produktów kulinarnych¹¹⁹, szlaków tematycznych opartych o potencjał kulturowy województwa oraz klastrów turystycznych. Znaczenie ma także promocja regionu z wykorzystaniem rozwijających się organizacji turystycznych: Mazowieckiej Regionalnej Organizacji Turystycznej (MROT) i lokalnych organizacji oraz punktów informacji turystycznej i stowarzyszeń działających w obszarze turystyki.

¹¹⁶ BDL, stan na 2016 r.

¹¹⁷ Posiadające 10 lub więcej miejsc noclegowych, na podstawie danych BDL.

¹¹⁸ Weekend z Termami Mszczonów, Industrialne Mazowsze, Legendy i Baśnie Mazowsza, Wielki Gościniec Litewski, Szlak Folkloru i Smaków Mazowsza, Szlak Chopinowski, Szlak Bitwy Warszawskiej 1920, Szlak Księżąt Mazowieckich, Mazowsze na Filmowo, Skarbiec Mazowiecki, Kajakowe Szlaki Mazowsza, Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej, Śladami Nadbużańskich Tajemnic, Mazowiecki Szlak Literacki, W kręgu Żydowskiego Dziedzictwa na Mazowszu, Opowieści z Narwi, Misja Kampinos, Odkryj Rzekę Wisłę.

¹¹⁹ Lista produktów tradycyjnych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

* szlaki projektowane

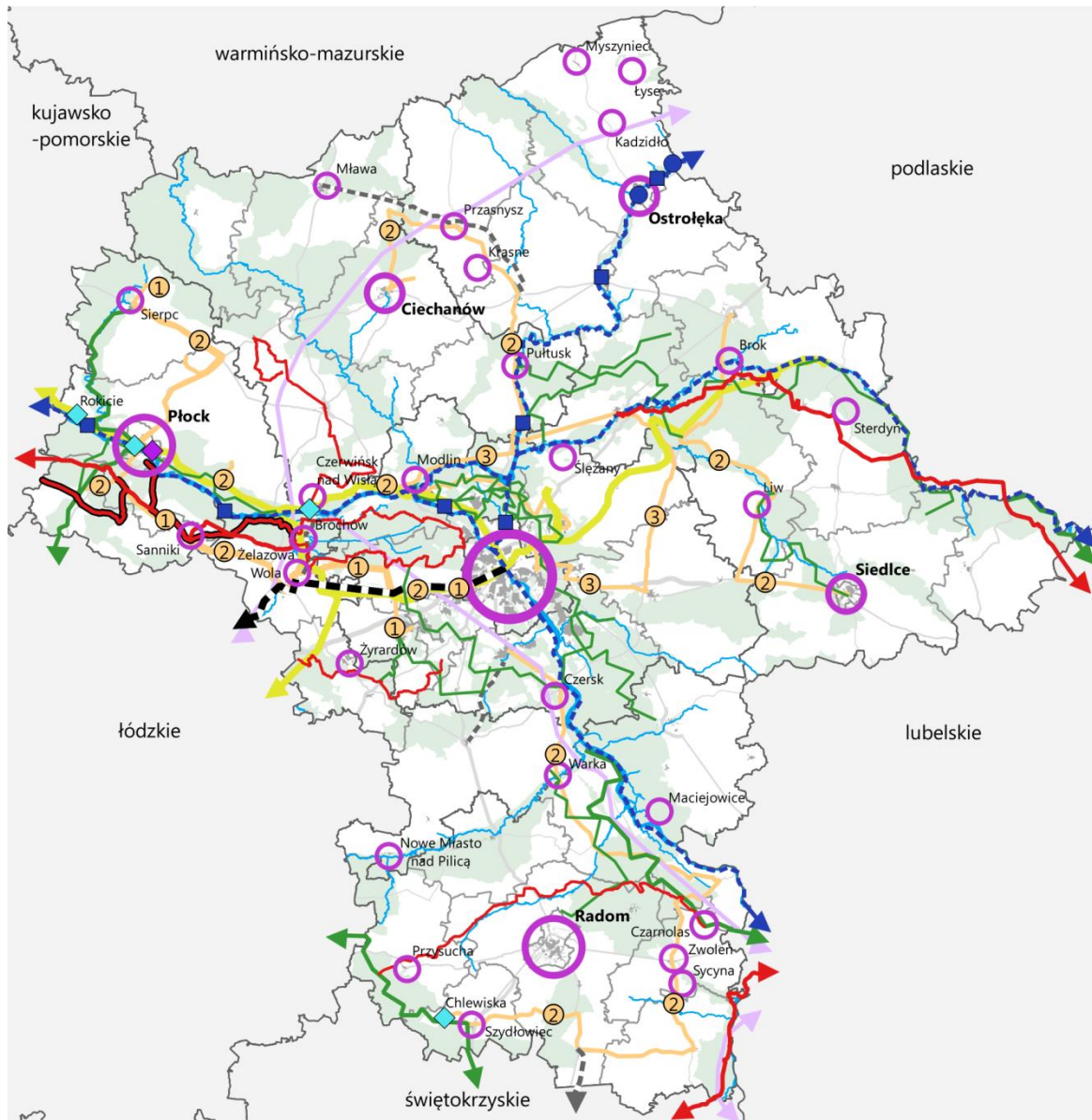
W przestrzeni województwa wskazać można obszary posiadające duży potencjał do rozwoju następujących form turystyki:

- **miejskiej i kulturowej** w oparciu o bogate walory historyczno-kulturowe i obiekty zabytkowe oraz zasoby bazy turystycznej głównie w: Warszawie, Płocku, Siedlcach, Ciechanowie, Pułtusk, Nowym Dworze Mazowieckim (Twierdza Modlin), Czersku, Iłży, Milanówku; obiekty przemysłowe, m.in. w Żyrardowie, Radomiu i Konstancinie-Jeziornie; folklor kurpiowski (Kadzidło, Myszyniec, Łyse), a także miejsca związane ze sławnymi postaciami (np. Czarnolas, Sulejówek, Sanniki, Żelazowa Wola, Sycyna); miejsca martyrologii (Treblinka, Palmiry); muzea (m.in. w Sierpcu, Opinogórze, Szydłowcu, Liwie, Ostrołęce, Nowej Suchej) w tym skanseny; szlaki kulturowe o znaczeniu międzynarodowym (m.in. Drogi Św. Jakuba, Europejski Szlak Romański, Szlak Gotyku Ceglanego), ponadregionalnym (wśród nich Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej) i regionalnym (np. Szlak Chopinowski, Szlak Ksiąząt Mazowieckich, Szlak Bitwy Warszawskiej 1920); szlaki kolejowe (m.in.: międzynarodowy Szlak Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej), w tym szlaki kolejek wąskotorowych o znaczeniu ponadregionalnym (Starachowicka Kolej Wąskotorowa) i regionalnym (Mławska Kolej Dojazdowa, Piaseczyńsko - Grójecka Kolej Wąskotorowa, Sochaczewska Kolej Wąskotorowa), a także miejsca cyklicznych wydarzeń kulturalnych (np. rekonstrukcja bitwy pod Mławą).
- **religijno-pielgrzymkowej** związanej z miejscami kultu religijnego, m.in. w Warszawie, Płocku, Kucharach (powiat płocki), Paprotni - Klasztor Niepokalanów (powiat sochaczewski), Czerwińsku nad Wisłą, Górze Kalwarii, Rostkowie (powiat przasnyski) i Grabniku (powiat grodziski).
- **biznesowej i konferencyjno-kongresowej** związanej z potencjałem naukowym i biznesowym, opartej o infrastrukturę hotelowo-gastronomiczną i zaplecze rekreacyjno-kulturalne w głównej mierze w Warszawie, gminie Serock (Zalew Zegrzyński) oraz Radomiu i Płocku. Potencjał w tym zakresie posiadają również m. Siedlce i gmina Raszyn (powiat przuszkowski).
- **aktywnej (rowerowej, pieszej i wodnej)** na przeważającym obszarze województwa, zwłaszcza w pasmach przyrodniczo-kulturowych, z wykorzystaniem walorów przyrodniczych zbiorników wodnych (głównie Zalew Zegrzyński, jeziora Pojezierza Gostynińskiego i Dobrzyńskiego), rzek regionu oraz dużych kompleksów leśnych i obszarów cennych przyrodniczo. Wykorzystuje wyznaczone szlaki turystyczne (rowerowe, piesze i wodne) oraz trasy tramwajów wodnych i przeprawy promowe.
- **wypoczynkowej (w tym agroturystyki)** na obszarach o wysokich walorach krajobrazowych (puszcze i parki krajobrazowe), w oparciu o doliny rzeczne, zbiorniki wodne na znacznej części obszaru województwa. Jej rozwój związany jest z występowaniem zabudowy letniskowej oraz tzw. drugich domów, które zlokalizowane są w głównej mierze w najbliższym otoczeniu Warszawy, a także gospodarstw agroturystycznych, na bazie których rozwija się agroturystyka, zwłaszcza w północnej i wschodniej części regionu (m.in. w gminach: Sarnaki, Lelis, Łyse, Korczew czy Liw) oraz na Pojezierzu Gostynińskim.
- **uzdrowiskowej i zdrowotnej** wykorzystującej lecznicze właściwości wód mineralnych w uzdrowisku w Konstancinie-Jeziornie oraz bazującej na potencjale walorów przyrodniczych, tj. zasobach wód mineralnych i termalnych (np. w Termach Mszczonów) oraz mikroklimacie lasów sosnowych (m.in. w Otwocku i jego okolicach - lasy otwockie, dolinie Bugu - lasy łochowskie, gminie Garbatka Letnisko - Puszcza Kozienicka).
- **prozdrowotnej** (spa i wellness) na bazie obiektów hotelowych świadczących usługi spa i wellness, m.in. w Warszawie i gm. Serock (Zalew Zegrzyński).

W zakresie kształtowania atrakcyjności turystycznej i około turystycznej na terenie województwa w *Planie* uwzględnia się:

- rozwój stref rekreacji oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;
- rozwój zagospodarowania turystycznego zbiorników wodnych oraz rzek regionu wraz z otoczeniem;

- rozwój ponadlokalnych przestrzeni turystycznych;
- kształtowanie zintegrowanej sieci tras i szlaków turystycznych, w tym kulturowych, oraz powiązanie ich z trasami i szlakami województw sąsiednich;
- rozwój infrastruktury towarzyszącej dla tras i szlaków turystycznych oraz utworzenie spójnego systemu ich oznakowania;
- podniesienie atrakcyjności turystycznej obiektów zabytkowych, w tym przemysłowych, elementów dziedzictwa kulturowego i kultu religijnego, linii wąskotorowych oraz obiektów kultury i ich wykorzystanie na cele turystyczne;
- rozbudowę i modernizację wyspecjalizowanej infrastruktury konferencyjno-kongresowej, wystawienniczej i biznesowej;
- rozwój ośrodków rekreacji wodnej z towarzyszącym im zapleczem (m.in. porty, przystanie, stacje, ośrodki turystyki wodnej) w sąsiedztwie rzek i zbiorników wodnych;
- budowę i rozwój infrastruktury do uprawiania sportów zimowych;
- rozwój kompleksów wypoczynkowych, rekreacyjnych i centrów wypoczynku (m.in. parki rozrywki i aquaparki) na terenach atrakcyjnych turystycznie;
- rozwój infrastruktury turystyki uzdrowiskowej, w tym uzdrowiska Konstancin-Jeziorna w zakresie rozwoju sektora usług lecznictwa uzdrowiskowego oraz funkcji rekreacyjnych;
- rozwój infrastruktury turystyki prozdrowotnej (spa i wellness) oraz medycznej;
- rozwój i wykorzystanie potencjału wód geotermalnych oraz mikroklimatu kompleksów lasów sosnowych;
- zapewnienie właściwego poziomu dostępności komunikacyjnej do atrakcji turystycznych;
- wykorzystanie rzek jako turystycznych szlaków wodnych, przepraw promowych i tras tramwajów wodnych.

* Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie śródlądowych dróg wodnych

Ryc. 31. Szlaki turystyczne

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie stron internetowych Samorządu Województwa Mazowieckiego, instytucji turystycznych oraz danych udostępnionych przez Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej PTTK (<http://mazowsze.szlaki.pttk.pl>)

2.13. Bezpieczeństwo

2.13.1. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią, suszą oraz osuwiskami

W województwie mazowieckim szczególne zagrożenie powodziowe stwarza Wisła i jej największe dopływy: Narew, Bug, Pilica i Bzura oraz duże sztuczne zbiorniki wodne. W przypadku przerwania zabezpieczeń zagrożenie stwarza cofka ze Zbiornika Włocławskiego, Zalewu Zegrzyńskiego z zaporą w miejscowości Dębe oraz zbiornika wodnego w Domaniowie. Łączna powierzchnia terenów zagrożonych powodzią w dolinach głównych rzek wynosi 2,3 tys. km², co stanowi 6,5% powierzchni województwa (Tabela 4, Ryc. 32). Do obszarów problemowych w sferze przeciwpowodziowej o znaczeniu krajowym zaliczone zostały dolina Wisły na odcinku od Wyszogrodu do granic województwa oraz dorzecze Bugu¹²⁰.

Podstawę do prowadzenia polityki przestrzennej na obszarach zagrożenia powodziowego stanowi plan zarządzania ryzykiem powodziowym, w którym określony został poziom zintegrowanego ryzyka powodziowego.

Tabela 4. Ryzyko powodziowe w gminach województwa mazowieckiego

Zlewnia	Kluczowe problemy na podstawie map zagrożenia i ryzyka powodziowego		
	bardzo wysoki poziom ryzyka	wysoki poziom ryzyka	umiarkowany poziom ryzyka
Narew	Nieporęt, Lelis, Olszewo-Borki, Dąbrówka, Rząśnik, Ostrołęka, Warszawa	Serock, Różan, Rzewnie, Szelków, Rzekuń, Obryte, Pułtusk, Zatory, Pomiechówek, Marki, Goworowo, Radzymin, Długosiodło, Somianka	Maków Mazowiecki, Młynarze, Nowy Dwór Mazowiecki, Pokrzywnica
Wisła Lubelska	Maciejowice, Kozienice, Magnuszew	Gniewoszków, Chotcza, Solec n/Wisłą, Przyłek Sieciechów	-
Pilica	Magnuszew	Białobrzegi, Promna, Nowe Miasto nad Pilicą, Warka	Wyśmierzyce, Mogielnica, Grabów nad Pilicą, Odrzywół, Przytyk
Wisła Mazowiecka	Warszawa	Warka	Sobolew, Wilga, Jabłonna, Nowy Dwór Mazowiecki, Czosnów, Wyszogród, Brochów, Józefów, Sobienie-Jeziory, Bodzanów, Jedlińsk, Przytyk, Zakrzew, Płock
Bug	-	Brok, Małkinia Górna, Brańszczyk, Somianka, Wyszków, Zabrodzie	Korczew, Łochów
Bzura	-	m. Sochaczew, Pruszków	Nadarzyn, Brochów, Nowa Sucha, Sochaczew, Ożarów Mazowiecki
Wkra	-	Pomiechówek, Joniec, Sochocin	Głinojeck, Strzegowo, Nowy Dwór Mazowiecki, Nasielsk, m. Płońsk

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły¹²¹

¹²⁰ Projekt Polityki Wodnej Państwa do 2030 roku.

¹²¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1841).

Zagrożenie osuwiskami na terenie województwa mazowieckiego związane jest głównie z ruchami masowymi w obrębie skarp w dolinach dużych rzek – Wisły, Bugu i Narwi oraz na zboczach: Skrwy, Słupianki, Mołtawy i Gawarki. Największe zagrożenie osuwaniem mas ziemi w dolinie Wisły dotyczy:

- Warszawy (okolic Starego Miasta),
- Płocka (skarpa),
- powiatu płockiego,
- powiatu piaseczyńskiego,
- powiatu nowodworskiego.

W dolinie Bugu na powstanie osuwisk narażone są skarpy wysoczyzny morenowej, między innymi w rejonie Małkini, Broku i Wyszkowa, a w dolinie Narwi zagrożenie osuwiskami może wystąpić w okolicach Różana i Pułtuska.

Zagrożenie suszą na obszarze województwa mazowieckiego związane jest z występowaniem:

- suszy atmosferycznej, największa powierzchnia silnie narażona na ten rodzaj suszy (IV klasa intensywności zagrożenia) znajduje się w północnej i zachodniej części województwa i dotyczy w szczególności powiatów: sierpeckiego, żuromińskiego, płońskiego i ciechanowskiego¹²²; obszar najmniej narażony na występowanie suszy atmosferycznej znajduje się w powiecie węgrowskim;
- suszy rolniczej, w zlewniach: Bzury, Pilicy, prawostronnych dopływów Wisły od granic województwa do ujścia Wilgi oraz zlewniach lewostronnych dopływów Wisły od ujścia Pilicy do ujścia Bzury. Okresy niedoborów wilgoci dla rozwoju roślinności mają miejsce także w przeważającej części zlewni Wkry oraz prawostronnej Wisły od ujścia Wkry do granic województwa;
- suszy hydrologicznej – w odniesieniu do zachowania przepływu nienaruszalnego, gdzie najniższa zasobność wód powierzchniowych województwa występuje w zlewniach: lewostronnych dopływów Wisły od ujścia Kamiennej do ujścia Pilicy (z wyłączeniem zlewni Radomki), Bzury, lewostronnych dopływów Wisły od ujścia Bzury do granicy województwa oraz osi Wisły. Najwyższe wartości średniej liczby niżówek w roku występują w zlewniach: prawostronnych dopływów Wisły od granic województwa do ujścia Wilgi, Pilicy oraz Bzury.
- suszy hydrogeologicznej, która ma miejsce zwłaszcza w południowo-środkowej części regionu, w pasie po obu stronach Wisły. Istotne zmiany poziomu zwierciadła wód podziemnych spowodowane oddziaływaniami antropogenicznymi obserwowane są w Płocku i Warszawie oraz w powiatach: ostrołęckim (zlewnia Narwi), płockim (zlewnia Wisły (P¹²³)), sochaczewskim (zlewnia Bzury), grójeckim i piaseczyńskim (zlewnia Wisły (L¹²⁴) od Pilicy do Bzury), mińskim (zlewnia Wisły (P) od Wilgi do Kanału Żerańskiego), siedleckim (zlewnia Bugu), radomskim (zlewnia Radomki oraz Wisły (L) od Kamiennej do Pilicy) a także w zlewni Zbiornika Zegrzyńskiego.

Analiza poziomu zagrożenia wystąpienia wszystkich typów susz wskazuje, że w najwyższym stopniu zagrożona jest zlewnia bilansowa prawostronnych dopływów Wisły od ujścia Narwi do granicy województwa. Trudne warunki występują też w zlewni lewostronnych dopływów Wisły od ujścia Pilicy do ujścia Bzury oraz w zlewni lewostronnych dopływów Wisły od ujścia Bzury do granicy województwa, a także w zlewni Narwi od granic województwa do Pułtuska. Spośród gmin województwa mazowieckiego najbardziej zagrożone suszą są gminy: Jaktorów, Radziejowice, Żyrardów, Domanice, Łąck, Piaseczno, Prażmów, Potworów, Wielgie i Wiskitki.

---

¹²² Plan przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Środkowej Wisły, dokument opracowany przez Wydział Planowania Gospodarowania Wodami RZGW w Warszawie i przyjęty obwieszczeniem Dyrektora RZGW nr 1/2017z dnia 24 lipca 2017 r.

¹²³ Zlewnia prawostronna

¹²⁴ Zlewnia lewostronna

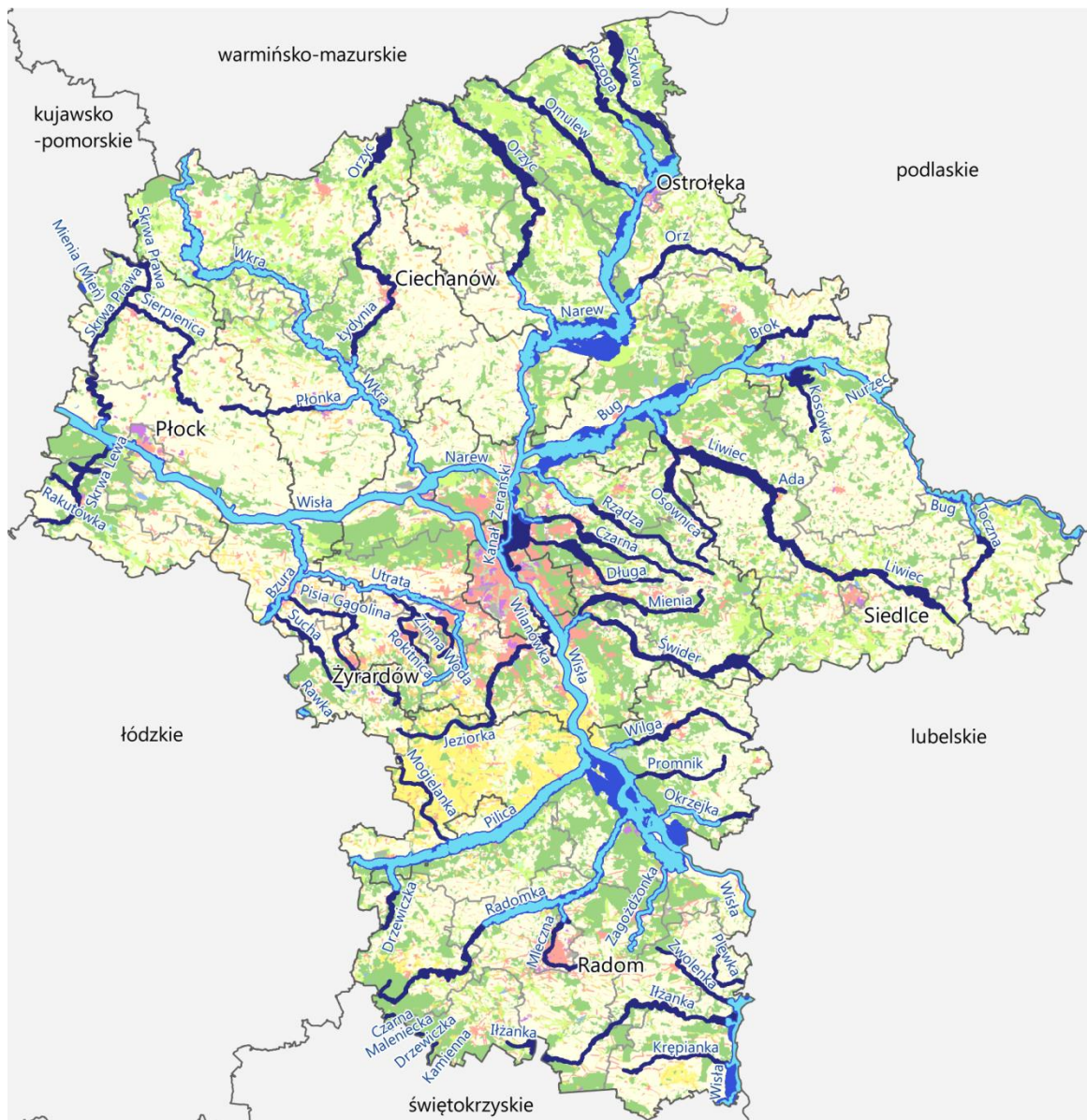
W *Planie* zakłada się podejmowanie działań na rzecz zapobiegania zagrożeniom naturalnym poprzez:

- uwzględnianie map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego, planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz studiów ochrony przeciwpowodziowej (dla odcinków rzek które nie zostały objęte ww. mapami) a także *Planu przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Środkowej Wisły*;
- przeciwdziałanie wystąpieniu skutków powodzi i suszy, także we współpracy z sąsiednimi województwami;
- realizację inwestycji z zakresu ochrony przeciwpowodziowej przewidzianych w *Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* (zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryt rzecznych, budowa wałów przeciwpowodziowych, urządzeń piętrzących i zbiorników retencyjnych) oraz działań strategicznych ujętych w *Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla dorzecza Wisły* (m.in. budowa, rozbudowa i przebudowa infrastruktury przeciwpowodziowej);
- utrzymanie oraz zwiększanie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni poprzez m.in.: zmniejszanie odpływu wód opadowych i roztopowych ze zlewni, zwiększenie różnych form retencji wodnej (budowa zbiorników retencyjnych wraz z budowlami hydrotechnicznymi, zwiększanie lesistości, odtwarzanie terenów wodno-błotnych, przywracanie naturalnego charakteru cieków i naturalnych przepływów wód, tworzenie polderów zalewowych);
- zapewnienie wysokiego stopnia zabezpieczeń technicznych i organizacyjnych w zakresie zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych związanych z głównymi rzekami regionu m.in. z rzeką Wisłą oraz funkcjonowaniem stopnia wodnego we Włocławku, zapory w Dębem, zbiornika w Domaniowie;
- ograniczanie zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
- zwiększanie bezpieczeństwa powodziowego terenów o intensywnym zagospodarowaniu oraz obiektów stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska, obiektów użyteczności publicznej, stanowiących cenne dziedzictwo kulturowe, itp.;
- zwiększanie wykorzystania wód opadowych i roztopowych;
- realizację projektu pt. „System Osłony Przeciwosuwiskowej”¹²⁵;
- stabilizację i zabezpieczanie terenów osuwiskowych przy zachowaniu wartości przyrodniczo-krajobrazowych obszaru.

---

¹²⁵ Ogólnopolski projekt badawczy realizowany w Państwowym Instytucie Geologicznym na zlecenie Ministra Środowiska ze środków NFOŚiGW. Celem projektu jest rozpoznanie i udokumentowanie osuwisk i terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią

- wodą 10 letnią (10%)
- wodą 100 letnią (1%)
- wodą 100 letnią (1%) na podstawie Studium dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej dla rzek nieobjętych mapami zagrożenia powodziowego

Ryc. 32. Obszary zagrożone powodzią

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie Map zagrożenia powodziowego, Studium dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej dla rzek nieobjętych mapami zagrożenia powodziowego oraz opracowania „Wyznaczenie granic bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych”¹²⁶

¹²⁶ Opracowanie IMGW z roku 2004/2006 Zlewnia Dolnej Wisły, IMGW Oddział Morski w Gdyni.

2.13.2. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Na obszarze województwa mazowieckiego funkcjonują tereny zamknięte: stanowiące nieruchomości gruntowe resortu obrony narodowej (zlokalizowane na terenie 128 kompleksów wojskowych); tereny zastrzeżone związane z funkcjonowaniem innych organów centralnych państwa¹²⁷ oraz tereny zamknięte, przez które przebiegają linie kolejowe¹²⁸.

W stosunku do niektórych terenów zamkniętych ustalone zostały strefy ochronne¹²⁹. W skali województwa dotyczy to 26 obiektów wojskowych zlokalizowanych w obrębie różnych kompleksów. Szczegółowe informacje nt. sposobu i rodzaju ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu zamkniętego oraz zasięg ustalonych stref prezentowane są w Załączniku nr 1 (Wykaz nr 10. Strefy ochronne terenów zamkniętych).

Tereny zamknięte ustalone decyzjami właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych przedstawiono szczegółowo – w formie wykazu tabelarycznego z uwzględnieniem ich lokalizacji (z numeracją ewidencyjną działek, ich obrębami geodezyjnymi) i orientacyjnie – w postaci mapy poglądowej prezentującej przestrzenne rozmieszczenie tych terenów na obszarze województwa mazowieckiego (Ryc. 33, Załącznik nr 1 – Wykaz nr 8. Tereny zamknięte ustalone decyzjami właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych).

Zbilansowany wykaz terenów zamkniętych – obejmujący nieruchomości gruntowe należące do PKP (Ryc. 34), ujęty jest w Załączniku nr 1 (Wykaz nr 9. Tereny zamknięte PKP).

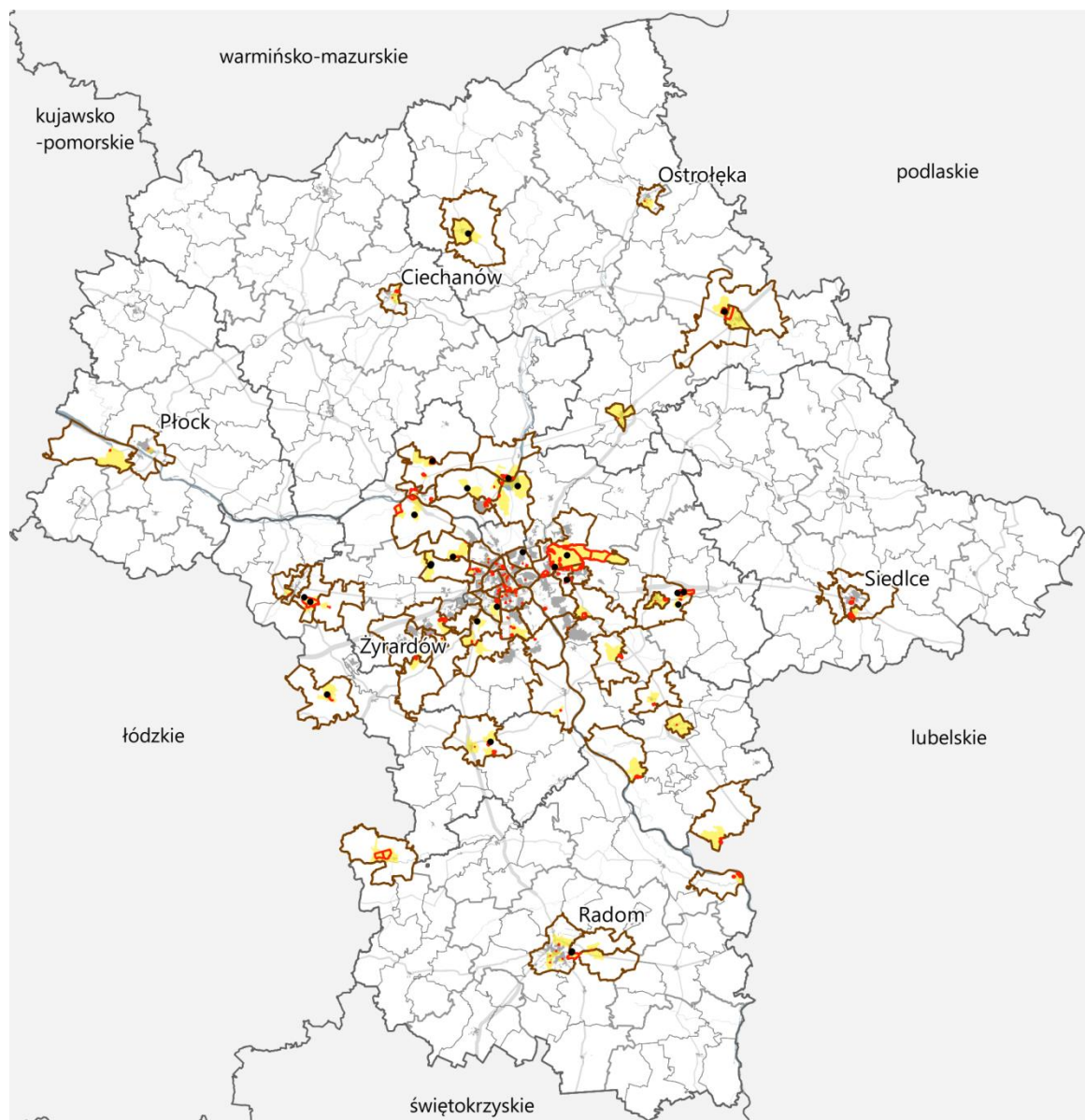
W Planie uwzględnia się działania polegające na:

- bezkolizyjnym funkcjonowaniu terenów zamkniętych, w tym obszarów wojskowych poprzez wyznaczenie w MPZP stref ochronnych wokół tych terenów oraz ustalenie ograniczeń w zagospodarowaniu stref, w tym zakaz zabudowy;
- modernizacji infrastruktury transportowej i technicznej wynikającej z członkostwa Polski w NATO poprzez dostosowanie: sieci energetycznej w obiektach wojskowych do standardów NATO (60 Hz); wytypowanej infrastruktury transportowej do przejęcia ciężkiego sprzętu wojskowego i jego przeładunku na kolejowe i drogowe środki transportu;
- dostosowywaniu dróg krajowych i linii kolejowych o znaczeniu państwowym, uznanych za obronne, do wymaganych parametrów geometrycznych oraz obciążeń dróg i mostów;
- zwiększaniu przepustowości dróg i głównych węzłów transportowych oraz przepraw przez Wisłę ze szczególną rekomendacją węzła warszawskiego i Płocka;
- zachowywaniu stref ograniczonej wysokości zgodnie z PN-89/L-49001 w odniesieniu do lotnisk oraz ich otoczenia. Ograniczenia wynikające z funkcjonowania lotnisk dotyczą również terenów, które znajdują się w zasięgu lotnisk wojskowych położonych w sąsiednich województwach, zlokalizowanych w pobliżu granicy z województwem mazowieckim (Dęblin w województwie lubelskim).

¹²⁷ Ustanawiane m.in. decyzjami: Ministra Obrony Narodowej, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Szefa Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Komendanta Głównego Policji oraz Ministra właściwego ds. Infrastruktury.

¹²⁸ W przedmiotowym zakresie nadal obowiązuje Decyzja nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. Urz. Min. Inf. i Roz. poz. 25 z późn. zm.). Zmiany wymienionej decyzji zostały ogłoszone: w Dz. Urz. Min. Inf. i Roz. z 2014 r. poz. 51, 58, 63, 66, 73 i 86, z 2015 r. poz. 6, 24, 28, 33, 37, 40, 45 i 52, w Dz. Urz. Min. Inf. i Bud. z 2016 r. poz. 1, 6, 10, 18, 48, 49, 50, 80, 87 i 90 oraz z 2017 r. poz. 2, 13, 17, 30, 35, 45, 51, 54, 69, 71, 76 i 80; w Dz. Urz. Min. Inf. z 2018 r. poz. 4, 7, 9, 13, 16, 20, 24 i 34.

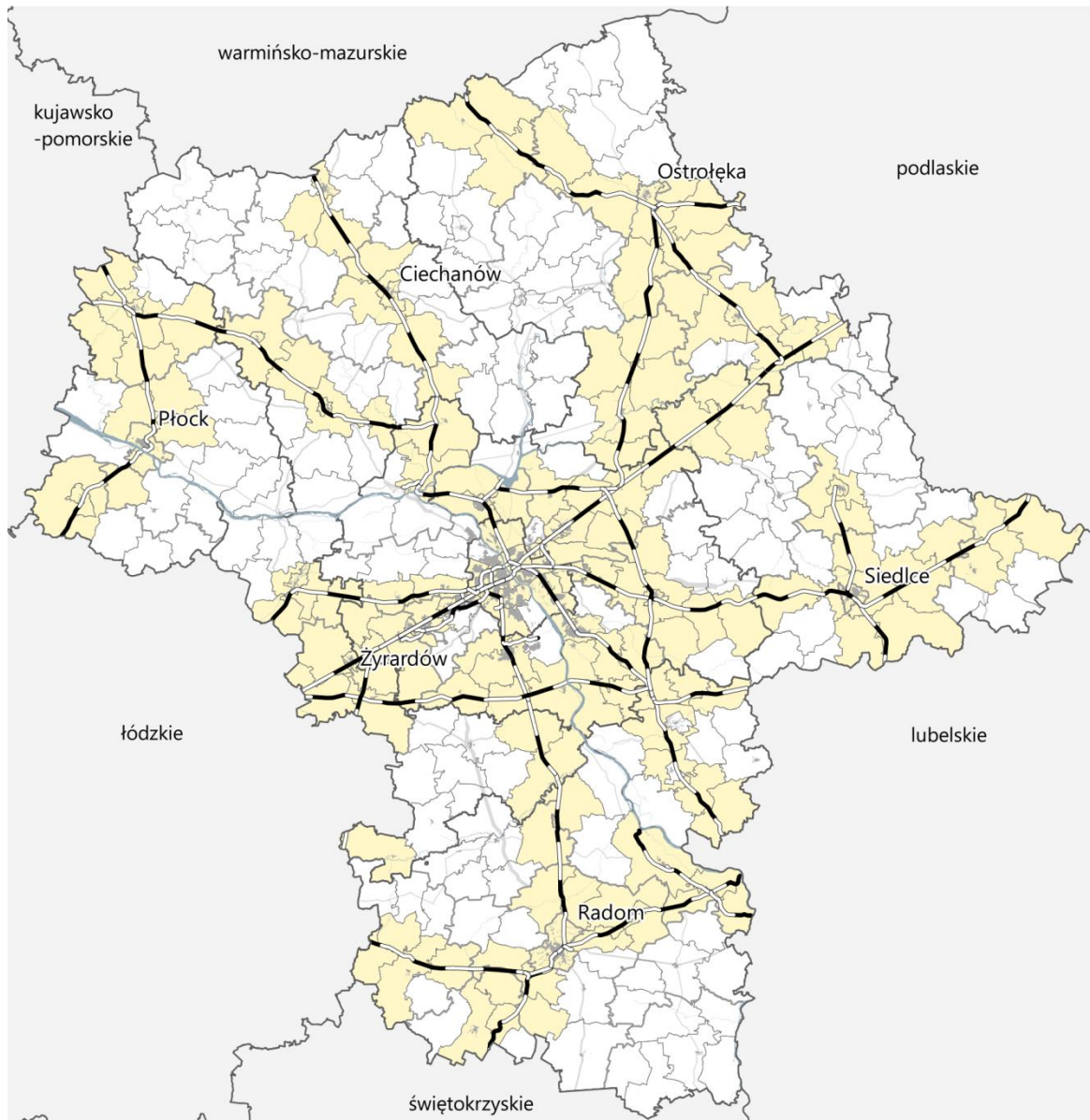
¹²⁹ Dane o strefach ochronnych terenów zamkniętych MON pochodzą z informacji przekazanej przez Wojewódzki Sztab Wojskowy w Warszawie: w trybie wniosków składanych do zawiadomienia o przystąpieniu do sporządzenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (pismo z dnia 21 lutego 2017 r.) oraz opinii przedłożonej do projektu ww. dokumentu w ramach konsultacji społecznych.

- gminy na obszarze których zlokalizowane są tereny zamknięte
- obręby, w których zlokalizowane są nieruchomości gruntowe stanowiące tereny zamknięte
- tereny zamknięte
- strefy ochronne w kompleksach wojskowych

Ryc. 33. Tereny zamknięte (bez terenów PKP)

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie decyzji Nr 42/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 marca 2016 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz. Urz. Min. Obr. Nar. poz.25 i 126, z 2017 r. poz. 33 i 160 oraz z 2018 r. poz. 42 i 92); danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komendy Stołecznej Policji, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Szefa Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego

- linie kolejowe
- gminy na obszarze których zlokalizowane są tereny, przez które przebiegają linie kolejowe

Ryc. 34. Gminy, w których zlokalizowane są tereny zamknięte PKP

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie Decyzji nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. Urz. Min. Inf. i Roz. poz. 25 ze zm.)

2.13.3. Infrastruktura krytyczna – przedsiębiorcy o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym

Infrastruktura krytyczna stanowi oddzielny zasób infrastruktury dla ciągłości i funkcjonowania bezpieczeństwa państwa, zapewniając ciągłość dystrybucji usług, za które odpowiada państwo. Dotyczy to przede wszystkim dostaw energetyki: paliw płynnych dla sektora transportowego oraz energii elektrycznej dla zakładów produkcyjnych, których działalność jest niezbędna dla elementarnego bezpieczeństwa państwa, organów administracji publicznej, instytucji i przedsiębiorców. Szczególne znaczenie gospodarczo-obronne posiada 76 mazowieckich przedsiębiorców (Załącznik nr 1 – Wykaz nr 11. Przedsiębiorcy o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym w województwie mazowieckim). W kontekście funkcjonowania infrastruktury krytycznej duże znaczenie dla bezpieczeństwa publicznego ma:

- zapewnienie wysokiego stopnia zabezpieczeń technicznych i organizacyjnych w zakresie sytuacji kryzysowych związanych z transportem materiałów niebezpiecznych;
- zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować poważne awarie oraz ograniczanie ich skutków dla ludzi i środowiska m.in. poprzez lokalizowanie zakładów dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii¹³⁰ w bezpiecznej odległości od siebie oraz od osiedli mieszkaniowych, obiektów użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego.

---

¹³⁰ Według stanu na dzień 25.04.2018 r. na terenie województwa mazowieckiego znajduje się 19 zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZoDR) oraz 43 zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZoZR). Koncentracja ZoDR występuje w Płocku (5 zakładów) oraz powiecie warszawskim zachodnim (4 zakłady) i radomskim (2 zakłady). Duże skupiska ZoZR znajdują się w Warszawie (7 zakładów) oraz w powiatach: mławskim (6 zakładów), żuromińskim (5 zakładów) i ciechanowskim (3 zakłady).

Źródło: Rejestry Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie.

3. Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy¹³¹

Miejski obszar funkcjonalny Warszawy, który zgodnie z *KPZK 2030* i obowiązującym prawodawstwem jest przedmiotem zarówno planowania przestrzennego jak i strategicznego, określono w granicach regionu statystycznego¹³² *Warszawskiego stołecznego*, będącego przedmiotem badań statystycznych oraz w którym polityka spójności Unii Europejskiej po 2020 r. będzie realizowana na innych zasadach niż w pozostałej części województwa (regionie statystycznym *Mazowieckim regionalnym*).

3.1. Struktura użytkowania ziemi

Użytkowanie ziemi jest najbardziej syntetycznym wskaźnikiem informacji orientującej o wykorzystaniu przestrzeni i jednocześnie jest reprezentacją faktycznego stanu zagospodarowania przestrzennego. Stąd *Plan MOFW* uzupełniono o mapy dotyczące użytkowania ziemi na obszarze miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy¹³³ (Ryc. 36). Obejmują one poszczególne formy użytkowania ziemi, do których należą m.in. tereny zabudowane (w tym obszary zurbanizowane i ciągi komunikacyjne) oraz tereny otwarte, wolne od procesów urbanizacji.

W strukturze użytkowania ziemi miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy (Ryc. 35)¹³⁴ dominują grunty użytkowane rolniczo, zajmując 48% jego powierzchni. Istotną rolę w strukturze przyrodniczej obszaru pełnią lasy, które obejmują 20% powierzchni MOFW. W relacji do całego regionu wyższy jest udział gruntów pod wodami, które zajmują blisko 6% powierzchni (2,3% – woj. mazowieckie). Niższy niż w przypadku województwa mazowieckiego jest udział łąk i pastwisk – 8,9% oraz sadów – 2%.

Na obszarze MOFW udział terenów zabudowanych i zurbanizowanych jest wysoki – wynosi 13,3% (woj. mazowieckie – 6,7%). Udział zwartej zabudowy (9,1%) w strukturze użytkowania ziemi jest blisko trzykrotnie wyższy niż w województwie (3,7%). Również tereny przemysłowe i handlowe oraz tereny komunikacyjne obejmują stosunkowo większą powierzchnię miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy w porównaniu z województwem i wynoszą odpowiednio 0,8% i 0,6% powierzchni MOFW (w województwie 0,3% i 0,2%). W strukturze użytkowania ziemi miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy większy udział mają również miejskie tereny zieleni i wypoczynkowe (0,95%) w porównaniu z województwem (0,25%).

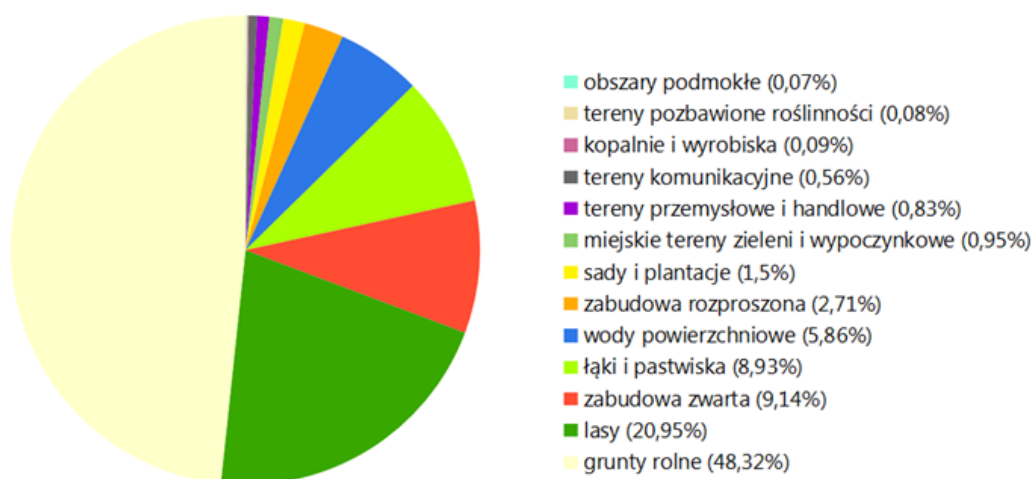
---

¹³¹ Rozumiany jak Plan Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego Warszawy zgodnie z Uchwałą nr 196/16 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 listopada 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego.

¹³² Według *Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych*.

¹³³ Na podstawie CORINE Land Cover 2012.

¹³⁴ jw.

Ryc. 35. Udział poszczególnych rodzajów użytkowania w strukturze użytkowania ziemi MOFW

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie CORINE Land Cover 2012

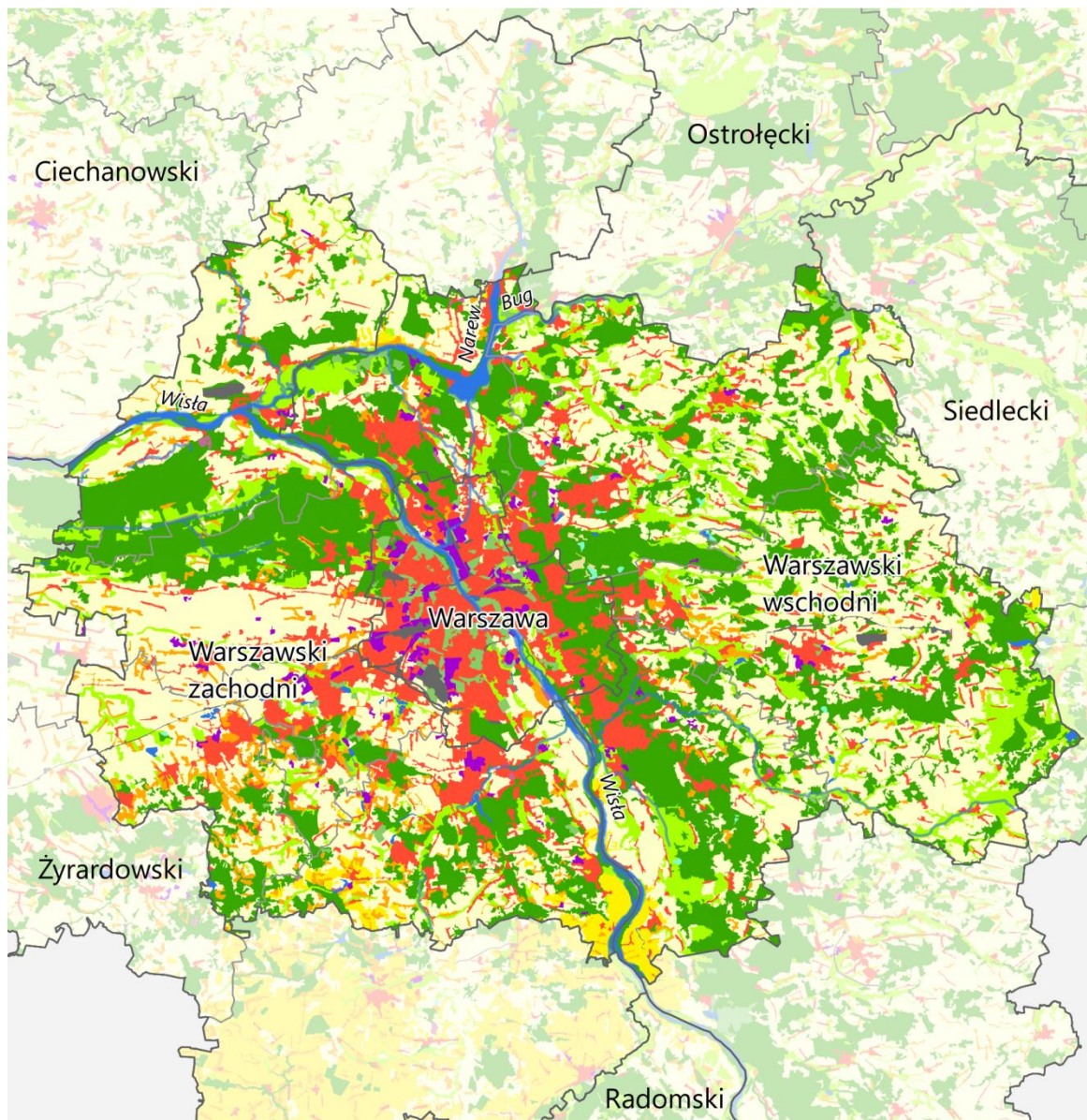
Wśród struktur funkcjonalno-przestrzennych województwa mazowieckiego, znajdujących się w granicach MOFW, wyróżnia się (Ryc. 37):

- **Dolinę Środkowej Wisły**, dla której niezbędne jest zapewnienie równowagi pomiędzy potrzebą ochrony środowiska przyrodniczego, działaniami na rzecz przeciwdziałania zagrożeniu powodziowemu oraz wykorzystaniem gospodarczym Wisły zgodnie z ustawą Prawo Wodne¹³⁵;
- **Park Rzeki Wisły (Vistula River Park)**, do którego adresuje się działania zgodne ze *Studium Programowo-Przestrzennym dla terenów nadrzecznych Wisły położonych w województwie mazowieckim, w Regionie Wodnym Środkowej Wisły*¹³⁶;
- **obszar wokół Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin**, do którego adresuje się działania zgodne z *Regionalnym zintegrowanym planem policentrycznego rozwoju obszarów wokół Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin*¹³⁷.

¹³⁵ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2017 r. poz. 1566, z późn. zm.).

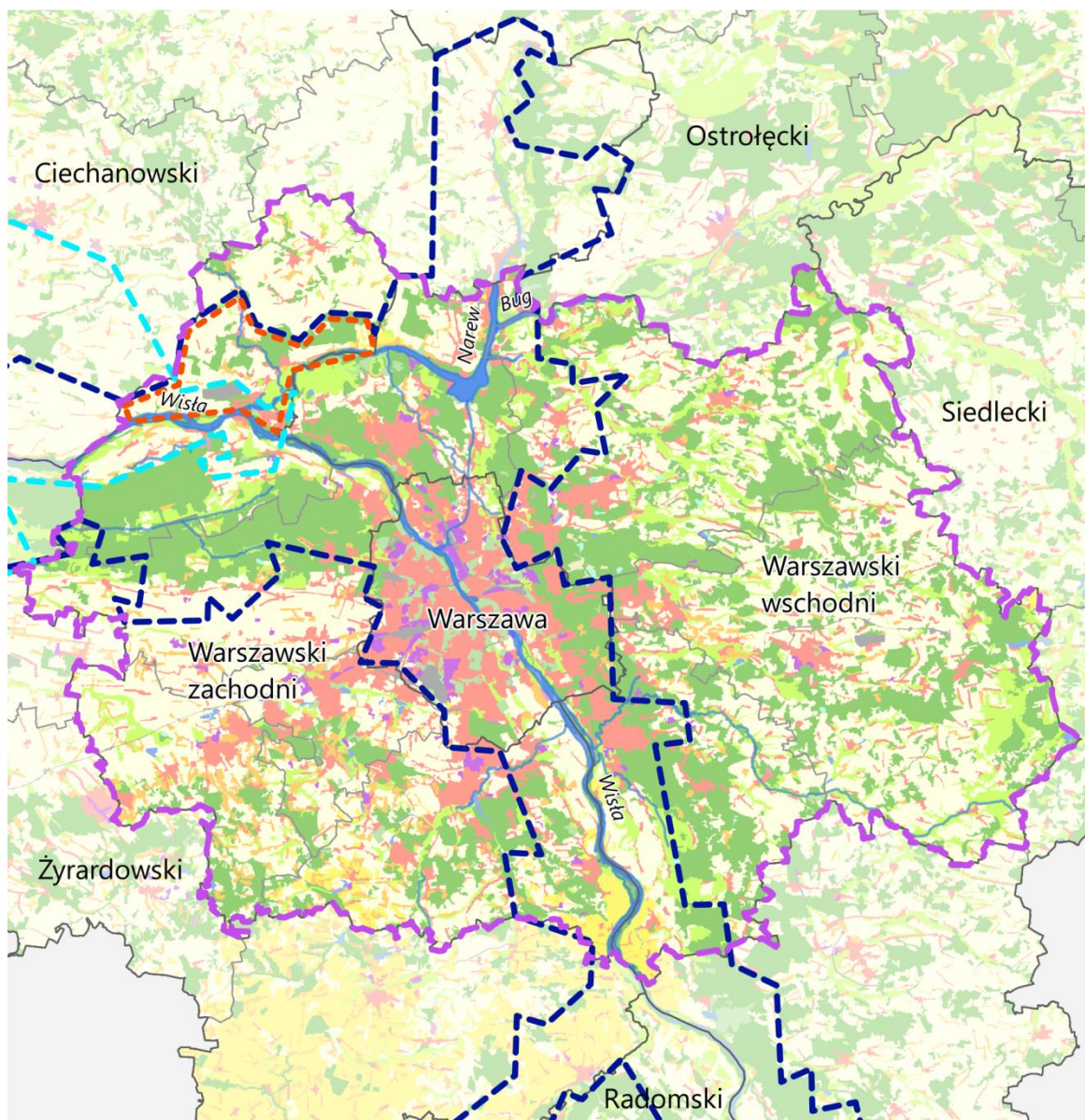
¹³⁶ Zrealizowane we współpracy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie i konsorcjum Rothuizen Architecten Stedenbouwkundigen B.V., Arcadis B.V., Hollandshap B.V./Eurolandscape B.V., RDH Architektki Urbaniści Sp. z o.o. w ramach programu *Partners for international business*, 2016 r.

¹³⁷ MBPR, 2016 r.

Ryc. 36. Struktura użytkowania ziemi MOFW
Źródło: opracowanie MBPR na podstawie CORINE Land Cover 2012

■ zabudowa zwarta	■ obszary podmokłe
■ zabudowa rozproszona	■ wody powierzchniowe
■ tereny przemysłowe i handlowe	— — — Miejski Obszar Funkcjonalny Warszawy
■ tereny komunikacyjne	- - - - Dolina Środkowej Wisły
■ kopalnie i wyrobiska	- - - - Park Rzeki Wisły
■ miejskie tereny zieleni i wypoczynkowe	- - - - obszar wokół lotniska Modlin
■ grunty rolne	
■ sady i plantacje	
■ lasy	
■ łąki i pastwiska	
■ tereny pozbawione roślinności	

Ryc. 37. Struktury funkcjonalno-przestrzenne

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie CORINE Land Cover 2012

3.2. Podstawowe elementy sieci osadniczej

Układ sieci osadniczej miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy tworzą (Ryc. 38):

- **Warszawa** jako rdzeń miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego, będąca także głównym i największym (1 764,6 tys. mieszkańców¹³⁸) ośrodkiem sieci osadniczej kraju;
- **9 miast o znaczeniu powiatowym**, z czego największymi (powyżej 50 tys. mieszkańców) są Pruszków (61,2 tys.¹³⁹) i Legionowo (54 tys.¹⁴⁰);
- **lokalne ośrodki „satelickie”**, zlokalizowane w strefie zewnętrznej ośrodka rdzeniowego.

System osadniczy MOFW obejmuje łącznie 34 miasta, zamieszkałe przez 45% ogółu ludności województwa mazowieckiego i 81% mieszkańców tego obszaru.

Warszawa – ze względu na wielkość i pełnione funkcje – jest ośrodkiem silnie dominującym nad słabiej rozwiniętymi ośrodkami lokalnymi. Z uwagi na atrakcyjność stolicy jako miejsca pracy i koncentracji usług wyższego rzędu, MOFW jest miejscem intensywnych migracji ludności z całego województwa mazowieckiego oraz z innych regionów. W ostatnich latach obserwuje się rozwój osadnictwa miejskiego w zewnętrznych dzielnicach Warszawy, a także na obszarach podmiejskich położonych przy głównych ciągach komunikacyjnych. W wyniku przemian następuje dezintegracja struktury osadniczej obszaru. Z jednej strony obserwuje się przeobrażenia funkcjonalne centrum stolicy w typowe dzielnice handlowo-administracyjno-usługowe, a z drugiej następuje suburbanizacja, zachodząca w promieniu 30-40 km od miasta. Rozlewanie zabudowy ma miejsce m.in. na obszarach pozbawionych podstawowych usług publicznych i nieposiadających w pełni wykształconych systemów transportowych. W związku z tym, że suburbanizacja podwarszawska następuje głównie na terenach wiejskich, nie ma wpływu na wzmocnienie miast „satelickich”.

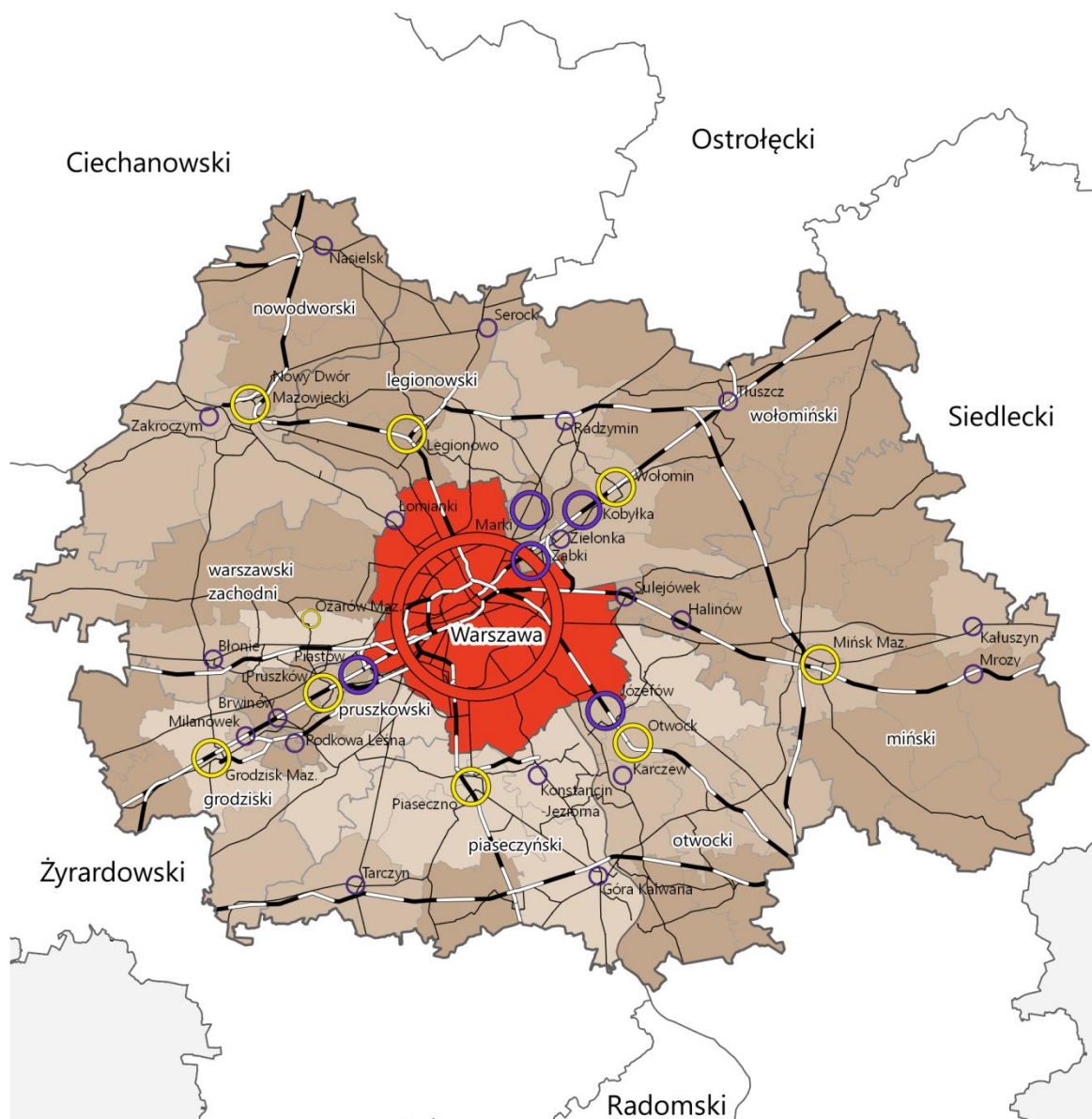
Kształtowaniu zintegrowanego układu osadniczego w MOFW służą kierunki działań, określone w *SRWM 2030*, wśród których najważniejsze mają istotne znaczenie dla wzmocnienia powiązań funkcjonalno-przestrzennych wewnątrz tego obszaru oraz wspieraniu zrównoważonego rozwoju ośrodków lokalnych. Działania przestrzenne dotyczą m.in. rozwoju systemów transportowych, a także sieci infrastruktury technicznej (rozwój ponadlokalnych powiązań komunikacyjnych jest także jednym z najważniejszych działań na rzecz wzmocnienia powiązań obszarów metropolitalnych Warszawy i Łodzi). W celu poprawy ładu przestrzennego konieczne jest kontrolowanie procesów suburbanizacji, w szczególności poprzez rozbudowę obsługującej te tereny infrastruktury komunikacyjnej i społecznej, uzupełnianie zabudowy w istniejących strukturach przestrzennych, a także rewitalizacja zdegradowanych przestrzeni miast. Niemniej ważne są działania dotyczące ochrony środowiska w zakresie kształtowania zielonego pierścienia wokół stolicy poprzez ochronę przed zabudową terenów stanowiących zaplecze żywicielskie i przyrodniczo-rekreacyjne. Wyżej wymienione działania także zostały określone w *SRWM 2030*.

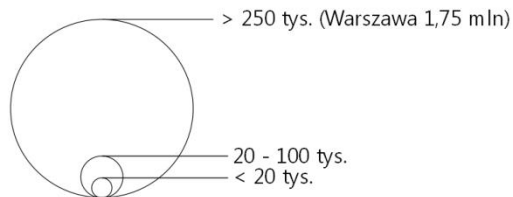
¹³⁸ Stan na 2017 r.

¹³⁹ jw.

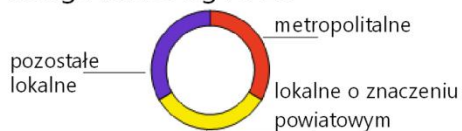
¹⁴⁰ jw.

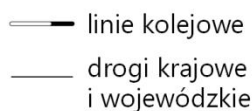
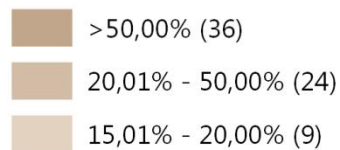
Miasta wg wielkości

Ranga miast wg KPZK

Udział pracujących mieszkańców gmin dojeżdżających do pracy do Warszawy

Ryc. 38. Podstawowe elementy sieci osadniczej MOWF w 2016 r.

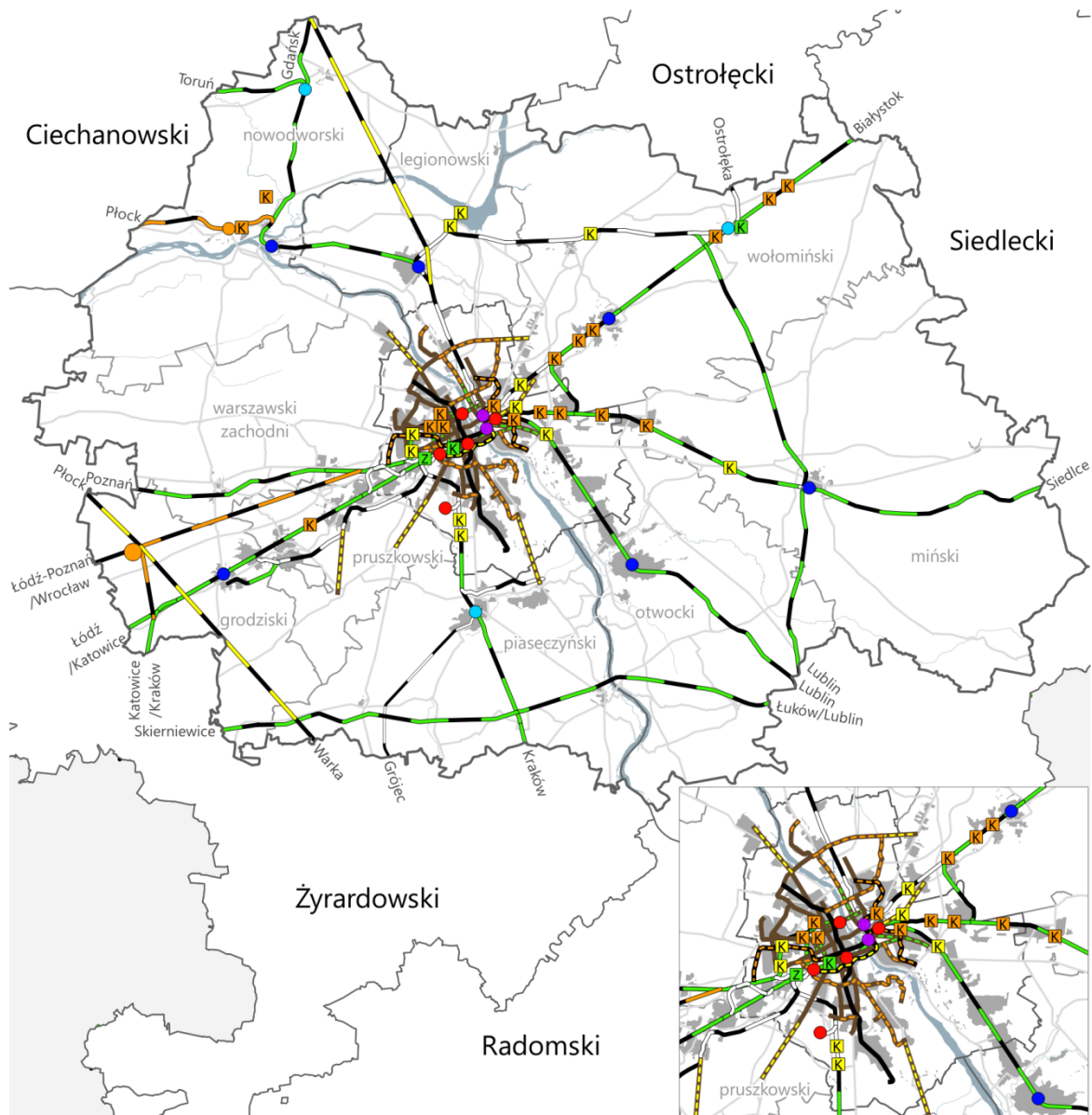
Źródło: opracowanie MBPR na podstawie KPZK 2030, BDL, Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r.

3.3. Infrastruktura transportowa

3.3.1. Transport kolejowy

W zakresie transportu kolejowego w *Planie MOFW uwzględnia się* (Ryc. 39):

- budowę linii kolejowych:
  - Kolei Dużych Prędkości Warszawa - CPK - Łódź - Poznań/Wrocław wraz z połączeniem do CMK,
  - Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa/Modlin - Płock,
  - Modlin – Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa/Modlin.
- przebudowę i rozbudowę infrastruktury liniowej:
  - nr 1 na odcinku Warszawa - Miedniewice,
  - nr 2 na odcinku Warszawa - Mińsk Mazowiecki,
  - nr 2 i 3 w zakresie systemów sterowania ruchem,
  - nr 3 na odcinku Warszawa - Ożarów Mazowiecki,
  - nr 4 (CMK) Grodzisk Mazowiecki - Zawiercie,
  - nr 6 na odcinku Warszawa Rembertów - Sadowne,
  - nr 7 na odcinku Warszawa - Lublin,
  - nr 8 na odcinku Czachówek - Radom - Kielce,
  - nr 9 w zakresie systemów sterowania ruchem,
  - nr 12 na odcinku Skierniewice - Pilawa - Łuków, wraz z remontem przystanków,
  - nr 13 Krusze - Pilawa,
  - nr 20 na odcinku Warszawa Zachodnia - Warszawa Gdańska,
  - nr 28 Wieliszew - Zegrze,
  - nr 47 na odcinku Podkowa Leśna - Grodzisk Mazowiecki,
  - nr 447 na odcinku Warszawa Włochy - Grodzisk Mazowiecki,
  - nr 448 linia średnicowa w Warszawie,
  - nr 509 Warszawa Gołębki - Warszawa Gdańska.
- budowę stacji i przystanków kolejowych:
  - Warszawa Wiatraczna na linii nr 7,
  - Warszawa Stalowa na linii nr 9,
  - Warszawa Koło, Warszawa Powązki na linii nr 20,
  - Parzniew na linii nr 447,
  - Warszawa Główna,
  - przy Mazowieckim Porcie Lotniczym Warszawa/Modlin.
- budowę baz utrzymaniowych taboru w Warszawie.

infrastruktura istniejąca

- kolej normalnotorowa
- kolej wąskotorowa
- linie metra
- linie tramwajowe
- drogi krajowe i wojewódzkie

węzły i punkty przesiadkowe

- kluczowy
- ważny
- lokalny
- punkt przesiadkowy

**inwestycje celu publicznego*
przebudowa/rozbudowa**

- / K kolej normalnotorowa
- linie tramwajowe
- transport zbiorowy

budowa

- / K kolej normalnotorowa
- linie metra
- linie tramwajowe
- kluczowy węzeł przesiadkowy
- międzynarodowy węzeł przesiadkowy

postulowane*

- / K kolej normalnotorowa
- linie metra
- linie tramwajowe

*przebieg orientacyjny

Ryc. 39. Transport kolejowy i zbiorowy MOFW

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie danych MSIP, KPZK 2030, SOR, KPK 2023, Dokumentu Implementacyjnego do SRT do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.), POiŚ 2014-2020. Wykaz dużych projektów, KT dla Województwa Mazowieckiego, RPO Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Wykaz Projektów Pozakonkursowych EFRR RPO WM 2014-2020, PW PT SRWM 2030

3.3.2. Transport drogowy

W zakresie systemu dróg krajowych w *Planie MOFW* uwzględnia się (Ryc. 40):

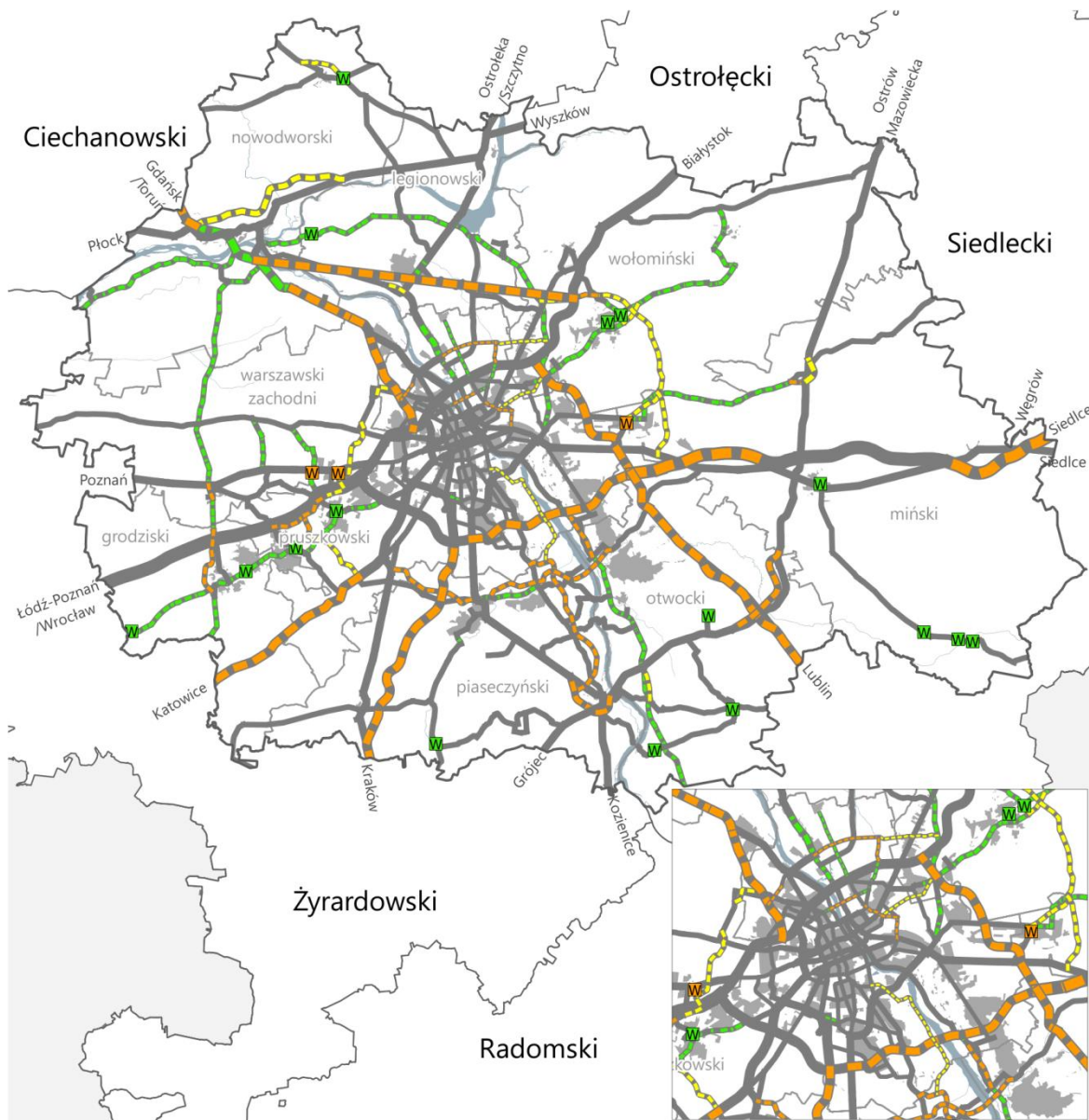
- budowę dróg:
  - A2 na odcinku węzeł Lubelska (S17) - Mińsk Mazowiecki,
  - S2 na odcinku węzeł Puławska - węzeł Lubelska (S17),
  - S7 na odcinkach Płońsk - Czosnów - Warszawa oraz węzeł Lotnisko (S2/S79) - Grójec,
  - S8 na odcinku Radziejowice - Paszków,
  - S10 (Toruń (A1) -) Płock - Nowy Dwór Mazowiecki (S7) - Wołomin (S8),
  - S17 na odcinku węzeł Drewnica (S8) - węzeł Zakręt,
  - S17 na odcinku węzeł Zakręt - węzeł Lubelska (S2/ A2) - Garwolin.
- budowę obwodnic na drogach:
  - DK50 - Kołbieli,
  - DK50/79 - Góry Kalwarii.
- przebudowy i remonty:
  - budowa wiaduktu w Legionowie (etap III).

W zakresie systemu dróg wojewódzkich w *Planie MOFW* ustala się (Ryc. 40):

- budowę dróg:
  - DW635 od istniejącej DW635 do węzła „Wołomin” na drodze S8,
  - DW721 od DK7 do skrzyżowania z ul. Mleczarską w Piasecznie oraz na terenie gmin Konstancin-Jeziorna i Józefów,
  - DW724 od granic Warszawy do nowego przebiegu DK79 na terenie gm. Góra Kalwaria,
  - DW801 od granic Warszawy do skrzyżowania z DW721,
  - „Paszkowianki” od skrzyżowania z DW719 do A2 z włączeniem do węzła „Pruszków” oraz włączeniem do DW720 w rejonie przejazdu autostradowego WD300.
- budowę obwodnic na drogach:
  - DW579 - Grodziska Mazowieckiego, Błonia;
  - DW637 - Stanisławowa.
- budowę skrzyżowań bezkolizyjnych z liniami kolejowymi na drogach wojewódzkich:
  - DW634 w Tłuszczu,
  - DW636 w Mokrej Wsi,
  - DW638 w Sulejówku,
  - DW701 i DW718 w gminie Ożarów Mazowiecki.
- przebudowę/remont dróg (wybrane odcinki):
  - 575, 579, 628, 631, 634, 635, 637, 638, 701, 718, 719, 720, 721, 739, 797, 801, 802, 862, 888.

W zakresie systemu dróg miejskich w *Planie MOFW* uwzględnia się (Ryc. 40):

- budowę ulic:
  - obwodnicy śródmiejskiej od ul. Międzyborskiej do Ronda Żaba,
  - Krasińskiego z mostem przez Wisłę wraz z budową torowiska tramwajowego,
  - Trasy Mostu Północnego od ul. Modlińskiej do Trasy Olszynki Grochowskiej, wraz z budową torowiska tramwajowego oraz od pętli Młociny do planowanej trasy NS,
  - Trasy Olszynki Grochowskiej od Trasy Mostu Północnego do ul. Toruńskiej (S8) wraz z budową torowiska tramwajowego,
  - Wał Miedzeszyński od węzła z S2 do granicy miasta.
- przebudowę ulic:
  - Marsa, Wał Miedzeszyński, Marynarska, Marywilska, Czołowa, Polnych Kwiatów, Modlińskiej i Św. Wincentego.

<p>infrastruktura istniejąca</p> <p>drogi krajowe</p> <ul style="list-style-type: none"> — klasa techniczna A — klasa techniczna S — klasa techniczna GP, G <p>drogi wojewódzkie</p> <ul style="list-style-type: none"> — klasa techniczna GP, G, Z <p>drogi w zarządzie miasta</p> <ul style="list-style-type: none"> — klasa techniczna GP, G 	<p>inwestycje celu publicznego*</p> <p><u>przebudowa/rozbudowa</u></p> <p>drogi krajowe</p> <ul style="list-style-type: none"> — klasa techniczna S — klasa techniczna GP <p>drogi wojewódzkie</p> <ul style="list-style-type: none"> — / W klasa techniczna GP, G i Z <p>drogi w zarządzie miasta</p> <ul style="list-style-type: none"> — klasa techniczna GP, G <p><u>budowa</u></p> <p>drogi krajowe</p> <ul style="list-style-type: none"> — klasa techniczna A — klasa techniczna S — klasa techniczna GP 	<p>drogi wojewódzkie</p> <ul style="list-style-type: none"> — / W klasa techniczna GP, G <p>drogi w zarządzie miasta</p> <ul style="list-style-type: none"> — klasa techniczna GP, G <p>postulowane*</p> <p>drogi krajowe</p> <ul style="list-style-type: none"> — klasa techniczna GP <p>drogi wojewódzkie</p> <ul style="list-style-type: none"> — klasa techniczna GP, G <p>drogi w zarządzie miasta</p> <ul style="list-style-type: none"> — klasa techniczna G
--	--	--

* przebieg orientacyjny

Ryc. 40. Transport drogowy MOFW

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie MSIP, KPZK 2030, SOR, PBDK na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.), Dokumentu Implementacyjnego do SRT do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.), POIŚ 2014-2020. Wykaz dużych projektów, KT dla Województwa Mazowieckiego, RPO Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Wykaz Projektów Pozakonkursowych EFRR RPO WM 2014-2020, PW PT SRWM 2030

3.3.3. Transport zbiorowy

W zakresie systemu transportu zbiorowego w Warszawie w *Planie MOFW uwzględnia się* (Ryc. 39):

- budowę II i III linii metra;
- budowę linii tramwajowych: do Wilanowa, Gocławia, pętli Winnica, w rejon Łuku Siekierkowskiego, w ul. Kasprzaka, al. Wilanowskiej, ul. Św. Wincentego, ul. Głębockiej i ul. Modlińskiej;
- budowę linii tramwajowych wraz z planowaną trasą Mostu Północnego, trasą Olszynki Grochowskiej oraz ulicą Krasińskiego;
- przebudowy linii tramwajowych w ulicach Grochowskiej, Jagiellońskiej, Kijowskiej, Kawęczyńskiej, Obozowej, Okopowej, Towarowej, al. Waszyngtona i al. Zamoyskiego.

W *Planie MOFW uwzględnia się ustalenia Planu Transportowego*¹⁴¹ dotyczące:

- przebiegu linii komunikacyjnych o charakterze użyteczności publicznej, w wojewódzkich przewozach kolejowych oraz w transporcie drogowym¹⁴²;
- rozmieszczenia węzłów i punktów przesiadkowych:
  - kluczowe: Dworzec Centralny/Śródmieście, Dworzec Gdański, Dworzec Wschodni, Dworzec Zachodni, Port Lotniczy im. F. Chopina w Warszawie, Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa/Modlin (w przypadku ukończenia budowy linii kolejowej);
  - ważne: Dworzec Wileński, Dworzec Warszawa Stadion;
  - lokalne: Grodzisk Mazowiecki, Legionowo, Mińsk Mazowiecki, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Wołomin;
  - punkty przesiadkowe: Nasielsk, Piaseczno, Tłuszcz.
- oczekiwanych standardów wyposażenia węzłów i punktów przesiadkowych określonych w *Planie Transportowym*.

W zakresie transportu zbiorowego w *Planie MOFW uwzględnia się* budowę międzynarodowego węzła przesiadkowego, integrującego transport lotniczy i kolejowy, w ramach inwestycji celu publicznego z poziomu krajowego *Port Solidarność-Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej*¹⁴³.

3.3.4. Transport rowerowy

Transport rowerowy odgrywa szczególnie istotną rolę w MOFW ze względu na wysokie natężenie ruchu samochodowego, skutkujące zatłoczeniem na drogach i zanieczyszczeniem powietrza. Problem ten dostrzeżono w *Strategii Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030*, w której podkreślono potrzebę stosowania hierarchii transportu właściwej dla współczesnych procesów rozwojowych metropolii, tj. stawiającą ruch pieszy i rowerowy oraz komunikację publiczną przed indywidualnym transportem samochodowym. Jako środek realizacji zintegrowanej sieci transportu wskazano stworzenie spójnego systemu tras rowerowych. Jest to postulat zgodny z zapisami *SOR*, w której również podkreślono potrzebę stworzenia warunków sprzyjających poruszaniu się rowerem w miastach i ich obszarach funkcjonalnych.

W zakresie systemu tras rowerowych w miejskim obszarze funkcjonalnym Warszawy, w *Planie MOFW określa się sieć szkieletową tras rowerowych w oparciu o* (Ryc. 41):

- trasy rowerowe o zasięgu międzynarodowym (EuroVelo):
  - EV2 (Szlak Stolic) – wzdłuż Wisły i linii kolejowej Warszawa-Tłuszcz;
  - EV11 (Szlak Europy Wschodniej) – wzdłuż Wisły, Kanału Żerańskiego i Narwi.

¹⁴¹ Uchwała 217/14 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 03 listopada 2014 r. w sprawie *Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Mazowieckiego*.

¹⁴² Zgodnie z wykazem w tabeli 6.3, str. 74 oraz w tabeli 6.4, str. 75 *Planu Transportowego*.

¹⁴³ Zgodnie z Uchwałą 173/2017 Rady Ministrów z dnia 7 listopada 2017 r. w sprawie przyjęcia Konceptji przygotowania i realizacji inwestycji *Port Solidarność-Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej* oraz Ustawą z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1089).

- trasy rowerowe o zasięgu ponadregionalnym:
  - wzdłuż Wisły (po obu stronach rzeki),
  - wzdłuż Kanału Żerańskiego i Narwi,
  - wzdłuż Bugu,
  - wzdłuż linii kolejowych na osi Grodzisk Mazowiecki - Warszawa - Wołomin.
- trasy rowerowe o zasięgu regionalnym:
  - 15 tras w obszarze funkcjonalnym, w tym służących obsłudze komunikacyjnej ośrodków miejskich wokół stolicy.

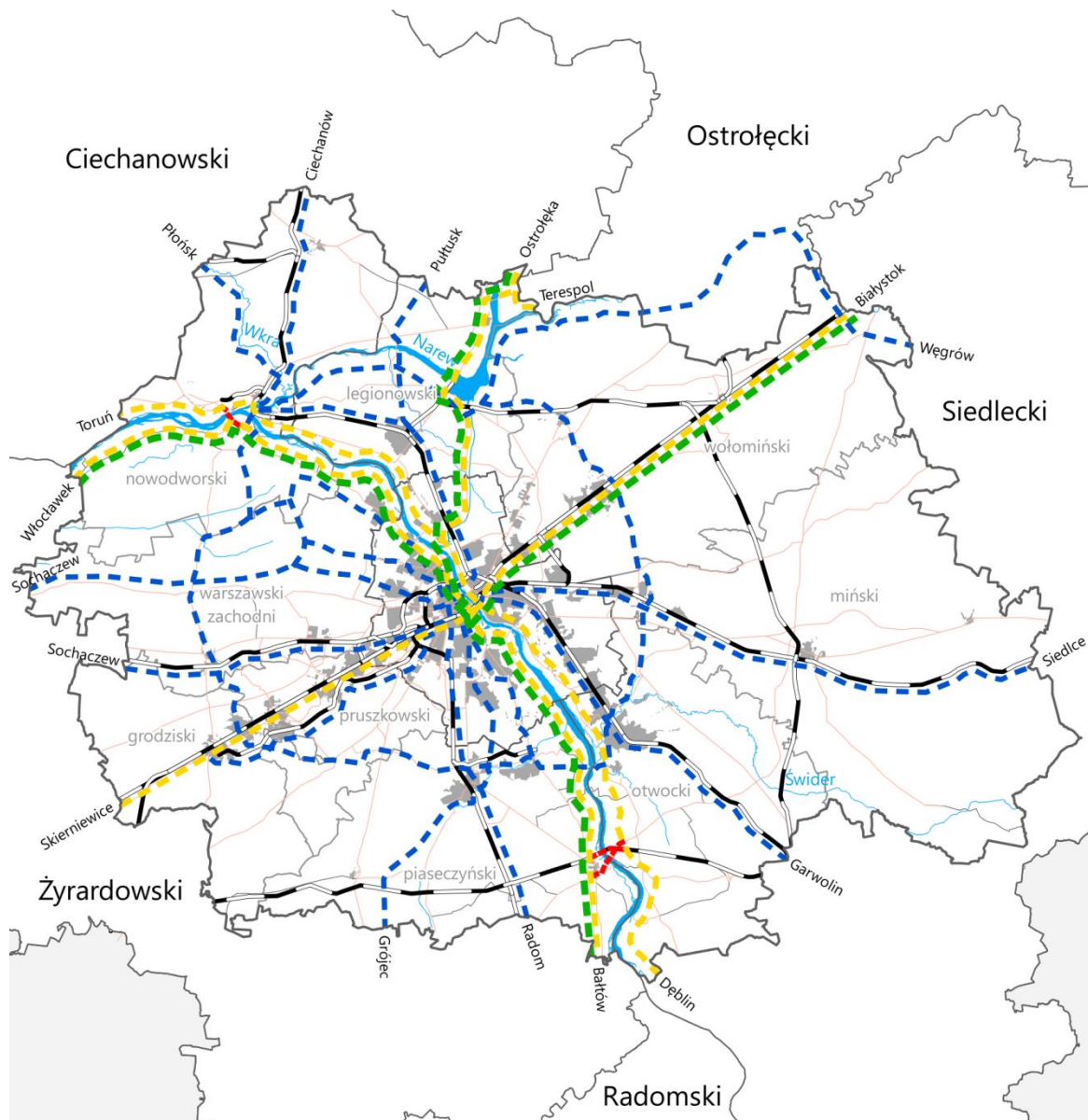
Uzupełnieniem sieci są trasy przy drogach o wysokim natężeniu ruchu samochodowego, pełniące kluczową funkcję z punktu widzenia poprawy bezpieczeństwa (patrz rozdział 7. *Postulaty i rekomendacje dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy*).

Określone w *Planie MOFW* trasy pełnią funkcję zarówno komunikacyjną, jak i rekreacyjną. Z tego powodu wskazane jest, by przechodziły w bezpośredniej bliskości centrów miast, osiedli mieszkaniowych, ważniejszych stacji kolejowych, popularnych miejscowości wypoczynkowych i terenów rekreacji weekendowej. Jednocześnie ich przebieg powinien być możliwie prosty i bezpośredni.

W celu zapewnienia funkcjonalności, jak też bezpieczeństwa ruchu drogowego, w *Planie MOFW* określa się możliwość realizacji tras rowerowych w postaci:

- dróg dla rowerów niezależnych od układu drogowego (np. na wałach przeciwpowodziowych lub przez tereny leśne zamknięte dla ruchu samochodów),
- wydzielonych dróg dla rowerów w pasie drogowym – poza terenami zabudowanymi w miarę możliwości należy unikać dróg, na których natężenie ruchu samochodów przekracza 10 000 pojazdów na dobę (chyba że droga dla rowerów prowadzi np. za ekranem przeciwhałasowym),
- pasów ruchu dla rowerów lub asfaltowym poboczem:
  - na drogach w obszarze zabudowanym, gdzie natężenie ruchu nie przekracza 10 000 pojazdów/dobę, a dopuszczalna prędkość nie przekracza 50 km/h;
  - poza obszarem zabudowanym na drogach, gdzie natężenie ruchu nie przekracza 4000 samochodów/dobę.
- ruchu mieszanego, rowerowo-samochodowego jezdnią:
  - na drogach, na których natężenie ruchu nie przekracza 4000 pojazdów/dobę w terenie zabudowanym w przypadku ograniczenia prędkości do nie więcej niż 30 km/h;
  - na drogach o natężeniu ruchu do 1000 samochodów/dobę poza terenem zabudowanym lub gdy dopuszczalna prędkość wynosi ponad 30 km/h.
- ruchu na zasadach ogólnych drogami serwisowymi wzdłuż dróg wyższych klas lub linii kolejowych,
- ruchu na zasadach ogólnych drogami wewnętrznymi o ograniczonym ruchu pojazdów samochodowych, np. leśnymi,
- zgodnej z zasadami projektowania uniwersalnego (nieodzwolone jest prowadzenie tras ścieżkami piaszczystymi, błotnistymi, brukowanymi, nadmiernie nierównymi).

Infrastruktura rowerowa podlega przepisom zależnym od rodzaju dróg.

Rodzaje tras	— drogi o natężeniu ruchu wymagającym separacji ruchu rowerowego
— — międzynarodowe	— drogi o natężeniu ruchu niewymagającym separacji ruchu rowerowego
— — ponadregionalne	— linie kolejowe
— — regionalne	
— — łącznikowe	

Ryc. 41. Planowana sieć szkieletowa tras rowerowych MOFW

Źródło: opracowanie MBPR

3.3.5. Transport lotniczy

W zakresie transportu lotniczego w *Planie MOFW* uwzględnia się sieć lotnisk¹⁴⁴ (Ryc. 42):

- lotniska użytku publicznego:
  - główne lotnisko ruchu międzynarodowego: Port Lotniczy im. F. Chopina w Warszawie,
  - regionalne lotnisko: Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa/Modlin.
- lotniska użytku wyłącznego:
  - Warszawa-Babice.
- lądowiska wpisane do ewidencji lądowisk:
  - samolotowe: Chrcynno, Góraszka, Sobienie Szlacheckie;
  - sanitarne: Grodzisk Mazowiecki, Pruszków, Warszawa (Babice LPR, Centralny Szpital Kliniczny MSWiA - Wołoska, Szaserów - Szpital, Mazowiecki Szpital Bródnowski, Centrum Zdrowia Dziecka, Banacha - Szpital Pediatryczny, Banacha - Szpital Kliniczny), Wołomin.
- lotnisko wojskowe:
  - Mińsk Mazowiecki.

W zakresie transportu lotniczego w *Planie MOFW* uwzględnia się inwestycję celu publicznego z poziomu krajowego *Port Solidarność-Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej*¹⁴⁵.

W zakresie transportu lotniczego w *Planie MOFW* uwzględnia się ograniczenia wynikające z sieci lotnisk i lądowisk:

- strefy ograniczenia wysokości zabudowy,
- obszary ograniczonego użytkowania wokół Portu Lotniczego im. F. Chopina w Warszawie¹⁴⁶ oraz Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin¹⁴⁷.

3.3.6. Żegluga śródlądowa

W zakresie żeglugi śródlądowej w *Planie MOFW* uwzględnia się działania dotyczące (Ryc. 14, Ryc. 42):

- użegłownienia drogi wodnej E40:
  - budowa drogi wodnej E40 Morze Bałtyckie - Morze Czarne obejmującej na terenie województwa rzekę Wisłę, rzekę Narew oraz rzekę Bug,
  - zapewnienia IV klasy żeglowności Wisły,
  - zapewnienia dla mostów i linii energetycznych parametrów (wysokości od lustra wody) zgodnych z rozporządzeniem¹⁴⁸.
- wykorzystania transportowego rzek:
  - przeprawy promowe,
  - wykorzystanie Wisły w celach transportowych w aglomeracji Warszawy - tramwaje wodne.

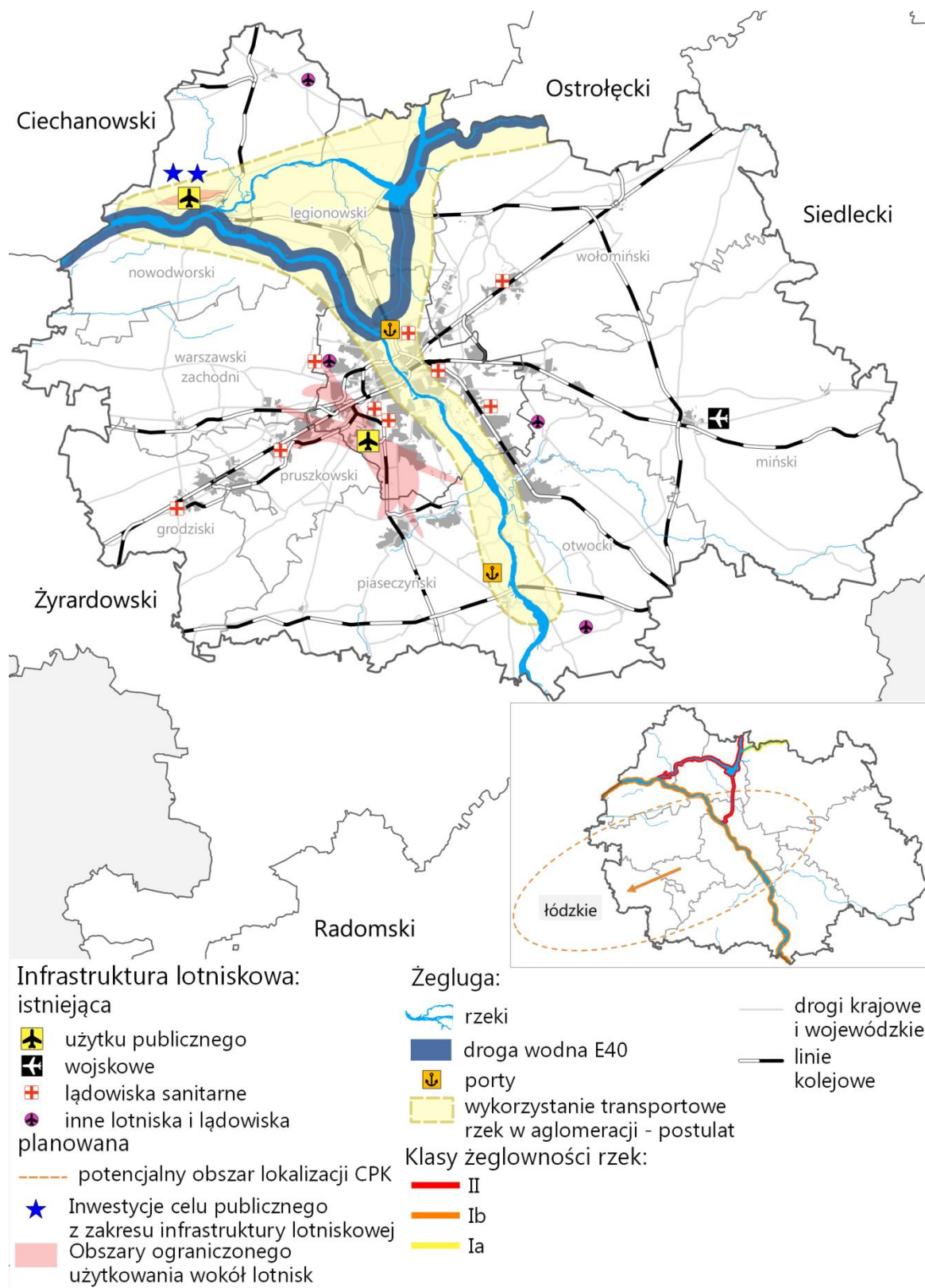
¹⁴⁴ Na podstawie *Wykazu lotnisk wpisanych do rejestru lotnisk cywilnych oraz Wykazu lądowisk cywilnych wpisanych do ewidencji*, Urząd Lotnictwa Cywilnego (dostęp - czerwiec 2018 r).

¹⁴⁵ Zgodnie z Uchwałą 173/2017 Rady Ministrów z dnia 7 listopada 2017 r. w sprawie przyjęcia koncepcji przygotowania i realizacji inwestycji *Port Solidarność-Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej* oraz Ustawą z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1089).

¹⁴⁶ Na podstawie Uchwały Nr 76/11 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu Lotniczego im. Fryderyka Chopina w Warszawie.

¹⁴⁷ Na podstawie Uchwały Nr 139/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu Lotniczego Warszawa/Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim.

¹⁴⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 maja 2002 r. w sprawie klasyfikacji śródlądowych dróg wodnych (Dz. U. z 2002 r. poz. 695).

Ryc. 42. Transport lotniczy i żegluga śródlądowa MOFW¹⁴⁹

Źródło: opracowanie MBPR danych MSIP, KPZK 2030, SOR, Założeń do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce na lata 2016–2020 (z perspektywą do roku 2030), Rejestru lotnisk Cywilnych, Wykazu lądowisk wpisanych do ewidencji lądowisk

¹⁴⁹ Klasy żeglowności wyznaczone na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów nr 77 z dn. 7 maja 2002 r. w sprawie klasyfikacji śródlądowych dróg wodnych.

3.4. Infrastruktura energetyczna

3.4.1. Infrastruktura elektroenergetyczna

Na obszarze MOFW zlokalizowany jest największy w województwie mazowieckim i jeden z największych w kraju węzeł elektroenergetyczny, tzw. Warszawski Węzeł Elektroenergetyczny – tworzony przez (Ryc. 43):

- sieci krajowego systemu przesyłowego najwyższych napięć 400 kV i 220 kV,
- regionalne sieci dystrybucyjne,
- stacje 400/220/110 kV: Ołtarzew i Miłosna,
- stacje 400/110 kV: Mościska i Stanisławów,
- stacje 220/110 kV.

Warszawski Węzeł Elektroenergetyczny zasilany jest wielokierunkowo z elektrowni:

- Kozienice i Bełchatów (w podstawowym systemie pracy),
- Ostrołęka,
- zespołu elektrowni Pątnów - Konin (zasilających fragmenty układu w sytuacjach awaryjnych).

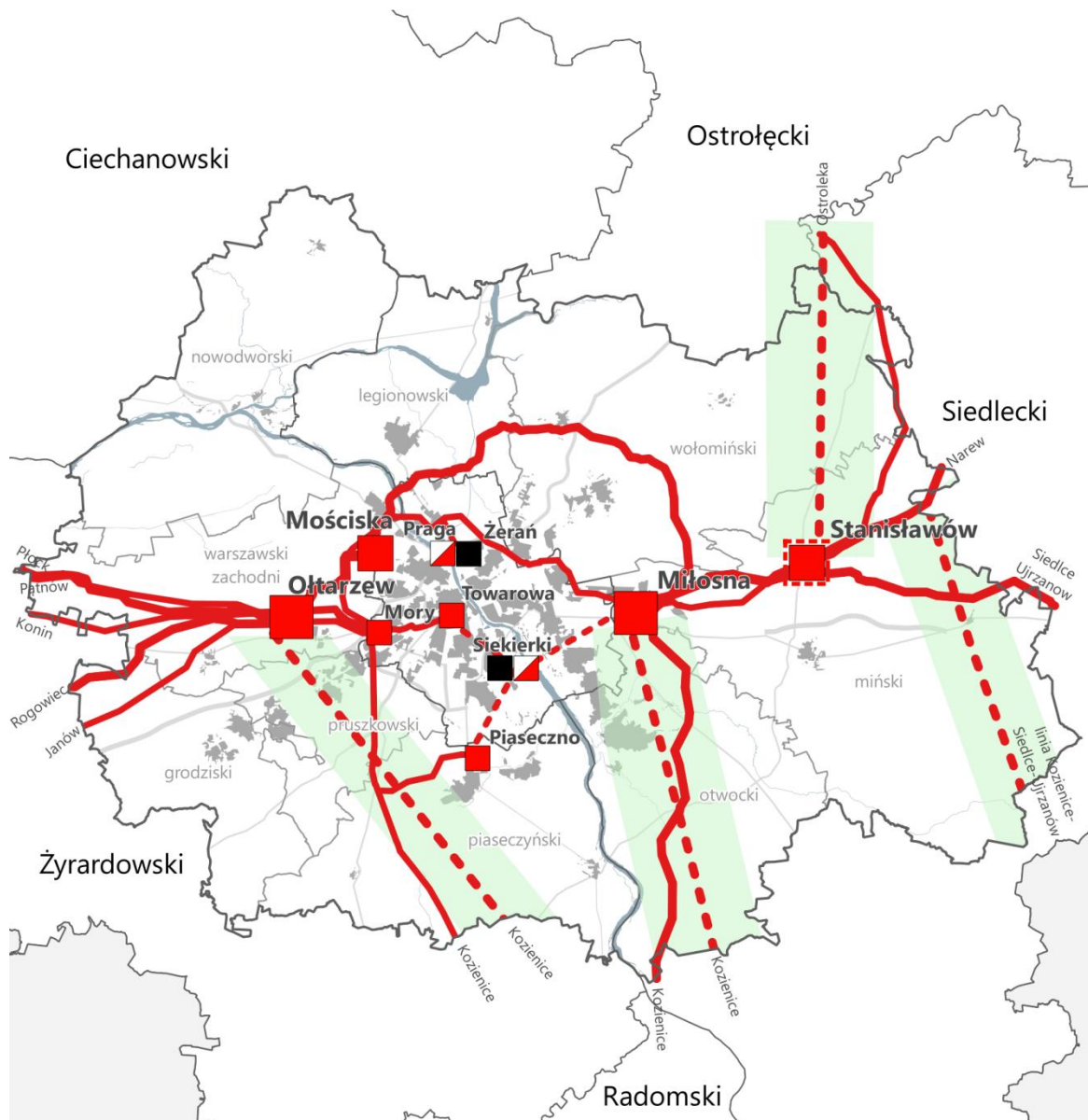
Istotnymi źródłami energii elektrycznej dla Warszawy i sąsiadujących z nią gmin są także warszawskie elektrociepłownie, pracujące obecnie w systemie sieci dystrybucyjnych wysokiego napięcia 110 kV (Ryc. 43):

- Siekierki (622 MW),
- Żerań (386 MW).

Wyżej wymienione elektrociepłownie są także, razem z ciepłowniami Kawęczyn i Wola, źródłami energii cieplnej (o łącznej mocy około 4460 MW) dla funkcjonującego w Warszawie systemu ciepłowniczego. Dobrze rozbudowany – na tle regionu i kraju – elektroenergetyczny system przesyłowy w MOFW nie zapewnia jednak pełnego bezpieczeństwa energetycznego z powodu niewykształconych powiązań obwodowych, w tym niezamkniętego pierścienia linii 400 kV otaczających stolicę, a także niewystarczającej przepustowości istniejących linii najwyższych napięć. Ze względu na istotne znaczenie rozwoju Warszawskiego Węzła Elektroenergetycznego w procesie kształtowania bezpieczeństwa elektroenergetycznego województwa mazowieckiego i Polski, w dokumentach poziomu krajowego planowana jest rozbudowa i modernizacja systemu przesyłowego w jego obszarze (Ryc. 43). Nowe inwestycje mają na celu utworzenie pierścieniowych, wielokierunkowych powiązań sieciowych, służących zarówno bezpośredniemu dostarczaniu energii elektrycznej do Warszawy i jej obszaru funkcjonalnego, jak i realizacji przesyłu do innych części województwa mazowieckiego oraz sąsiednich regionów.

W zakresie systemu elektroenergetycznego najwyższych napięć w Planie MOFW uwzględnia się inwestycje celu publicznego ustalone w dokumentach poziomu krajowego, mające na celu:

- budowę nowych linii 400 kV (z częściowym wykorzystaniem tras istniejących linii przesyłowych),
- budowę nowych linii 220 kV na terenie Warszawy w celu utworzenia pierścieniowego układu sieci 220 kV i włączenia do niego elektrociepłowni: Żerań i Siekierki,
- budowę nowych i rozbudowę istniejących stacji elektroenergetycznych w systemie przesyłowym.

Elementy systemu elektroenergetycznego istniejące:

- linie elektroenergetyczne 400 kV
- - - linie elektroenergetyczne 220 kV
- stacje elektroenergetyczne 400/220/110 kV
- stacje elektroenergetyczne 400/110 kV
- stacje elektroenergetyczne 220/110 kV
- elektrociepłownie przewidziane do włączenia w system przesyłowy

Inwestycje celu publicznego ustalone w dokumentach poziomu krajowego - rozmieszczenie orientacyjne*:

- - - budowa / przebudowa linii 400 kV
- - - budowa / przebudowa linii 220 kV
- inwestycje ustalone w specustawie przesyłowej
- budowa stacji w systemie 220 kV
- rozbudowa stacji w systemie 400 kV

* w przypadku inwestycji liniowych oznacza jedynie wskazanie punktów, które powinny być połączone planowaną linią elektroenergetyczną

Ryc. 43. System elektroenergetyczny najwyższych napięć MOFW

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych, KPZK 2030, SOR, Listy Projektów Strategicznych dla infrastruktury energetycznej w ramach POIiŚ 2014-2020 oraz danych operatorów

3.4.2. Infrastruktura gazowa

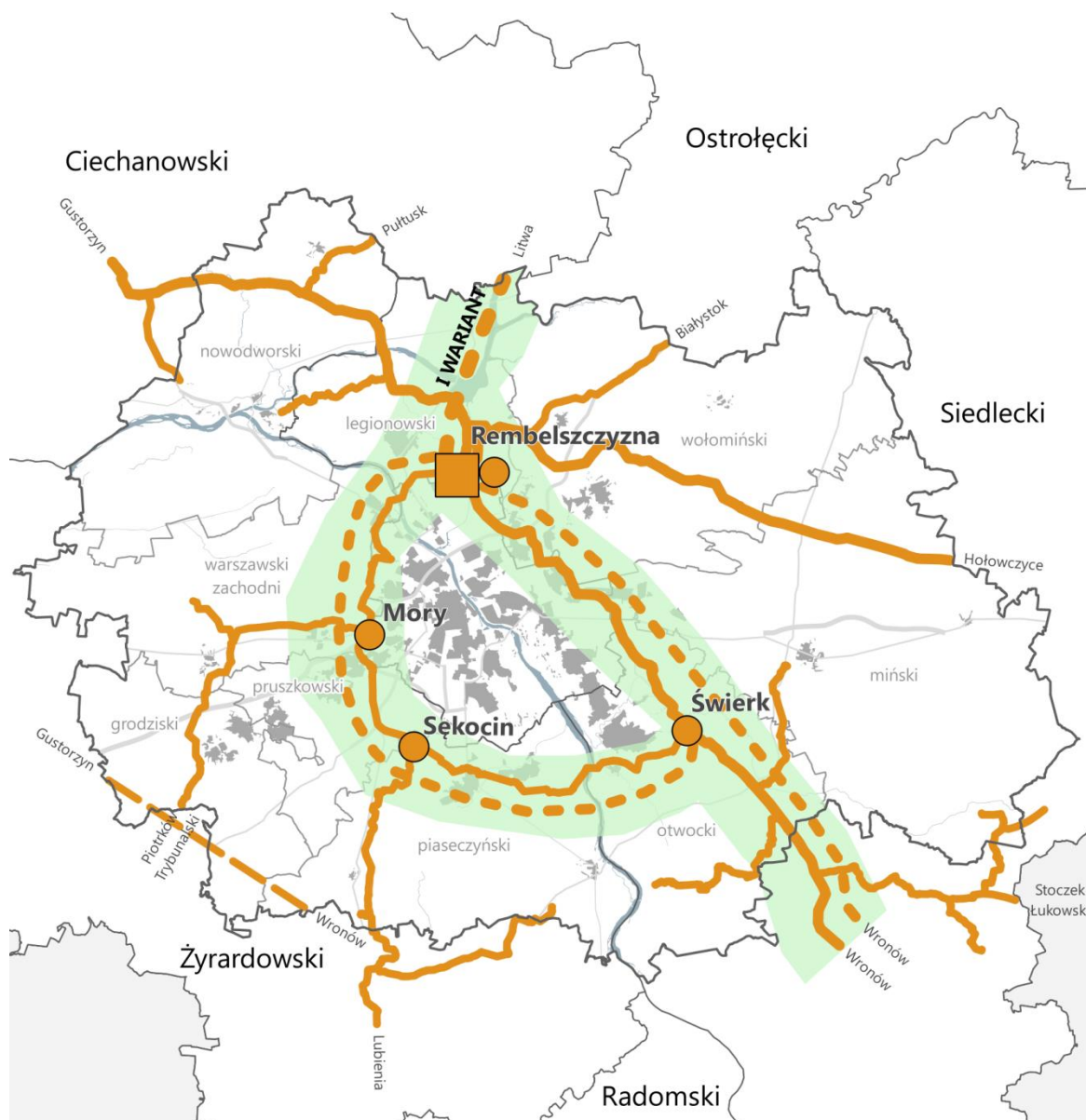
Dostawa gazu ziemnego do MOFW realizowana jest za pośrednictwem tzw. warszawskiego pierścienia gazowego, w którym usytuowana jest tłocznia Rembelszczyzna, zasilanego trójstronnie poprzez (Ryc. 44):

- magistralę gazową Rembelszczyzna - Gustorzyn (k. Włocławka), umożliwiającą zarówno dostawę gazu importowanego z Rosji magistralą „Jamał-Europa”, jak i z innych źródeł za pośrednictwem terminalu LNG w Świnoujściu;
- magistrale przesyłające gaz rosyjski z kierunku wschodniego i południowo-wschodniego:
  - Hołowczyce - Rembelszczyzna,
  - Wronów (k. Puław) - Rembelszczyzna, której fragment tworzy wschodnią część warszawskiego pierścienia gazowego.

Głównym problemem systemu gazowego w przedmiotowym obszarze jest niewystarczająca wydajność wyżej wymienionego układu obwodowego, która ogranicza wykorzystywanie gazu ziemnego w elektrociepłowniach warszawskich. W dokumentach poziomu krajowego ustalona jest rozbudowa elementów systemu przesyłowego tworzących warszawski pierścień gazowy (Ryc. 44) – istotnych zarówno dla zasilania stolicy i jej obszaru funkcjonalnego, jak i transportu gazu do dalszych części kraju.

W zakresie systemu gazowego wysokiego ciśnienia w Planie MOFW uwzględnia się inwestycje celu publicznego ustalone w dokumentach poziomu krajowego, mające na celu:

- rozbudowę zachodniej części pierścienia wokół Warszawy oraz gazociągu Wronów – Rembelszczyzna,
- rozbudowę tłoczni gazu Rembelszczyzna,
- budowę gazociągów do elektrociepłowni.

Elementy systemu gazowego istniejące:

- gazociągi krajowe magistralne
- pozostałe gazociągi krajowe
- tłocznie gazu
- węzły systemowe

Inwestycje celu publicznego ustalone w dokumentach poziomu krajowego - rozmieszczenie orientacyjne*:

- budowa gazociągów międzynarodowych
- budowa / przebudowa gazociągów krajowych
- budowa gazociągu gazu łupkowego (uzależniona od analiz ekonomicznych)
- inwestycje ustalone w specustawie gazowej

* oznacza jedynie wskazanie punktów, które powinny być połączone planowanym gazociągiem

Ryc. 44. System gazu wysokiego ciśnienia MOFW

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu, KPZK 2030, SOR oraz danych operatorów

3.4.3. Infrastruktura paliw płynnych

W MOFW zlokalizowane są elementy systemu paliw płynnych (Ryc. 45):

- rurociągi międzynarodowego systemu przesyłowego ropy naftowej z Rosji do Niemiec z przepompownią Orzechowo;
- rurociąg krajowego systemu paliwowego, funkcjonującego w oparciu o rafinerię płocką, zasilający 2 bazy paliwowe w sąsiedztwie Warszawy: Mościska i Emilianów.

W zakresie systemu paliw płynnych w *Planie MOFW* uwzględnia się przewidywaną w dokumentach krajowych realizację układu przesyłowego ropy naftowej z rejonu Morza Kaspijskiego w oparciu o wykorzystanie istniejącego układu ropociągów.

Elementy systemu paliw płynnych istniejące:

System przesyłu i przetwarzania ropy naftowej:

- ropociąg
- pompownia ropy

System przesyłu produktów naftowych:

- rurociąg paliwowy
- bazy paliwowe

Inwestycja celu publicznego ustalona w dokumentach poziomu krajowego:

- budowa systemu przesyłowego ropy naftowej z rejonu Morza Kaspijskiego (z wykorzystaniem istniejących ropociągów)

Ryc. 45. System paliw płynnych MOFW

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie KPZK 2030, Polityki Energetycznej Polski do 2030, Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r. oraz danych operatorów

3.4.4. Odnawialne źródła energii

Łączna moc źródeł energii elektrycznej z OZE, przyłączonych w MOFW do sieci elektroenergetycznych wynosi 220,4 MW¹⁵⁰, w tym większość tej mocy przypada na współspalanie i spalanie biomasy, natomiast w mniejszym stopniu na energetykę wodną, fotowoltaikę, energetykę wiatrową i biogazownie. Pod względem ilości, na obszarze MOFW dominują instalacje fotowoltaiczne, z których zdecydowana większość to mikroinstalacje prosumenckie o mocach do 40 kW. W odniesieniu do łącznej mocy źródeł energii elektrycznej z OZE pracujących w MOFW, udział sektora mikroenergetyki prosumenckiej kształtuje się na poziomie ok. 3%.

Źródłami energii elektrycznej pochodzącej z OZE o największych mocach¹⁵¹ na obszarze MOFW są:

- instalacja spalająca biomasę w elektrociepłowni Siekierki (Warszawa),
- elektrownia wodna Dębe (pow. legionowski),
- farma wiatrowa Nasielsk (pow. nowodworski).

Obszar MOFW posiada potencjał do rozwoju OZE w zakresie pozyskiwania energii z wód geotermalnych, energii wiatrowej i słonecznej, zwłaszcza na potrzeby podgrzewania wody użytkowej i lokalnej produkcji energii elektrycznej w ogniwach fotowoltaicznych (Ryc. 46).

W zakresie infrastruktury energii odnawialnej w *Planie MOFW* uwzględnia się obowiązujące regulacje prawne, w tym szczególnie wymóg zachowania minimalnej odległości elektrowni wiatrowych od różnego rodzaju obiektów, zwłaszcza budynków mieszkalnych.

---

¹⁵⁰ Dane uzyskane przez MBPR od operatorów systemów elektroenergetycznych działających na terenie województwa mazowieckiego, stan na 31.12.2017 r.

¹⁵¹ Moc źródeł zmienia się w zależności od uwarunkowań formalno-prawnych i ekonomicznych.

Energia słoneczna
średnie roczne całkowite
promieniowanie słoneczne (MJ/m²)

10,01 - 10,25

9,75 - 10,00

obszar występowania
wód geotermalnych

Energia wiatrowa
strefy energetyczne wiatru

bardzo korzystna

korzystna

farma wiatrowa

0,01
łączna moc elektrowni
wszystkich typów (w MW)

Ryc. 46. Potencjał energetyki odnawialnej MOFW

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie „Programu możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla WM”, KPZK 2030 i danych uzyskanych od operatorów systemów elektroenergetycznych działających na terenie województwa mazowieckiego, stan na 31.12.2017 r.

3.5. Infrastruktura sieci szerokopasmowego Internetu

Sieć szkieletowa szerokopasmowego Internetu, zrealizowana w ramach projektu „Internet dla Mazowsza”¹⁵², składa się z 3 640 km sieci światłowodowej. Na obszarze województwa mazowieckiego powstało łącznie 308 węzłów sieci dystrybucyjnej, 42 węzły sieci szkieletowej i 4 węzły sieci technicznej, z czego na obszarze MOFW zlokalizowane zostały następujące elementy sieci (Ryc. 47):

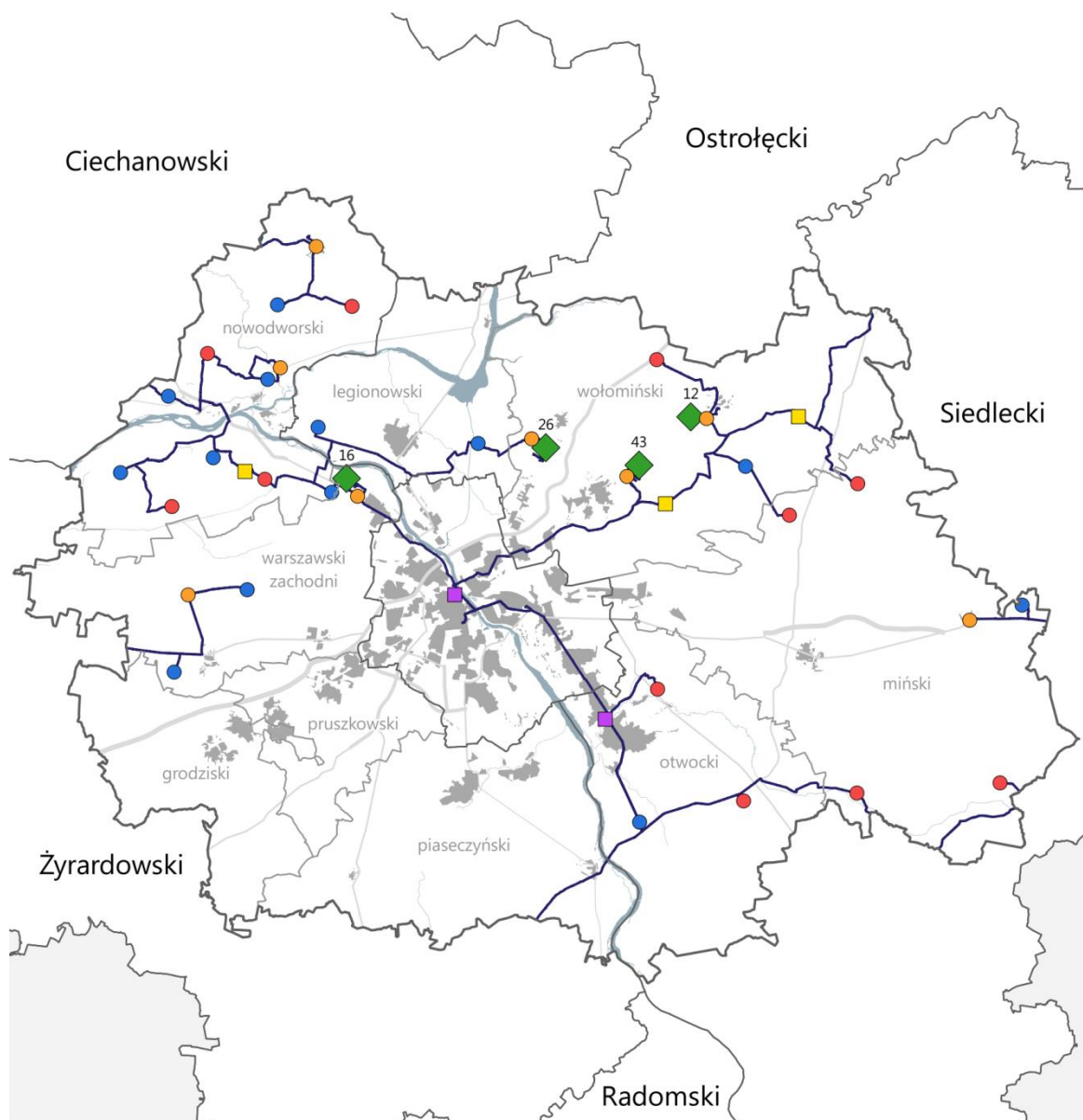
- 2 węzły techniczne,
- 3 węzły szkieletowe,
- 4 klastry NGA,
- 8 węzłów NGA,
- 11 węzłów WDB,
- 13 węzłów WDA.

Docelowa minimalna przepływowość sieci na obszarze województwa mazowieckiego ma wynosić 40MB/s. Sieć zaprojektowano w taki sposób, aby objęła te tereny, na których nie ma infrastruktury dającej dostęp do szerokopasmowego Internetu.

Powstała infrastruktura umożliwia korzystanie z nowej sieci, aby wyeliminować braki w zakresie tradycyjnych, podstawowych usług szerokopasmowych oraz usług e-administracji. Infrastruktura zrealizowana w ramach projektu „Internet dla Mazowsza” ma być dostępna również dla administracji publicznej, pozwalając na wdrożenie ogólnie dostępnych usług elektronicznych (w tym zwłaszcza administracji elektronicznej, edukacji elektronicznej i e-zdrowia). Szerokopasmowy dostęp do Internetu pozwoli wyrównać różnice związane z lokalizacją przedsiębiorstw i przyczyni się do wzmocnienia roli obszarów peryferyjnych w województwie mazowieckim.

---

¹⁵² W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013 zrealizowano projekt budowy regionalnej sieci szerokopasmowego Internetu. Projekt polegał na budowie szerokopasmowej sieci szkieletowej wokół obszarów zaniedbanych cyfrowo, oraz na budowie sieci NGA na terenie „białych obszarów NGA” (tj. obszarach, na których obecnie nie ma infrastruktury NGA, a inwestorzy prywatni nie planują inwestycji w taką infrastrukturę w ciągu najbliższych trzech lat). Projekt miał na celu zapewnienie operatorom telekomunikacyjnym dostępu do subsydiowanej infrastruktury szkieletowej i dystrybucyjnej, która stworzy zachętę do inwestycji w sieci NGA

— mikrokanalizacja	■ węzły techniczne
● węzły NGA	■ węzły szkieletowe
● węzły WDA	◆ ¹ klastry NGA
● węzły WDB	

Ryc. 47. Sieć szkieletowa szerokopasmowego Internetu MOFW

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie projektu „Internet dla Mazowsza”

3.6. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków

W granicach MOFW sieć wodociągowa jest dobrze rozwinięta. Łączna jej długość bez przyłączy w 2016 r. wynosiła 12 298 km, a udział ludności korzystającej z sieci stanowił 90,5% (podobnie jak średnia w województwie), przy czym w miastach wskaźnik ten wynosił 92,8%, natomiast na obszarach wiejskich 80,7%. Znaczący udział ludności korzystającej z wodociągów (ponad 90%) występował w Warszawie oraz powiatach: piaseczyńskim i grodziskim, a najniższy (poniżej 80%) w powiatach: otwockim, wołomińskim i legionowskim (Ryc. 48).

MOFW charakteryzuje się najkorzystniejszym w województwie mazowieckim wskaźnikiem długości sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej. Łączna długość sieci kanalizacyjnej bez przyłączy w 2016 r. wynosiła 7 477 km, co stanowiło 60,8% długości sieci wodociągowej. Na terenie MOFW z sieci kanalizacyjnej korzystało średnio 81,6% ogółu ludności, o niemal 14 pkt. proc. więcej niż średnio w województwie. W miastach wskaźnik ten wynosił 90,6% (województwo 89,7%), a na obszarach wiejskich odsetek ten był znacznie niższy i wynosił 43,8% (województwo 29,2%). Wysoki udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (ponad 70%) osiągnęła w 2016 r. Warszawa oraz powiaty: pruszkowski i piaseczyński, a najniższy (poniżej 60%) powiaty: otwocki, nowodworski i miński (Ryc. 49).

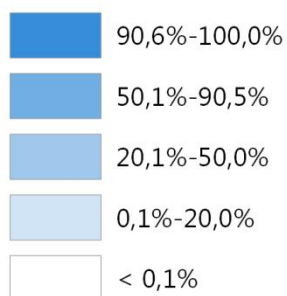
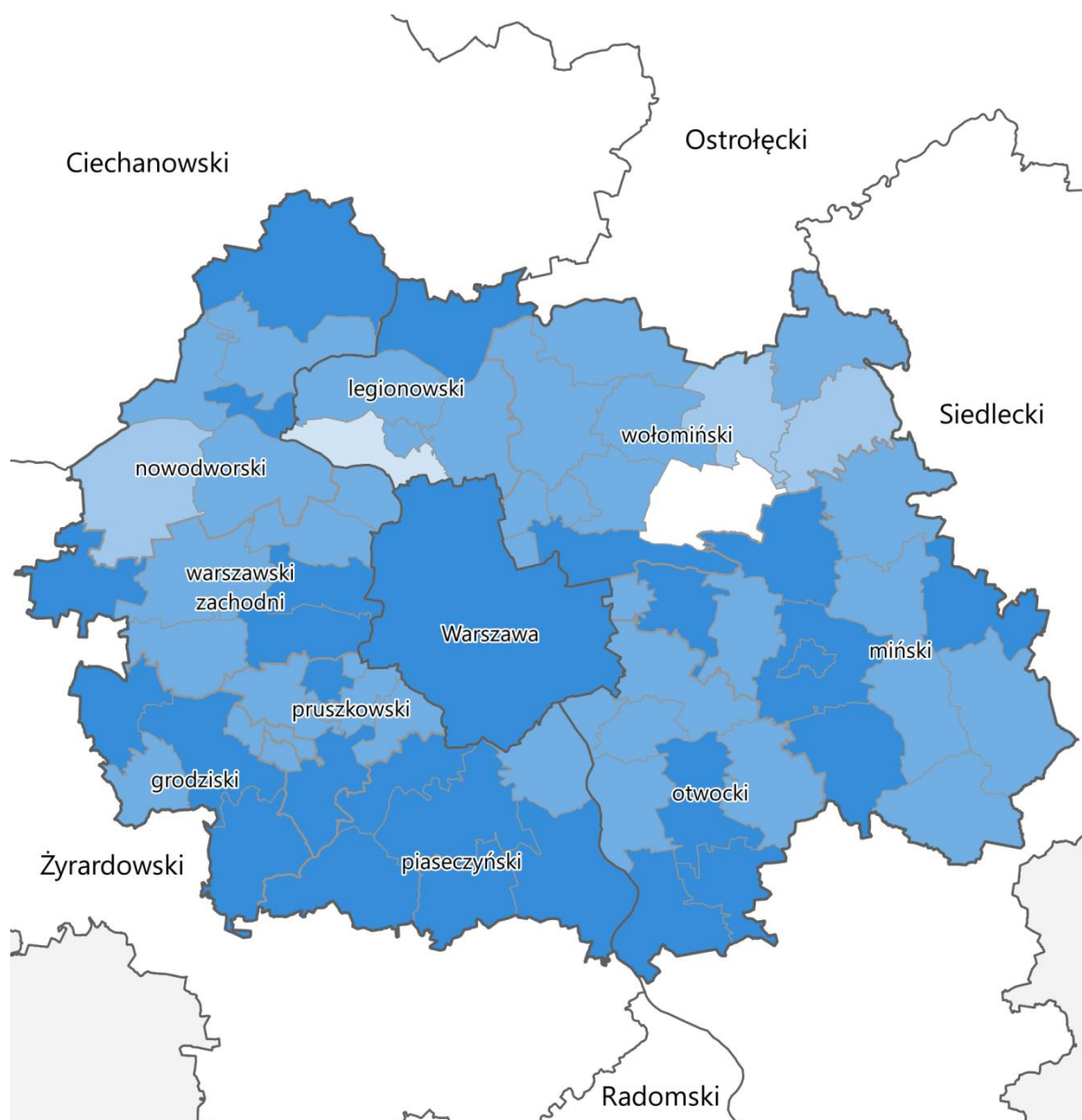
Według zaktualizowanego KPOŚK V¹⁵³, spośród 144 aglomeracji ściekowych wyznaczonych w województwie mazowieckim, 45 to aglomeracje znajdujące się na terenie MOFW. Największe z nich to aglomeracja warszawska i pruszkowska, zamieszkałe przez około 70% ludności. W granicach MOFW funkcjonują 73 komunalne biologiczne oczyszczalnie ścieków (w tym 28 z podwyższonym usuwaniem biogenów), z których w 2016 r. korzystało średnio ponad 85,4% ludności. Najwyższy wskaźnik korzystających z oczyszczalni ścieków (powyżej 85%) osiągnęła Warszawa oraz powiat pruszkowski, natomiast najmniej (poniżej 60%) odnotowano w powiatach: grodziskim i mińskim.

W zakresie rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków w Planie MOFW uwzględnia się działania tożsame z kierunkami przewidzianymi dla całego województwa mazowieckiego oparte na:

- wspieraniu budowy i rozbudowy systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, zwłaszcza w wybranych gminach powiatu wołomińskiego i piaseczyńskiego, w których sieci te nie występują;
- dalszym porządkowaniu gospodarki ściekowej wokół Jeziora Zegrzyńskiego oraz w aglomeracji warszawskiej, istotnym ze względów środowiskowych.

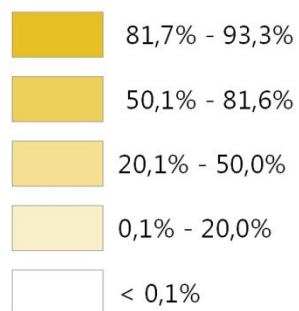
¹⁵³ V Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (AKPOŚK 2017) – zatwierdzona przez Radę Ministrów 31 lipca 2017 r.

Ryc. 48. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w ludności ogółem w MOFW w 2016 r.

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie BDL

Ryc. 49. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ludności ogółem w MOFW w 2016 r.

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie BDL

3.7. Gospodarka odpadami

MOFW obsługiwany jest przez infrastrukturę gospodarki odpadami, w tym instalacje regionalne, do których należą:

- instalacja termicznego przekształcania odpadów komunalnych „Zabraniecka” w Warszawie;
- 5 instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych (MBP): 2 instalacje w Warszawie (przy ul. Wólczyńskiej i Zawodzie) oraz instalacje w miejscowościach: Wola Ducka, Pruszków i Nadarzyn;
- 2 instalacje do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów: w Warszawie przy ul. Kampinoskiej i w Pruszkowie;
- 2 składowiska odpadów innych niż obojętne i niebezpieczne w miejscowości Zakroczym i w Otwocku-Świerku.

Stan systemu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie MOFW nie jest zadowalający z uwagi m.in. na niewystarczające moce przerobowe istniejących instalacji do zagospodarowania odpadów zielonych (przetworzenie całego strumienia powstających odpadów).

W zakresie gospodarki odpadami w *Planie MOFW* uwzględnia się tworzenie odpowiednich warunków dla funkcjonowania systemu poprzez m.in.:

- prowadzenie przez gminy obszaru funkcjonalnego gospodarki odpadami komunalnymi w ramach systemu regionów gospodarki odpadami komunalnymi i w oparciu o regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych¹⁵⁴;
- realizację działań wynikających z założonych celów i przyjętych kierunków w wojewódzkim planie gospodarki odpadami, w tym kluczowego dla regionu przedsięwzięcia w zakresie rozbudowy instalacji termicznego unieszkodliwiania odpadów komunalnych oraz innych, do których należy: budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów w Pruszkowie i Warszawie¹⁵⁵, modernizacja istniejących instalacji MBP i zwiększenie mocy przerobowych instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów, budowa i modernizacja punktów selektywnego zbierania odpadów (zwiększenie efektywności systemu);
- wspieranie działań mających na celu ograniczanie negatywnych oddziaływań instalacji gospodarki odpadami, w tym rekultywację nieczynnych składowisk;
- wdrażanie rozwiązań pozwalających na zapewnienie wykorzystania technologii minimalizujących wpływ instalacji do zagospodarowania odpadów na środowisko.

---

¹⁵⁴ Wykaz regionalnych instalacji gospodarowania odpadami komunalnymi aktualizowany jest uchwałami Sejmiku Województwa Mazowieckiego.

¹⁵⁵ Zgodnie z projektem WPGO WM 2024, lipiec 2018 r.

3.8. Infrastruktura społeczna

3.8.1. Kultura

MOFW koncentruje znaczną liczbę instytucji kultury województwa mazowieckiego. Warszawa jako europejskie centrum kultury dominuje pod względem dostępności do zróżnicowanej oferty kulturalnej złożonej z: muzeów, teatrów, kin, galerii w których odbywają się prestiżowe wydarzenia zarówno rangi krajowej, jak i międzynarodowej.

Sieć instytucji kultury MOFW tworzą¹⁵⁶ (Ryc. 50):

- 27 teatrów i 3 instytucje muzyczne: 1 filharmonia oraz 2 orkiestry symfoniczne i kameralne (wszystkie obiekty znajdują się w stolicy). Znaczącą rolę kulturalną odgrywają: Teatr Narodowy, Teatr Wielki – Opera Narodowa, Filharmonia Narodowa, Polska Opera Królewska¹⁵⁷.
- 72 muzea wraz z 19 oddziałami, co stanowi 65,9% wszystkich placówek muzealnych województwa. W Warszawie skupionych jest 70 obiektów. Na uwagę zasługuje Zamek Królewski w Warszawie – Rezydencja Królów Rzeczypospolitej; Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Muzeum Powstania Warszawskiego, Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie oraz dokumentujące wielowiekową historię Żydów w Polsce – Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN¹⁵⁸.
- 46 kin – poza stolicą (31) największą liczbą obiektów wyróżnia się powiat wołomiński (3). Tylko powiat legionowski nie dysponował tego typu placówką. Liczba ludności przypadająca na 1 miejsce w kinach stałych w obszarze funkcjonalnym Warszawy wynosi 88 osób (w województwie – 116 osób).
- 398 bibliotek publicznych (łącznie z filiami), co stanowi 41,6% wszystkich bibliotek prowadzących działalność na terenie województwa. Liczba ludności przypadająca na 1 placówkę biblioteczną w MOFW wynosi 6 470 osób, przy średniej dla województwa – 5 001. W zakresie dostępności do tych instytucji najniższym wskaźnikiem charakteryzował się powiat otwocki.

3.8.2. Ochrona zdrowia

Sieć placówek ochrony MOFW tworzą (Ryc. 51):

- 1 815 podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej¹⁵⁹ (1 759 przychodni i 56 praktyk lekarskich), co stanowi 57% wszystkich podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej zlokalizowanych w województwie. Średnio na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypada 1 658 osób (na 1 przychodnię – 1 710 osób). Największą liczbę osób na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w układzie powiatowym, a tym samym największe obciążenie zanotowano głównie w powiatach: mińskim (3 310), wołomińskim (2 773), legionowskim (2 288), otwockim (2 286), grodziskim (2 131).
- 1 075 aptek¹⁶⁰, co stanowi 60% wszystkich aptek znajdujących się województwie mazowieckim.
- największa liczba szpitali, gdzie blisko połowa szpitali województwa funkcjonuje w Warszawie – 49¹⁶¹ (w tym 9 szpitali klinicznych). Oprócz Warszawy największą koncentracją szpitali wyróżniają się powiaty: otwocki, wołomiński, pruszkowski i piaseczyński. Na 10 tys. ludności przypada średnio 54,5 łóżek szpitalnych.
- Szpitalne Oddziały Ratunkowe (SOR)¹⁶² - w Warszawie (11, w tym 2 dziecięce) oraz w powiatach: grodziskim, mińskim, nowodworskim, wołomińskim.

¹⁵⁶ BDL, stan na 2016 r.

¹⁵⁷ W 2017 r. swoją działalność rozpoczęła Polska Opera Królewska. Państwowa instytucja artystyczna została utworzona na podstawie zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 25 lipca 2017 r. *w sprawie utworzenia państwowej instytucji kultury – Polskiej Opery Królewskiej* (Dz. Urz. MKiDN poz. 51).

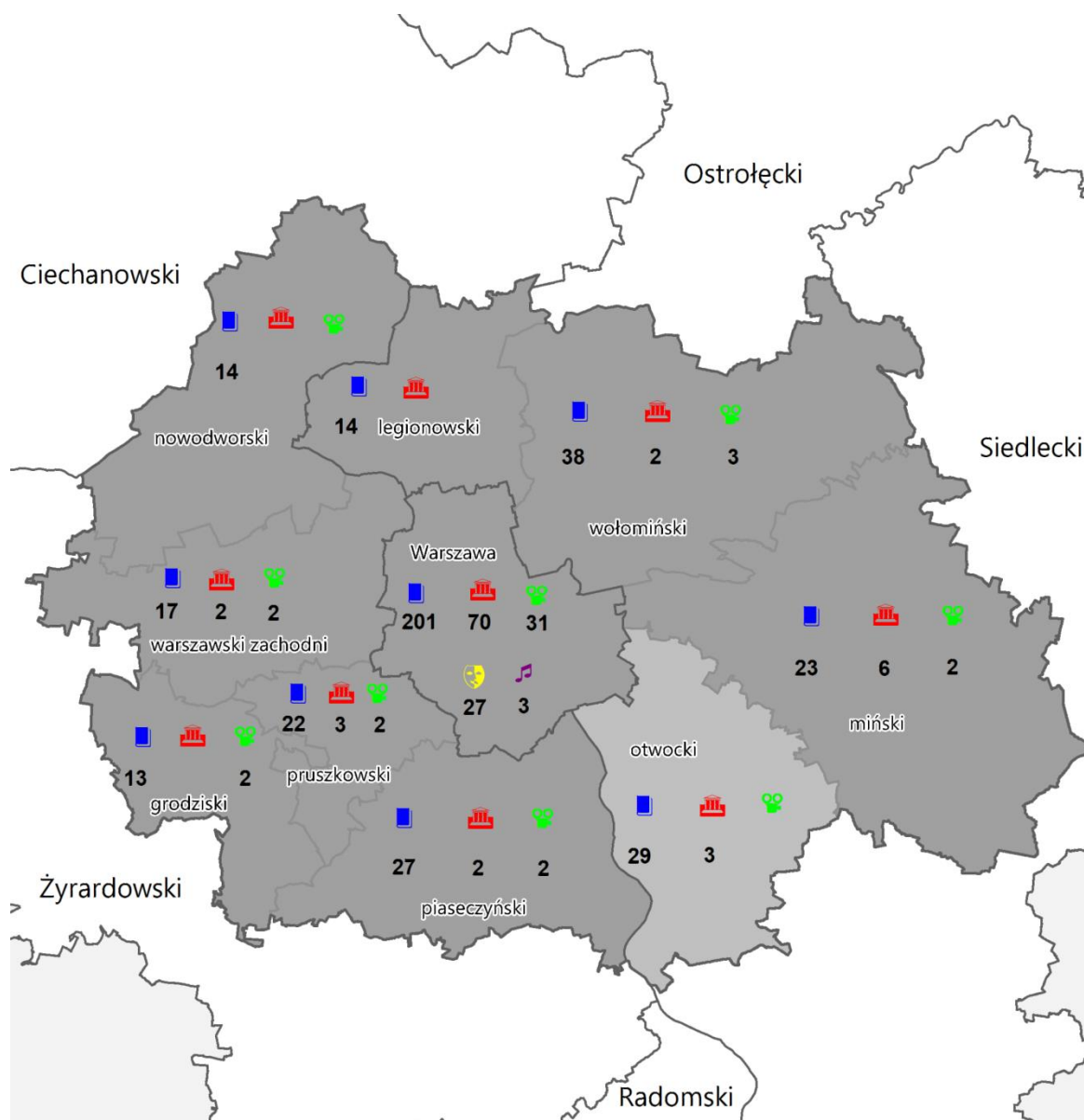
¹⁵⁸ Muzea wpisane do Państwowego Rejestru Muzeów (dostęp – 02.03.2018 r.)

¹⁵⁹ BDL – stan na 2016 r.

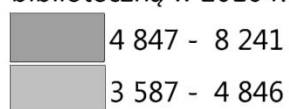
¹⁶⁰ jw.

¹⁶¹ *Rocznik Statystyczny Warszawy*, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2017 r.

¹⁶² *Plan działania systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne dla woj. mazowieckiego*, luty 2018, str. 43.

Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną w 2016 r.

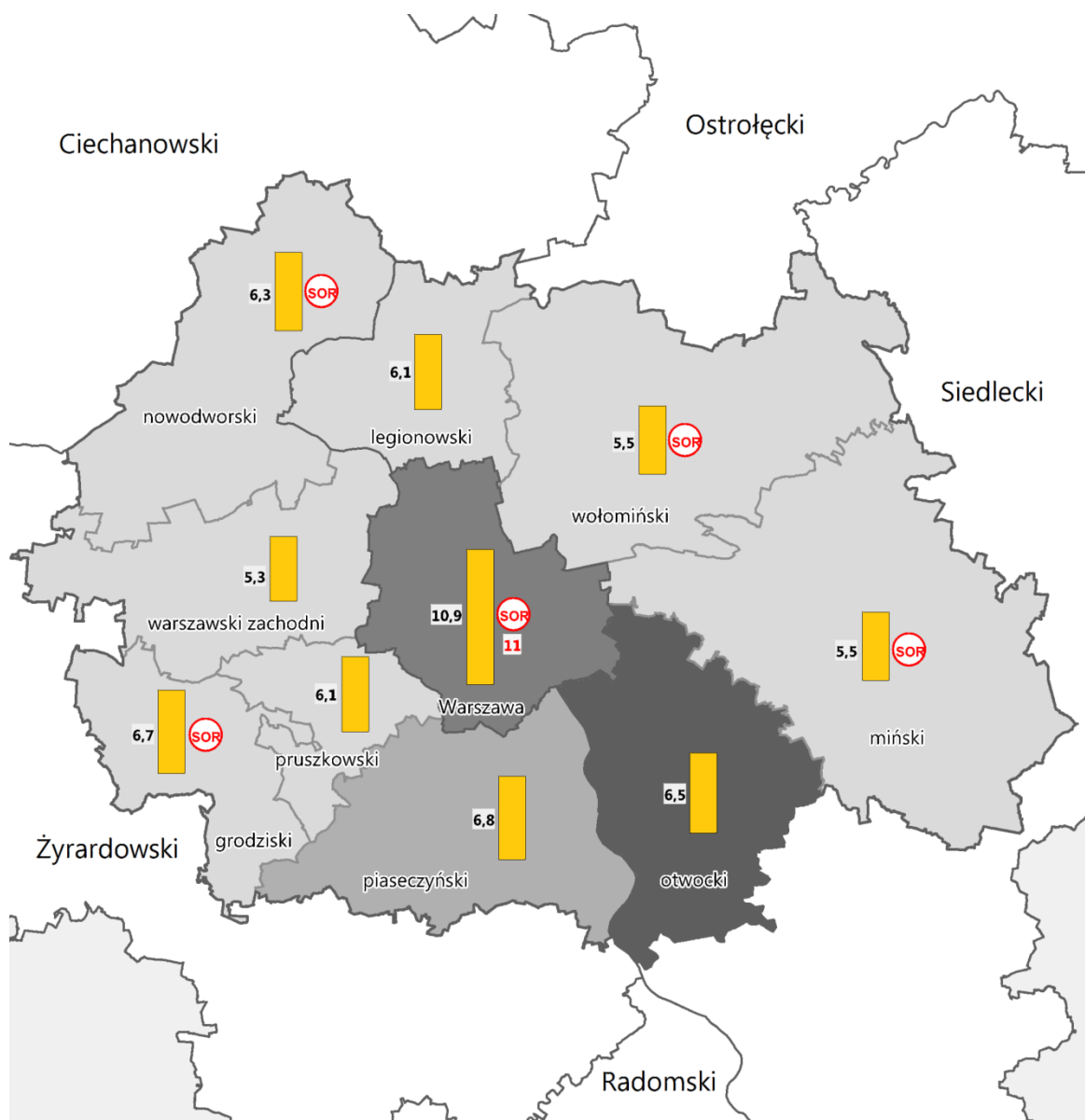

Liczba obiektów w 2016 r.

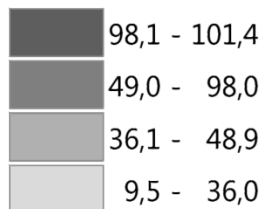
- biblioteki z filiami
- muzea i oddziały
- kina
- teatry
- instytucje muzyczne
- 2 liczba obiektów > 1

Ryc. 50. Rozmieszczenie instytucji kultury w MOFW w 2016 r.

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie BDL

Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 10 000 ludności w 2016 r.

Liczba porad lekarskich ogółem na 1 mieszkańca w 2016 r.

SOR Szpitalne Oddziały Ratunkowe wg stanu na 1.02.2017 r.

2 liczba obiektów > 1

Ryc. 51. Ochrona zdrowia w MOFW w 2016 r.

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie BDL

3.8.3. Szkolnictwo wyższe i edukacja

W MOFW funkcjonuje 75 szkół wyższych i 4 jednostki zamiejscowe (79,8% szkół wyższych w województwie), z czego 70 szkół wyższych i 3 jednostki zamiejscowe zlokalizowane są w Warszawie (Ryc. 52). Pozostałe funkcjonują w powiatach: grodziskim (2), otwockim (2) i pruszkowskim (1) oraz 1 jednostka zamiejscowa w powiecie mińskim. Na obszarze tym studiuje ponad 243 tys. studentów, co stanowi 90,4% wszystkich studentów województwa¹⁶³.

Sieć placówek edukacyjnych na obszarze MOFW tworzą m.in.¹⁶⁴:

- 191 liceów ogólnokształcących dla młodzieży bez specjalnych. Największą liczbą liceów oraz uczniów w tych szkołach odznacza się Warszawa oraz powiaty: pruszkowski, piaseczyński, wołomiński i miński.
- 85 techników dla młodzieży. Pod względem liczby techników oraz uczniów w tych szkołach dominuje Warszawa i powiat miński.
- 40 zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży bez specjalnych. Najwięcej młodzieży w zasadniczych szkołach zawodowych kształci się w Warszawie (1,6 tys. uczniów, 18 placówek) oraz powiecie mińskim.
- 41 szkół policealnych dla młodzieży bez specjalnych – skoncentrowanych głównie w stolicy (38). Poza Warszawą w MOFW szkoły te funkcjonowały tylko w powiatach: mińskim, otwockim i wołomińskim (po 1 placówce).
- 62 ponadgimnazjalne szkoły specjalne przeznaczone dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, do tych szkół uczęszcza ok 1,7 tys. osób.
- 163 szkoły dla dorosłych. Głównym ośrodkiem koncentracji szkół dla dorosłych jest Warszawa oraz powiat wołomiński.

W 2017 r. weszła w życie reforma systemu oświaty, w wyniku której zostały zlikwidowane gimnazja i utworzone 8-letnie szkoły podstawowe oraz szkoły ponadpodstawowe. Zgodnie z *Ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe* reforma wprowadziła: czteroletnie licea ogólnokształcące, pięcioletnie technika, trzyletnie branżowe szkoły I stopnia, trzyletnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy, dwuletnie branżowe szkoły II stopnia, szkoły policealne dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe.

3.8.4. Pomoc społeczna

W MOFW funkcjonuje 48 domów pomocy społecznej¹⁶⁵, z największą ich koncentracją w Warszawie (19). Pozostałe zlokalizowane są głównie w powiecie mińskim, otwockim i piaseczyńskim (po 5) oraz w powiecie pruszkowskim (4). Najmniejszą dostępnością do domów pomocy społecznej odznaczał się powiat wołomiński, w którym na 1 miejsce przypada 1 338 mieszkańców oraz powiat legionowski (1 064)¹⁶⁶ (Ryc. 53).

W zakresie rozwoju infrastruktury społecznej obszaru funkcjonalnego Warszawy w *Planie MOFW* wskazuje się poprawę jakości i dostępności do infrastruktury społecznej w tym poprzez:

- budowę i rozbudowę bazy kultury o znaczeniu regionalnym, budowę i rozbudowę sieci muzeów, rewitalizację oraz adaptację zasobów dziedzictwa kultury w tym obiektów zabytkowych dla potrzeb kultury;
- rozbudowę specjalistycznej infrastruktury ochrony zdrowia (w tym szpitali wojewódzkich), zakładów opieki długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej, jak również opieki rehabilitacyjnej oraz obiektów pomocy społecznej;

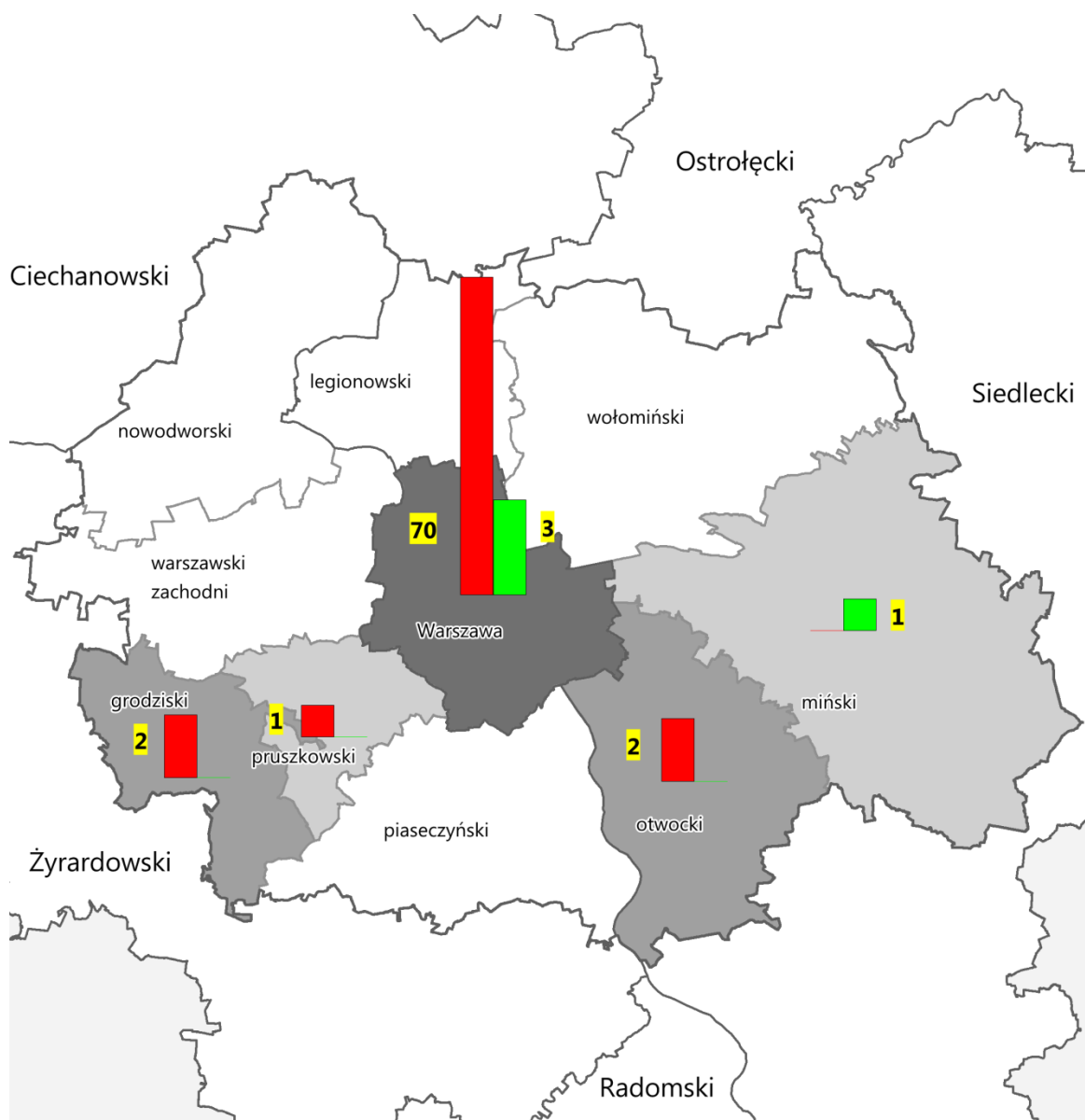
¹⁶³ BDL, stan na 2016 r.

¹⁶⁴ Stan na 2016 r. Zgodnie z ustawą o systemie oświaty szkoły ponadgimnazjalne to: trzyletnia zasadnicza szkoła zawodowa, trzyletnie liceum ogólnokształcące, czteroletnie technikum, szkoła policealna dla osób posiadających wykształcenie średnie oraz trzyletnia szkoła specjalna przysposabiająca do pracy.

¹⁶⁵ Rejestr Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego, Rejestr Domów Pomocy Społecznej – stan na 02.11.2016 r.

¹⁶⁶ BDL stan na 2016 r.

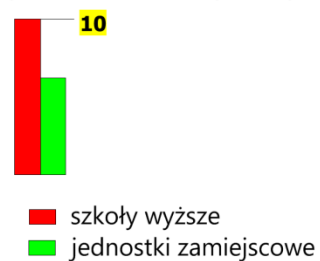
- rozbudowę placówek i bazy dydaktycznej uczelni, infrastruktury naukowo-badawczo-rozwojowej oraz placówek oświatowych, w tym szkolnictwa zawodowego.

Liczba studentów na 10 000 mieszkańców w 2016 r.

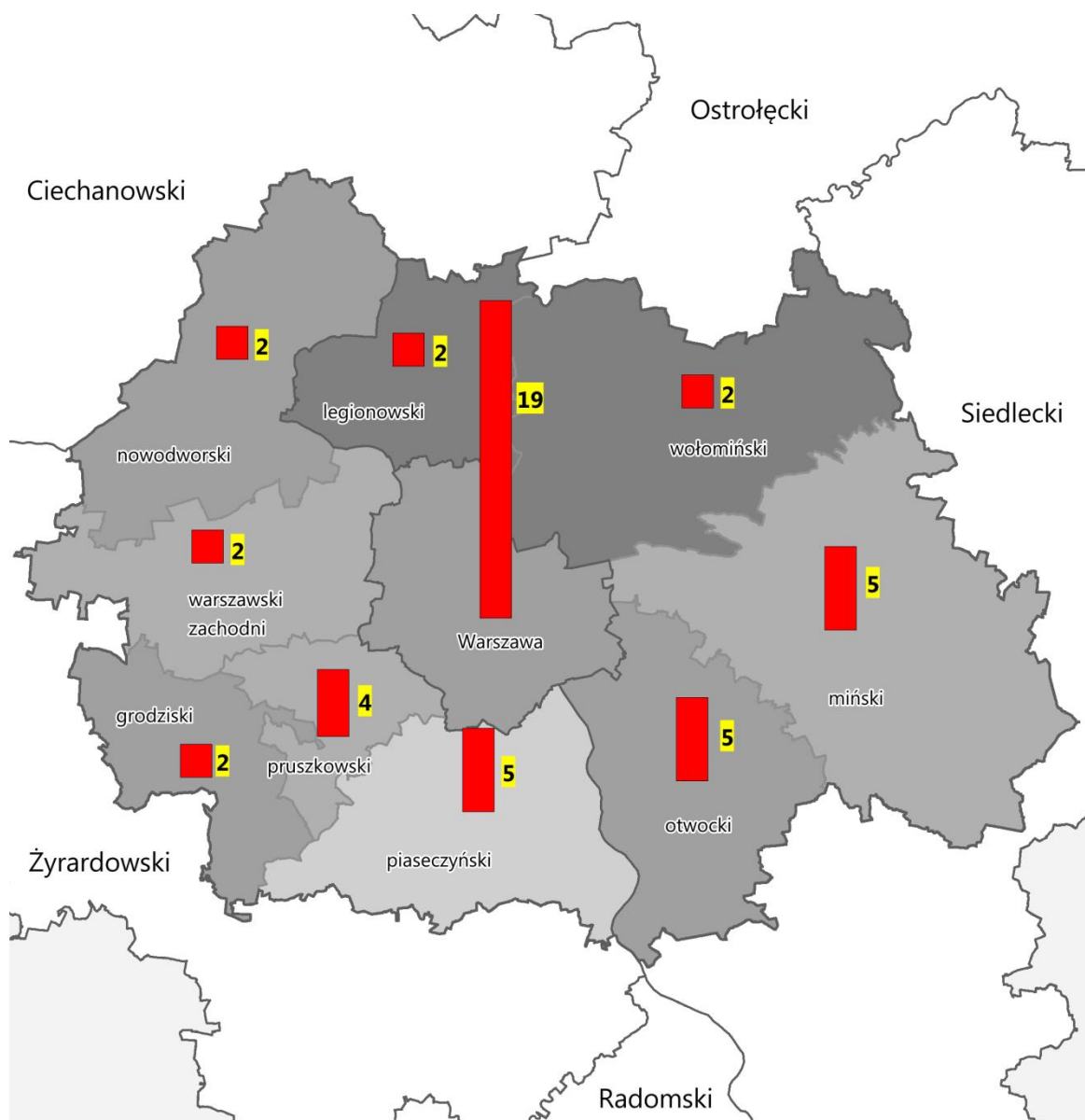

Liczba szkół wyższych/ jednostek zamiejscowych w 2016 r.

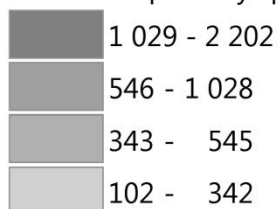

Ryc. 52. Szkoły wyższe w MOFW w 2016 r.
Źródło: opracowanie MBPR na podstawie BDL

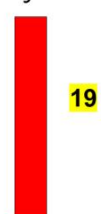

Liczba mieszkańców na 1 miejsce w domach pomocy społecznej w 2016 r.

Liczba domów pomocy społecznej w 2016 r.

Ryc. 53. Domy pomocy społecznej w MOFW w 2016 r.

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie danych z Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego i BDL

3.9. Ochrona środowiska i zasobów przyrody

3.9.1. Obszary ochrony przyrody

Dla zagospodarowania przestrzennego MOFW istotne znaczenie mają obszary objęte ochroną prawną (zgodnie z *UoOP*), które zajmują blisko 43% jego powierzchni (Ryc. 54). Najcenniejsze przyrodniczo obszary tworzą system przyrodniczy, w skład którego wchodzi:

- Kampinoski Park Narodowy, obejmujący kompleks Puszczy Kampinoskiej wraz z zespołem unikalnych wydm śródlądowych i bagien, uznany przez UNESCO za rezerwat biosfery (Rezerwat Biosfery Puszcza Kampinoska);
- 74 rezerваты przyrody, ustanowione w celu ochrony m.in. unikatowej flory i fauny, dobrze zachowanych zbiorowisk roślinnych, biotopów wodnych oraz form geomorfologicznych o powierzchni 8 533,2 ha (1,4% powierzchni MOFW);
- parki krajobrazowe: Chojnowski, Mazowiecki oraz Nadbużański Park Krajobrazowy, którego fragment znajduje się w granicach powiatu wołomińskiego. Łączna ich powierzchnia na analizowanym obszarze wynosi ponad 23 tys. ha (ok. 4% powierzchni MOFW);
- obszary chronionego krajobrazu, które stanowią otulinę dla terenów objętych wyższą formą ochrony i jednocześnie pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Jest to głównie Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu, położony we wszystkich powiatach miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy;
- utworzone w ramach europejskiej sieci obszarów Natura 2000 obszary specjalnej ochrony ptaków (6) oraz specjalne obszary ochrony siedlisk (26) dla ochrony gatunków zwierząt i siedlisk mających znaczenie dla Wspólnoty;
- 64 użytki ekologiczne;
- 12 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych o powierzchni około 220,7 ha;
- 1 866 pomników przyrody, których najwięcej ustanowiono na terenie miasta stołecznego Warszawy (485 szt.)¹⁶⁷.

Funkcjonujący w stolicy oraz jej sąsiedztwie system przyrodniczy narażony jest na liczne zagrożenia wynikające głównie z działalności inwestycyjnej (wpływ na zmianę stosunków wodnych, niszczenie flory i fauny). Istotny problem stanowi też presja urbanizacyjna, a w przypadku obszarów objętych ochroną prawną – również presja rekreacyjna (niszczenie roślinności, zanieczyszczenie wód).

W zakresie kształtowania systemu ochrony przyrody w *Planie MOFW* określa się następujące działania:

- utrzymanie potencjału przyrodniczego i krajobrazowego obszarów cennych przyrodniczo, zgodnie z wymogami *UoOP*;
- regulację granic obszarów chronionych (parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu), w tym weryfikacja i aktualizacja aktów prawnych ustanawiających te obszary;
- przeciwdziałanie negatywnym efektom urbanizacji na obszarach chronionych;
- uwzględnianie zapisów wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych sporządzanych dla obszarów objętych ochroną prawną;
- właściwe zarządzanie zasobami przyrodniczymi i gospodarczymi na terenach chronionych;
- przeciwdziałanie wszelkim negatywnym wpływom na siedliska roślin i zwierząt;
- utrzymanie przestrzennej ciągłości przyrodniczej struktury Warszawy z systemem przyrodniczym terenów otaczających;
- włączanie obszarów cennych przyrodniczo wokół Warszawy, w tym objętych ochroną, w struktury zielonego pierścienia;
- ograniczanie degradacji terenów zieleni, w tym ochrona lasów miejskich jako ważnego elementu zielonej infrastruktury;

¹⁶⁷ Według stanu na koniec sierpnia 2018 r.

- wdrażanie koncepcji zielonej i błękitnej infrastruktury poprzez zachowanie i kształtowanie spójności z regionalnym systemem ekologicznym.

3.9.2. Strefy ochronne uzdrowisk

Jedynym uzdrowiskiem na terenie MOFW jest uzdrowisko Konstancin-Jeziorna (Ryc. 54). W uzdrowisku wydobywana jest woda lecznicza występująca w utworach jurajskich na głębokości ponad 1500 m, będąca solanką chlorkowo-sodową, bromkową, jodkową, żelazistą. Minerale i mikroelementy znajdujące się w solance działają terapeutycznie na układ oddechowy, nerwowy, krążenia i ogólną odporność organizmu. Wydobywana woda wykorzystywana jest do kąpieli i inhalacji w parku zdrojowym tężni.

Dla uzdrowiska Konstancin-Jeziorna wyznaczono następujące strefy ochronne¹⁶⁸:

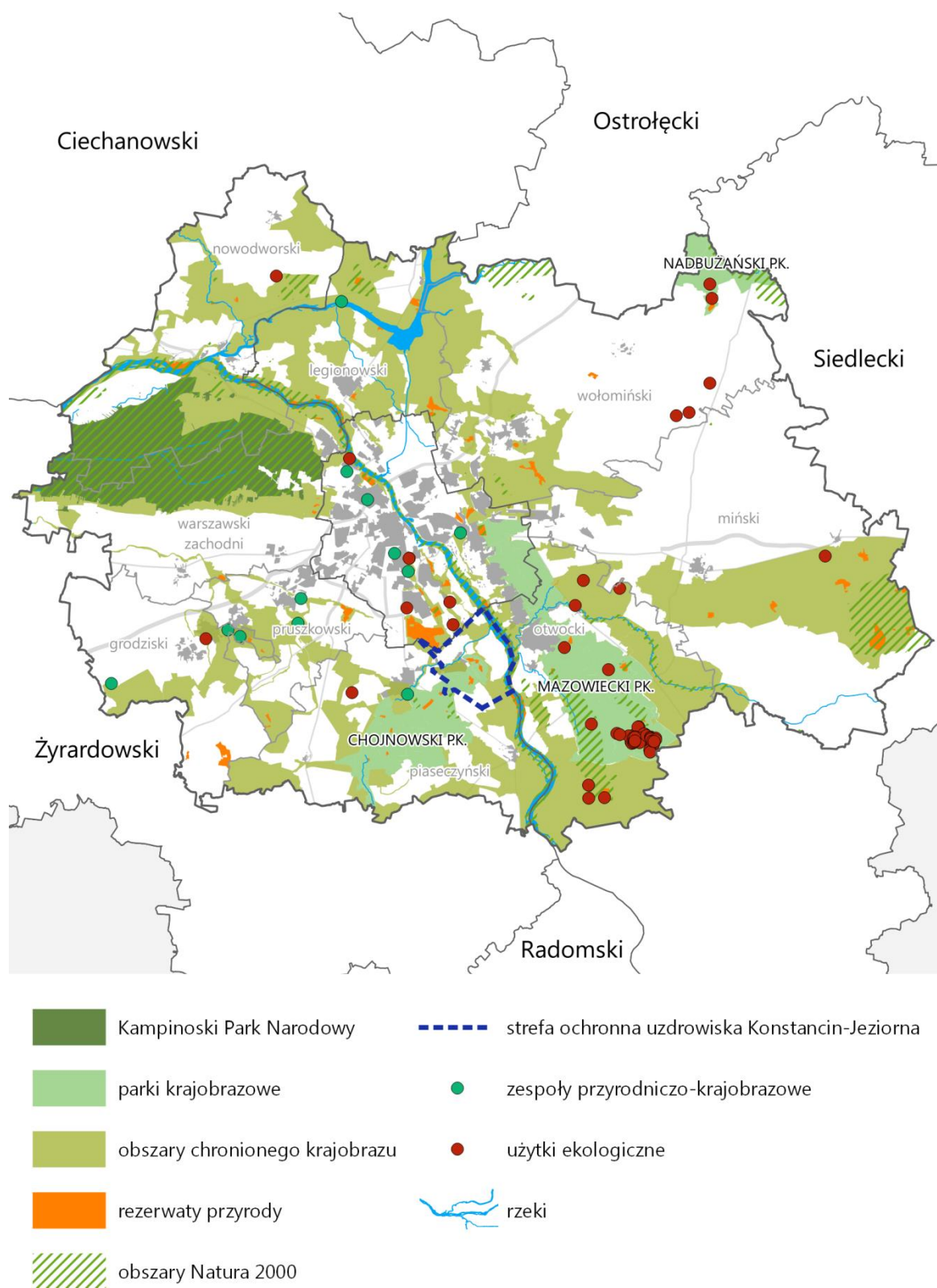
- strefa „A” ochrony uzdrowiskowej obejmuje teren o powierzchni ok. 333 ha;
- strefa „B” ochrony uzdrowiskowej obejmuje teren o powierzchni ok. 1 043 ha (usytuowany od granic strefy A do granic o określonym przebiegu);
- strefa „C” ochrony uzdrowiskowej obejmuje teren o powierzchni ok. 6 524 ha usytuowany między strefą „B” a granicami gminy i pokrywa się z nimi na całej długości.

W zakresie funkcjonowania uzdrowisk na obszarze województwa mazowieckiego w *Planie MOFW* zakłada się:

- właściwe gospodarowanie w wyznaczonych strefach ochrony uzdrowiskowej, z uwzględnieniem ochrony środowiska (w tym ochrony naturalnych surowców leczniczych).

---

¹⁶⁸ Obwieszczenie Nr 1/VI/2013 Rady Miejskiej Konstancin-Jeziorna z dnia 11 kwietnia 2013 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały Nr 244/V/17/2008 Rady Miejskiej Konstancin-Jeziorna z dnia 8 września 2008 r. w sprawie Statutu Uzdrowiska Konstancin-Jeziorna (Dz. Urz. Woj. Maz. z 24 maja 2013 r. poz. 5696).

Ryc. 54. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego MOFW

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie <http://warszawa.rdos.gov.pl/> oraz Statutu Uzdrowiska Konstancin-Jeziorna

3.9.3. Obszary ochrony środowiska

System ochrony środowiska w MOFW obejmuje następujące obszary:

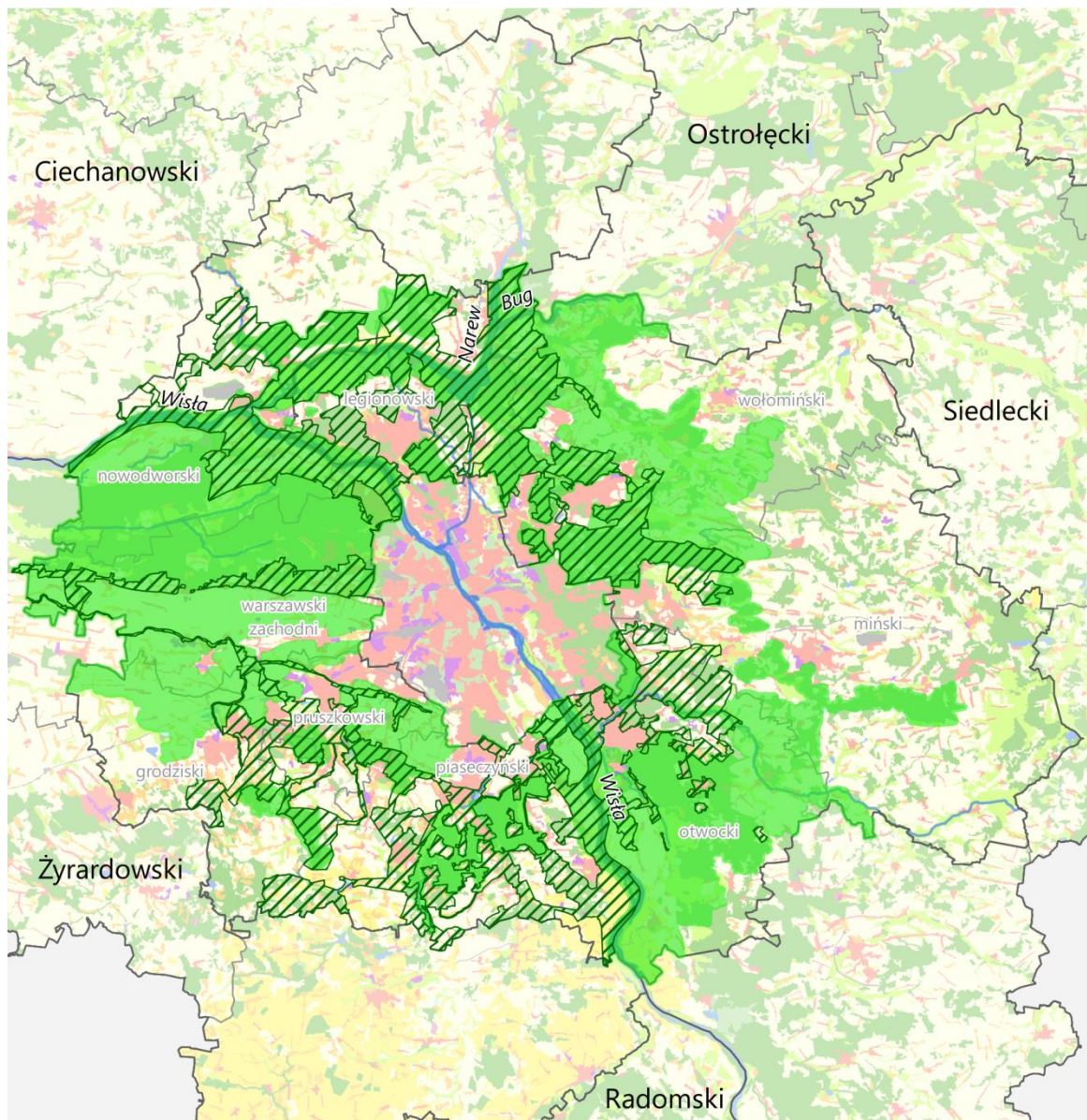
- obszary zapewniające różnorodność biologiczną – zbiegające się promieniście doliny dużych rzek: Wisły, Bugu, Narwi i Wkry oraz położone w sąsiedztwie duże kompleksy leśne współtworzą sieć ekologiczną. Znaczna część tych terenów objęta jest ochroną prawną, ale w strukturze obszaru występują także niewielkie tereny dotychczas niechronione, będące ostojami flory i fauny. W kontekście ochrony różnorodności biologicznej istotną rolę odgrywa zieleń miejska Warszawy, będąca jednym z elementów funkcjonalnych miasta, którą tworzą¹⁶⁹:
  - lasy posiadające status lasów ochronnych, m.in. Las Natoliński, Las Kabacki, Lasy Młocińskie, Las Bemowo, lasy Rembertowa i Wesołej, Lasy Legionowskie, Lasy Otwockie i Celestynowskie, Lasy Nieporęckie i Puszcza Słupecka;
  - zieleń urządzona¹⁷⁰, w tym:
    - 84 parki i ogrody o łącznej powierzchni ok. 985,8 ha o różnym charakterze, od parków z różnych epok historycznych (Wilanów, Ogród Saski, Łazienki, Ogród Krasińskich, Park Praski) po założenia nowoczesne (ogród na dachu Biblioteki Uniwersyteckiej lub Pole Mokotowskie);
    - 3 ogrody dydaktyczne (Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego, Ogród Botaniczny PAN w Powsinie oraz Ogród Zoologiczny);
    - skwery, zieleńce, zieleń przyuliczna, osiedlowa, przycmentarna, ogrody działkowe;
  - zieleń naturalna, związana głównie z doliną rzeki Wisły (łąki, pastwiska, łągi nadwiślańskie).

W zakresie ochrony bioróżnorodności i krajobrazu w Planie MOFW określa się następujące działania:

- zachowanie cennych siedlisk przyrodniczych (dolin rzecznych, leśnych, łąkowych, śródpolnych itp.) decydujących w znacznej mierze o walorach krajobrazowych obszaru;
- ochrona obszarów o charakterystycznym krajobrazie (przyrodniczym, kulturowym lub znaczeniu historycznym) poprzez ograniczenie działań negatywnie wpływających na walory krajobrazowe i zwiększenie skuteczności ich ochrony;
- kształtowanie i wzmacnianie zielonego pierścienia Warszawy (Ryc. 55) poprzez zalesienie gruntów o niskiej przydatności dla rolnictwa oraz terenów w sąsiedztwie ruchliwych ciągów komunikacyjnych;
- prowadzenie kontrolowanej urbanizacji, poprzez kształtowanie zwartych kompleksów zabudowy i ochronę terenów otwartych (w szczególności na terenach tworzących zielony pierścień Warszawy);
- dążenie do utrzymania struktury ekologicznej Warszawy i pozostałych miast MOFW, powiązanej z terenami otwartymi w ich otoczeniu i zapewniającej powiązanie z siecią ekologiczną regionu;
- utrzymanie stref regeneracji i wymiany powietrza w Warszawie.

¹⁶⁹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m.st. Warszawy uchwalone przez Radę m.st. Warszawy Uchwałą nr LXXXII/2746/2006 z dnia 10 października 2006 r., zmienione Uchwałą nr XCII/2346/2014 z dnia 16 października 2014 r.

¹⁷⁰ *Rozwój Warszawy a wizja miasta przyjaznego mieszkańcom i środowisku*, Urząd m.st. Warszawy, Biuro Architektury i Planowania Przestrzennego, maj 2014 r.

- tereny o potencjale do kształtowania zielonego pierścienia Warszawy*
- tereny poprawiające spójność zielonego pierścienia Warszawy*

* wskazane tereny obejmują wybrane jednostki przyrodniczo-krajobrazowe oraz obszary chronione, których co najmniej 50% powierzchni znajduje się w zasięgu bufora o szerokości 20 km wokół Warszawy

Ryc. 55. Obszary posiadające potencjał do kształtowania struktury zielonego pierścienia

Źródło: opracowanie MBPR

- lasy – zajmują powierzchnię 140 880,1 ha¹⁷¹. Szczególną rolę pełnią kompleksy leśne występujące wokół Warszawy (Puszcza Kampinoska, Lasy Chojnowskie, Lasy Celestynowsko-Otwockie, Las Kabacki, lasy w rejonie Rembertowa, Nieporętu, Białobrzegów i Radzymina), które wraz z dolinami rzek i terenami otwartymi tworzą obszar o potencjale do kształtowania zielonego pierścienia wokół Warszawy oraz obejmują część terenów o potencjale do kształtowania zielonej infrastruktury województwa mazowieckiego. W bezpośrednim sąsiedztwie Warszawy położona jest Puszcza Kampinoska oraz lasy Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, które są intensywnie użytkowane turystycznie. Udział gruntów leśnych i zadrzewionych w ogólnej powierzchni MOFW jest wysoki (20%), co ma istotne znaczenie dla funkcjonowania środowiska i warunków życia mieszkańców. W gminach: Izabelin, Podkowa Leśna i Zielonka lesistość przekracza 75%.

W zakresie ochrony lasów w *Planie MOFW* określa się następujące działania:

- leśne zagospodarowanie gruntów o najniższej przydatności dla rolnictwa zgodnie z *Programem zwiększania lesistości dla województwa mazowieckiego do roku 2020*¹⁷² oraz w ramach rekultywacji nieużytków w celu przeciwdziałania fragmentacji lasów;
  - ograniczanie przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne;
  - uwzględnianie nadrzędności pozaprodukcyjnych funkcji lasów w prowadzeniu gospodarki leśnej, w szczególności w lasach ochronnych, lasach o szczególnych walorach przyrodniczych, na terenach przyrodniczo wrażliwych (wydmowych, podmokłych, na znacznych spadkach terenu) oraz pełniących funkcje rekreacyjne w Warszawie oraz w otoczeniu innych miast.
- gleby – blisko połowę powierzchni MOFW (57,8%)¹⁷³ zajmują użytki rolne, przy czym największy ich udział w powierzchni gminy występuje w gminach peryferyjnych obszaru (w 10 gminach ich udział przekracza 75% powierzchni). W MOFW odnotować można duże przestrzenne zróżnicowanie wartości użytkowej gleb i warunków agroekologicznych. Przeważają gleby lekkie (bielicowe) występujące na sandrach i tarasach nadzalewowych. Na wysoczyznach morenowych pojawiają się gleby brunatne, a w obniżeniach terenowych czarne ziemie. W dolinie Wisły i jej dopływów występują mady, a w bezodpływowych obniżeniach terenowych gleby bagienne i pobagienne. Pasma dobrych gleb rozciąga się od Warszawy w kierunku zachodnim (najwyższe gleby występują na Równinie Błońskiej). Zagrożenie degradacji gleb wynika z przeznaczania ich na cele nierolnicze i nieleśne, postępującego zakwaszenia, zanieczyszczenia w sąsiedztwie terenów komunikacyjnych oraz erozji wietrznej na gruntach ornych. Gleby stanowią nie tylko przestrzeń dla rolnictwa, lecz także siedlisko wszystkich zbiorowisk roślinnych, których różnorodność gatunkowa zależy od struktury, kwasowości, zasobności w składniki mineralne oraz poziomu uwilgotnienia gleb. Jest to szczególnie widoczne na trwałych użytkach zielonych, które są ważnym elementem obszarów Natura 2000¹⁷⁴.

W zakresie ochrony gleb w *Planie MOFW* określa się następujące działania:

- przeciwdziałanie presji urbanizacyjnej na najbardziej produktywne obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej (predestynowane do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu), w tym na Równinę Błońską oraz obszary nadwiślańskie;

¹⁷¹ *Region warszawski stołeczny w 2016 r.*, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2017 r.

¹⁷² Uchwała 18/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 lutego 2007 r. w sprawie Programu zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do roku 2020.

¹⁷³ *Region warszawski stołeczny w 2016 r.*, Urząd Statystyczny w Warszawie, 2017 r.

¹⁷⁴ Opracowanie ekofizjograficzne do Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego; Warszawa 2018 r.

- przeciwdziałanie erozji wietrznej poprzez leśne zagospodarowanie gruntów o niskiej przydatności dla rolnictwa oraz wprowadzanie zadrzewień śródpolnych;
  - wdrażanie działań na rzecz poprawy warunków glebowo-wodnych dla rolnictwa m.in. poprzez zwiększenie retencji wodnej obszaru.
- zasoby wodne – MOFW położony jest w Regionie Wodnym Środkowej Wisły i obejmuje części zlewni planistycznych: Wisły Mazowieckiej, Narwi, Bzury, Wkry, Bugu i Pilicy. Stosunki wodne kształtuje Wisła, posiadająca największe zasoby wodne. Na obszarze Warszawy wartość średniego rocznego przepływu Wisły wynosi 568 m³/s, natomiast w Modlinie (po połączeniu z Narwią) 872 m³/s. Wisła jest m.in. najważniejszym źródłem poboru wody i głównym odbiornikiem ścieków. Jako jedna z większych europejskich rzek posiada także ważne znaczenie przyrodnicze, krajobrazowe oraz rekreacyjne. Dla kształtowania stosunków wodnych obszaru istotne znaczenie ma Zalew Zegrzyński na Narwi o powierzchni 33 km². Pełni on funkcje retencyjne i rekreacyjne, ale także gospodarcze i komunalne. Wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę odznaczają się niską jakością i przydatnością do spożycia. Jest to szczególnie niekorzystne w aspekcie zaopatrzenia w wodę mieszkańców Warszawy, które odbywa się głównie z ujęć powierzchniowych z Wisły i Zalewu Zegrzyńskiego. Wpływ na stan wód mają przede wszystkim spływy powierzchniowe zanieczyszczeń z terenów rolniczych i zurbanizowanych oraz zrzuty oczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych. Istotnym zbiornikiem wód podziemnych dla aglomeracji warszawskiej jest oligoceniowy poziom wodonośny (piętro trzeciorzędowe). Chroniony przed nadmierną eksploatacją wykorzystywany jest jedynie na potrzeby komunalne (za pomocą źródeł ulicznych), przemysłu spożywczego i farmaceutycznego. Na południe od Warszawy występują złoża wód leczniczych, eksploatowane w miejscowości Konstancin-Jeziorna. Są to hipotermalne solanki o rocznym poborze rzędu 3 746 m³.

W zakresie ochrony wód w *Planie MOFW* określa się następujące działania:

- zwiększanie retencji wodnej poprzez m.in. budowę małych zbiorników wodnych, piętrzenie wody w ciekach i jeziorach, przebudowę rowów i kanałów, retencję wód opadowych;
  - ochronę głównych zbiorników wód podziemnych i stref ochronnych ujęć wód (powierzchniowych i podziemnych);
  - ochronę naturalnych elementów przyrodniczych (m.in. starorzeczy, torfowisk, bagien, stawów, oczek wodnych) oraz renaturalizację terenów przekształconych antropogenicznie (w szczególności dolin rzecznych);
  - zagospodarowanie brzegów rzek, głównie Wisły zgodnie z wymogami ochrony wartości przyrodniczych, krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego.
- jakość powietrza – w MOFW jest ona niezadowalająca¹⁷⁵. W strefie mazowieckiej i aglomeracji warszawskiej notowane są przekroczenia poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń (głównie pyłu PM₁₀, pyłu PM_{2,5}, benzo(a)pirenu i NO₂ w Warszawie). Parametry jakości powietrza kształtuje emisja zanieczyszczeń ze źródeł antropogenicznych, w tym komunikacyjnych i tzw. niska emisja. Warunki terenowe (Niecka Warszawska) oraz meteorologiczne sprzyjają powstawaniu niekorzystnych zjawisk w postaci smogu¹⁷⁶ (głównie zimą), szczególnie uciążliwych na terenach zurbanizowanych, gdzie notowane są wyższe stężenia zanieczyszczeń. Otaczająca aglomerację strefa mazowiecka od wielu lat jest zaliczona do stref o niskiej jakości powietrza. Realizowane programy ochrony powietrza¹⁷⁷ nie przynoszą oczekiwanych efektów.

¹⁷⁵ Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za 2016 r. WIOŚ Warszawa 2017 r.

¹⁷⁶ Uchwała nr antysmogowa 162/17 z dnia 24.10.2017 r. Sejmiku Woj. Mazowieckiego (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 9600) wprowadza ograniczenia oraz zakazy dotyczące stosowanych urządzeń grzewczych oraz paliw.

¹⁷⁷ <https://www.mazovia.pl/ekologia-i-srodowisko/ochrona-powietrza/programy-ochrony-powietrza>

W zakresie poprawy jakości powietrza w Planie MOFW określa się następujące działania:

- rozbudowę centralnych systemów zaopatrywania w energię ciepłą, zamiana paliw na niskoemisyjne oraz rozwój odnawialnych źródeł energii;
  - ograniczanie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych poprzez m.in. rozwój zintegrowanych systemów transportowych.
- klimat akustyczny – o jego jakości w MOFW decyduje emisja hałasu ze źródeł komunikacyjnych, których kumulacja występuje w Warszawie i okolicznych miastach. Niedostateczne wykorzystanie potencjału komunikacji zbiorowej i ruchu niezmotoryzowanego, wzrost gęstości szlaków komunikacji drogowej oraz przyrost liczby eksploatowanych pojazdów samochodowych uniemożliwia poprawę sytuacji, mimo stosowania ekranów akustycznych wzdłuż najbardziej ruchliwych tras. Dla obszarów, gdzie występują przekroczenia norm (dla Warszawy, obszarów położonych w sąsiedztwie dróg krajowych i wojewódzkich), stosuje się odpowiednie działania naprawcze w ramach *programów ochrony środowiska przed hałasem*¹⁷⁸, których podstawą opracowania są mapy akustyczne. Mapy akustyczne sporządzane są również dla odcinków linii kolejowych po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie, co pozwala na zidentyfikowanie terenów zagrożonych hałasem w wyniku ich eksploatacji.

Szczególne zagrożenia występują w rejonie lotnisk. Obszary ograniczonego użytkowania utworzone zostały dla Portu Lotniczego im. F. Chopina w Warszawie¹⁷⁹ oraz Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim¹⁸⁰ w związku z niedotrzymaniem standardów jakości środowiska w zakresie klimatu akustycznego.

W zakresie poprawy jakości klimatu akustycznego w Planie MOFW określa się następujące działania:

- ograniczanie ruchu tranzytowego w miastach poprzez budowę obwodnic drogowych;
- tworzenie alternatyw dla indywidualnego transportu samochodowego i jego ograniczanie w miastach;
- dążenie do minimalizacji negatywnych oddziaływań planowanych inwestycji na środowisko poprzez zastosowanie najlepszych dostępnych technik i rozwiązań planistycznych.

---

¹⁷⁸ <https://www.mazovia.pl/ekologia-i-srodowisko/ochrona-przed-halaszem/>

¹⁷⁹ Uchwała nr 76/11 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 20 czerwca 2011 r. (Dz. Urz. Województwa Mazowieckiego Nr 128 z dnia 20 lipca 2011 r. poz. 4086).

¹⁸⁰ Uchwała nr 139/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2012 r. (Dz. Urz. Województwa Mazowieckiego Nr 26 z dnia 26 czerwca 2012 r. poz. 4944).

3.10. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego

3.10.1. Ochrona zabytków i dóbr kultury współczesnej

Blisko 60% zabytków MOFW zlokalizowanych jest w Warszawie, głównie w centralnej części miasta (około 52% warszawskich zabytków znajduje się w dzielnicy Śródmieście). Duża liczba zabytków znajduje się także w dzielnicach: Wola (7%), Żoliborz (7%), Praga-Północ (6%), Mokotów (6%) i Ochota (5%). Poza Warszawą, największą liczbę obiektów zabytkowych odnotowano w Milanówku (10% zabytków MOFW), gminie Konstancin-Jeziorna (5%) oraz Pruszkowie (2%).

Elementem dziedzictwa kulturowego o randze światowej jest Historyczne Centrum Warszawy, wpisane w 1980 r. na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Wyznaczony obszar strefy otulinowej (buforowej) składa się z kształtowanych na przestrzeni wieków fragmentów miasta obejmujących: obszar Miasta Rezydencjonalnego położony w obrysie XVI-wiecznych Wałów Zygmuntowskich, powiększony od strony południowej o zespół rezydencji wzdłuż Traktu Królewskiego, od strony północnej o przedpole Cytadeli oraz obszar trzech dawnych miast (Praga, Gołędzinów, Skaryszew) na prawym brzegu Wisły.

Na obszarze MOFW znajdują się również trzy pomniki historii zlokalizowane w Warszawie:

- historyczny zespół miasta z Traktem Królewskim i Wilanowem (od 1994 r.)¹⁸¹,
- Zespół Stacji Filtrów Williama Lindleya (od 2012 r.)¹⁸²,
- zespół zabytkowych cmentarzy wyznaniowych na Powązkach (od 2014 r.)¹⁸³.

Zasoby dziedzictwa kulturowego MOFW obejmują zabytki objęte formami ochrony prawnej¹⁸⁴ oraz elementy dziedzictwa ujęte w gminnych ewidencjach zabytków (Ryc. 56). Formami ochrony objęte są:

- zabytki wpisane do rejestru zabytków, w tym:
  - nieruchomości (3 597 zabytków)¹⁸⁵, w tym: mieszkalne, sakralne, zieleni, publiczne, obronne, transportowe (zespoły obiektów), zamki, zabytkowe cmentarze, układy przestrzenne, rezydencjonalne, parki, zabytki mające znaczenie symboliczne;
  - ruchome, obejmujące zabytki sztuki i rzemiosła artystycznego;
  - archeologiczne (136 zabytków)¹⁸⁶, spośród nich najliczniejszą grupę stanowią osady, zabytki o funkcji osadniczej/mieszkalnej oraz cmentarzyska i grodziska.
- zabytki uznane za pomnik historii (wyżej wskazane),
- parki kulturowe: „Ossów Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 roku” (gm. Wołomin), Wilanowski Park Kulturowy obejmujący zespół pałacowo-parkowy wraz z obiektami filialnymi (Warszawa, dzielnice Wilanów i Ursynów),
- zabytki ujęte w gminnych ewidencjach zabytków (największą liczbą wpisów charakteryzuje się miasto Warszawa – 11 009 obiektów)¹⁸⁷.

Ponadto do form ochrony zabytków, zgodnie z *Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, należą: wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz

¹⁸¹ Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 r. w sprawie uznania za pomnik historii (M.P. nr 50 z 1994 r. poz. 423).

¹⁸² Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 stycznia 2012 r. w sprawie uznania za pomnik historii „Warszawa – Zespół Stacji Filtrów Williama Lindleya” (Dz. U. z 2012 r. poz. 64).

¹⁸³ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 3 lipca 2014 r. w sprawie uznania za pomnik historii „Warszawa – zespół zabytkowych cmentarzy wyznaniowych na Powązkach” (Dz.U. z 2014 r. poz. 956).

¹⁸⁴ Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067).

¹⁸⁵ Dane dotyczące liczby zabytków nieruchomości oraz ich klasyfikacji z dnia 31.12.2016 r., Narodowy Instytut Dziedzictwa.

¹⁸⁶ Dane dotyczące liczby zabytków archeologicznych oraz ich klasyfikacji z dnia 31.12.2016 r., Narodowy Instytut Dziedzictwa.

¹⁸⁷ Zgodnie z *Badaniem nad stanem zabytków w województwie mazowieckim* w celu opracowania Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2017-2020. Badanie wykonane w 2017 r. przez MBPR w Warszawie.

ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Obiekty zabytkowe znajdujące się na obszarze MOFW posiadają zróżnicowany i często unikatowy charakter, np.: zabytki techniki (Gazownia Warszawska), budowle obronne i fortyfikacyjne (Twierdza Modlin), a także dwory, pałace i parki. Na uwagę zasługuje założenie parkowo-ogrodowe Pałacu w Wilanowie wraz z otoczeniem w postaci terenów rezerwatu przyrody Morysin oraz pól morysińskich. Przykładami zespołów pałacowo-parkowych są również obiekty w Oborach i Kawęczynie-Turowicach. Elementem wyróżniającym obszar funkcjonalny są założenia urbanistyczne. Poza Warszawą wymienić można m.in. układ urbanistyczny i zespół budowlany miasta Konstancin-Jeziorna oraz zespół budowlany tzw. papierni dolnej (kompleks dawnej Mirkowskiej Fabryki Papieru wraz z układem wodnym), układ urbanistyczny i zespół budowlany osiedla robotniczego „Mirków” oraz miasta-ogrody (m.in. Milanówek, Podkowa Leśna).

Dobra kultury współczesnej¹⁸⁸ MOFW wskazane w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin¹⁸⁹ stanowią ponad 79% wszystkich obiektów określonych w województwie mazowieckim. Najwięcej tych obiektów zidentyfikowano w gminie Konstancin-Jeziorna (83), w m. st. Warszawa (22)¹⁹⁰ oraz w mieście Piastów (11). Szczególne znaczenie dla zachowania regionalnego dorobku współczesnych pokoleń posiadają układy urbanistyczne miasta stołecznego Warszawy.

3.10.2. Ochrona krajobrazów kulturowych

Krajobrazy kulturowe MOFW będące elementem jego tożsamości charakteryzują się silnym związkiem ze środowiskiem naturalnym:

- krajobraz osadnictwa olenderskiego obejmuje tereny położone nad rzeką Wisłą (w tym obszar Urzecza) oraz obszary wskazane na Ryc. 56;
- krajobraz osadnictwa puszczańskiego związany jest z Puszczą Kampinoską.

Ponadto MOFW obejmuje dwa regiony etnograficzne:

- mikroregion Urzecze, położony po obu stronach Wisły (głównie na obszarze powiatu otwockiego i w południowych częściach Warszawy) związany z osadnictwem olenderskim;
- region kołbielski położony we wschodniej części powiatu otwockiego, charakteryzujący się tradycją tkactwa i stroju regionalnego oraz pieśni i tańców ludowych.

Na specyfikę obszaru wpływają również pasma przyrodniczo-kulturowe (Ryc. 56): pasmo rzeczne Wisły oraz pasmo Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej (Warszawskiej Kolei Dojazdowej) obejmujące miasta Grodzisk Mazowiecki, Milanówek i Pruszków.

W zakresie zachowania ciągłości dziedzictwa kulturowego i ochrony krajobrazów kulturowych w *Planie MOFW* wskazuje się:

- obszary i obiekty o istotnym znaczeniu dla województwa mazowieckiego z zakresu ochrony krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, położone w granicach MOFW:
  - obszary i obiekty objęte ochroną prawną,
  - postulowane parki kulturowe:
    - Twierdzy Modlin;

¹⁸⁸ UoPiZP

¹⁸⁹ Dobra kultury współczesnej zostały określone w 9 dokumentach, dostępnych na stronach internetowych gmin. Zasoby dóbr kultury współczesnej m.st. Warszawy wskazane w SUiKZP zweryfikowano w oparciu o pisma Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy, Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków: 1) znak KZ-OZ.0722.5.2017.AJG z dnia 03.08.2017 r., dot. przekazania wniosków w związku z przystąpieniem do sporządzenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego; 2) znak KZ-OK-MPZP.4120.149.2018.MDY(2) z dnia 10.09.2018 r., dot. projektu PZPWM oraz Planu MOFW.

¹⁹⁰ po weryfikacji

- obszaru Czernsk – Góra Kalwaria;
- „Ziemia Chełmońskiego w Adamowiznie” (gm. Grodzisk Mazowiecki);
- „Góry Szwedzkie” (gm. Grodzisk Mazowiecki);
- „Układu ruralistycznego Izdebną Kościelnego” (gm. Grodzisk Mazowiecki);
- Uzdrowski Otwock;
- Folkloru Kolbielskiego;
- Historyczne Centrum Warszawy¹⁹¹;
- Nowa i Stara Praga w Warszawie¹⁹²;
- Żoliborz Historyczny w Warszawie¹⁹³;
- obszarów miast ogrodów: Podkowy Leśnej, Konstancina-Jeziorna, Ząbek.
- pasma przyrodniczo-kulturowe:
  - pasma rzeczne: Wisła, Bug, Narwi, Liwca, Wkry, Jeziorki,
  - pasma kolei Warszawsko-Wiedeńskiej i WKD.
- obszary kolonizacji olenderskiej (w tym Urzecze) i osadnictwa puszczańskiego;
- ośrodki tożsamości kulturowej regionu: Czernsk, Góra Kalwaria, Modlin, Otwock, Służany, Warszawa;
- dobra kultury współczesnej.

oraz określa się następujące działania:

- realizację zadań wskazanych w wojewódzkim programie opieki nad zabytkami;
- zachowanie i kreowanie ładu przestrzennego, zachowanie walorów krajobrazu kulturowego oraz kształtowanie pasm przyrodniczo-kulturowych o znaczeniu regionalnym poprzez:
  - przeciwdziałanie negatywnym efektom urbanizacji i rurbanizacji;
  - ochronę, rewitalizację i rewaloryzację obiektów i obszarów historycznych;
  - odbudowę i rekonstrukcję dóbr należących do światowego i krajowego dziedzictwa po zniszczeniu w wyniku konfliktów zbrojnych lub katastrof spowodowanych zagrożeniami naturalnymi¹⁹⁴;
  - tworzenie szlaków kulturowych (w tym szlaku kulturowego Cudu nad Wisłą roku 1920, Józefa Wilkonina i szlaku bohaterów Powstania Warszawskiego);
  - budowę i rozbudowę muzeów (w tym Stacji Muzeum¹⁹⁵, Muzeum w Ossowie 1920 roku);
  - ochronę dziedzictwa kultury ludowej o dużym znaczeniu dla kształtowania tożsamości regionalnej i lokalnej – krajobrazu kulturowego i tradycji ludowych na obszarach kolonizacji olenderskiej (w tym Urzecza) oraz osadnictwa puszczańskiego.

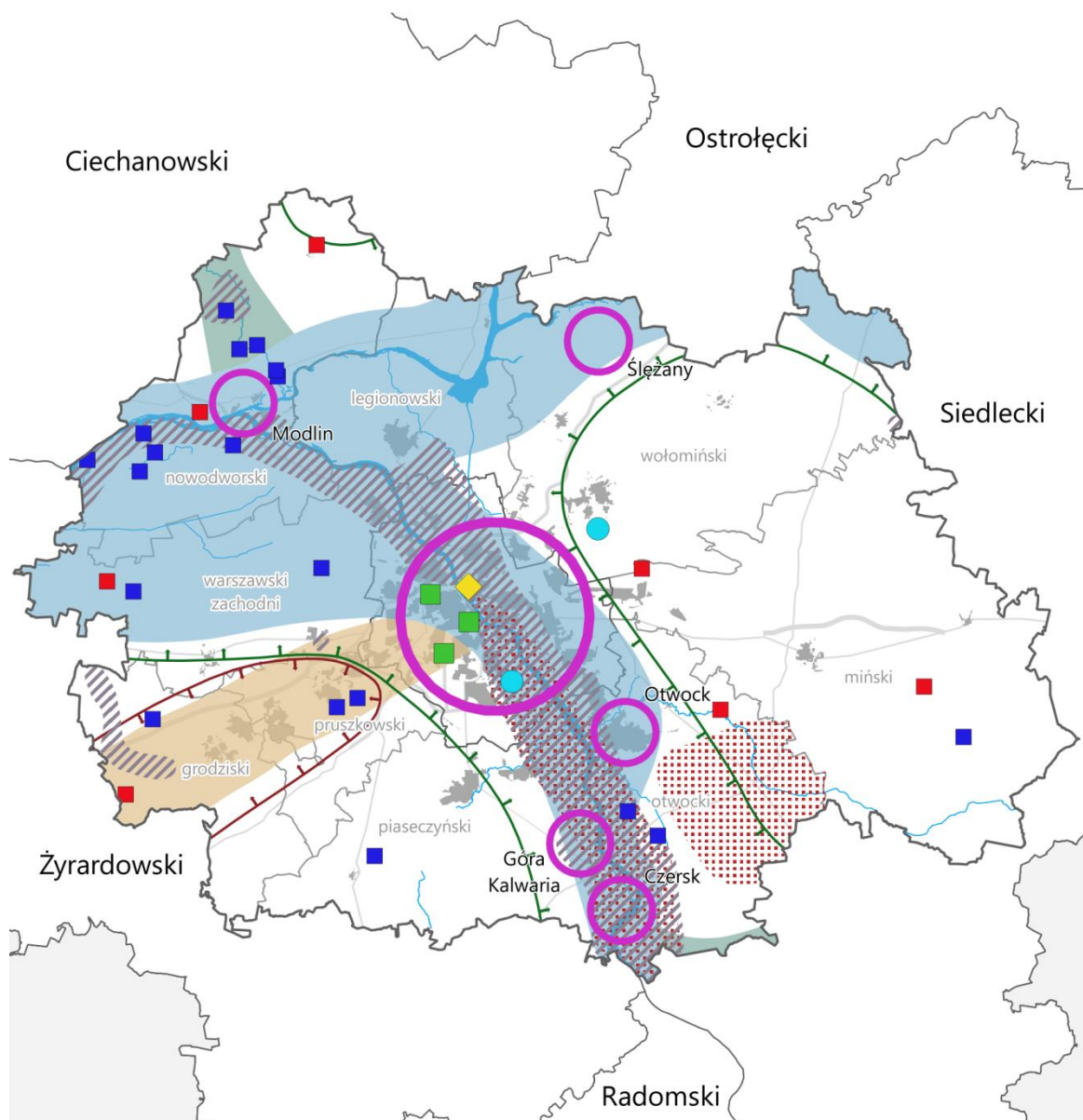
¹⁹¹ Pismo Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy, Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków znak KZ-OK-MPZP.4120.149.2018.MDY(2) z dnia 10.09.2018 r., dot. projektu PZPWM oraz Planu MOFW.

¹⁹² jw.

¹⁹³ jw.

¹⁹⁴ Zastosowanie Rekomendacji Warszawskiej w sprawie odbudowy i rekonstrukcji dziedzictwa kulturowego podpisanej w trakcie konferencji „The challenges of WORLD Heritage recovery. International conference on reconstruction” w dniach 6-8 maja 2018 r w Warszawie przy podejmowaniu decyzji o odbudowie i rekonstrukcji dóbr należących do światowego dziedzictwa, po zniszczeniu w wyniku konfliktów zbrojnych lub katastrof spowodowanych zagrożeniami naturalnymi.

¹⁹⁵ Stacja Muzeum posiada w swojej strukturze organizacyjnej filię pod nazwą Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie.

Opieka i ochrona cennych elementów dziedzictwa materialnego

- ◆ miejsce wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO
- pomniki historii
- parki kulturowe
- układy urbanistyczne postulowane do objęcia ochroną
- układy ruralistyczne proponowane do objęcia ochroną

Kształtowanie tożsamości

- ośrodki budowania tożsamości

Kultura ludowa

- regiony etnograficzne
- pasma rzeczne wyznaczone w Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami
- pasma rzeczne pozostałe
- pasma szlaków kolejowych
- pasma osadnictwa olenderskiego
- strefy ochrony wartości krajobrazów przyrodniczo-kulturowych w pasmach rzecznych
- strefy ochrony krajobrazów kulturowych poza pasmami rzecznyymi

Ryc. 56. Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego MOFW

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, stron internetowych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie oraz JST

3.11. Gospodarka

3.11.1. Obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin

Na obszarze MOFW występują głównie złoża piasków i żwirów oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej (Tabela 6), w tym 11 złóż o charakterze regionalnym¹⁹⁶:

- 1 złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej – złożo Domaniew;
- 3 złoża piasków kwarcowych: Choszczówka, Radzimin i Wieliszew;
- 7 złóż piasków i żwirów: Dębinki, Janki-Sokołów, Jeżewice, Jeżewice II, Krubin, Skierdy i Wieliszew.

Eksploatacja surowców prowadzona jest w obrębie 65 złóż piasków i żwirów, 14 złóż surowców ilastych ceramiki budowlanej oraz złoża piasków kwarcowych. Większość zasobów przemysłowych (97%)¹⁹⁷ piasków i żwirów zlokalizowanych jest w północno-wschodniej części MOFW tj. w powiatach: wołomińskim, legionowskim i mińskim, natomiast surowców ilastych – w powiecie mińskim i wołomińskim (100%) (Ryc. 57).

Na obszarze MOFW występuje jedno udokumentowane złożo wód leczniczych w Konstancinie-Jeziornej (Tabela 5).

W zakresie ochrony złóż kopalin w Planie MOFW uwzględnia się:

- objęcie szczególną ochroną złóż o znaczeniu regionalnym, ważnych dla zabezpieczenia potrzeb i bezpieczeństwa surowcowego województwa.

Tabela 5. Złoża wód zaliczanych do kopalin w MOFW w 2016 r.

Lp.	Nazwa złoża lub odwiertu w obrębie złoża niedostępnionego	Typ wody	Zasoby geologiczne bilansowe		Pobór (m ³ /rok)	Powiat
			dyspozycyjne (m ³ /h) statyczne** (tys. m ³)	eksploatacyjne (m ³ /h)		
1.	Konstancin*	LzT	-	9,12	3 746,00	piaseczyński

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.XII.2016 r. PIG-PIB, Warszawa 2017 r.

Lz – wody lecznicze zmineralizowane (mineralizacja >1 g/dm³)

T – wody termalne

* – złoża objęte koncesją na wydobywanie kopaliny ze złoża

** – zasoby statyczne

¹⁹⁶ Zgodnie z pismem Głównego Geologa Kraju z dnia 22.12.2016 r., znak DSA-LO.075.20.2016.KD.

¹⁹⁷ Bilans zasobów kopalin w Polsce wg stanu na 31.XII.2016 r. PIG-PIB, 2017 r.

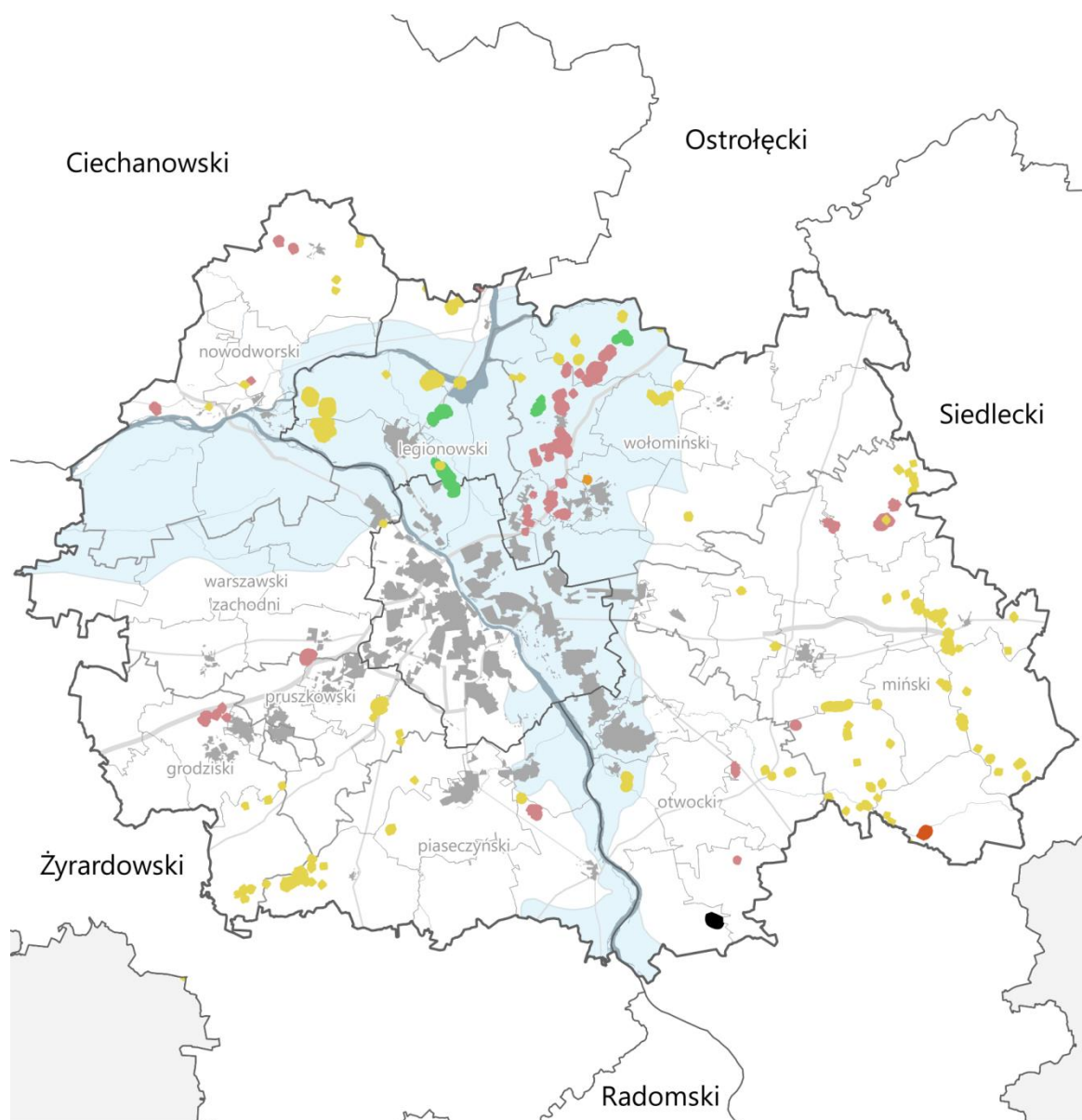
Tabela 6. Zasoby złóż surowców w powiatach w MOFW w 2016 r.

Powiat	Liczba złóż ¹⁹⁸		Zasoby		Wydobycie
	ogółem	E+T	geologiczno-bilansowe	przemysłowe	
gaz ziemny (mln m³)					
otwocki	1	-	-	-	-
rudy żelaza (tys. ton)					
miński	1	-	7,92	-	-
piaski i żwiry (tys. ton)					
grodziski	10	4	1 991	89	1
legionowski	13	2	247 306	5 145	11
miński	112	48	32 446	4 473	301
nowodworski	6	1	439	-	6
otwocki	4	-	12 711	-	-
piaseczyński	23	5	23 576	340	49
pruszkowski	9	2	24 661	-	-
warszawski zachodni	1	-	172	-	-
wołomiński	12	3	21 302	6 077	1 036
piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej (tys. m³)					
legionowski	3	1	11 664,73	207,73	-
wołomiński	2	-	3 377,05	-	-
surowce ilaste ceramiki budowlanej (tys. m³)					
grodziski	5	-	1 049	-	-
legionowski	1	-	303	-	-
miński	6	1	24 078	15 884	113
nowodworski	7	-	3 272	-	-
otwocki	4	-	487	-	-
piaseczyński	1	-	2 000	-	-
warszawski zachodni	1	-	9 449	-	-
wołomiński	51	13	16 757	1 196	12
surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego (tys. m³)					
miński	1	-	2 340	-	-
surowce szklarskie (tys. ton)					
wołomiński	1	-	199	-	-

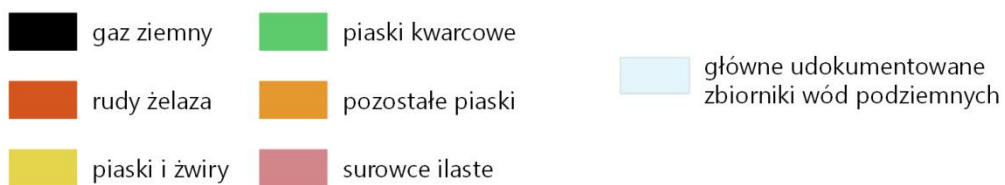
Źródło: Bilans zasobów złóż kopalnin w Polsce wg stanu na 31.XII.2016 r. PIG-PIB, Warszawa 2017 r.

E – złoża eksploatowane, T – złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo

¹⁹⁸ Złóża położone na granicy powiatów zakwalifikowano do powiatu, na terenie którego znajduje się jego większa część.

Złoża kopalin

Ryc. 57. Złoża kopalin MOFW

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.XII.2016 r. PIG-PIB, Warszawa 2017 r.; <http://dm.pgi.gov.pl/>

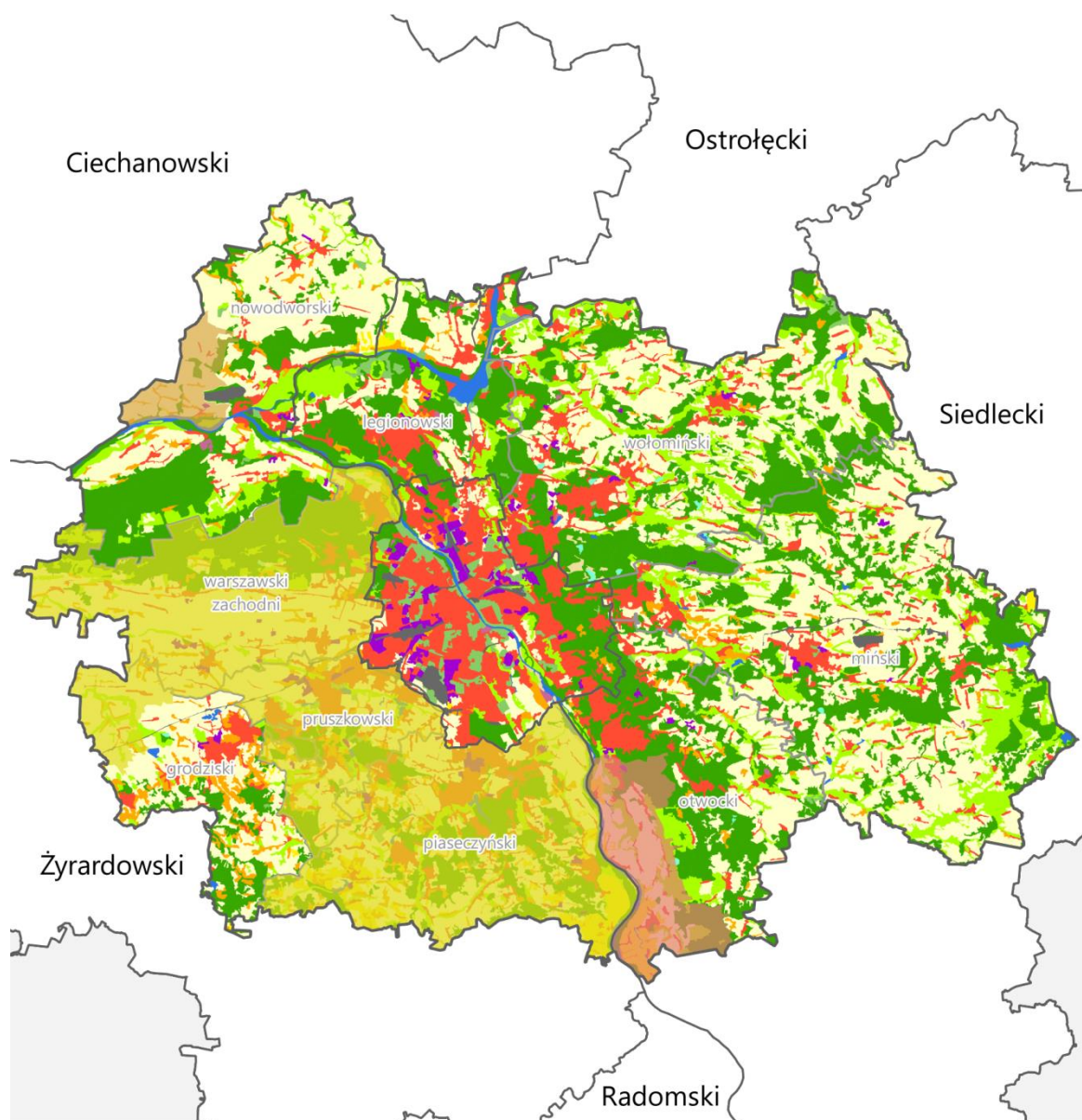

3.11.2. Strategiczne obszary produkcji rolniczej

MOFW cechuje się silną presją urbanizacyjną na podmiejskie tereny rolnicze. Głównym celem podejmowanych działań jest utrzymanie funkcji rolniczej najcenniejszych i najbardziej produktywnych elementów rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Obszary predestynowane do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu, położone są w południowo-zachodniej części MOFW (Ryc. 58). Ma to znaczenie nie tylko w kontekście produkcji rolniczej, ale również w kontekście krajobrazowym, jako element zielonego pierścienia wokół Warszawy.

W zakresie zrównoważonego kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w Planie MOFW uwzględnia się:

- ochronę przed presją urbanizacyjną elementów rolniczej przestrzeni produkcyjnej predestynowanych do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu, w tym ograniczanie przeznaczania gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze w dokumentach planistycznych gmin;
- wspieranie działań na rzecz poprawy struktury obszarowej gospodarstw;
- utrzymanie terenów użytkowanych rolniczo (wraz z ich tradycyjnym krajobrazem), zwłaszcza w południowo-zachodniej części MOFW, jako elementu zielonego pierścienia wokół stolicy;
- wzmacnianie wykształconych kierunków produkcji rolniczej, szczególnie sadownictwa i warzywnictwa.

Obszary żywicielskie

- garwolińsko-kozienicki
- sochaczewsko-grójecki
- płocki

* pozostałe formy użytkowania ziemi zostały opisane na rycinie nr 36

Ryc. 58. Obszary predestynowane do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu w MOFW

Źródło: opracowanie MBPR

3.11.3. Turystyka

MOFW charakteryzuje się zróżnicowanym potencjałem turystycznym i rekreacyjnym, bogatą bazą hotelową oraz infrastrukturą konferencyjno-kongresową. Do najważniejszych zasobów obszaru należy bogactwo dziedzictwa kulturowego, w tym zróżnicowana oferta kulturalna, cenne zabytki historyczne oraz walory przyrodnicze i uzdrowiskowe.

W MOFW dominują obszary dla rozwoju turystyki (Ryc. 59):

- miejskiej i kulturowej w oparciu o walory historyczno-kulturowe, w tym: obiekty i obszary zabytkowe, wśród nich obiekty poprzemysłowe, miejsca związane ze sławnymi postaciami, muzea, szlaki kulturowe o znaczeniu międzynarodowym¹⁹⁹, ponadregionalnym²⁰⁰ i regionalnym²⁰¹, szlaki kolejowe²⁰², w tym szlaki kolejek wąskotorowych o znaczeniu regionalnym²⁰³, imprezy kulturalne, w tym o znaczeniu międzynarodowym oraz folklorystyczne;
- biznesowej i konferencyjno-kongresowej głównie w Warszawie oraz w otoczeniu Zalewu Zegrzyńskiego (gm. Serock);
- religijno-pielgrzymkowej w Warszawie ze względu na liczne miejsca i obiekty kultu religijnego, a także w Górze Kalwarii i Grabniku (pow. grodziski);
- uzdrowiskowej, prozdrowotnej (spa i wellness), zdrowotnej i medycznej w oparciu o uzdrowisko Konstancin-Jeziorna, obiekty medyczne w Warszawie oraz hotelowe w Warszawie i gm. Serock, jak również ze względu na mikroklimat lasów sosnowych zlokalizowanych m.in. w Otwocku i jego okolicach;
- aktywnej i wypoczynkowej w oparciu o potencjał przyrodniczy (m.in. Wisła, Zalew Zegrzyński, Kampinoski Park Narodowy, Chojnowski i Mazowiecki Park Krajobrazowy) i sieć szlaków turystycznych, w tym m.in. rowerowych o znaczeniu międzynarodowym (m.in. EuroVelo* EV 2 i EV 11 oraz Bursztynowy Szlak Greenways*), ponadregionalnym (m.in. Wiślana Trasa Rowerowa*) i regionalnym (m.in. VeloMazovia*).

W zakresie kształtowania atrakcyjności turystycznej i około turystycznej na terenie obszaru funkcjonalnego Warszawy w *Planie MOFW* uwzględnia się:

- rozwój stref rekreacji oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;
- rozwój zagospodarowania turystycznego Zalewu Zegrzyńskiego oraz rzek obszaru funkcjonalnego Warszawy wraz z otoczeniem;
- kształtowanie zintegrowanej sieci tras i szlaków turystycznych w tym kulturowych;
- rozwój infrastruktury towarzyszącej dla tras i szlaków turystycznych oraz utworzenie spójnego systemu ich oznakowania;
- podniesienie atrakcyjności turystycznej obiektów zabytkowych, w tym poprzemysłowych, elementów dziedzictwa kulturowego i kultu religijnego, obiektów kultury oraz Piaseczyńsko-Grójeckiej Kolei Wąskotorowej i ich wykorzystanie na cele turystyczne;
- rozbudowę i modernizację wyspecjalizowanej infrastruktury konferencyjno-kongresowej, wystawienniczej i biznesowej;
- rozwój ośrodków rekreacji wodnej z towarzyszącym im zapleczem (m.in. porty, przystanie, stacje, ośrodki turystyki wodnej) w sąsiedztwie rzek i zbiorników wodnych, zwłaszcza wzdłuż Wisły i nad Zalewem Zegrzyńskim;
- rozwój kompleksów wypoczynkowych, rekreacyjnych i centrów wypoczynku (m.in. parki rozrywki i aquaparki) na terenach atrakcyjnych turystycznie;
- rozwój infrastruktury turystyki uzdrowiskowej, w tym uzdrowiska Konstancin-Jeziorna w zakresie rozwoju sektora usług lecznictwa uzdrowiskowego oraz funkcji

¹⁹⁹ m.in.: Drogi Św. Jakuba

²⁰⁰ m.in.: Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej

²⁰¹ m.in.: Szlak Chopinowski, Szlak Księżąt Mazowieckich, Szlak Bitwy Warszawskiej 1920

²⁰² m.in.: międzynarodowy Szlak Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej

²⁰³ Piaseczyńsko - Grójecka Kolej Wąskotorowa

*szlaki projektowane

- rekreacyjnych;
- rozwój infrastruktury turystyki prozdrowotnej (spa i wellness) oraz medycznej;
  - rozwój i wykorzystanie potencjału wód geotermalnych oraz mikroklimatu kompleksów lasów sosnowych;
  - zapewnienie właściwego poziomu dostępności komunikacyjnej do atrakcji turystycznych;
  - wykorzystanie rzek jako turystycznych szlaków wodnych, przepraw promowych i tras tramwajów wodnych.

Szlaki turystyczne

- międzynarodowe
- Szlak im. Króla Stefana Batorego
  - Szlak Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej
- ponadregionalne
- drogi śródlądowe*
- regionalne
- rowerowe (pow. 100 km długości)
  - piesze (pow. 60 km długości)
  - kolejki wąskotorowe

* Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie śródlądowych dróg wodnych

Szlaki kulturowe

- międzynarodowe
- Drogi Św. Jakuba
- Sieciowe Produkty Turystyczne
- ponadregionalne
- Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej
- regionalne
- ① Szlak Chopinowski
  - ② Szlak Ksiąząt Mazowieckich
  - ③ Szlak Bitwy Warszawskiej 1920

Ośrodki ruchu turystycznego

- międzynarodowe
- wybrane w ramach pasm przyrodniczo-kulturowych (wskazane w WPOnZ)
- obszary cenne przyrodniczo

Ryc. 59. Szlaki turystyczne MOFW

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie stron internetowych Samorządu Województwa Mazowieckiego, instytucji turystycznych oraz danych udostępnionych przez Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej PTTK (<http://mazowsze.szlaki.pttk.pl>)

3.12. Bezpieczeństwo

3.12.1. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią, suszą oraz osuwiskami

Główne problemy w zakresie zagrożenia powodziowego MOFW związane są z obwałowaniami rzeki Wisły, w tym odcinkowymi brakami, niedostatecznymi parametrami konstrukcyjnymi lub ich złym stanem technicznym. Potencjalne wysokie ryzyko powodzi stwarza Zalew Zegrzyński z zaporą w miejscowości Dębe, którego wody w przypadku przerwania zabezpieczeń spowodują powódź o skutkach katastrofalnych. Zagrożenie powodziowe dotyczy w stopniu bardzo wysokim: m. st. Warszawy oraz gminy Nieporęt; w stopniu wysokim gmin: Serock, Pomiechówek, Marki, Radzymin, Pruszków; zaś w stopniu umiarkowanym gmin: Jabłonna, Nowy Dwór Mazowiecki, Czosnów, Józefów, Sobienie-Jeziory, Nasielsk, Nadarzyn i Ożarów Mazowiecki²⁰⁴ (Ryc. 60).

Zagrożenie osuwiskami związane jest głównie z ruchami masowymi na zboczach doliny Wisły i jej dopływów. W dolinie Wisły najbardziej narażona na osuwanie się mas ziemnych jest Warszawa, w szczególności okolice Starego Miasta. Obszary narażone na wystąpienie ruchów masowych znajdują się także na terenie powiatu piaseczyńskiego i nowodworskiego.

Obszary narażone na występowanie skutków suszy, w najwyższym stopniu wymagające szczególnych działań łagodzących, zlokalizowane są w południowo-zachodniej części MOFW. Dotyczy to głównie powiatów: grodzkiego, piaseczyńskiego i pruszkowskiego, w tym w szczególności gminy Jaktorów i Radziejowice, na których obszarze występuje bardzo wysokie zagrożenie wszystkimi typami susz²⁰⁵ oraz gminy Prażmów, objętej tym zagrożeniem na ponad 95% jej powierzchni.

W zakresie przeciwdziałania zagrożeniom naturalnym w Planie MOFW uwzględnia się:

- wykorzystanie w planowaniu przestrzennym map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego, planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz studiów ochrony przeciwpowodziowej (dla odcinków rzek, które nie zostały objęte ww. mapami) oraz ograniczanie zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią;
- realizację inwestycji z zakresu ochrony przeciwpowodziowej przewidzianych w *Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*²⁰⁶ (zapewnienie odpowiedniej przepustowości i drożności koryt rzecznych, budowa wałów przeciwpowodziowych i zbiorników retencyjnych) oraz działań strategicznych ujętych ww. *Planie* (m.in. budowa, rozbudowa i przebudowa infrastruktury przeciwpowodziowej);
- zwiększenie poziomu ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałanie deficytowi wodnemu poprzez realizację i eksploatację technicznej infrastruktury ochrony przeciwpowodziowej i gospodarki wodnej zgodnie z aktualnymi dokumentami strategicznymi (planami zarządzania ryzykiem powodziowym, planami gospodarowania wodami, *Planem przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Środkowej Wisły*²⁰⁷);
- utrzymanie oraz zwiększanie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni poprzez m.in.: zmniejszanie odpływu wód opadowych i roztopowych ze zlewni, zwiększanie różnych form retencji wodnej (budowa zbiorników retencyjnych wraz z budowlami hydrotechnicznymi, zwiększanie lesistości, odtwarzanie terenów wodno-błotnych,

²⁰⁴ Zgodnie z rozkładem przestrzennym ryzyka powodziowego określonym w *Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1841); PZRP podlega przeglądowi co 6 lat – obecnie obowiązuje cykl planistyczny 2016-2021.

²⁰⁵ tj. atmosferyczną, rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną.

²⁰⁶ Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. z 2016 r. poz. 1911).

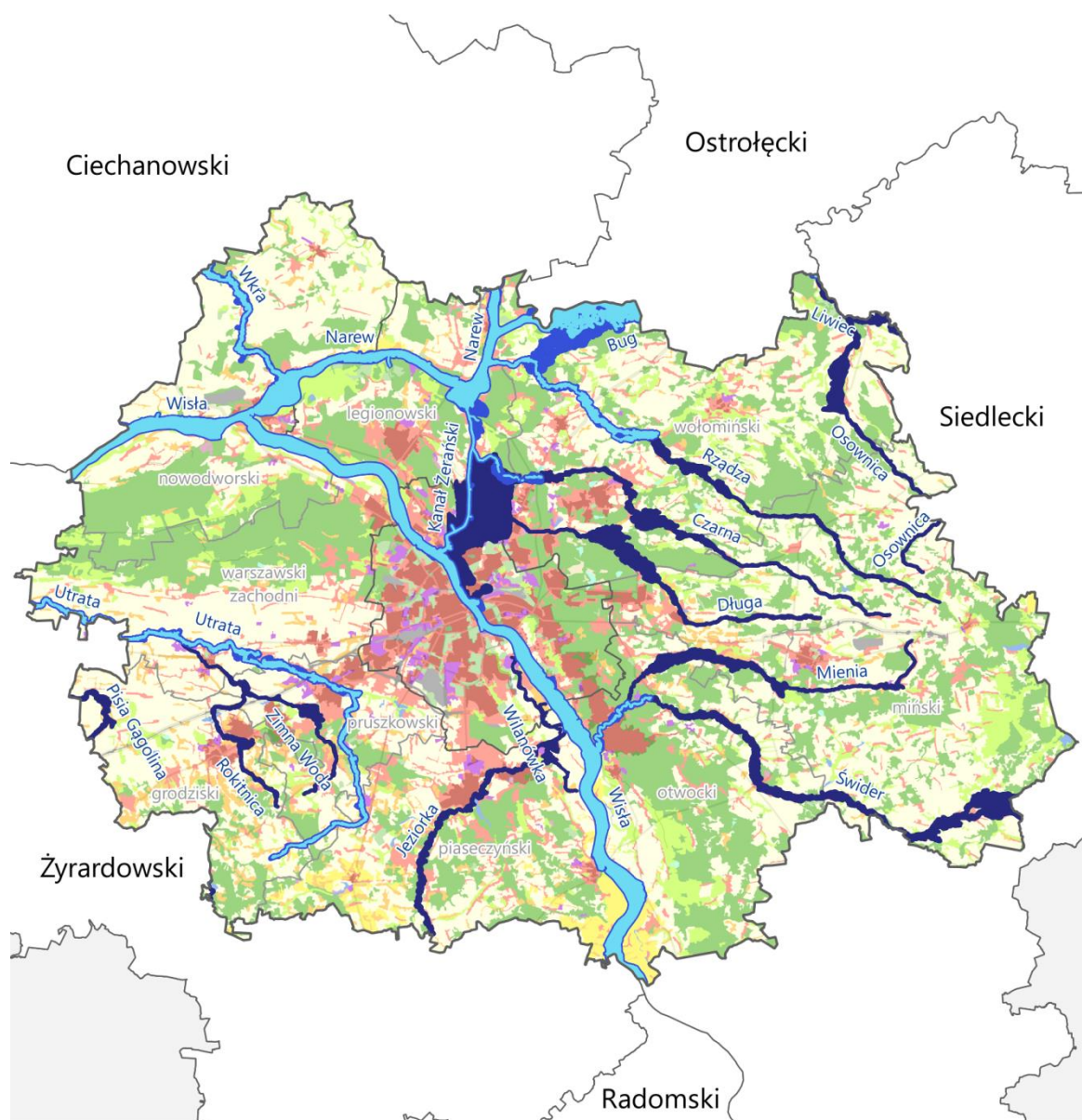
²⁰⁷ Dokument opracowany przez Wydział Planowania Gospodarowania Wodami – RZGW w Warszawie i przyjęty obwieszczeniem nr 1/2017z dnia 24 lipca 2017 Dyrektora RZGW.

przywracanie naturalnego charakteru cieków i naturalnych przepływów wód, tworzenie polderów zalewowych);

- ograniczanie oraz wprowadzanie określonych zasad zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, z uwzględnieniem warszawskiego odcinka Wisły;
- realizacja działań inwestycyjnych i utrzymaniowych melioracji wodnych, w tym ochrona układów odwodnienia rowami melioracyjnymi, budowa systemów melioracji zwiększających retencję glebową, odbudowa systemów drenarskich;
- objęcie szczególną ochroną terenów o intensywnym zagospodarowaniu, obiektów użyteczności publicznej, stanowiących cenne dziedzictwo kulturowe oraz obiektów stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska;
- prowadzenie niezbędnych robót utrzymaniowych na ciekach dla zabezpieczenia przed negatywnymi konsekwencjami okresowych wezbrań;
- wsparcie działań służących zintegrowanemu gospodarowaniu zasobami wodnymi w obrębie zlewni, zwiększających dyspozycyjność zasobów wodnych, w tym retencję wodną terenów, oraz służących przywracaniu naturalnych warunków przepływu;
- zwiększenie wykorzystania wód opadowych i roztopowych oraz zapobieganie nadmiernemu uszczelnianiu terenów zurbanizowanych;
- realizację projektu „System Osłony Przeciwsuwiskowej”²⁰⁸, stabilizację i zabezpieczenie terenów osuwiskowych przy zachowaniu wartości przyrodniczo-krajobrazowych obszaru.

---

²⁰⁸ Ogólnopolski projekt badawczy realizowany w Państwowym Instytucie Geologicznym na zlecenie Ministra Środowiska ze środków NFOŚiGW. Celem projektu jest rozpoznanie i udokumentowanie osuwisk i terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią

- wodą 10 letnią (10%)
- wodą 100 letnią (1%)
- wodą 100 letnią (1%) na podstawie Studium dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej dla rzek nieobjętych mapami zagrożenia powodziowego

Ryc. 60. Obszary zagrożone powodzią w MOPW

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie Map zagrożenia powodziowego oraz Studium dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej dla rzek nieobjętych mapami zagrożenia powodziowego

3.12.2. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Na obszarze MOFW występują tereny zamknięte o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa:

- wojskowe – podległe Ministerstwu Obrony Narodowej,
- zastrzeżone w innych resortach i urzędach centralnych,
- tereny, przez które przebiegają linie kolejowe, ustanawiane decyzjami ministra właściwego ds. infrastruktury – zajmujące powierzchnię ok. 3,2 tys. ha (z czego ponad 1,1 tys. stanowią tereny kolejowe w granicach m. st. Warszawy)²⁰⁹.

Granice terenów zamkniętych oraz sposób zagospodarowania określają właściwi ministrowie i kierownicy urzędów centralnych w drodze decyzji o ustaleniu terenu zamkniętego²¹⁰. Szczegółowy wykaz nieruchomości gruntowych stanowiących tereny zastrzeżone MON i innych właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych, ze wskazaniem numerów działek i ich obrębów geodezyjnych; zbilansowany wykaz terenów zamkniętych, przez które przebiegają linie kolejowe, ujęte są w Załączniku nr 1 (Wykaz nr 8. Tereny zamknięte ustalone decyzjami właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych oraz Wykaz nr 9. Tereny zamknięte PKP). Granice terenów zamkniętych prezentowane są orientacyjnie na mapie poglądowej, uwzględniającej przestrzenne ich rozmieszczenie na obszarze MOFW (Ryc. 61).

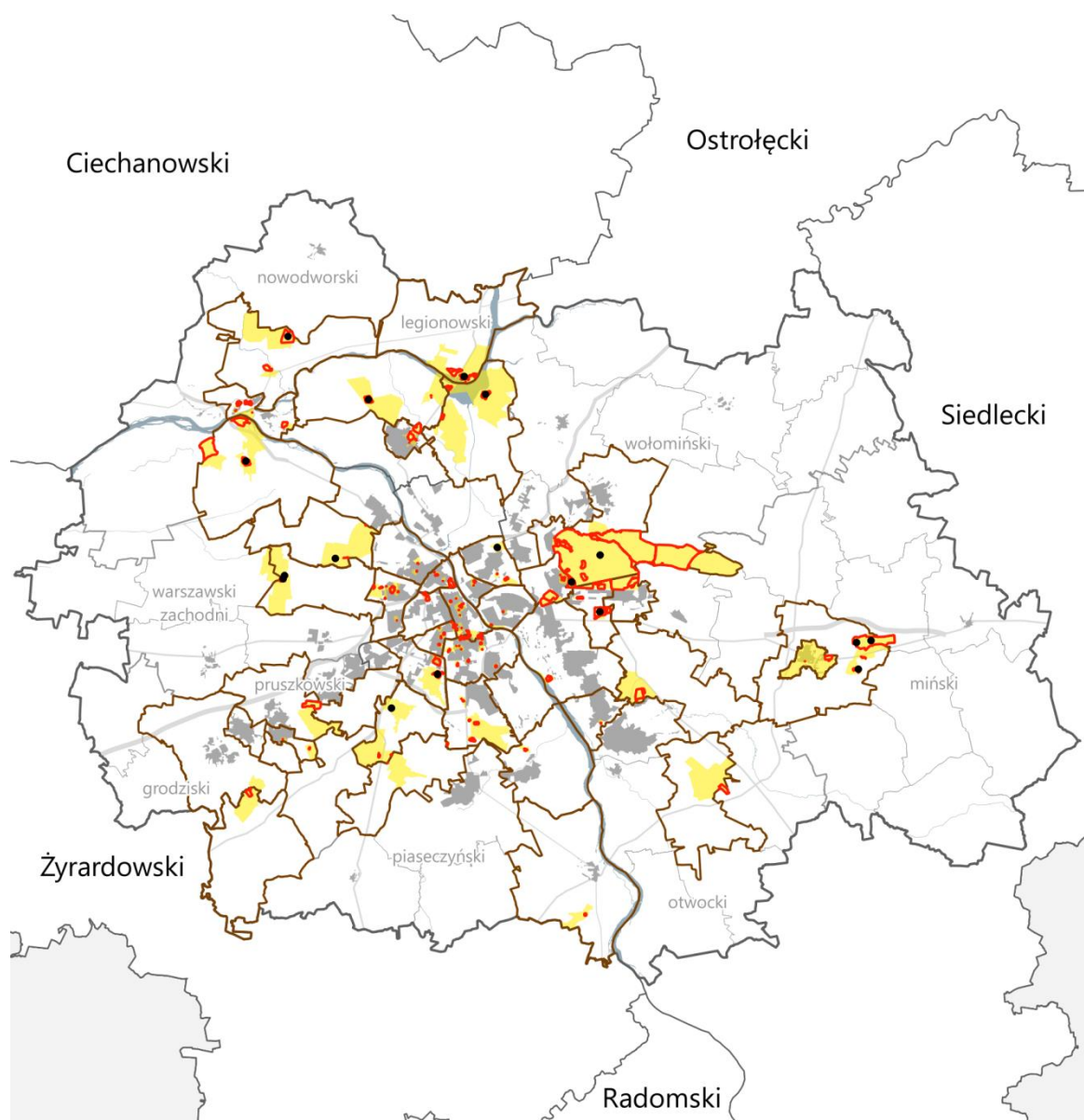
W zakresie wzmocnienia bezpieczeństwa i obronności oraz w aspekcie ochrony terenów zamkniętych w *Planie MOFW* uwzględnia się:

- wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego stref ochronnych wokół terenów zamkniętych oraz ustalenie zasad zagospodarowania na tych terenach (w tym ograniczeń i zakazów), w szczególności w odniesieniu do terenów wojskowych związanych ze wsparciem sił szybkiego reagowania NATO oraz objętych programem NSIP²¹¹ lub tworzonych w ramach jego realizacji;
- dostosowywanie strategicznej infrastruktury transportowej i technicznej do standardów NATO;
- dostosowywanie przebiegających przez MOFW dróg krajowych i linii kolejowych o znaczeniu państwowym, uznanych za obronne, do wymaganych parametrów geometrycznych oraz obciążeń dróg i mostów;
- sukcesywne zwiększanie przepustowości dróg i głównych węzłów transportowych oraz przepraw przez Wisłę, szczególnie w Warszawie;
- podnoszenie jakości infrastruktury krytycznej oraz prowadzenie działań na rzecz jej ochrony.

²⁰⁹ W przedmiotowym zakresie obowiązuje Decyzja nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. Urz. Min. Inf. i Roz. poz. 25 z późn. zm.). Zmiany wymienionej decyzji zostały ogłoszone: w Dz. Urz. Min. Inf. i Roz. z 2014 r. poz. 51, 58, 63, 66, 73 i 86, z 2015 r. poz. 6, 24, 28, 33, 37, 40, 45 i 52, w Dz. Urz. Min. Inf. i Bud. z 2016 r. poz. 1, 6, 10, 18, 48, 49, 50, 80, 87 i 90 oraz z 2017 r. poz. 2, 13, 17, 30, 35, 45, 51, 54, 69, 71, 76 i 80; w Dz. Urz. Min. Inf. z 2018 r. poz. 4, 7, 9, 13, 16, 20, 24 i 34.

²¹⁰ Zgodnie z ustawą z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2017 r. poz. 2101 z późn. zm.).

²¹¹ NSIP - NATO Security Investment Programme

- gminy na obszarze których zlokalizowane są tereny zamknięte
- obręby, w których zlokalizowane są nieruchomości gruntowe stanowiące tereny zamknięte
- tereny zamknięte
- strefy ochronne w kompleksach wojskowych

Ryc. 61. Tereny zamknięte (bez terenów PKP) w MOFW

Źródło: opracowanie MBPR na podstawie decyzji Nr 42/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 marca 2016 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz. Urz. Min. Obr. Nar. poz.25 i 126, z 2017 r. poz. 33 i 160 oraz z 2018 r. poz. 42 i 92); danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komendy Stołecznej Policji, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Szefa Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego

3.12.3. Infrastruktura krytyczna – przedsiębiorcy o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym

Na obszarze MOFW w zakresie infrastruktury krytycznej funkcjonuje 69 przedsiębiorstw. Wykaz przedsiębiorstw i instytucji o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym ujęty w specjalnym rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym²¹² zawiera Załącznik nr 1 (Wykaz nr 11. Przedsiębiorcy o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym w województwie mazowieckim).

---

²¹² Rozporządzenie Rady Ministrów dnia 3 listopada 2015 r. w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym (Dz.U. z 2015 r. poz. 1871, z późn. zm.).

4. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, poziom regionalny – wiążące ustalenia Planu

4.1. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie transportu

Podstawę wprowadzenia zadań inwestycyjnych w zakresie transportu do PZPWM stanowią:

- **dokumenty krajowe:**
  - Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku,
  - Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 roku (z perspektywą do 2030 r.),
  - Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.),
  - Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku,
  - Kontrakt Terytorialny dla Województwa Mazowieckiego,
  - Dokument Implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.),
  - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Wykaz dużych projektów,
  - Ustawa o Centralnym Porcie Komunikacyjnym.
- **dokumenty wojewódzkie:**
  - Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038. Wykaz przedsięwzięć do WPF Województwa Mazowieckiego,
  - Plan rozwoju sieci drogowej dróg wojewódzkich województwa mazowieckiego na lata 2016-2026,
  - Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Wykaz Projektów Pozakonkursowych EFRR RPO WM 2014-2020,
  - Plan wykonawczy do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Przestrzeń i Transport.

4.1.1. Inwestycje celu publicznego w zakresie transportu kolejowego

Lp.	Nazwa inwestycji	Nr linii kolejowej	KT	RPO	PW PT SRWM 2030
			wojewódzkie		
1	Poprawa jakości przewozów pasażerskich Kolei Mazowieckich poprzez zakup i modernizację pojazdów kolejowych wraz z inwestycjami w zaplecza techniczne do utrzymania taboru. Zakup i rozbudowa bazy utrzymaniowo naprawczej w Sochaczewie		✓		✓
2	Poprawa jakości przewozów pasażerskich Kolei Mazowieckich poprzez zakup i modernizację pojazdów kolejowych wraz z inwestycjami w zaplecza techniczne do utrzymania taboru. Budowa bazy utrzymaniowo naprawczej w Radomiu		✓	✓	✓
3	Poprawa jakości przewozów pasażerskich Kolei Mazowieckich poprzez zakup i modernizację pojazdów kolejowych wraz z inwestycjami w zaplecza techniczne do utrzymania taboru. Zakup bazy utrzymaniowo – naprawczej w Tłuszczu		✓	✓	✓
4	Modernizacja infrastruktury kolejowej linii WKD – poprzez budowę drugiego toru linii kolejowej nr 47 od Podkowy Leśnej do Grodziska Mazowieckiego	47	✓		✓
5	Rozbudowa linii Warszawskiej Kolei Dojazdowej	47			po 2021
6	Budowa bocznic kolejowej wraz z węzłami przeładunkowymi na potrzeby transportu towarowego w Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej Podstrefie Pomiechówek oraz terenów inwestycyjnych wokół lotniska Modlin		*		

4.1.2. Inwestycje celu publicznego w zakresie lotnictwa

Lp.	Nazwa inwestycji	PW PT SRWM 2030
1	Rozbudowa MPL Warszawa/Modlin poprzez inwestycje związane z uruchomieniem terminala CARGO, rozbudową terminala pasażerskiego, budową parkingu wielopoziomowego	✓
2	Rozbudowa infrastruktury lotniczej MPL Warszawa/Modlin w tym: zwiększenie liczby płyt postojowych dla statków powietrznych, budowa stanowiska do odladania samolotów bliżej progu stacji drogi startowej, rozbudowa dróg kołowania	✓
3	Rozwój infrastruktury lądowisk na terenie Mazowsza o charakterze specjalnym	✓

4.1.3. Inwestycje celu publicznego w zakresie dróg wojewódzkich

Lp.	Nazwa inwestycji	Nr drogi	PRSD	WPF 2018-2038	KT	RPO	PW PT SRWM 2030
1	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 539 na odcinku od km 0+000 do km 2+316 dł. 2,316 km na odcinku od Blinno - gr. woj. – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	539		✓			
2	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 541 na odcinku od km ok. 55+328 do km 72+775	541	✓	✓	*	✓	✓
3	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 541 na odcinku od km 38+170 do km 38+662 oraz od km 39+268 do km 51+500 na terenie gmin Lubowidz i Żuromin.	541	✓	✓	*	✓	✓
4	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 544 Przasnysz - Ostrołęka na odc. od km 131+500 do km 132+660 (L=1,160 km) na terenie gminy Krasnosielc - ETAP II od km 131+500 do km 132+470 (L=0,970 km) - poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	544		✓			
5	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 544 Mława - Przasnysz – Ostrołęka, przejście Obrębiec na odcinku od km 108+664,05 do km 108+914,59 – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	544		✓			
6	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 544 Mława – Przasnysz - Ostrołęka od km 101+664 do km 102+557,59 – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	544		✓			
7	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 559 na odcinku gr. woj. - Bądkowo Jeziorne w km 23+600 do km 28+680 - poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	559		✓			
8	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 559 w km 45+135 do 46+700 przejście przez Maszewo Duże – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	559	✓	✓			
9	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 560 ul. Płocka w Sierpcu (od ronda do torów) – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	560		✓			
10	Budowa drogi wojewódzkiej od drogi wojewódzkiej nr 560 do drogi krajowej nr 10	560	✓	✓	✓		✓
11	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 563 Rypin -Żuromin - Mława w m. Jasiony na odcinku od km 19+197,00 do km 19+677. – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	563		✓			
12	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 571 Naruszewo-Nasielsk-Pułtusk (km 32+820) na skrzyżowaniu z drogą wojewódzką nr 632 Płońska-Nasielsk-Pułtusk-Marki (km 34+244) w m. Pniewo – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	571		✓			
13	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 571 od km 43+935 do km 45+212 w m. Winnica wraz z budową kanalizacji deszczowej z wylotem do rzeki Niestępówki oraz budowa chodnika i zatok autobusowych na odcinku od km 48+100 do km 48+350 w m. Gołdkowo – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	571		✓			
14	Rozbudowa skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 573 (ul Legionów Polskich) z drogą wojewódzką bez numeru i drogą gminną nr 140189W w Gostyninie (ul. Kościuszki) powiat gostyniński – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	573		✓			

Lp.	Nazwa inwestycji	Nr drogi	PRSD	WPF 2018-2038	KT	RPO	PW PT SRWM 2030
15	Droga wojewódzka nr 575 Płock - Kazuń Nowy – zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego	575		✓			
16	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 575 relacji Płock - Kazuń w m. Wymyśle Polskie na terenie gminy Słubice (powiat płocki)	575	✓				
17	Odbudowa drogi nr 575 na odcinku Nowa Korzeniówka - Potrzebna w km 9+000 do km 11+677. - poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	575		✓			
18	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 575 przejście przez m. Słubice w km 24+800 do 26+300	575	✓				
19	Budowa drogi wojewódzkiej nr 577 (obwodnicy m. Gąbin)	577	✓	✓	✓	✓	✓
20	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 577 w km 36+300 do 37+200 dł. 0,9 km przejście przez m. Brzozów Stary, powiat sochaczewski – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	577		✓			
21	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 577 relacji Łąck-Ruszkki odc. od km 38+050 do km 39+600 oraz od km 40+900 do km 45+804 (etap I od km 38+050 do km 39+600) - Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	577		✓			
22	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 579 Kazuń - Błonie Etap II - zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego - wzmocnienie konstrukcji	579		✓			
23	Budowa zachodniej obwodnicy Grodziska Mazowieckiego w ciągu drogi wojewódzkiej nr 579	579	✓	✓	✓		✓
24	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 579 relacji Kazuń Polski - Leszno - Błonie - Grodzisk Maz. – Radziejowice na odcinku: od km 41+272 do km 52+714 na terenie gmin Grodzisk Maz., Radziejowice; powiatów grodzkiego i żyrardowskiego	579	✓		*	✓	
25	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 579 na odcinku od km 22+600 do km 27+290 (skrzyżowanie z drogą krajową nr 92) na terenie gmin Leszno i Błonie	579	✓	✓			
26	Budowa oraz rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 579 w Błoniu	579	✓	✓	*		✓
27	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 583 na odcinku od km 7+627 do km 14+000 oraz od km 16+100 do 16+600 w gm. Pacyna – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	583		✓			
28	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 583 przejście przez m. Lwówek – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	583		✓			
29	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 614 na odcinku od km 0+000 do km 4+100 na terenie miasta i gminy Chorzele	614	✓	✓			
30	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 616 od km 19+018 do km 27+020 (gm. Dzierzgowo i gm. Grudusk) – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	616		✓			
31	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 618 relacji Gołymin - Wyszków – zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego	618		✓			
32	Przebudowa drogi woj. Nr 626 na odc. od km 20+935 do km 22+718 w m. Sypniewo – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	626		✓			
33	Budowa drogi wojewódzkiej nr 627 na odcinku Kosów Lacki – Sokołów Podlaski (Etap I – opracowanie dokumentacji) – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	627		✓			
34	Rozbudowa dróg wojewódzkich: nr 627 na odcinkach od km 38+290 do km 39+678 i od km 39+978 do km 41+861 oraz nr 677 od km 41+560 do km 43+540 na terenie miasta i gminy Ostrów Mazowiecka	627/677	✓	✓			

Lp.	Nazwa inwestycji	Nr drogi	PRSD	WPF 2018-2038	KT	RPO	PW PT SRWM 2030
35	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 628 (ul. Legionów) odc. od km 0+073 do km 0+200 w zakresie przebudowy skrzyżowania z drogą powiatową nr 4359W (ul. Wileńska) wraz z budową sygnalizacji świetlnej – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	628		✓			
36	Rozbudowa skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 631 - ul. Nowodworskiej z drogą powiatową nr 1817W - ul. Dworcową oraz drogą gminną 180504W z budową sygnalizacji świetlnej w m. Góra i Janówek Pierwszy, gmina Wieliszew, powiat legionowski	631	✓				
37	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 631 relacji Nowy Dwór Maz.-Warszawa - przebudowa odcinka Nowy Dwór Maz. (DK nr 85) - Zielonka (wybrane odcinki) wraz z budową nowego przebiegu drogi w Nowym Dworze Mazowieckim – zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego	631		✓			
38	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 631 na odcinku od skrzyżowania z drogą krajową nr 61 do skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 634	631	✓		*		✓
39	Droga wojewódzka nr 634 gr. Warszawy – Zielonka - Wołomin – Tłuszcz - Wólka Kozłowska – zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego	634		✓			
40	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 634 na wskazanych odcinkach na terenie gmin Zielonka, Kobyłka, Wołomin	634	✓		✓		✓
41	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 634 relacji Warszawa - Wólka Kozłowska, ul. Skorupki w m. Ząbki na odc. od ul. Orlej do skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 631	634	✓				
42	Rozbudowa skrzyżowania dróg wojewódzkich nr 634 i 635, tj. ul. Szosy Jadowskiej z Al. Niepodległości w Wołominie	634/635	✓				
43	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 635 na odcinku od km 10+726 do km 11+486 na terenie miasta Wołomin.	635	✓				
44	Budowa drogi wojewódzkiej nr 635 na odcinku od istniejącej drogi wojewódzkiej nr 635 do węzła „Wołomin” na drodze krajowej S-8	635	✓	✓	*		✓
45	Droga wojewódzka nr 637 Warszawa - Węgrów - zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego	637		✓			
46	Rozbudowa DW 637 na odcinku od gr. Warszawy do m. Stanisławów wraz z budową obwodnicy m. Stanisławów	637			✓		✓
47	Poprawa dostępności infrastrukturalnej zakładów przetwórstwa mięsnego polegającą na modernizacji drogi wojewódzkiej nr 647	647					po 2021
48	Budowa tunelu drogowego oraz drogi woj. nr 638 w km 19,400 linii kolejowej nr 2 w m. Sulejówek - zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz uelastycznienie ruchu zarówno tranzytowego jak i lokalnego w granicach m. Sulejówek	638		✓			
49	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 690 na odcinku od km 13+039,86 m. Boguty-Żurawie do km 14+600 m. Boguty Pianki – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	690		✓			
50	Rozbudowa drogi woj. nr 694 Przyjmy-Brok - gr. woj. od km 26+496 do km 28+042,70 w m. Małkinia Górna – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	694		✓			
51	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 698 na odcinku od km 10+613 do 18+355 oraz od km 30+818 do km 34+110	698			*		
52	Budowa skrzyżowań bezkolizyjnych linii kolejowej nr 3 z drogami wojewódzkimi nr 718 i 701 na terenie Gm. Ożarów Mazowiecki – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	701/708		✓			

Lp.	Nazwa inwestycji	Nr drogi	PRSD	WPF 2018-2038	KT	RPO	PW PT SRWM 2030
53	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 705 ul. 15-go Sierpnia odc. od obwodnicy Sochaczewa (DK Nr 50 i Nr 92) do ul. Inżynierskiej – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	705		✓			
54	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 705 w ciągu ul. Chopina na odc. od Ronda Jana Pawła II do torów kolejki wąskotorowej w Sochaczewie – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	705		✓			
55	Budowa wiaduktu i rozbiórki istniejącego wiaduktu w ciągu drogi wojewódzkiej nr 718 nad linią kolejową w m. Pruszków wraz z dojazdami w niezbędnym zakresie	718	✓	✓			
56	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 718 na odcinku od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 580 w m. Borzęcin Duży do węzła autostrady A2 „Pruszków” na terenie gmin: Stare Babice, Ożarów Mazowiecki i Pruszków	718	✓	✓			
57	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 719 relacji Warszawa - Kamion – zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego	719		✓			
58	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 719 polegająca na rozbiórce istniejącego obiektu mostowego i budowie przepustu na rz. Rokitnica w km 33+046 w m. Grodzisk Maz./Milanówek – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	719		✓			
59	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 719 na odcinku od km 45+155,22 do km 45+414,94 w m. Międzyborów – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	719		✓			
60	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 720 - ul. Pszczelińskiej na odc. od km 11+929 w Brwinowie do km 13+554 w Otrębusach – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	720		✓			
61	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 721 relacji Nadarzyn - Piaseczno - rz. Wisła - Józefów - Duchnów na odcinku od ul. Mleczarskiej do ulicy Julianowskiej na terenie gminy Piaseczno	721	✓	✓			
62	Budowa nowego przebiegu drogi wojewódzkiej nr 721 na odcinku od drogi krajowej nr 7 do skrzyżowania z ul. Mleczarską w Piasecznie	721	✓	✓	*		✓
63	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 721 na odcinku od ul. Julianowskiej w Piasecznie do ul. Skolimowskiej w Konstancinie-Jeziornie	721	✓	✓			
64	Budowa drogi wojewódzkiej nr 721-nowy przebieg na terenie gmin Konstancin - Jeziorna i Józefów – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	721		✓			po 2021
65	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 722 w m. Prażmów od km 16+822 do km 19+004 – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	722		✓			
66	Rozbudowa drogi wojewódzkiej numer 722 na odcinku od ul. Pod Bateriami w Piasecznie do ul. Górnej w miejscowości Jazgarzew	722	✓	✓			
67	Budowa nowego przebiegu drogi wojewódzkiej nr 724 na odcinku od granic m. st. Warszawy i m. Konstancin-Jeziorna do nowego przebiegu drogi krajowej nr 79 na terenie gm. Góra Kalwaria	724	✓		*		✓
68	Droga wojewódzka nr 727 Klwów-Szydłowiec – zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego	727		✓			
69	Przebudowa drogi woj. 727 na odc. 55+125 km do km 56+840 gm. Jastrzab – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	727		✓			
70	Rozbudowa DW nr 727 na odcinku od km 38+400 do km 45+217 na terenie gm. Chlewiska	727	✓				
71	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 728 relacji Grójec-Nowe Miasto n/Pilicą gr. województwa, na odcinku od km 23+100 do km 30+625 – zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego	728		✓			

Lp.	Nazwa inwestycji	Nr drogi	PRSD	WPF 2018- 2038	KT	RPO	PW PT SRWM 2030
72	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 730 na odcinku od km 5+115 do km 5+907 na terenie gminy Jasieniec – roboty na zgłoszenie III etap - poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	730		✓			
73	Modernizacja drogi Góra Kalwaria – Warka (DW nr 731)	731					po 2021
74	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 733 na odcinku od km 38+139 do km 40+300 na terenie gminy Skaryszew – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	733		✓			
75	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 733 na odcinku od km 49+820 do km 51+812 w miejscowości Rawica, gmina Tczów	733	✓	✓			
76	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 736 na odcinku od km 13+335 do km 13+774 w m. Magnuszew, gm. Magnuszew – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	736		✓			
77	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 738 na odcinku od km 0+000 do km 1+100 w miejscowości Nowe Słowiki – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	738		✓			
78	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 739 na odcinku od km 7+912 do km 9+548 (ul. Piwonińska i ul. Parysowska w m. Sobienie Jeziory) – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	739		✓			
79	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 740 od km 3+208 do km 5+001 m. Milejowice gm. Zakrzew – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	740		✓			
80	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 747 na odcinku od skrzyżowania z drogą krajową nr 9 w m. Iłża do skrzyżowania z drogą krajową nr 79 w m. Lipsko	747	✓	✓	*		✓
81	Budowa i rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 747 od skrzyżowania z drogą krajową nr 79 wraz ze skrzyżowaniem w m. Lipsko do drogi wojewódzkiej nr 754	747	✓	✓	*	✓	✓
82	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 754 w km 40+283 do km 41+425 ul. Wnuka w m. Solec nad Wisłą – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	754		✓			
83	Przebudowa skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 797 (ul. Regucka) z drogą powiatową nr 2713W (ul. Św. Kazimierza) oraz drogą gminną (ul. Rękasa) w m. Celestynów, gm. Celestynów – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	797		✓			
84	Droga wojewódzka nr 801 Warszawa-granica województwa – zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego	801		✓		✓	
85	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 801 na odcinku od skrzyżowania z drogą wojewódzka nr 798 (rondo w Otwocku Małym) do skrzyżowania z drogą krajową nr 50 (rondo w Sobiekursku)	801	✓				
86	Budowa drogi wojewódzkiej Nr 801 po nowym śladzie na odcinku od granic Warszawy do skrzyżowania z DW 721 (odcinek o długości ok. 4 km) oraz rozbudowa drogi na odcinkach o łącznej długości 67,2 km	801			✓		✓
87	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 802 relacji Mińsk Mazowiecki – Seroczyn na odcinku od km 0+000 do km 1+600 z podziałem na II etapy na terenie Miasta Mińsk Mazowiecki, powiat miński województwa mazowieckiego – etap I od km 0+000 do km 0+756	802	✓	✓			
88	Rozbiórka istniejącego i budowa nowego obiektu mostowego przez rz. Świder w m. Latowicz w km 25+880 drogi nr 802 wraz z dojazdami w niezbędnym zakresie – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	802		✓			
89	Przebudowa drogi woj. nr 802 na odcinku od km 24+565 do km 25+867 przejście przez Latowicz - Wymyśle wraz z odwodnieniem – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	802		✓			

Lp.	Nazwa inwestycji	Nr drogi	PRSD	WPF 2018-2038	KT	RPO	PW PT SRWM 2030
90	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 802 na odcinku od km 19+420 do km 21+506 w m. Wielgolas na terenie Gminy Latowicz – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	802		✓			
91	Przebudowa drogi woj. nr 803 na odc. od km 13+124 do km 20+826 Skórzec - Ruda Wolińska – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	803		✓			
92	Budowa obwodnicy Pilawy w ciągu drogi wojewódzkiej nr 805	805		✓	*		
93	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 807 na odcinku od skrzyżowania z drogą krajową nr 17 do granicy województwa mazowieckiego i lubelskiego (etap I opracowanie dokumentacji)	807		✓			
94	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 862 na odcinku od km 7+734 do km 9+625 w m. Osieck, gm. Osieck – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	862		✓			
95	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 888 na odcinku od km 0+200 w Święcicach do km 5+821 (ul. Południowa) w Zaborowie na terenie gmin Leszno i Ożarów Mazowiecki	888	✓	✓			
96	Budowa drogi wojewódzkiej tzw. „Paskowianki” na odcinku od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 719 do autostrady A2 z włączeniem do węzła autostradowego „Pruszków” oraz włączeniem do drogi wojewódzkiej nr 720 w rejonie przejazdu autostradowego WD300.		✓	✓	✓		✓
97	Budowa zachodniej obwodnicy Mławy – odcinek między ulicą Gdyńską a nowoprojektowaną drogą krajową S7		✓	✓	*		✓
98	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 544 gr. woj. – Mława – Przasnysz – Ostrołęka prowadzącej do terenów inwestycyjnych Przasnyskiej Strefy Gospodarczej w Sierakowie				*		
99	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 614 Chorzele – Kurkowo – Myszyniec prowadzącej do terenów inwestycyjnych Przasnyskiej Strefy Gospodarczej podstrefa Chorzele				*		

* Załącznik nr 1b do Kontraktu Terytorialnego Województwa Mazowieckiego. Lista projektów uzgodnionych rzeczowo
Wyjaśnienie skrótów użytych w tabeli znajduje się w słowniku skrótów.

4.2. Inwestycje celu publicznego w zakresie gospodarki odpadami

Zgodnie z UoPiZP oraz Ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami²¹³, za inwestycje celu publicznego uznaje się budowę i utrzymywanie urządzeń służących do odzysku i unieszkodliwiania odpadów (w tym ich składowania), których realizacja wynika z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami (WPGO). Dokument ten określa najważniejsze elementy systemu gospodarki odpadami komunalnymi, w tym regiony gospodarki odpadami, rozmieszczenie regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych oraz instalacji przewidzianych do zastępczej obsługi regionów, w przypadku gdy znajdująca się w nich instalacja uległa awarii lub nie może przyjmować odpadów z innych przyczyn. Zawiera również plan zamykania i przekształcania instalacji, a także potrzeby inwestycyjne w tym zakresie. W związku z powyższym, za inwestycje celu publicznego przyjmuje się infrastrukturę gospodarki odpadami wskazaną w Planie Inwestycyjnym aktualnego wojewódzkiego planu gospodarki odpadami, w tym nowe inwestycje oraz planowane do rozbudowy, modernizacji lub przekształcenia.

²¹³ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2018 r. poz. 121, z późn. zm.)

4.3. Inwestycje celu publicznego w zakresie infrastruktury społecznej²¹⁴

4.3.1. Dziedzictwo kulturowe

Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło
1	Odtworzenie i rewaloryzacja budynku zabytkowego od ul. Kolegialnej 6 oraz przebudowa przynależnych oficyn na potrzeby Muzeum Mazowieckiego w Płocku – etap I – poprawa infrastruktury instytucji kultury	Płock	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
2	Rozbudowa Skansenu Osadnictwa Nadwiślańskiego w Wiączeminię Polskim*	Wiączemin Polski	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
3	Poprawa dostępności do oferty kulturalnej poprzez modernizację zabytkowego Zespołu Pałacowo-Parkowego im. Fryderyka Chopina w Sannikach – poprawa infrastruktury instytucji kultury*	Sanniki	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
4	Wzrost regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych – renowacja krypt grobowych w kościele i zabytkowych nagrobków na cmentarzu w Opinogórze	Opinogóra	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
5	Stacja Muzeum – renowacja i konserwacja zabytkowego taboru kolejowego – zachowanie zabytkowego taboru kolejowego		WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
6	Modernizacja i adaptacja na cele wystawiennicze obiektów Muzeum Małego Miasta w Bieżuniu Oddział Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu – etap II Budynek nr 2 i 4 – poprawa infrastruktury instytucji kultury*	Bieżuń	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
7	Modernizacja i adaptacja na cele wystawiennicze obiektów Muzeum Małego Miasta w Bieżuniu Oddział Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu – etap III Budynek nr 1, 3 i 5 – poprawa infrastruktury instytucji kultury	Bieżuń	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
8	Wokół wiejskiej zagrody. Modernizacja i renowacja krajobrazu kulturowego prezentowanego w radomskim skansenie – poprawa infrastruktury instytucji kultury	Radom	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
9	Modernizacja i adaptacja zabytkowych kamień Gąski i Esterki na potrzeby utworzenia stałej wystawy archeologiczno - historycznej/Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu - poprawa infrastruktury instytucji kultury	Radom	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
10	Park Kulturowo- Historyczny przy Zamku Księżąt Mazowieckich w Liwie /Muzeum Zbrojowni na Zamku w Liwie – poprawa infrastruktury instytucji kultury	Liw	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
11	Przebudowa i modernizacja pomieszczeń administracyjnych II piętra z przeznaczeniem na nowe przestrzenie edukacyjne wraz z rozbudową sal wystawowych I piętra i parteru na nowe wystawy stałe/Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie – poprawa infrastruktury instytucji kultury	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
12	Modernizacja skrzydeł północnego i wschodniego Arsenалу Warszawskiego/Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie – poprawa infrastruktury instytucji kultury	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
13	Rewitalizacja zabytkowego Kościoła pw. Wszystkich Świętych w Warszawie dla zachowania dziedzictwa kulturowego i poprawy dostępności do zasobów kultury	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
14	Zwiększenie dostępności do kultury i zachowanie dziedzictwa narodowego poprzez poszerzenie oferty wystawienniczej oraz stworzenie Centralnego Magazynu Zbiorów Muzeum Niepodległości	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038

*inwestycja zrealizowana

Źródło: Uchwała nr 119/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 sierpnia 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Mazowieckiego na lata 2018–2038, POiŚ 2014-2020 – Lista projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020 – stan na 3 września 2018 r.

4.3.2. Kultura

Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło
1	Przebudowa Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego w Warszawie. Etap II	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
2	Rozwój oferty i poprawa dostępu do zasobów kultury poprzez rozbudowę, renowację i modernizację zabytkowego budynku Mazowieckiego Instytutu Kultury	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038

²¹⁴ Projekty prowadzone przez podmioty podległe jednostkom samorządu terytorialnego, organizacjom pozarządowym, związkom wyznaniowym.

Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło
3	Rewitalizacja. Per causam ad animi	Ostrołęka	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
4	Poprawa dostępności do zasobów kultury poprzez ich rozwój i efektywne wykorzystanie - aranżacja ekspozycji w Oranżerii Muzeum Romantyzmu w Opinogórze z zastosowaniem technologii audiowizualnych – poprawa infrastruktury instytucji kultury*	Opinogóra	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
5	Budowa nowej siedziby Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu – Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu	Szydłowiec	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
6	Podróż na Wschód – nowa oferta kulturalna Muzeum Azji i Pacyfiku – poprawa infrastruktury instytucji kultury	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
7	Budowa, rozbudowa lub modernizacja obiektów Instytucji Kultury, dla których Samorząd Województwa Mazowieckiego jest organizatorem – poprawa infrastruktury instytucji kultury	Woj. Mazowieckie	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
8	Dostosowanie Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, w tym dla osób niepełnosprawnych	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
9	Utworzenie bazy kulturalno-edukacyjnej dla prezentacji i promocji folkloru poprzez odrestaurowanie Pałacu Karolin w Otrębusach	Otrębusy	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038

*inwestycja zrealizowana

Źródło: Uchwała Nr 119/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 sierpnia 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie WPF WM na lata 2018-2038; POiŚ 2014-2020, Lista projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020 – stan na 3 września 2018 r.

4.3.3. Ochrona zdrowia

Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło
1	Budowa Szpitalnego Oddziału Ratunkowego z wyposażeniem wraz z budową lądowiska dla helikopterów w Powiatowym Centrum Medycznym w Grójcu spółka z ograniczoną odpowiedzialnością/Powiatowe Centrum Medyczne Sp. z o.o.	Grójec	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
2	Poprawa efektywności systemu ratownictwa w powiecie nowodworskim poprzez rozbudowę i doposażenie SOR Nowodworskiego Centrum Medycznego/Nowodworskie Centrum Medyczne	Nowy Dwór Mazowiecki	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
3	Poprawa efektywności systemu ratownictwa medycznego w powiecie ostrowskim poprzez przebudowę i doposażenie SOR/ Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Ostrowi Mazowieckiej	Ostrow Mazowiecka	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
4	Poprawa dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych poprzez unowocześnienie SOR w SP ZZOZ w Przasnyszu/ Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej	Przasnysz	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
5	Dokapitalizowanie Mazowieckiego Szpitala Wojewódzkiego w Siedlcach Sp. z o.o. – rozbudowa istniejącej infrastruktury o nowy obiekt – Siedlecki Ośrodek Onkologii – budowa Siedleckiego Ośrodka Onkologii	Siedlce	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
6	Rozbudowa i modernizacja wraz z zakupem wyposażenia Oddziału Urologii i Onkologii Urologicznej, modernizacja wraz z zakupem wyposażenia Oddziału Chirurgii Ogólnej i Naczyniowej Mazowieckiego Szpitala Wojewódzkiego w Siedlcach Sp. z o.o.	Siedlce	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
7	Poprawa jakości świadczeń opieki zdrowotnej w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym Mazowieckiego Szpitala Wojewódzkiego w Siedlcach Sp. z o.o. – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych*	Siedlce	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
8	Zakup aparatury i modernizacja infrastruktury Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Płocku dla AOS i POZ	Płock	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
9	Dostosowanie Specjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Ciechanowie do obowiązujących wymogów w zakresie e usług - poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych*	Ciechanów	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
10	Modernizacja Pawilonu III/ SZPZOZ im. Dzieci Warszawy w Dziekanowie Leśnym – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Dziekanów Leśny	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
11	Modernizacja Oddziału Rehabilitacji w Pawilonie II B/ SZPZOZ im. Dzieci Warszawy w Dziekanowie Leśnym – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Dziekanów Leśny	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038

Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło
12	Przebudowa, rozbudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku dawnego bloku żywieniowego, budowa budynku szatni pracowniczej oraz utworzenie infrastruktury wejściowej do Przychodni Specjalistycznej – etap I dokumentacja – poprawa infrastruktury technicznej obiektów Szpitala./ Mazowieckie Centrum Rehabilitacji STOCER Sp. z o.o.*	Konstancin-Jeziorna	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
13	Adaptacja pomieszczeń dla potrzeb Pracowni Endoskopowej, Pracowni Rentgenodiagnostyki oraz modernizacja Przychodni Specjalistycznej / Mazowieckie Centrum Rehabilitacji STOCER Sp. z o.o. – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych*	Konstancin-Jeziorna	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
14	Modernizacja - przebudowa budynku Pawilonu Głównego Mazowieckiego Centrum Leczenia Chorób Płuc i Gruźlicy w Otwocku w celu poprawy standardu leczenia gruźlicy – etap II - Poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych*	Otwock	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
15	Modernizacja Centralnej Sterylizatorni wraz z zakupem wyposażenia/ Mazowiecki Szpital Specjalistyczny im. dr. Józefa Psarskiego w Ostrołęce – Poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Ostrołęka	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
16	Poprawa jakości życia mieszkańców subregionu ostrołęckiego poprzez poprawę dostępności do usług publicznych w zakresie rehabilitacji kardiologicznej jako uzupełnienie kompleksowej opieki kardiologicznej w Mazowieckim Szpitalu Specjalistycznym im. dr. Józefa Psarskiego w Ostrołęce – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Ostrołęka	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
17	Modernizacja Oddziału Ginekologiczno-Położniczego wraz z wyposażeniem/Wojewódzki Szpital Zespolony w Płocku –poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Płock	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
18	Modernizacja Pawilonu Szpitalnego nr 8 - ZOL /Samodzielny Wojewódzki Publiczny Zespół Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej im. dr Barbary Borzym w Radomiu – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Radom	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
19	Modernizacja pomieszczeń oddziałów w budynku D Mazowieckiego Szpitala Specjalistycznego Sp. z o. o. – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych*	Radom	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
20	Adaptacja obiektu Mazowieckiego Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy w Płocku oddział w Radomiu przy ul. Rodziny Winczewskich 5 oraz zakup wyposażenia – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych*	Radom	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
21	Modernizacja Centralnej Sterylizatorni w budynku B / Mazowiecki Szpital Bródnowski w Warszawie Sp. z o.o. – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
22	Modernizacja i rozbudowa budynku w Warszawie przy ul. Koszykowej 79A na potrzeby Mazowieckiego Centrum Neuropsychiatrii Sp. z o.o. w Zagórzcu – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
23	Modernizacja Oddziałów Szpitalnych / Samodzielny Wojewódzki Zespół Publicznych Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej w Warszawie – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
24	Modernizacja Oddziału Chirurgii Mazowieckiego Szpitala Bródnowskiego w Warszawie Sp. z o.o. – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
25	Modernizacja Oddziału Chirurgii Urazowo Ortopedycznej / Szpital Dziecięcy im. J. Bogdanowicza w Warszawie – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
26	Modernizacja Oddziału Pediatrii / Szpital Dziecięcy im. J. Bogdanowicza w Warszawie – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
27	Przebudowa Izby Przyjęć dla potrzeb Szpitalnego Oddziału Ratunkowego w Międzyleskim Szpitalu Specjalistycznym w Warszawie - poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
28	Modernizacja oddziału ginekologiczno-położniczego i neonatologicznego w MSSW wraz z projektem – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
29	Rozbudowa i przebudowa istniejącego budynku szpitala przy ul. Barskiej 16/20 w Warszawie/ Mazowieckie Centrum Rehabilitacji „Stocer” Sp. z o.o – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
30	Zakup angiografu wraz z modernizacją pomieszczeń hemodynamiki Mazowieckiego Szpitala Bródnowskiego w Warszawie Sp. z o.o – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych*	Warszawa	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
31	Dokapitalizowanie spółki "Mazowiecki Szpital Wojewódzki Drewnica Sp. z o.o." – budowa szpitala	Ząbki	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038

Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło
32	Budowa, rozbudowa, przebudowa lub modernizacja obiektów wykorzystywanych przez podmioty lecznicze, dla których Samorząd Województwa Mazowieckiego jest podmiotem tworzącym – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Województwo Mazowieckie	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
33	Przebudowa, nadbudowa istniejącego budynku warsztatów i garaży ze zmianą sposobu użytkowania części budynku na potrzeby mycia i dezynfekcji środków transportu wraz z niezbędną infrastrukturą i urządzeniami – poprawa infrastruktury technicznej obiektów Szpitala/ Wojewódzki Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej im. prof. Eugeniusza Wilczkowskiego w Gostyninie	Gostynin	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
34	Adaptacja budynku administracyjno-technicznego kotłowni szpitalnej na potrzeby usług ochrony zdrowia / Mazowiecki Szpital Wojewódzki w Siedlcach – poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Siedlce	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
35	Zmiana organizacji ruchu na terenie Szpitala Mazowieckiego Specjalistycznego Centrum Zdrowia w Pruszkowie – poprawa bezpieczeństwa ruchu na terenie szpitala	Pruszków	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
36	Rejestracja, obserwacja, opieka – transgraniczna współpraca regionalnych szpitali w Siedlcach i Mińsku na rzecz zdrowia matki i dziecka/Mazowiecki Szpital Wojewódzki w Siedlcach – poprawa jakości świadczeń medycznych	Siedlce	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038

*inwestycja zrealizowana

Źródło: POIiŚ 2014-2020 - Lista projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020 - stan na 3 września 2018 r. oraz Uchwała nr 119/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 sierpnia 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Mazowieckiego na lata 2018–2038.

4.3.4. Edukacja

Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło
1	Budowa, rozbudowa lub modernizacja obiektów jednostek oświatowych, dla których Samorząd Województwa Mazowieckiego jest organem prowadzącym – poprawa infrastruktury technicznej jednostek oświatowych	Woj. Mazowieckie	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038

Źródła: Uchwała nr 119/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 sierpnia 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Mazowieckiego na lata 2018–2038

5. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – poziom krajowy i lokalny²¹⁵

5.1. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie transportu

Podstawę wprowadzenia zadań inwestycyjnych w zakresie transportu do PZPVM stanowią:

- **dokumenty krajowe:**
  - Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku,
  - Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 roku (z perspektywą do 2030 r.),
  - Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.),
  - Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku,
  - Kontrakt Terytorialny dla Województwa Mazowieckiego,
  - Dokument Implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.),
  - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Wykaz dużych projektów,
  - Ustawa o Centralnym Porcie Komunikacyjnym.
- **dokumenty wojewódzkie:**
  - Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038. Wykaz przedsięwzięć do WPF Województwa Mazowieckiego,

²¹⁵ Poziom krajowy i lokalny odnoszą się do poziomu realizacji inwestycji, które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, zgodnie z ich właściwością.

- Plan rozwoju sieci drogowej dróg wojewódzkich województwa mazowieckiego na lata 2016-2026,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Wykaz Projektów Pozakonkursowych EFRR RPO WM 2014-2020,
- Plan wykonawczy do Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze w obszarze Przestrzeń i Transport.

5.1.1. Inwestycje celu publicznego w zakresie transportu kolejowego

Lp.	Nazwa inwestycji	Nr linii kolejowej	KPZK /SOR	KPK 2023	DI SRT	POIiŚ /CEF	KT	RPO	PW PT SRWM 2030
			krajowe				wojewódzkie		
1	Budowa odcinka linii kolejowej od stacji Modlin do Mazowieckiego Portu Lotniczego (MPL) Warszawa/Modlin oraz budowa stacji kolejowej Mazowiecki Port Lotniczy (MPL) Warszawa/Modlin	nowa linia		✓			✓	✓	✓
2	Budowa linii kolejowej KDP Warszawa – Łódź – Poznań/Wrocław wraz z połączeniem do CMK	nowa linia	✓						
3	Budowa nowej linii kolejowej w relacji Modlin – Płock	nowa linia		✓	✓	✓	✓		✓
4	Modernizacja linii kolejowej Warszawa – Łódź, etap II, Lot A – odcinek Warszawa Zachodnia – Miedniewice (Skierniewice), Faza II	1	✓	✓		✓			
5	Prace na linii średnicowej w Warszawie na odcinku Warszawa Wschodnia – Warszawa Zachodnia	1, 2, 448		✓	✓	✓	✓		✓
6	Poprawa przepustowości linii kolejowej E 20 na odcinku Warszawa – Mińsk Mazowiecki, etap I	2	✓	✓	✓	✓	✓		✓
7	Poprawa przepustowości linii kolejowej E 20 na odcinku Warszawa Rembertów – Mińsk Mazowiecki, etap II: Budowa dodatkowej pary torów na odc. Warszawa Rembertów – Sulejówkę Miłosna	2	✓	✓	✓	✓	✓		✓
8	Zabudowa ERTMS/ETCS na liniach sieci bazowej TEN-T	2, 3		✓		✓			
9	Prace na linii kolejowej E 20 na odcinku Warszawa – Poznań: pozostałe roboty, odcinek Sochaczew – Swarzędz	3	✓	✓	✓	✓	✓		✓
10	Poprawa przepustowości linii kolejowej E 20 na odcinku Warszawa – Kutno, etap I: Prace na linii kolejowej nr 3 na odc. Warszawa – granica LCS Łowicz	3	✓	✓	✓	✓	✓		✓
11	Modernizacja linii kolejowej nr 4 – Centralna Magistrala Kolejowa	4	✓	✓					
12	Prace na linii E 75 na odcinku Sadowne – Czyżew wraz z robotami pozostałymi na odcinku Warszawa Rembertów – Sadowne	6	✓	✓	✓	✓	✓		✓
13	Modernizacja linii kolejowej E 75 Rail Baltica Warszawa – Białystok – granica z Litwą, etap I, odcinek Warszawa Rembertów – Zielonka – Tłuszcz (Sadowne) Faza II	6	✓	✓	✓	✓	✓		✓
14	Prace na linii kolejowej nr 7 Warszawa Wschodnia Osobowa – Dorohusk na odcinku Warszawa – Otwock – Dęblin – Lublin	7	✓	✓	✓	✓	✓		✓
15	Modernizacja linii kolejowej nr 8, odcinek Warszawa Okęcie – Radom (LOT: A, B, F) Faza II	8	✓	✓		✓			
16	Prace na linii kolejowej nr 8, odcinek Warka – Radom (Lot: C, D, E)	8	✓	✓		✓	✓		✓

Lp.	Nazwa inwestycji	Nr linii kolejowej	KPZK /SOR	KPK 2023	DI SRT	POIŚ /CEF	KT	RPO	PW PT SRWM 2030
			krajowe				wojewódzkie		
17	Modernizacja linii kolejowej nr 8, odcinek Radom - Kielce	8	✓	✓					
18	Modernizacja linii kolejowej E 65/C-E 65 na odcinku Warszawa – Gdynia w zakresie warstwy nadrzędnej LCS, ERTMS/ETCS/ GSMR, DSAT oraz zasilania układu trakcyjnego - Faza II	9	✓	✓		✓			
19	Prace na linii kolejowej C-E 20 na odcinku Skierniewice – Pilawa – Łuków	12	✓	✓	✓	✓	✓		✓
20	Prace na liniach kolejowych nr 13, 513 na odcinku Krusze / Tłuszcz – Pilawa	13, 513	✓	✓	✓		✓		✓
21	Prace na linii obwodowej w Warszawie (odc. Warszawa Gołębki / Warszawa Zachodnia – Warszawa Gdańska)	20, 509		✓	✓	✓	✓		✓
22	Prace na linii kolejowej nr 22 i 25 na odcinku Gałkówek - Tomaszów Maz. - Radom oraz na przyległych łącznicach	22	✓	✓					
23	Prace na linii kolejowej nr 28 Wieliszew – Zegrze	28		✓			*	✓	✓
24	Prace na linii kolejowej nr 29 odcinek Mostówka – Ostrołęka	29	✓	✓			✓		✓
25	Rewitalizacja linii kolejowej nr 33 Kutno – Płock	33	✓	✓	✓		✓		✓
26	Modernizacja linii kolejowej nr 35 na odcinku Ostrołęka – Chorzele	35	✓	✓			✓	✓	✓
27	Prace na linii kolejowej nr 36 odcinek Ostrołęka – Śniadowo	36	✓	✓			✓		✓
28	Prace na linii kolejowej Warszawa Włochy – Grodzisk Mazowiecki (linia nr 447)	447		✓	✓	✓	✓		✓
29	Budowa kolejowego układu obwodowego miasta Płocka								po 2021
30	Prace na linii kolejowej Płock - Sierpc	33							po 2021
31	Prace na linii kolejowej Nasielsk - Sierpc	27							po 2021
32	Prace na linii kolejowej Nr 55, odcinek Siedlce - Sokołów Podlaski	55							po 2021
33	Poprawa bezpieczeństwa na skrzyżowaniach linii kolejowych z drogami*	projekt multilokacyjny		✓		✓			

* lokalizacje na terenie województwa

Wyjaśnienie skrótów użytych w tabeli znajduje się w słowniku skrótów.

5.1.2. Inwestycje celu publicznego w zakresie transportu zbiorowego

Lp.	Nazwa inwestycji	POIŚ	KT	PW PT SRWM 2030
		krajowe	wojewódzkie	
1	Budowa II linii metra, wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zakupem taboru – etap II	✓	✓	✓
2	Budowa II linii metra wraz z zakupem taboru – etap III	✓	✓	✓
3	Budowa trasy tramwajowej do Wilanowa wraz z zakupem taboru oraz infrastrukturą towarzyszącą	✓		✓
4	Budowa tramwaju na Gocław w Warszawie wraz z zakupem taboru	✓		✓
5	Budowa wybranych odcinków tras tramwajowych (ul. Światowida – na odc. Mehoffera – Winnica oraz w ciągu ul. Kasprzaka od ul. Wolskiej do ul. Skierniewickiej) w Warszawie wraz z zakupem taboru			✓
6	Rozbudowa i przebudowa tras tramwajowych na obszarze prawobrzeżnej Warszawy: ul. Jagiellońska – na odc. pętla Żerań FSO – Rondo Starzyńskiego; ul. Kijowska – al. Tysiąclecia – na odc. Markowska – Kawęczynska; al. Zamoyskiego – ul. Grochowska – na odc. al. Zieleniecka – Pętla Gocławek; al. Waszyngtona – na odc. Rondo Waszyngtona – Rondo Wiatraczna; w ciągu Obwodnicy Śródmiejskiej – na odc. pl. Zawiszy – Rondo Żaba			✓

Lp.	Nazwa inwestycji	POIŚ	KT	PW PT SRWM 2030
		krajowe	wojewódzkie	
7	Budowa i przebudowa tras tramwajowych na obszarze lewobrzeżnej części Warszawy: ul. Obozowa oraz budowa trasy tramwajowej w ciągu al. Wilanowskiej – na odc. Służewiec – Dworzec Południowy			✓
8	Budowa trasy tramwajowej obsługującej rejon łuku Siekierskiego wraz z torowiskiem tramwajowym i zakupem taboru			po 2021
9	Budowa III linii metra: odc. Stadion Narodowy – Gocław wraz z zakupem taboru			po 2021
10	Dokończenie budowy II linii metra: odcinek pomiędzy stacją "Powstańców Śląskich" i STP Mory wraz z zakupem taboru			po 2021
11	Rozszerzenie potencjału przewozowego kolei metropolitalnej na terenie Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego - etap I (w zakresie modernizacji stacji techniczno-postojowej Warszawa Szczęśliwice)	✓		po 2021
12	Regionalny węzeł transportu publicznego „Dworzec Centrum w Radomiu”			po 2021
13	Parkuj i Jedź – przygotowanie kompletnej dokumentacji projektowej oraz budowa parkingów			po 2021
14	Budowa centrum logistycznego wraz z drogowo-kolejowym węzłem przesiadkowym, modernizacją dworca kolejowego, infrastrukturą towarzyszącą oraz bocznica towarową w Ciechanowie		✓	
15	Budowa Zintegrowanego Wielofunkcyjnego Węzła Wymiany Pasażerskiej w Siedlcach		✓	

5.1.3. Inwestycje celu publicznego w zakresie lotnictwa

Lp.	nazwa inwestycji	Ustawa o CPK
1	Budowa Centralnego Portu Komunikacyjnego	✓

5.1.4. Inwestycje celu publicznego w zakresie żeglugi śródlądowej

Lp.	nazwa inwestycji	SOR
1	Uzęglownienie drogi wodnej E40	✓

5.1.5. Inwestycje celu publicznego w zakresie dróg krajowych

Lp.	Nazwa inwestycji	Nr drogi	KPZK/SOR	PBDK	DI SRT	POIŚ	KT	PW PT SRWM 2030
			krajowe			wojewódzkie		
1	Budowa autostrady A2 Warszawa (w. Lubelska) - Mińsk Mazowiecki	A2	✓	✓	✓			
2	Budowa autostrady A2 Warszawa - Siedlce odc. Mińsk Mazowiecki - Siedlce	A2	✓	✓	✓		✓	✓
3	Budowa autostrady A2 Siedlce - gr. państwa odc. Siedlce - Biała Podlaska (w. Cicibór)	A2	✓	✓	✓			
4	Budowa drogi S2 Puławska - Lubelska	S2	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5	Budowa drogi S7 Olsztynek - Płońsk, odc. Napierki - Płońsk	S7	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6	Budowa drogi S7 Gdańsk - Warszawa, odc. Płońsk - Czosnów	S7	✓	✓	✓			
7	Budowa drogi S7 Gdańsk - Warszawa, odc. Czosnów - Warszawa	S7	✓	✓	✓			
8	Przebudowa (budowa) drogi S7 Warszawa - obwodnica Grójca	S7	✓	✓	✓	✓		
9	Budowa drogi S7 Radom - Jędrzejów, odc. obwodnica Radomia	S7	✓	✓	✓	✓		✓
10	Przebudowa drogi S8 Piotrków Trybunalski - Warszawa, odc. Radziejowice (DK 50) - Warszawa (w. Paszków)	S8	✓	✓		✓	✓	✓

Lp.	Nazwa inwestycji	Nr drogi	KPZK/ SOR	PBDK	DI SRT	POIŚ	KT	PW PT SRWM 2030
			krajowe			wojewódzkie		
11	Rozbudowa drogi S8 Wyszków - Białystok odc. koniec obwodnicy Wyszkowa - gr. woj. podlaskiego	S8	✓	✓	✓	✓	✓	✓
12	Budowa drogi S10 Toruń - S7	S10	✓	✓	✓	✓	✓	✓
13	Budowa drogi S10 S7 – Wołomin (S8)	S10	✓ (SOR)					
14	Budowa drogi S12 Sulejów - Radom	S12	✓	✓	✓	✓		
15	Budowa drogi S12 Radom - Lublin	S12	✓	✓	✓	✓	✓	✓
16	Budowa drogi S17 Warszawa - Garwolin, odc. Warszawa (w. Zakręt) - Warszawa(w. Lubelska)	S17	✓	✓	✓	✓	✓	✓
17	Budowa drogi S17 odc. w. Drewnica - w. Zakręt	S17	✓	✓	✓	✓		
18	Budowa drogi S17 Warszawa - Garwolin, odc. Warszawa (w. Lubelska) - Garwolin	S17	✓	✓	✓	✓	✓	✓
19	Budowa drogi S17 Garwolin - Kurów	S17	✓	✓	✓	✓	✓	✓
20	Budowa drogi S19 Białystok – Lubartów, odc. gr. woj. podlaskiego - Łosice - gr. woj. Lubelskiego	S19	✓	✓	✓		✓	✓
21	Budowa drogi S61 Ostrów Mazowiecka - obwodnica Augustowa, odc. Ostrów Mazowiecka - Szczuczyn	S61	✓	✓	✓	✓		
22	Budowa obwodnicy Iłży	9		✓				
23	Przebudowa drogi krajowej Nr 9 – odcinek: Al. Wojska Polskiego i ul. Żółkiewskiego w Radomiu	9					✓	✓
24	Budowa obwodnicy Koźbeli	50		✓				
25	Budowa obwodnicy Góry Kalwarii	50/79		✓		✓	✓	✓
26	Budowa obwodnic Płocka w układzie dróg krajowych	60/62					✓	✓
27	Budowa wiaduktu w Legionowie (etap III)	61		✓				
28	Budowa obwodnicy Ostrołęki	61		✓			✓	✓
29	Budowa obwodnicy Pułtuska	61					✓	✓
30	Budowa obwodnicy Łochowa	62		✓				

Wyjaśnienie skrótów użytych w tabeli znajduje się w słowniku skrótów.

5.1.6. Inwestycje celu publicznego w zakresie dróg miejskich²¹⁶ na obszarze MOFW

Lp.	Nazwa inwestycji	Nr drogi	KT	PW PT SRWM 2030
1	Obwodnica Śródmieścia (Warszawa): Praga Płd. – Targówek, etap I: odcinek od ul. Międzyborskiej do ul. Radzymińskiej		✓	✓
2	Modernizacja ciągu ulic Marsa – Żołnierska, odcinek od ul. Marsa (skrzyżowanie ul. Żołnierska – Rekrucka - Marsa) do granicy miasta	631/637	✓	✓
3	Przebudowa ul. Wał Miedzeszyński na odcinku od ronda z ul. Trakt Lubelski do węzła z trasą S2	801	✓	✓
4	Przebudowa ul. Marynarskiej na odcinku ul. Taśmowa – ul. Rzymowskiego			✓
5	Przebudowa ciągu ulic: Marywilska – Czołowa – Polnych Kwiatów na odc. Trasa Toruńska – ul. Mehoffera – etap I			✓
6	Budowa ul. Krasińskiego w tym: etap I – od Placu Wilsona do ul. Jagiellońskiej wraz z przeprawą mostową, torowiskiem tramwajowym i zakupem taboru			po 2021
7	Budowa ul. Krasińskiego w tym: etap II – od ul. Jagiellońskiej do ul. Matki Teresy z Kalkuty wraz z torowiskiem tramwajowym i zakupem taboru			po 2021
8	Budowa Obwodnicy Śródmieścia, etap II: odcinek od ul. Radzymińskiej do węzła Żaba			po 2021
9	Budowa Trasy Mostu Północnego w tym: zadanie 2 – od węzła przesiadkowego „Młociny” do węzła z Trasą NS (planowana droga S7)			po 2021

²¹⁶ Drogi w zarządzie miasta.

Lp.	Nazwa inwestycji	Nr drogi	KT	PW PT SRWM 2030
10	Budowa Trasy Mostu Północnego w tym: zadanie 3 – od węzła z ul. Modlińską do węzła z ul. Płochocińską wraz z torowiskiem tramwajowym i zakupem taboru			po 2021
11	Budowa Trasy Mostu Północnego w tym: zadanie 4 – od węzła z ul. Płochocińską do węzła z Trasą Olszynki Grochowskiej wraz z torowiskiem tramwajowym i zakupem taboru			po 2021
12	Budowa Trasy Olszynki Grochowskiej: od węzła z Trasą Mostu Północnego do węzła z Trasą Toruńską (istniejąca droga S8) wraz z torowiskiem tramwajowym i zakupem taboru			po 2021
13	Przebudowa ul. Modlińskiej: od pętli Żerań FSO do ul. Aluzyjnej wraz z budową torowiska tramwajowego i zakupem taboru	801		po 2021
14	Budowa ul. Wał Miedzeszyński: od węzła z POW (S2) do ptd. granicy miasta	801		po 2021
15	Przebudowa ul. Św. Wincentego wraz z budową torowiska tramwajowego i zakupem taboru			po 2021

Wyjaśnienie skrótów użytych w tabeli znajduje się w słowniku skrótów.

5.2. Inwestycje celu publicznego w zakresie systemów energetycznych²¹⁷

Lp.	Nazwa inwestycji	Dokument ustalający inwestycję
System elektroenergetyczny najwyższych napięć		
1	Budowa linii 400 kV Ostrołęka – Stanisławów (z wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV)	Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) Lista Projektów Strategicznych dla infrastruktury energetycznej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
2	Budowa linii 400 kV Kozienice – Miłosna (z wykorzystaniem trasy istniejącej linii 400 kV)	Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych
3	Budowa linii 400 kV wraz ze zmianą układu sieci najwyższych napięć pomiędzy aglomeracją warszawską a Siedlcami (pomiędzy nacięciami linii Stanisławów – Narew, Stanisławów – Siedlce Ujrzanów, Kozienice – Siedlce Ujrzanów)	Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
4	Budowa linii 400 kV Kozienice – Ołtarzew	Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
5	Budowa linii 400 kV Płock – Olsztyn Mątki	Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
6	Budowa linii 400 kV Siedlce Ujrzanów – linia Narew - Stanisławów	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
7	Budowa linii 400 kV Ostrołęka – Ełk (z wykorzystaniem trasy istniejącej linii 220 kV)	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
8	Budowa linii 400 kV Kozienice –Puławy (jako wpięcie w istniejącą linię Kozienice – Ostrowiec)	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
9	Budowa linii 400 kV Lublin Wschód – Siedlce Ujrzanów	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
10	Rozbudowa lub przebudowa linii 220 kV Kozienice – Rożki	Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych
11	Rozbudowa lub przebudowa linii 220 kV Rożki – Kielce	Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych

²¹⁷ Kolorem zielonym oznaczono inwestycje ustalone w tzw. specustawach energetycznych.

Lp.	Nazwa inwestycji	Dokument ustalający inwestycję
12	Budowa linii 220 kV EC Siekierki – Warszawa Towarowa	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
13	Budowa linii 220 kV EC Siekierki – Piaseczno	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
14	Budowa linii 220 kV Miłosna – EC Siekierki	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
15	Budowa stacji Wyszków w systemie 400 kV (wprowadzonej do linii Ostrołęka - Stanisławów)	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
		Lista Projektów Strategicznych dla infrastruktury energetycznej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
16	Rozbudowa stacji EC Siekierki w systemie 220 kV (poprzez rozbudowę istniejącej 110/SN)	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
17	Rozbudowa stacji Warszawa Praga w systemie 220 kV (poprzez rozbudowę istniejącej 110/SN)	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
18	Rozbudowa stacji Ostrołęka (II etap) w systemie 400 kV	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
		Lista Projektów Strategicznych dla infrastruktury energetycznej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
19	Rozbudowa stacji Stanisławów w systemie 400 kV	Lista Projektów Strategicznych dla infrastruktury energetycznej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
System gazowy wysokiego ciśnienia		
1	Budowa międzysystemowego gazociągu stanowiącego połączenie systemów przesyłowych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Litewskiej	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu
		Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (I wariant)
		Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (II wariant)
2	Budowa gazociągu Rembelszczyzna – Mory – Wola Karczewska (rozbudowa zachodniej części „warszawskiego pierścienia gazowego”)	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu
		Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
3	Budowa gazociągu Rembelszczyzna – Wronów (rozbudowa istniejącego gazociągu)	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu
		Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
4	Budowa gazociągu Gustorzyn – Tworóg (w tym rozbudowa istniejącego gazociągu Gustorzyn - Leśniewice)	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu
		Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (tylko odcinek Leśniewice - Łódź)
5	Budowa gazociągu Wronów – Odolanów	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu
6	Budowa gazociągu Płońsk – Olsztyn (rozbudowa istniejącego gazociągu)	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu
7	Budowa gazociągów w celu zmiany przebiegu trasy istniejących gazociągów przesyłowych wysokiego ciśnienia albo ich odbudowa, rozbudowa, przebudowa, remont, rozbiórka lub zmiana sposobu użytkowania	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu
8	Budowa przyłączy i gazociągów służących do przyłączenia do systemu przesyłowego gazowego podmiotów przyłączanych	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu
9	Budowa węzłów lub tłoczni gazu o przepustowości nie mniejszej niż 50 000 m ³ /h niezbędnych do funkcjonowania gazociągów przesyłowych	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu
10	Koncepcja budowy gazociągu przesyłowego gazu łupkowego Wronów – Gustorzyn	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Lp.	Nazwa inwestycji	Dokument ustalający inwestycję
System paliw płynnych		
1	Przedłużenie rurociągu naftowego Odessa – Brody do Adamowa i Płocka z możliwością budowy II nitki Rurociągu Pomorskiego (z wykorzystaniem trasy istniejącego ropociągu „Przyjaźń”)	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
		Polityka Energetyczna Polski do 2030
		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.

5.3. Inwestycje celu publicznego w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

Podstawę wprowadzenia zadań inwestycyjnych w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej do PZPWM stanowią:

- Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych – AKPOŚK 2017;
- Master Plan dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG opracowany na podstawie AKPOŚK 2017;
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Wykaz dużych projektów.

Lp.	Nazwa inwestycji	Aglomeracje ściekowe	Źródło
1	Inwestycje w zakresie sieci kanalizacyjnych, w tym budowa i modernizacja	Warszawa, Radom, Pruszków, Grodzisk Mazowiecki, Siedlce, Płock, Ciechanów, Otwock, Sierpc, Ostrołęka, Wołomin, Sochaczew, Ostrow Mazowiecka, Mława, Płońsk, Warka, Żyrardów, Mińsk Mazowiecki, Kozienice, Błonie, Białobrzegi, Grójec, Nowy Dwór Mazowiecki, Raszyn, Węgrów, Maków Mazowiecki, Radzymin, Konstancin-Jeziorna, Pionki, Wyszaków, Garwolin, Łomianki, Serock, Sokołów Podlaski, Brwinów, Przasnysz, Szydłowiec, Góra Kalwaria, Pułtusk, Sulejówkę, Łochów, Żuromin, Tłuszcz, Stare Babice, Wiązowna, Przysucha, Lipsko, Tarczyn, Głinojeck, Małkinia Górna, Nowe Miasto nad Pilicą, Maciejowice, Izabelin, Łosice, Nasielsk, Żelechów, Klembów, Raciąż, Pilawa, Halinów, Gąbin, Pomiechówek, Nowa Wieś, Łyse, Bielsk, Jedlnia-Letnisko, Płoniawy-Bramura, Mrozy, Nadarzyn, Dobrze, Drobin, Myszyniec, Tczów, Wyszogród, Wiskitki, Różan, Strzegowo, Mogielnica, Stara Kornica, Puszcza Mariańska, Bodzanów, Kotuń, Cegłów, Sochocin, Brochów, Czostów, Lutocin, Sieciechów, Skórzec, Zbuczyn, Nowe Miasto, Suchożebry, Ryczywół, Stanisławów, Miedzna, Mokobody, Ożarów Mazowiecki, Leoncin, Bronisze, Sułkowice, Odrzywół, Osieck, Lelis, Trąbki, Latowicz, Sypniewo, Dąbrówka, Kielczew	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczalnia Ścieków Komunalnych - AKPOŚK 2017 Master Plan dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG opracowany na podstawie AKPOŚK 2017 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Wykaz dużych projektów
2	Inwestycje w zakresie oczyszczalni ścieków, w tym budowa, rozbudowa lub modernizacja	Warszawa, Radom, Grodzisk Mazowiecki, Siedlce, Płock, Otwock, Sierpc, Ostrołęka, Wołomin, Sochaczew, Ostrow Mazowiecka, Mława, Warka, Żyrardów, Mińsk Mazowiecki, Kozienice, Białobrzegi, Grójec, Nowy Dwór Mazowiecki, Chorzele, Węgrów, Maków Mazowiecki, Pionki, Wyszaków, Garwolin, Serock, Sokołów Podlaski, Szydłowiec, Góra Kalwaria, Gostynin, Pułtusk, Sulejówkę, Zwolen, Tłuszcz, Wiązowna, Przysucha, Tarczyn, Głinojeck, Maciejowice, Izabelin, Lesznowola, Żelechów, Sońsk, Iłża, Raciąż, Pilawa, Halinów, Pomiechówek, Nowa Wieś, Garbatka-Letnisko, Łyse, Wola Rębkowska, Mrozy, Nadarzyn, Dobrze, Drobin, Myszyniec, Słupno, Miastków Kościelny, Strzegowo, Stara Kornica, Bodzanów, Kotuń, Cegłów, Sochocin, Brochów, Czostów, Sieciechów, Zbuczyn, Nowe Miasto, Suchożebry, Baranowo, Ryczywół, Mokobody, Ożarów Mazowiecki, Leoncin, Kosów Lacki, Sułkowice, Odrzywół, Osieck, Lelis, Latowicz, Sypniewo, Dąbrówka, Kielczew	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczalnia Ścieków Komunalnych - AKPOŚK 2017 Master Plan dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG opracowany na podstawie AKPOŚK 2017 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Wykaz dużych projektów

Lp.	Nazwa inwestycji	Aglomeracje ściekowe	Źródło
3	Inwestycje w zakresie indywidualnych systemów oczyszczania	Pruszków, Płońsk, Zwolen, Przysucha, Małkinia Górna, Ożarów Mazowiecki, Osieck, Kielczew	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczalnia Ścieków Komunalnych - AKPOŚK 2017 Master Plan dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG opracowany na podstawie AKPOŚK 2017 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Wykaz dużych projektów

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczalnia Ścieków Komunalnych – AKPOŚK 2017, Master Planu dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG, PO Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

5.4. Inwestycje celu publicznego w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej

Lp.	Nazwa inwestycji	Gmina	Źródło
1	Przebudowa zbiornika wodnego „Ruda”, gm. Lipowiec Kościelny, pow. mławski, woj. mazowieckie i gm. Iłowo-Osada, pow. działowski, woj. warmińsko-mazurskie	Lipowiec Kościelny	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
2	Odbudowa jazu na rzece Potok Zadębie w km 0+700, gm. Raciąż, pow. płoński	Raciąż	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
3	Odbudowa jazu na rzece Potok Zadębie w km 6+716, gm. Siemiatkowo, pow. żuromiński	Siemiatkowo	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
4	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Łydni od km 23+755 do km 28+900, m. i gm. Ciechanów, pow. ciechanowski	Ciechanów (m. i gm.)	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
5	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Czerwienicy od km 0+000 do km 4+895, gm. Regimin, pow. ciechanowski i gm. Stupsk, pow. mławski	Regimin, Stupsk	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
6	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Sony Głównej od km 12+631 do km 13+673 oraz od km 19+110 do km 20+245, gm. Nowe Miasto, pow. płoński	Nowe Miasto	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
7	Przebudowa jazu na rzece Sonie Głównej w km 12+631, gm. Nowe Miasto, pow. płoński	Nowe Miasto	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
8	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych "Stryjowo V", gm. Grudusk, pow. ciechanowski	Grudusk	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
9	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Miłotczanki od km 2+780 do km 10+500, gm. Kuczbork-Osada i gm. Żuromin, pow. żuromiński	Kuczbork-Osada, Żuromin	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
10	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Sony Wschodniej od km 0+000 do km 6+865, gm. Sońsk i gm. Gołymin-Ośrodek, pow. ciechanowski	Sońsk, Gołymin Ośrodek	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
11	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Luty od km 0+000 do km 4+809, gm. Siemiatkowo i gm. Biezuń, pow. żuromiński	Siemiatkowo, Biezuń	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
12	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Kanał Goszczyce od km 0+000 do km 4+455, gm. Baboszewo, pow. płoński	Baboszewo	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018

Lp.	Nazwa inwestycji	Gmina	Źródło
13	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Łydni od km 58+710 do km 64+574, gm. Grudusk, pow. ciechanowski i gm. Szydłowo, pow. mławski	Szydłowo, Grudusk	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
14	Przebudowa stopnia na rzece Krupiance w km 3+902, gm. Lipowiec Kościelny, pow. mławski	Lipowiec Kościelny	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
15	Przebudowa stopni na rzece Ciek A w km: 0+768,0+945,1+179 i 2+326 gm. Strzegowo, pow. mławski	Strzegowo	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
16	Przebudowa jazu na rzece Płonce w km 8+258, gm. Płońsk, pow. płoński	Płońsk	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
17	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Luty od km 4+809 do km 10+219, gm. Biezuń, pow. żuromiński	Biezuń	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
18	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Witonía w km 2+200-9+000 (6,8 km) wraz z przebudową budowli piętrzących - etap II, w gm. Rybno	Rybno	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
19	Rzeka Teresinka - zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta w km 4+000-7+200 wraz z przebudową Kanału T-10 w km 0+000-0+600 w gm. Teresin	Teresin	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
20	Przebudowa (modernizacja) prawobrzeżnych wałów rzeki Bzury gm. Brochów i Młodzieszyn, pow. sochaczewski	Brochów, Młodzieszyn	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
21	Przebudowa lewego wału wstecznego rzeki Bzury w km 2+300 do 3+650 gm. Młodzieszyn	Młodzieszyn	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
22	Rozbudowa wału lewego rzeki Zagożdżonki - w km 0+000-7+550 gm. Kozienice	Kozienice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
23	Rozbudowa wału prawego rzeki Zagożdżonki - w km 0+000- 6+700 gm. Kozienice	Kozienice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
24	Rozbudowa wału lewego rzeki Wisły na odcinku Podmieście Świerże I - w km 0+000-3+275 w m. Regów Stary, gm. Gniewoszków	Gniewoszków	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
25	Rozbudowa wału lewego rzeki Wisły na odcinku Podmieście Świerże II - w km 7+680-9+950 w m. Mozolice Małe i Mozolice Duże, gm. Sieciechów	Sieciechów	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
26	Rozbudowa wału lewego rzeki Wisły na odcinku Podmieście Świerże II - w km 11+100-11+700 w m. Staszów, gm. Kozienice	Kozienice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
27	Rozbudowa wału lewego rzeki Wisły na odcinku Podmieście Świerże II - w km 12+550-13+230 w m. Kępczki, gm. Kozienice	Kozienice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
28	Rozbudowa wału lewego rzeki Wisły na odcinku Podmieście Świerże II - w km 22+300-22+930 w m. Holendry Kozienickie, gm. Kozienice	Kozienice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018, Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
29	Rozbudowa wału lewego rzeki Wisły na odcinku Podmieście Świerże II - w km 25+310-26+960 w m. Kuźmy - Kępa Bielańska, gm. Kozienice	Kozienice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
30	Rozbudowa wału lewego rzeki Wisły na odcinku Podmieście Świerże II - w km 28+000-29+165 w m. Nowa Wieś, gm. Kozienice	Kozienice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
31	Budowa wału lewego rzeki Wisły na długości 1,8 km w m. Wilczkowice - Ryczywół, gm. Kozienice	Kozienice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018

Lp.	Nazwa inwestycji	Gmina	Źródło
32	Budowa wału prawego rzeki Radomki na długości 1,8 km w m. Wilczkowice - Ryczwół, gm. Kozienice	Kozienice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
33	Budowa wału lewego rzeki Radomki na długości 2,4 km w miejscowości Kłoda, gm. Magnuszew	Magnuszew	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
34	Budowa wału lewego rzeki Wisły na długości 1,71 km w miejscowości Lucimia, gm. Przytyk	Przytyk	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
35	Budowa wału rzeki Wisły na długości 0,96 km w miejscowości Gniazdków, gm. Chotcza	Chotcza	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
36	Rozbudowa wału lewego rzeki Wisły na odcinku Marianów- Kolonia Nadwiślańska w km 0+000-1+400, gm. Solec nad Wisłą	Solec nad Wisłą	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
37	Rozbudowa wału lewego rzeki Wisły na odcinku Marianów- Kolonia Nadwiślańska w km 4+900-7+900, gm. Solec nad Wisłą	Solec nad Wisłą	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
38	Rozbudowa wału lewego rzeki Wisły na odcinku Chotcza Górna- Gniazdków w km 0+000-3+100, gm. Chotcza	Chotcza	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
39	Rozbudowa wału prawego rzeki Krępianki w m. Solec w km 0+000-2+100, gm. Solec nad Wisłą	Solec nad Wisłą	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
40	Rozbudowa wału lewego rzeki Iłżanki (wstecznego) na odcinku Chotcza Górna-Chotcza Dolna w km 2+700-2+800 i w km 3+250- 3+400, gm. Chotcza	Chotcza	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
41	Budowa obwałowania na prawym brzegu rzeki Pilicy na dł. 3 km, zabezpieczającym przed zalaniem miejscowości Łęgonice	Odrzywół	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
42	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Radomki w km 0+150-22+700 i 22+990-40+610, gm. Kozienice, Głowaczów, Jastrzębia	Kozienice, Głowaczów, Jastrzębia	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
43	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Zagożdżonki w km 0+000-12+620 i 28+500-32+000 gm. Kozienice, Pionki	Kozienice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
44	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Pacynki w km 0+000-4+100 gm. Jastrzębia	Jastrzębia	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
45	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Brzeźniczki w km 0+000-8+700 gm. Kozienice	Kozienice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
46	Przebudowa rurociągu o $\varnothing$ 1 m na rzece Kanał Chartowa w km 5+096-5+516 w m. Aleksandrówka gm. Kozienice	Kozienice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
47	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Kanał Magnuszewski w km 0+000-9+700, wraz z budową przepompowni w miejscowości Gruszczyn w miejscu przepustu wałowego w km wału 12+672 gm. Magnuszew	Magnuszew	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
48	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości poprzez kształtowanie przekroju poprzecznego i podłużnego rzeki Krępianki w km 9+200-14+180, gm. Solec nad Wisłą i gm. Lipsko	Lipsko, Solec nad Wisłą	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
49	Zapewnienie przepustowości poprzez kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego rzeki Mlecznej w km 0+000-23+260, gm. Jedlińsk, Jastrzębia, Radom	Radom, Jedlińsk, Jastrzębia	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
50	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości rzeki Radomki w km 63+336-74+496, 85+347-86+297, 90+770-91+283, 94+512-99+737, 100+751-104+075 gm. Przytyk, gm. Wieniawa, gm. Przysucha	Przytyk, Przysucha, Wieniawa	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018

Lp.	Nazwa inwestycji	Gmina	Źródło
51	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości poprzez kształtowanie przekroju poprzecznego i podłużnego rzeki Strzyżynki w km 0+000+1+970, gm. Warka	Warka	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
52	Odbudowa - kształtowanie przekroju podłużnego oraz układu poziomego koryta rzeki Struga Wsolska w km 0+000-3+650 wraz z odbudową dwóch zbiorników retencyjnych, gm. Jedlińsk - etap II b - km 2+632-3+650	Jedlińsk	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
53	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Struga Wsolska w km 3+650-6+050-etap III, gm. Jedlińsk	Jedlińsk	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
54	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości poprzez kształtowanie przekroju poprzecznego i podłużnego koryta rzeki Radomki w km 40+610-50+190 i 57+770-60+130, gm. Jedlińsk	Jedlińsk	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
55	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości rzeki Małyszyniec w km 5+200-7+900, gm. Iłża	Iłża	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
56	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości rzeki Szabasówki w km 17+500-20+850, gm. Jastrzęb	Jastrzęb	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
57	Przebudowa lewobrzeżnego wału przeciwpowodziowego rzeki Jeziorki w km 0+000 - 5+650, gm. Konstancin-Jeziorna	Konstancin-Jeziorna	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
58	Przebudowa wału przeciwpowodziowego kl. II w km 23+040 - 35+000 prawobrzeżnej doliny Wisły na odcinku Bączki - Antoniówka Świerżowska gm. Maciejowice, pow. garwoliński - etap II w km 26+900-30+900	Maciejowice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
59	Przebudowa wału przeciwpowodziowego kl. II w km 23+040 - 35+000 prawobrzeżnej doliny Wisły na odcinku Bączki - Antoniówka Świerżowska gm. Maciejowice, pow. garwoliński - etap III w km 23+040-26+900	Maciejowice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
60	Przebudowa prawostronnego wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły w km 472+600 - 489+666 gmina Sobienie Jeziory, gmina Karczew, miasto Karczew, miasto Otwock	Sobienie Jeziory, Karczew, Otwock	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
61	Przebudowa prawostronnego wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły w km 459+500 - 474+300 gmina Sobienie Jeziory	Sobienie Jeziory	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
62	Przebudowa prawostronnego wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły na odcinku Jabłonna - Nowy Dwór Mazowiecki	Jabłonna	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
63	Rozbudowa obwałowania rzeki Wisły i Wilgi na terenie gminy Wilga, pow. garwoliński	Wilga	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
64	Rozbudowa wału przeciwpowodziowego rzeki Okrzejki gm. Maciejowice, pow. garwoliński	Maciejowice	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
65	Naprawa opaski brzegowej OP 462 w m. Gusin	Sobienie - Jeziory	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
66	Ubezpieczenie lewego brzegu rzeki Wisły w km 493-494 w m. Kępa Oborska	Konstancin-Jeziorna	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
67	Ubezpieczenie brzegu rzeki Wisły w m. Ciszycza	Konstancin-Jeziorna	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
68	Ubezpieczenie ujściowego odcinka rzeki Jeziorki w m. Obórki	Konstancin-Jeziorna	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
69	Modernizacja wału przeciwpowodziowego na odcinku rzeki Wisły w km 525+000-537+400 w gm. Łomianki	Łomianki	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym

Lp.	Nazwa inwestycji	Gmina	Źródło
70	Przebudowa Kanału Wawerskiego w km 3+740-4+270 w rejonie ul. Antenowej w Warszawie	Warszawa	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
71	Rozbudowa wału lewego rzeki Pilicy na odcinku Przyłot - Niwy Ostrołęckie w km 0+000-4+950, gm. Warka	Warka	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
72	Regulacja rzeki Czarnej	Piaseczno, Grójec	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
73	Rozbudowa wału lewego rzeki Wisły na odcinku Ostrów - Mniszew-w km 10+600-14+370 w m. Kępa Skórecka-Rękowice, gm. Magnuszew	Magnuszew	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
74	Budowa wału lewego rzeki Wisły na długości 5,2 km w miejscowości Kłoda - Ostrów, gm. Magnuszew	Magnuszew	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
75	Budowa urządzeń melioracji szczegółowych - zad. Michalczew I etap 2 gm. Chynów i Warka, pow. grójecki	Grójec	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
76	Zapewnienie przepustowości koryta rzeki Kanał A w km 0+000- 8+300 wraz z budową przepompowni w m. Podgórzycze	Grójec	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
77	Remont pompowni Tułowice gm. Brochów	Brochów	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
78	Udrożnienie ujściowego odcinka rz. Bug w km 0-5	Serock, Dąbrówka, Radzymin	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
79	Udrożnienie ujściowego odcinka rz. Bug w km 5-12	Dąbrówka, Somianka	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
80	Zmniejszenie zagrożenia powodziowego - odbudowa budowli regulacyjnych i prace udrożnieniowe w korycie w celu umożliwienia spływu wielkich wód na rzece Bug w km 12-34	Somianka, Dąbrówka, Wyszków, Zabrodzie	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
81	Udrożnienie „narwianej” części Jeziora Zegrzyńskiego w km 43-62,5	Pokrzywnica, Pułtusk (m. i gm.)	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
82	Remont zapory bocznej Jeziora Zegrzyńskiego Arciechów - Kuligów	Dąbrówka, Radzymin	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
83	Remont zapory bocznej Jeziora Zegrzyńskiego Dębe - Zegrze	Nieporęt, Wieliszew	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
84	Remont zapory bocznej Jeziora Zegrzyńskiego Zegrze - Nieporęt	Nieporęt	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
85	Remont zapory bocznej Jeziora Zegrzyńskiego Białobrzegi	Nieporęt	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
86	Remont zapory bocznej Jeziora Zegrzyńskiego Rynia - Rządza lewostronna	Nieporęt, Radzymin	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
87	Remont zapory bocznej Jeziora Zegrzyńskiego Rządza prawostronna	Radzymin	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
88	Remont zapory bocznej Jeziora Zegrzyńskiego Łacha - Prut	Serock, Zatory, Pokrzywnica	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym

Lp.	Nazwa inwestycji	Gmina	Źródło
89	Remont zapory bocznej Jeziora Zegrzyńskiego Prut prawostronny	Pokrzywnica	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018 Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
90	Remont pompowni Nieporęt, Wieliszew, Białobrzegi, Rządza, Arciechów, Popielarze, Popowo, Kania I, Kania II, Gąsiorowo, Prut I, Prut II, Borsuki I, Borsuki II, Pułtusk, Tułowice	Nieporęt, Wieliszew, Radzymin, Serock, Pokrzywnica, Pułtusk, Brochów	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
91	Remont obwałowania rz. Narew w km 7-21,6	Wieliszew	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
92	Remont obwałowania rz. Beniaminówka	Nieporęt	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
93	Remont obwałowania rz. Czarna	Nieporęt	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
94	Remont obwałowania rz. Długa	Marki, Zielonka	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
95	Remont obwałowania rz. Prut	Pokrzywnica	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
96	Budowa obwałowania rz. Bug (Latoszek) - etap II	Wyszków	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
97	Przebudowa rzeki Węgierka w km 9+700 - 20+650 wraz z budową jazu, gm. Przasnysz	Przasnysz	Wykaz zadań inwestycyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie RZGW w Warszawie WA.RPI.542.6.2018
98	Ubezpieczenie lewego brzegu rz. Wisły w km 384-385 w m. Regów Stary, gm. Gniewoszków, pow. kozienicki	Gniewoszków	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
99	Zabezpieczenie erodowanego brzegu Wisły w km 417 w m. Wróble - Kobylnica, gm. Maciejowice, pow. garwoliński	Maciejowice	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
100	Zabezpieczenie lewego brzegu Wisły w km 419 wzdłuż wału p-pow. w m. Kuźmy, gm. Kozienice, pow. kozienicki	Kozienice	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
101	Zabezpieczenie erodowanego brzegu rzeki Wisły w km 434+700-435+500 w m. Kępa Podwierzbiańska, gm. Maciejowice, pow. garwoliński	Maciejowice	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
102	Odbudowa wału lewego rzeki Wilgi dla ochrony Doliny Wilgi w km 0+000 - 3+038	Wilga	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
103	Odbudowa wału prawego rzeki Wilgi dla ochrony Doliny Wilgi w km 0+000 - 3+090	Wilga	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
104	Przebudowa zapory bocznej stopnia wodnego Włocławek - zapora Nowy Duninów, zapora Jordanów - Tokary - Radziwie	Nowy Duninów, m. Płock)	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
105	Naprawa uszkodzonej budowli regulacyjnej - tama regulacyjna 486 km rz. Wisły w miejscowości Piaski	Solec nad Wisłą	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
106	Remont lewego wału przeciwpowodziowego rz. Wisły w km 17+000 - 31+000 gm. Brochów i Młodzieszyn	Brochów, Młodzieszyn	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
107	Rozbudowa wału lewego rzeki Wisły na odcinku Mniszew - Potycz w km 0+000-6+275, gm. Warka	Warka	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym

Lp.	Nazwa inwestycji	Gmina	Źródło
108	Przebudowa istniejących wałów przeciwpowodziowych lewobrzeżnego odcinka rzeki Wisły w km 0+000 – 9+600, wstecznego lewobrzeżnego wału rzeki Jeziorki w km 0+000 – 5+650 oraz wstecznego prawobrzeżnego wału rzeki Jeziorki, w km 0+718 – 1+018 i 2+665 – 3+165 (według pomiarów archiwalnych prof. Sokołowskiego), a w km 0+870 – 1+170 i 2 +825 – 3+325 (według aktualnych pomiarów mk „Perfekt”) część II w zakresie: Przebudowa istniejących wałów przeciwpowodziowych lewobrzeżnego odcinka rzeki Wisły w km 0+000÷2+900, wstecznego lewobrzeżnego wału rzeki Jeziorki w km 0+000÷5+650 oraz wstecznego prawobrzeżnego wału rzeki Jeziorki, w km 0+718÷1+018 i 2+665÷3+165 (według pomiarów archiwalnych prof. Sokołowskiego), a w km 0+870÷1+170 i 2+825 ÷3+325 (według aktualnych pomiarów mk „Perfekt”)	Konstancin - Jeziorna	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
109	Budowa zabezpieczenia przeciwpowodziowego w zakresie budowy bramy przeciwpowodziejowej z komorą i głową śluzy żeglugaowej u wejścia do Portu Praskiego	Warszawa	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
110	Rozbudowa wału przeciwpowodziowego Wychódź-Wilkówiec, gm. Czerwińsk nad Wisłą, pow. płoński	Czerwińsk nad Wisłą	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
111	Modernizacja wału Siekierkowskiego	Warszawa	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
112	Modernizacja wału Śródmiejskiego i wału oraz murków przeciwpowodziowych związanych z Bramą w Porcie Czerniakowskim	Warszawa	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
113	Modernizacja wału Młocińskiego	Warszawa	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
114	Modernizacja wału Rajszewskiego	Warszawa, Jabłonna	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
115	Przebudowa rurociągu drenażowego Ø 800-1000 mm o długości 1680m w Zegrzu Południowym	Nieporęt, Wieliszew	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
116	Przebudowa pompowni wokół Jeziora Zegrzyńskiego	Nieporęt, Wieliszew, Serock, Radzymin	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
117	Ubezpieczenie lewego brzegu rzeki Bug w formie opaski brzegowej na długości 300 m km 90+500-90+800 w m. Kiełczew	Małkinia Górna	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
118	Ubezpieczenie prawego brzegu rz. Bug, km 54, m. Szumin wraz z udrożnieniem koryta rzeki	Łochów	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
119	Odbudowa wałów rzeki Bug dla ochrony obszaru Bojary - Treblinka	Kosów Lacki Małkinia Górna	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
120	Odbudowa wałów rzeki Bug dla ochrony obszaru Morzyczyn - Brok	Sadowne Brok	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
121	Odbudowa wałów rzeki Bug dla ochrony obszaru Brok - Szumin	Brok, Łochów, Sadowne	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
122	Odbudowa wału wstecznego rzeki Bug w miejscowości Szumin	Łochów	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
123	Odbudowa wałów rzeki Bug dla ochrony obszaru Klukowo, Małkinia Mała - Przewóz, Małkinia Górna, Zawisty Nadbużne, Rostki Wielkie	Małkinia Górna	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
124	Wykonanie opaski brzegowej na prawym brzegu rzeki Bug w miejscowości Brańszczyk	Brańszczyk	Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym
125	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta ciekłu Mamino w km 0+000-9+550 pow. makowski	Czerwonka	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
126	Budowa zbiornika wodnego w miejscowości Białostrzegi na rzece Pierzchnianie w km 2+100, gm. Białostrzegi i Promna	Białostrzegi, Promna	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
127	Budowa zbiornika retencyjnego Pawłów na rzece Szabasówka, gm. Chlewiska	Chlewiska	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
128	Kanał Września-zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta w km 0+000-8+133 wraz z przebudową zbiornika wyrównawczego pompowni Września gm. Rościszewo	Rościszewo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)

Lp.	Nazwa inwestycji	Gmina	Źródło
129	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Jeżówka w km 0+000-8+330(8,33km) wraz z modernizacją budowli piętrzących w gm. Iłów	Iłów	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
130	Remont Kanału Brzozówka wraz z Kanałem Giżyckim Gm. Iłów i Młodzieszyn na długości 14,6km wraz z przebudową (modernizacją) budowli piętrzących	Iłów, Młodzieszyn	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
131	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Ulatówka w km 18+600-22+850 gm. Krzynowłoga Mała pow. przasnyski	Krzynowłoga Mała	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
132	Budowa zbiornika wodnego na rzece Różanicy w msc. Szygi i Zawady - Ponikiew, gm. Różan, pow. makowski	Różan	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
133	Odtworzenie dna i brzegów rzeki Fiszor Środkowy w km 6+500 - 9+000, 10+100-18+680, pow. wyszkowski	Zabrodzie	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
134	Ciek Zbójno -zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta w km 2+680 -12+574 gm. Sierpc i Gozdowo	Sierpc, Gozdowo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
135	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta Kanału Ożarówskiego zad. V w km 13+056÷16+294	Ożarów Mazowiecki	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
136	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości Kanału Przerzutowego pow. Piaseczyński zad. I w km 0+000 ÷ 6+677 (rz. Czarna)	Prażmów, Góra Kalwaria	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
137	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta i odcinków istniejącego międzywala rzeki Zielonej pow. piaseczyński w km 0+000÷8+420	Piaseczno, Prażmów	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
138	Przebudowa rz. Morawka w km9+430-23+260 wraz z budowlami związanymi z nią funkcjonalnie oraz modernizacja urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, pow. przasnyski	Przasnysz, Krzynowłoga Mała	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
139	Kształtowanie profilu podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Kanał A w km 0+000-18+550 wraz z remontem budowli	Długosiodło	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
140	Kształtowanie profilu podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Ciek Bagenice pow. makowski	Krasnosielc	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
141	Zabezpieczenie przeciwerozyjne i przeciwpowodziowe rz. Słupianki w km 0+900- 9+000 Etap II	Płock	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
142	Remont Kanału Żuków – Skutki w km 0+000-12+400 (12,4km) w gm. Młodzieszyn	Młodzieszyn	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
143	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Pukawka w km 0+000-6+480 pow. ostrowski	Nur	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
144	Kanał Blizno-zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta w km 3+955 -10+655 gm. Szczutowo	Szczutowo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
145	Retencjonowanie wody na rz. Rakutówka w km 28+910 gm. Gostynin, pow. gostyniński	Gostynin	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
146	Przebudowa rzeki Czerniczka w km 0+000-10+100 wraz z budowlami związanymi z nią funkcjonalnie oraz modernizacja urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, pow. przasnyski	Krzynowłoga Mała	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
147	Kształtowanie profilu podłużnego i poprzecznego koryta Płodownica w km 0+000-3+270 -17+500-39+630 pow. ostrołęcki i przasnyski	Baranowo, Chorzele	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
148	Przebudowa profilu podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Piasecznica w km 0+250-7+250 pow. ostrołęcki	Olszewo Borki, Lelis	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
149	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości rzeki Kanał Susk Troszyn w km 0+000-3+000, pow. ostrołęcki	Troszyn, Rzekuń	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
150	Budowa jazów na rzece Pełta w km 21+350 i 22+550 gm. Karniewo, pow. makowski	Karniewo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
151	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Róż w km 4+800-8+550, gm. Młynarze, pow. makowski	Młynarze	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
152	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości rzeki Kanał Struga Daniszewo w km 4+430-10+500, pow. ostrołęcki	Rzekuń, Troszyn, Czerwin	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)

Lp.	Nazwa inwestycji	Gmina	Źródło
153	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Sikorki w km 6+600-11+500, gm. Rzewnie pow. makowski	Rzewnie	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
154	Zapewnienie przepustowości koryta rzeki Czarnej w km 0+000-32+420, gm. Chynów, Warka, Jasieniec	Chynów, Warka, Jasieniec	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
155	Makroniwelacja w czaszy Zbiornika Włocławskiego	Słupno, Gąbin, m. Płock	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
156	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Sucha Prawa /Nida/ w km 0+000-10+000 (10,0 km) w gm. Nowa Sucha	Nowa Sucha	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
157	Budowa zbiornika na rzece Tczówce w km 5+000 w miejscowości Brzezinki Stare, gm. Tczów (7ha)	Tczów	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
158	Utworzenie rezerwy powodziowej na Wielkiej Strudze w jeziorach Ciechomicz i Górskim. Zlewnia Wielkiej Strugi lewego dopływu Wisły w km 623 m. Zaździerz, Grabina gm. Łąck i m. Ludwików, Górki gm. Gąbin pow. płocki	Gąbin, Łąck	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
159	Budowa zbiornika małej retencji na rzece Wymakracz w miejscowości Długosiodło gm. Długosiodło	Długosiodło	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
160	Budowa zbiornika wodnego "Łasice"	Brochów	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
161	Odbudowa jazów na rzece Rozoga w km 13+970 w m. Długi Kąt gm. Lelis oraz w km 36+510 w m. Wykrot, gm. Myszyniec, pow. ostrołęcki	Myszyniec, Lelis	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
162	Kształtowanie profilu podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Ruda w km 0+000-10+530, pow. wyszkowski	Zabrodzie, Wyszków	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
163	Kształtowanie profilu podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Tuchełka w km 0+000-7+800, pow. wyszkowski	Brańszczyk	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
164	Odbudowa jazu na rzece Rów A w km 5+915 w miejscowości Somianka, gm. Somianka, pow. wyszkowski	Somianka	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
165	Budowa jazu na rzece Szkwa w km 42+000, pow. ostrołęcki	Myszyniec	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
166	Budowa zbiornika retencyjnego i piętrzeń na rzece Wkrze	Pomiechówek	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
167	Odbudowa jazów na rzece Szkwa w km 13+100 w m. Brzozowa oraz w km 21+100 w m. Sul, gm. Kadziłto, pow. ostrołęcki	Kadziłto	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
168	Zbiornik wodny "Kraszewo" na rzece Raciążnicy	Raciąż	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
169	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Rosicy Zadanie I od km 0+000 do km 19+563, gm. Strzegowo, pow. mławski oraz gm. Głinojeck i gm. Ciechanów, pow. ciechanowski	Ciechanów, Głinojeck, Strzegowo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
170	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych zadanie Zakrzewo, Słoniawy, Obiecanowo gm. Karniewo, pow. makowski	Karniewo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
171	Rembielin Myśluborzyce I et. II gm. Brudzeń Duży	Brudzeń Duży	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
172	Rzeka Wierzbica - udrożnienie koryta wraz z odbudową budowli regulacyjnych i przebudową przepustów na terenie gm. Bielsk i Stara Biała	Bielsk, Stara Biała	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
173	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Chraponianki od km 14+580 do km 19+340, gm. Lutocin i gm. Żuromin, pow. żuromiński	Lutocin, Żuromin	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
174	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Niestępówki od km 9+877 do km 16+215, gm. Winnica, pow. pultuski	Winnica	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
175	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Płonki od km 13+348 do km 19+007, m. i gm. Płońsk, pow. płoński	Płońsk	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
176	Budowa zbiornika wodnego w m. Dąbrowka Podłęzna, gm. Zakrzew	Zakrzew	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)

Lp.	Nazwa inwestycji	Gmina	Źródło
177	Budowa zbiornika wodnego "Kajzerówka" na rz. Zagożdżone w km 21+400 gm. Pionki	Pionki	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
178	Kształtowanie profilu poprzecznego koryta rzeki Wymakracz w km 29+355-33+585 powiat ostrowski	Ostrów Mazowiecka	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
179	Rzeka Krasówka -zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta w km. 6+800-20+870	Drobin	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
180	Rzeka Brzeźnica -zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta w km 10+000-17+524 gm. Radzanowo, Stara Biała	Radzanowo, Stara Biała	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
181	Rzeka Sierpienica Wschodnia- zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta w km. 7+600-14+000 gm. Drobin i Staroźreby	Drobin, Staroźreby	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
182	Rzeka Chraaponianka - zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta w km 0+000-3+460 gm. Rościszewo	Rościszewo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
183	Kanał Pszczele - budowa i odbudowa obiektów małej retencji wodnej w km 0+392, 0+940, 2+327 i 4+210 gm. Rościszewo	Rościszewo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
184	Kanał Stropkowo -zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta w km 0+000 - 11+910 gm. Zawidz	Zawidz	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
185	Proboszczewice zad. III melioracja gruntów rolnych, gm. Stara Biała	Stara Biała	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
186	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych zadania Andrzejewo pow. ostrowski	Andrzejewo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
187	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych zadania Wąsewo pow. ostrowski	Wąsewo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
188	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych zadania Jastrzębiec zad. 2, gm. Czernice Borowe pow. przasnyski	Czernice Borowe	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
189	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych zadania Czarnostów, gm. Karniewo pow. makowski	Karniewo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
190	Melioracja użytków rolnych Dąbrówka gm. Gostynin	Gostynin	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
191	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Wilgi w km 28+300-39+580 gm. Garwolin, Górzno i Borowie	Garwolin, Górzno, Borowie	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
192	Zapewnienie odpowiedniej przepustowości cieku Wodynie w km 6+200-12+080 gm. Wodynie, pow. siedlecki i gm. Mrozy, pow. miński	Wodynie, Mrozy	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
193	Rzeka Wierzbiца – udrożnienie koryta wraz z odbudową budowli regulacyjnych i przebudową przepustów w km 25+955–31+475	Gozdowo	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
194	Budowa jazu na rzece Narew podpiętrzającego wodę w okresach niżówek dla potrzeb ujęcia wód chłodzących Elektrowni Ostrołęka	Lelis, m. Ostrołęka	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)
195	Budowa progu stabilizującego na rzece Wiśle w km 425+950, poniżej ujęcia wody dla ENEA Wytwarzanie sp. z o.o. w Świerżach Górnych	Maciejowice, Kozienice	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (aktualizacja)

5.5. Inwestycje celu publicznego w zakresie infrastruktury społecznej²¹⁸

5.5.1. Dziedzictwo kulturowe

Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło
1	Odtworzenie Ogrodów Dolnych Zamku Królewskiego w Warszawie	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
2	ŻRÓDŁA PRZEMIAN. Ochrona i udostępnienie historycznego dziedzictwa Łazienek Królewskich. Konserwacja i remont Białego Domku oraz Wodozbioru wraz z zabytkowym ogrodem w Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
3	STAJNIE PEGAZA. Konserwacja i remont Stajni Kubickiego na terenie Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie. Adaptacja obiektu do potrzeb ekspozycyjnych i edukacyjnych wraz z wprowadzeniem rozwiązań efektywnych energetycznie	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
4	Restauracja i zabezpieczenie symbolu polskiego dziedzictwa kulturowego – Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Źródła: POIiŚ 2014-2020 - Lista projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020 – stan na 3 września 2018 r.

5.5.2. Kultura

Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło
1	Rozbudowa Koncertowego Centrum Edukacji Muzycznej Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych im. Fryderyka Chopina o Salę Koncertową	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
2	Modernizacja czytelni i przestrzeni publicznych Biblioteki Narodowej	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
3	Akademia Otwarta – przebudowa i renowacja Pałacu Czapskich Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie na potrzeby działalności kulturalnej i edukacji artystycznej	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
4	Przebudowa i modernizacja pomieszczeń studyjnych i Sali Koncertowej w budynku Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
5	Poprawa funkcjonalności Teatru Wielkiego – Opery Narodowej w Warszawie. Etap II	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
6	Modernizacja i nowa aranżacja trzech kameralnych sal widowiskowych wraz z zapleczem w budynku Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Źródło: POIiŚ 2014-2020, Lista projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020 - stan na 3 września 2018 r.

5.5.3. Ochrona zdrowia

Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło
1	Wsparcie baz Lotniczego Pogotowia Ratunkowego – etap 1	Płock	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
2	Modernizacja zakładów radioterapii Centrum Onkologii - Instytutu w Warszawie/ Centrum Onkologii- Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
3	Odtworzenie ponadregionalnych Ośrodków Leczenia Zaburzeń Rytmu i Niewydolności Serca w ramach wielofunkcyjnego budynku J w Instytucie Kardiologii w Warszawie/ Instytut Kardiologii im. Prymasa Tysiąclecia Stefana Kardynała Wyszyńskiego	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
4	Poprawa jakości i dostępności do świadczeń z zakresu położnictwa i neonatologii w Uniwersyteckim Centrum Zdrowia Kobiety i Noworodka Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
5	Nowoczesna diagnostyka i terapia kobiet w Szpitalu Klinicznym im. Prof. dr W. Orłowskiego CMKP w Warszawie dzięki wzmocnieniu potencjału infrastrukturalnego podmiotu/ Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny im. prof. W. Orłowskiego Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
6	Od zarodka do noworodka czyli podniesienie jakości świadczeń zdrowotnych związanych z prokreacją i zdrowiem kobiety/ Szpital Kliniczny im. Ks. Anny Mazowieckiej	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020

²¹⁸ Projekty prowadzone przez podmioty podległe organom administracji rządowej.

Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło
7	Podniesienie jakości i dostępności usług medycznych poprzez doposażenie i modernizację Kliniki Pediatrii, Nefrologii i Alergologii Dziecięcej oraz współpracujących z nią pracowni diagnostycznych Wojskowego Instytutu Medycznego	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
8	W dążeniu do najwyższej jakości leczenia - przebudowa pomieszczeń i wymiana sprzętu w CSK MSWiA w Warszawie dedykowana chorobom układu oddechowego, chorobom układu kostno-stawowo-mięśniowego, w zakresie ginekologii, położnictwa i neonatologii/ Centralny Szpital Kliniczny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
9	Zakup tomografu, przebudowa infrastruktury teletechnicznej i remont pracowni radiologicznej- Instytut Psychiatrii i Neurologii	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
10	Przebudowa istniejących Klinik Psychiatrycznych w Instytucie Psychiatrii i Neurologii – etap II.	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
11	Poprawa warunków udzielania świadczeń zdrowotnych w IMID poprzez wymianę aparatury medycznej i modernizację Kliniki Chirurgii Onkologicznej Dzieci i Młodzieży, Kliniki Anestezjologii i Oddziału Intensywnej Terapii, Bloku Operacyjnego oraz ZDO/ Instytut Matki i Dziecka	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
12	Specjalistyczna Kardiologia w SKDJ w Warszawie odpowiedzią na potrzeby zdrowotne populacji/ Szpital Kliniczny Dzieciątka Jezus	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
13	Nowoczesna ortopedia w SKDJ w Warszawie odpowiedzią na trendy demograficzne i epidemiologiczne/ Szpital Kliniczny Dzieciątka Jezus	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
14	Poprawa dostępności i jakości procedur z zakresu elektroterapii i elektrofizjologii w leczeniu inwazyjnym niewydolności serca, migotania przedsionków i zaburzeń rytmu w SPCSK w Warszawie/ Samodzielny Publiczny Centralny Szpital Kliniczny	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
15	Podniesienie jakości i dostępności świadczeń medycznych oraz efektywności leczenia pacjentów z chorobami układu oddechowego poprzez unowocześnienie bazy diagnostyczno-leczniczej w Klinice Chorób Wewnętrznych, Pneumonologii i Alergologii SPCSK w Warszawie/ Samodzielny Publiczny Centralny Szpital Kliniczny	Warszawa	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020
16	Budowa bazy Śmigłowej Służby Ratownictwa Medycznego (HEMS) Lotniczego Pogotowia Ratunkowego w miejscowości Sokołów Podlaski - poprawa jakości udzielanych świadczeń medycznych	Sokołów Podlaski	WPF Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038

Źródło: POIiŚ 2014-2020 – Lista projektów realizowanych z Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020 – stan na 3 września 2018 r. oraz Uchwała nr 119/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 sierpnia 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Mazowieckiego na lata 2018–2038.

5.5.4. Edukacja

Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło
1	Budowa budynku naukowo – dydaktycznego, ul. Dobra 55 (filologie i lingwistyka)	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
2	Budowa budynku naukowo – dydaktycznego na Kampusie Ochota (psychologia, kognitywistyka, psychofizjologia)	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
3	Budowa budynku naukowo-dydaktycznego (nauki ekonomiczne i pokrewne)	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
4	Budowa domu studenckiego na Kampusie Służewiec	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
5	Przebudowa Domu Studenckiego nr 5 na Kampusie Służewiec	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
6	Budowa domu studenckiego na Kampusie Ochota	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
7	Rozbudowa Centrum Sportu i Rekreacji na potrzeby zajęć dydaktycznych wraz z budową centrum kultury studenckiej na Kampusie Ochota	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
8	BUW (podziemie) – przebudowa na cele zajęć sportowych	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
9	Budowa budynku na kampusie głównym (górný dziedziniec)	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
10	Przebudowa budynku Porektorskiego	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
11	Przebudowa poddasza Pałacu Kazimierzowskiego na potrzeby biurowe	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”

Lp.	Nazwa inwestycji	Lokalizacja	Źródło
12	Przebudowa budynku naukowo-dydaktycznego przy ul. Hożej 69	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
13	Budowa budynku naukowo-dydaktycznego przy ul. Furmańskiej (nauki społeczne)	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
14	Przebudowa budynku przy ul. Szturmowej 4 na potrzeby naukowo-dydaktyczne	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
15	Budowa budynku naukowo-dydaktycznego przy ul. Bednarskiej 2/4	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
16	Przebudowa budynku przy ul. Żwirki i Wigury 93 na potrzeby dydaktyczno-naukowe	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
17	Przebudowa budynku w Alejach Ujazdowskich 4 dla centrum współpracy i dialogu	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”
18	Rozbudowa Domu Studenckiego nr 5 na Kampusie Służewiec (przez dobudowanie nowego skrzydła) na potrzeby domu studenckiego i Wydawnictw Uniwersytetu Warszawskiego	Warszawa	Program Wieloletni pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016-2025”

Źródło: Uchwała nr 101 Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Uniwersytet Warszawski 2016–2025”, Dz.U z dnia 20 sierpnia, poz. 800.

6. Postulaty i rekomendacje dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego województwa

W niniejszym rozdziale określono postulaty oraz rekomendacje do podmiotów realizujących politykę przestrzenną na obszarze województwa. Jako postulaty i rekomendacje określono te inwestycje i działania organizacyjne, które nie zostały ustalone w dokumentach, o których mowa w art. 39 ust. 5 *UoPiZP*, a stanowią realizację celów rozwojowych zawartych w *SRWM 2030* oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego określonych w *Planie*. Zapisy te mogą stanowić propozycje rozwiązań przestrzennych przy formułowaniu stanowisk i wniosków samorządu województwa do polityki przestrzennej państwa oraz jako elementy fakultatywne – do uwzględnienia w dokumentach planistycznych gmin.

6.1. Sieci TEN-T²¹⁹

W zakresie modyfikacji układu korytarzy sieci TEN-T w *Planie* postuluje się:

- zmianę kategorii korytarzy sieci kompleksowej na korytarze sieci bazowej:
  - kolejowe i drogowe Warszawa - Lublin - Dorohusk (- Kijów) oraz alternatywnie (Warszawa - Radom -) Skarżysko-Kamienna - Medyka - Lwów, jako bazowe dualne;
  - kolejowe i drogowe Warszawa - Radom - Kielce - Kraków jako bazowy dualny.
- uzupełnienie sieci kompleksowej o połączenia:
  - kolejowe Płock - Kutno (- Łódź),
  - kolejowe (Bydgoszcz - Toruń -) Włocławek - Płock - Modlin (- Warszawa),
  - kolejowe (Lublin -) Dęblin - Radom - Tomaszów Mazowiecki (- Łódź),
  - kolejowe (Białystok -) Tłuszcz - Pilawa (- Lublin).

6.2. Transport kolejowy

W zakresie systemu kolejowego w *Planie* postuluje się ujęcie w dokumentach podmiotów realizujących politykę przestrzenną w województwie sporządzenie studialnej dokumentacji projektowej dla następujących inwestycji w zakresie:

- budowy linii kolejowych:
  - studia wariantowe dot. przebiegu i charakteru planowanych linii kolejowych na kierunku Modlin/CPK - Płock - Włocławek we wspólnym korytarzu z planowaną drogą S10 w sąsiedztwie Płocka - zgodnie z ustaleniami z *KPZK 2030* oraz *Koncepcji przygotowania i realizacji inwestycji Port Solidarność - Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej*;
  - Warka - Grójec - CPK,
  - Radom - Ilża - Ostrowiec Świętokrzyski,
  - Warszawa Choszczówka - Nasielsk,
  - Ostrołęka - Pisz,
  - Sokołów Podlaski - Prostyń (- Małkinia).
- przebudowy linii kolejowych:
  - nr 8 Radom - Kielce,
  - nr 27 Sierpc - Toruń,
  - nr 33 Sierpc - Brodnica,
  - nr 35 Chorzele - Szczytno.
- zapewnienia dostępności i bezpieczeństwa komunikacji kolejowej w obszarze funkcjonalnym Płocka:
  - budowa przystanku Płock Śródmieście w rejonie al. Kilińskiego,
  - budowa towarowej obwodnicy kolejowej z nowym mostem na Wiśle, po decyzji co do przebiegu linii na kierunku Warszawa - Płock - Włocławek,
  - przesunięcie przystanku kolejowego ze stacji Gostynin w kierunku centrum miasta.

²¹⁹ Rewizja sieci TEN-T. MBPR OT Radom, 2017 r.

- uzupełnienia infrastruktury oraz siatki stacji i przystanków do przewozów aglomeracyjnych w obszarze funkcjonalnym Radomia:
  - Radom – linia średnicowa: Radom Wschodni – wraz z przebudową układu torowego do umożliwienia zatrzymań pociągów z kierunku Dęblińska; Radom Godów;
  - kier. Dęblin: Radom Sadków, Rajec Szlachecki, Wrzosów;
  - kier. Skarżysko-Kamienna: Pelagów, Ludwinów (przesunięcie p. Radom Południowy), Dąbrówka Zabłotnia, Ruda Wielka (przesunięcie), Wola Lipieniecka (przesunięcie);
  - kier. Tomaszów: Radom Potkanów (przesunięcie), Radom Krychnowice, Kosów;
  - kier. Warka: Radom Gołębiów, Radom Garbarnia, Radom Wola Gołębiowska (zgodnie z projektem modernizacji linii nr 8); przywrócenie stacji Bartodzieje – jako końcowej dla ruchu podmiejskiego;
  - wydłużenie linii kolejowej do Portu Lotniczego Radom.
- budowy infrastruktury i przywrócenia ruchu w obszarze Ostrołęki:
  - studium wykonalności linii do śródmieścia Ostrołęki wraz z budową regionalnego węzła komunikacji publicznej;
  - uruchomienie przewozów pasażerskich na liniach: nr 34 Małkinia - Ostrołęka, nr 36 Ostrołęka - (Śniadowo - Łomża/Białystok), nr 35 Ostrołęka - Chorzele - (Szczytno).
- uzupełnienia infrastruktury w obszarze Siedlec:
  - budowa nowych przystanków na linii nr 55: Suchożebry, Podnieśno-Stany, Przywózki;
  - przywrócenie ruchu pasażerskiego na linii nr 55 Sokołów Podlaski - Siedlce.
- udostępnienia układu kolejowego Kozienic dla ruchu lokalnego:
  - remont linii kolejowej nr 76,
  - studium wykonalności przeprowadzenia linii przez śródmieście Kozienic i osiedle Energetyków oraz wykorzystania układu torowego w rejonie elektrowni „Kozienice” w komunikacji podmiejskiej.
- rewitalizacji linii Iłża - Starachowice dla ruchu lokalnego:
  - studium wykonalności wykorzystania linii wąskotorowej Iłża - Starachowice jako tramwaju regionalnego z wprowadzeniem linii do śródmieść Starachowic i Iłży (w porozumieniu ze starostwem Starachowice) oraz dostosowaniem siatki przystanków.
- prowadzenia analiz dotyczących budowy nowych przystanków w miejscach wskazanych przez organizatorów transportu (samorządy), operatorów, zarządcę infrastruktury kolejowej.

6.3. Transport drogowy

W zakresie systemu dróg krajowych w *Planie* postuluje się do ujęcia w dokumentach rządowych i sporządzenia dokumentacji projektowej następujące inwestycje w zakresie:

- przebudowy dróg:
  - A2 – rozbudowa drogi do przekroju 2 jezdnie po 3 pasy ruchu z powiązaniem z CPK.
- budowy obwodnic na drogach:
  - DK9 – Skaryszewa, Makowca,
  - DK10 – Gójska, Sierpca i Drobina,
  - DK48/79 – Kozienic,
  - DK50 – Rembowa, Łochowa,
  - DK53 – Myszyńca,
  - DK57 – Przemiarowa, Przasnysza,
  - DK60 – Łącka, Goślic, Bielska, Drobina, Gumowa, Ciechanowa, Gołymina,
  - DK62 – Węgrowa, Wyszkowa, Wyszogrodu,
  - DK63 – Sokołowa Podlaskiego, Siedlec,
  - DK79 – Zwolenia, Ciepłowa, Lipska,

- autostradowej obwodnicy Warszawy z powiązaniem z CPK.

W zakresie systemu dróg wojewódzkich w *Planie* postuluje się do ujęcia w dokumentach województwa i sporządzenia studialnej dokumentacji projektowej następujące inwestycje w zakresie:

- budowy dróg:
  - DW727 pomiędzy Iłżą a Wierzbicą;
  - DW740 na odc. od Zakrzewa przez węzeł Mleczków (S7) do Radomia;
  - DW744 na odc. od Radomia do węzła z planowaną drogą S12.
- budowy obwodnic na drogach:
  - DW541 - Sierpca, Bieżunia,
  - DW544 - Przasnysza,
  - DW563 - Żuromina,
  - DW559 - Maszewa,
  - DW694 - Nura,
  - DW727 - Szydłowiec,
  - DW728 - Mogielnicy, Nowego Miasta nad Pilicą,
  - DW730/731 - Warki.
- budowy mostów wraz z dojazdami:
  - pomiędzy Świerżami Górnymi a Maciejowicami.
- przebiegu dróg:
  - przyjęcie kategorii drogi wojewódzkiej dla drogi powiatowej Radom - Brzóza dla połączenia Radomia z Warką i Koziencami;
  - przyjęcie kategorii drogi wojewódzkiej dla dróg powiatowych Odechów - Rzecznów - Siemno - granica województwa (Ostrowiec Świętokrzyski) dla połączenia Lipska z Radomiem i Ostrowcem;
  - przyjęcie kategorii drogi wojewódzkiej dla dróg powiatowych Kobylniki - Bulkowo - Góra.

Ponadto w *Planie* postuluje się działania w systemie dróg dotyczące:

- przekazywania dróg krajowych i wojewódzkich do niższych kategorii zarządzania jeżeli nie spełniają warunków technicznych i funkcjonalnych dla danej drogi;
- wprowadzania priorytetów w ruchu drogowym dla transportu zbiorowego:
  - wydzielone pasy ruchu;
  - pierwszeństwa przejazdu przez skrzyżowania, w tym z sygnalizacją świetlną;
  - dogodne usytuowanie przystanków.
- podnoszenia poziomu bezpieczeństwa przez:
  - realizację chodników, dróg dla rowerów, przejść dla pieszych i przejazdów dla rowerzystów;
  - działania poprawiające bezpieczeństwo ruchu, w tym m. in.: strefowanie prędkości pojazdów, fizyczne środki uspokajania ruchu (progi zwalniające, wyniesione przejścia dla pieszych, azyle dla pieszych, wyniesione skrzyżowania, małe ronda).
- przebudowy dróg zgodnie z wynikami okresowych kontroli stanu technicznego, badań natężenia oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- prowadzenia analiz i studiów oraz pozostawiania rezerw terenowych dla obwodnic miejscowości;
- prowadzenia analiz dla budowy skrzyżowań wielopoziomowych z liniami kolejowymi.

6.4. Transport zbiorowy

W zakresie transportu zbiorowego w *Planie* postuluje się działania organizacyjne w transporcie publicznym dla podmiotów realizujących politykę transportową w województwie dotyczące:

- utworzenia powiatowych węzłów komunikacyjnych w miejscowościach niewymienionych w *Planie Transportowym* – przy stacjach kolejowych,

a w przypadku ich braku bądź znacznego oddalenia – w centrach miast powiatowych i innych wyróżniających się znaczeniem w sieci osadniczej:

– w węzłach należy oczekiwać standardów wyposażenia określonych w *Planie Transportowym* dla węzłów lokalnych.

- utworzenia obszarów obsługi aglomeracyjnej i powstania związków komunikacyjnych – określenie obszarów w odrębnych studiach rozwoju poszczególnych aglomeracji: Radomia, Płocka i Siedlec;
- budowy parkingów "parkuj i jedź" w obszarach peryferyjnych aglomeracji.

6.5. Transport rowerowy

W celu zapewnienia spójności tras oraz warunków sprzyjających poprawie bezpieczeństwa i rozwojowi komunikacji rowerowej w *Planie* postuluje się:

- budowę infrastruktury rowerowej wzdłuż dróg krajowych i wojewódzkich o wysokim natężeniu ruchu samochodowego, zarówno w ramach ogólnych inwestycji drogowych, jak i jako samodzielne inwestycje krajowego i wojewódzkiego zarządcy drogi;
- wyposażenie wszystkich mostów drogowych oraz kolejowych przez Wisłę, Narew i Bug w ciągu pieszo-rowerowe;
- wyposażenie mostów w ciągu dróg krajowych i wojewódzkich oraz linii kolejowych przez Wkrę, Pilicę, Świder i Liwiec w ciągu pieszo-rowerowe;
- wykorzystanie, w miarę możliwości, koron wałów przeciwpowodziowych do budowy dróg rowerowych.

6.6. Transport lotniczy

W *Planie* postuluje się działania w zakresie transportu lotniczego dotyczące:

- rozwoju duoportu Port Lotniczy im. F. Chopina w Warszawie - Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa/Modlin, jako lotnisk komplementarnych;
- rozbudowy Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin i jego dobrego skomunikowania;
- rozwoju Portu Lotniczego Radom jako lotniska uzupełniającego dla Portu Lotniczego im. F. Chopina w Warszawie;
- modernizacji infrastruktury lotniskowej w Płocku wraz z budową utwardzonego pasa startowego;
- prac koncepcyjnych nad budową CPK między Łodzią a Warszawą, w tym ustalenia jego lokalizacji poza obszarami charakteryzującymi się najwyższą jakością gleb oraz ponadprzeciętną towarowością produkcji rolniczej, zwłaszcza stanowiącymi strategiczne obszary żywicielskie województwa mazowieckiego, jak również w znacznym oddaleniu od obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, odgrywających istotną rolę w zakresie zapewnienia ciągłości powiązań przyrodniczych i pełniących rolę stref wymiany i regeneracji powietrza dla aglomeracji warszawskiej.

6.7. Ochrona środowiska i zasobów przyrody

W zakresie ochrony środowiska i zasobów przyrody, w tym udokumentowanych złóż kopalin, w *Planie* postuluje się następujące działania:

- przygotowanie rozporządzenia w sprawie audytów krajobrazowych przy wykorzystaniu innej niż dotychczas prezentowanej w projekcie GDOŚ metodyki;
- wprowadzenie zmian do *UoPiZP* w aspekcie terminu sporządzenia audytu krajobrazowego i uzależnienie go od terminu wydania stosownego rozporządzenia;
- regulację granic Kampinoskiego Parku Narodowego;
- utrzymanie leśnych kompleksów promocyjnych (Lasy Warszawskie, Puszcza Kozienicka oraz Lasy Gostynińsko-Włocławskie) wdrażających nowoczesne, proekologiczne zasady gospodarowania w lasach;
- zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu m.in. poprzez adekwatne zapisy w MPZP;

- ochronę prawną korytarzy ekologicznych poprzez wpisanie do MPZP;
- ograniczanie zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, zwłaszcza w odniesieniu do gruntów wysokiej jakości i przydatności dla rolnictwa (klas bonitacyjnych I-III);
- dążenie do zachowania odpowiedniego udziału powierzchni biologicznie czynnej, sprzyjającej retencji wód opadowych, głównie w miastach;
- zachowanie istniejących naturalnych zbiorników wodnych i terenów podmokłych, w tym starorzeczy, torfowisk, bagien, stawów, śródpolnych oczek wodnych oraz ich ochrona poprzez zapisy w dokumentach planistycznych gmin;
- realizację działań inwestycyjnych i utrzymaniowych melioracji wodnych, w tym ochronę układów odwodnienia rowami melioracyjnymi, budowę systemów melioracji zwiększających retencję glebową, odbudowę systemów drenarskich;
- poprawę jakości wód poprzez rozwój i modernizację infrastruktury ochrony środowiska (w szczególności w zakresie gospodarki wodno-ściekowej) oraz racjonalną gospodarkę przestrzenną w sąsiedztwie zbiorników wodnych;
- respektowanie ograniczeń w zakresie zabudowy w strefach ograniczonego użytkowania (dla Portu Lotniczego im. F. Chopina w Warszawie oraz Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim);
- realizację programów ochrony środowiska przed hałasem dla miast (m.in. Warszawa, Radom, Płock), terenów poza aglomeracjami położonymi wzdłuż dróg krajowych i wojewódzkich oraz dla linii kolejowych;
- rozwój zintegrowanego publicznego transportu zbiorowego, w szczególności transportu szynowego wraz z wdrożeniem systemów skutecznego zarządzania ruchem;
- racjonalną gospodarkę złożami kopalin (w tym również zasobów wód leczniczych i termalnych), w szczególności przez kompleksowe i racjonalne wykorzystanie kopaliny głównej i kopalin towarzyszących oraz technologii eksploatacji zapewniającej ograniczenie ujemnego wpływu na środowisko;
- ograniczanie degradacji litosfery, w tym warstwy glebowej, jak również niekorzystnych zmian w krajobrazie i gospodarce wodnej, związanych z powierzchnią eksploatacją surowców mineralnych m.in. poprzez rekultywację terenów poeksploatacyjnych;
- zagospodarowanie i udostępnienie obszarów atrakcyjnych geologicznie np. w formie geoparków.

6.8. Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej

W zakresie zachowania ciągłości dziedzictwa kulturowego w Planie postuluje się następujące działania:

- opracowanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;
- opracowanie kryteriów oceny wartości i wyboru dóbr kultury współczesnej;
- identyfikację wartościowych obiektów i obszarów dóbr kultury współczesnej o charakterze ponadlokalnym oraz ich ochronę poprzez ustalenia w gminnych dokumentach planistycznych (w tym miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego);
- rozszerzenie listy miejsc objętych statusem pomnika historii o:
  - obszar Twierdzy Modlin,
  - zespół sakralny z d. opactwem Kanoników Regularnych w Czerwińsku nad Wisłą,
  - śródmiejski układ urbanistyczny Radomia i Siedlec,
  - zespół urbanistyczno-krajobrazowy Iłży oraz układ Szydłowca.
- zachowanie ładu przestrzennego lub jego kreowanie, szczególnie w miejscach o istotnym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego poprzez:
  - ochronę i kształtowanie struktur przestrzennych historycznych miast i wsi

- w oparciu o ochronę pola ekspozycji i eksponowanie dominant architektonicznych; kształtowanie przestrzeni publicznych w nawiązaniu do tradycji miejsca,
- eksponowanie w strukturze przestrzennej ośrodków miejskich i wiejskich najcenniejszych zasobów dziedzictwa regionu (zwłaszcza obszaru Historycznego Centrum Warszawy wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO oraz obszarów uznanych za pomnik historii),
  - kształtowanie i ochronę krajobrazów kulturowych m.in. poprzez utworzenie parków kulturowych.
- adaptację obiektów zabytkowych dla współczesnych funkcji kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych;
  - zagospodarowanie i udostępnianie stanowisk archeologicznych posiadających czytelną formę krajobrazową w celach dydaktycznych, naukowych i turystycznych;
  - współpracę międzyregionalną w zakresie zachowania i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego (tradycji historycznych, śladów osadnictwa, dziedzictwa kultury ludowej) dla rozwoju produktów turystyki kulturowej;
  - kreowanie ośrodków budowania tożsamości kulturowej regionu: Brochów, Brok, Chlewiska, Ciechanów, Czarnolas, Czersk, Czerwińsk nad Wisłą, Góra Kalwaria, Iłża, Kadzidło, Korczew, Kozienice, Liw, Łyse, Maciejowice, Modlin, Myszyniec, Niepokalanów, Opinogóra, Orońsko, Ostrołęka, Otwock, Płock, Przysucha, Pułtusk, Radom, Sanniki, Siedlce, Sierpc, Solec nad Wisłą, Sucha, Sycyna, Szydłowiec, Ślężany, Warszawa, Wyszaków, Węgrów, Wyszogród, Zwolen, Żelazowa Wola, Żyrardów.

7. Postulaty i rekomendacje dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy

W niniejszym rozdziale określono postulaty oraz rekomendacje do podmiotów realizujących politykę przestrzenną w miejskim obszarze funkcjonalnym Warszawy. Jako postulaty i rekomendacje określono te inwestycje i działania organizacyjne, które nie zostały ustalone w dokumentach o których mowa w art. 39 ust. 5 *UoPiZP*, a stanowią realizację celów rozwojowych zawartych w *SRWM 2030* oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego określonych w *Planie MOFW*. Zapisy te mogą stanowić propozycje rozwiązań przestrzennych przy formułowaniu stanowisk i wniosków samorządu województwa do polityki przestrzennej państwa oraz jako elementy fakultatywne – do uwzględnienia w dokumentach planistycznych gmin.

7.1. Transport kolejowy w MOFW

W zakresie systemu kolejowego w *Planie MOFW* postuluje się do ujęcia w dokumentach podmiotów realizujących politykę przestrzenną w województwie sporządzenie studialnej dokumentacji projektowej dla następujących inwestycji w zakresie:

- budowy linii kolejowych:
  - studia wariantowe dot. przebiegu i charakteru planowanych linii kolejowych Modlin/CPK - Płock - Włocławek wraz z przeprawą linii kolejowej z CPK przez Wisłę w okolicy Wyszogrodu oraz we wspólnym korytarzu z planowaną drogą S10 w kierunku Płocka – zgodnie z ustaleniami z KPZK 2030 oraz *Koncepcji przygotowania i realizacji inwestycji Port Solidarność – Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej*;
  - Warka - Grójec - CPK;
  - Warszawa Choszczówka - Nasielsk;
  - Warszawa Wschodnia - linia nr 21.
- uzupełnienia infrastruktury dla celów ruchu podmiejskiego i aglomeracyjnego:

- budowa dodatkowych torów na liniach kolejowych wychodzących z Warszawy w kierunku Legionowa, Mińska Mazowieckiego, Otwocka, Czachówka, Sochaczewa;
- wykorzystanie linii wąskotorowej Piaseczno - Grójec jako tramwaju regionalnego z wprowadzeniem linii do śródmieścia Grójca oraz dostosowaniem siatki przystanków;
- budowy połączeń szynowych pomiędzy Warszawą a Konstancinem-Jeziorną, Raszynem i Jankami, Nadarzynem, Łomiankami, Markami, Ząbkami;
- obsługa transportem szynowym południowego skupienia aglomeracji Piaseczno - Konstancin-Jeziorna w powiązaniu z linią tramwajową w Konstancinie oraz linią Piaseczno - Grójec;
- remont linii nr 10 na odcinku Legionowo - Wieliszew;
- remont linii nr 937 Warszawa Okęcie - Konstancin Jeziorna wraz z budową przystanków.
- uzupełnienie sieci stacji i przystanków kolejowych w obszarze funkcjonalnym:
  - Dębe Wielkie (przebudowa na stację),
  - Stary Dybów,
  - Wieliszew Plaża,
  - Zegrze,
  - Ząbki Zachód.
- uzupełnienie sieci stacji i przystanków kolejowych w Warszawie:
  - Jelonki,
  - Krasnowola,
  - Wyczółki,
  - Ulrychów,
  - Utrata.
- zmiana lokalizacji przystanku Warszawa Goclawek;
- prowadzenie analiz dotyczących budowy nowych przystanków w miejscach wskazanych przez organizatorów transportu (samorządy), operatorów, zarządcę infrastruktury kolejowej.

7.2. Transport drogowy w MOFW

W zakresie systemu dróg krajowych w Planie MOFW postuluje się do ujęcia w dokumentach rządowych i sporządzenia dokumentacji projektowej następujące inwestycje w zakresie:

- przebudowy dróg:
  - A2 - rozbudowa drogi do przekroju 2 jezdnie po 3 pasy ruchu z powiązaniem z CPK.
- budowy połączeń w obszarze funkcjonalnym:
  - pomiędzy Jabłonną a Łomiankami z przeprawą mostową przez Wisłę w ciągu istniejącej DK61.
- budowy obwodnic na drogach:
  - DK50 - Stanisławowa,
  - DK62 - Modlina, Pomiechówka,
  - autostradowej obwodnicy Warszawy z powiązaniem z CPK.

W zakresie systemu dróg wojewódzkich w Planie MOFW postuluje się do ujęcia w dokumentach województwa i sporządzenia dokumentacji projektowej następujące inwestycje w zakresie:

- budowy dróg:
  - DW635 na odcinku DK2 - DW635,
  - „Paszkwianka” na odcinku od S8 do DW719 oraz od A2 do planowanej S7.
- budowy obwodnic na drogach:
  - DW630 - Jabłonnej,
  - DW632 - Nasielska,

- DW634 – Wołomina i Duczek,
- DW637 – Sulejówka i Okuniewa,
- DW801 – Dziecinowa.

W zakresie systemu dróg ponadlokalnych w *Planie MOFW* postuluje się:

- budowę przedłużenia dróg z Warszawy do obszaru podmiejskiego:
  - Trasy Mostu Północnego,
  - Czerniakowskiej – bis,
  - ul. Nowoziemowita.
- budowę połączeń obwodowych i międzydzielnicowych na podstawie analiz systemu transportowego w Warszawie.

W *Planie MOFW* postuluje się działania w systemie dróg dotyczące:

- przekazywania dróg krajowych i wojewódzkich do niższych kategorii zarządzania jeżeli nie spełniają warunków technicznych i funkcjonalnych dla danej drogi;
- wprowadzania priorytetów w ruchu drogowym dla transportu zbiorowego:
  - wydzielone pasy ruchu,
  - pierwszeństwa przejazdu przez skrzyżowania, w tym z sygnalizacją świetlną,
  - dogodne usytuowanie przystanków.
- podnoszenia poziomu bezpieczeństwa przez:
  - realizację chodników, dróg dla rowerów, przejść dla pieszych i przejazdów dla rowerzystów,
  - działania poprawiające bezpieczeństwo ruchu, w tym m. in.: strefowanie prędkości pojazdów, fizyczne środki uspokajania ruchu (progi zwalniające, wyniesione przejścia dla pieszych, azyle dla pieszych, wyniesione skrzyżowania, małe ronda).
- przebudowy dróg zgodnie z wynikami okresowych kontroli stanu technicznego, badań natężenia oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- prowadzenia analiz i studiów oraz pozostawiania rezerw terenowych dla obwodnic miejscowości;
- prowadzenia analiz dla budowy skrzyżowań wielopoziomowych z liniami kolejowymi.

7.3. Transport zbiorowy w MOFW

W *Planie MOFW* rekomenduje się działania organizacyjne w transporcie publicznym dla podmiotów realizujących politykę transportową w miejskim obszarze funkcjonalnym Warszawy dotyczące:

- budowy III linii metra do Dworca Zachodniego;
- utworzenia węzłów komunikacyjnych: metro Młociny, metro Wilanowska, Dworzec Warszawa Główna;
- utworzenia powiatowych węzłów komunikacyjnych w miejscowościach nie wymienionych w *Planie Transportowym* – przy stacjach kolejowych, a w przypadku ich braku bądź znacznego oddalenia – w centrach miast powiatowych i innych wyróżniających się znaczeniem w sieci osadniczej:
  - w węzłach należy oczekiwać standardów wyposażenia określonych w *Planie Transportowym* dla węzłów lokalnych.
- utworzenia obszaru obsługi aglomeracyjnej i powstania związku komunikacyjnego na bazie studium rozwoju dotyczącego obszaru funkcjonalnego Warszawy;
- uruchomienia dla ruchu pasażerskiego linii kolejowych:
  - nr 12 Skierniewice - Czachówek - Pilawa,
  - nr 28 Wieliszew - Zegrze,
  - nr 937 Warszawa Okęcie - Konstancin-Jeziorna.
- budowy systemu parkingów „parkuj i jedź” w obszarach peryferyjnych aglomeracji.

7.4. Transport rowerowy w MOFW

W zakresie tras rowerowych w *Planie MOFW* postuluje się:

- budowę infrastruktury rowerowej wzdłuż dróg krajowych i wojewódzkich o wysokim natężeniu ruchu samochodowego, zarówno w ramach ogólnych inwestycji drogowych, jak i jako samodzielne inwestycje krajowego i wojewódzkiego zarządcy drogi;
- wyposażenie wszystkich mostów drogowych oraz kolejowych przez Wisłę, Narew i Bug w ciągi pieszo-rowerowe;
- wyposażenie mostów w ciągu dróg krajowych i wojewódzkich oraz linii kolejowych przez Wkrę i Świder w ciągi pieszo-rowerowe;
- w przypadku tras biegnących wzdłuż rzek dalsze wykorzystanie koron wałów przeciwpowodziowych do budowy dróg rowerowych.

7.5. Transport lotniczy w MOFW

W *Planie MOFW* postuluje się działania w transporcie lotniczym dotyczące:

- rozwoju Portu Lotniczego im. F. Chopina w Warszawie w celu zapewnienia odpowiedniej przepustowości;
- rozwoju duoportu Port Lotniczy im. F. Chopina w Warszawie - Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa/Modlin, jako lotnisk komplementarnych;
- rozbudowy Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin i jego dobrego skomunikowania;
- rozwoju stref aktywizacji gospodarczej w ramach obszaru funkcjonalnego Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin;
- prac koncepcyjnych nad budową CPK między Łodzią a Warszawą, w tym ustalenia jego lokalizacji poza obszarami charakteryzującymi się najwyższą jakością gleb oraz ponadprzeciętną towarowością produkcji rolniczej, zwłaszcza stanowiącymi strategiczne obszary żywicielskie województwa mazowieckiego, jak również w znacznym oddaleniu od obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, odgrywających istotną rolę w zakresie zapewnienia ciągłości powiązań przyrodniczych i pełniących rolę stref wymiany i regeneracji powietrza dla aglomeracji warszawskiej.

7.6. Ochrona środowiska i zasobów przyrody

W zakresie ochrony środowiska i zasobów przyrody, w tym udokumentowanych złóż kopalin, w *Planie MOFW* postuluje się następujące działania:

- przeciwdziałanie negatywnym skutkom urbanizacji:
  - na obszary chronione parków krajobrazowych,
  - na obszary cenne przyrodniczo, w tym stanowiące szlaki migracyjne zwierząt,
  - na najbardziej produktywne obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej (predestynowane do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu), w tym na Równinę Błońską oraz obszary nadwiślańskiepoprzez stosowne zapisy w dokumentach planistycznych gmin oraz uwzględnianie w nich zapisów wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych sporządzanych dla obszarów objętych ochroną prawną;
- wdrażanie koncepcji zielonej infrastruktury poprzez zachowanie i kształtowanie spójności z regionalnym systemem ekologicznym, w tym przez:
  - dalsze kształtowanie i wzmacnianie zielonego pierścienia Warszawy poprzez zalesienie gruntów o niskiej przydatności dla rolnictwa oraz terenów w sąsiedztwie ruchliwych ciągów komunikacyjnych;
  - konsekwentne ograniczanie rozwoju zabudowy do w miarę możliwości zwartych kompleksów, w gminach włączonych do zielonego pierścienia, kluczowych dla utrzymania terenów otwartych;
  - zwiększenie powierzchni ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych i ich właściwe zagospodarowanie;

- renaturalizację obszarów o potencjale przyrodniczym (w tym terenów zieleni miejskiej) i rewitalizacja obszarów zdegradowanych;
  - utrzymanie przestrzennej ciągłości przyrodniczej struktury ekologicznej Warszawy i pozostałych miast obszaru funkcjonalnego z systemem przyrodniczym terenów otaczających;
  - zagospodarowanie terenów nadwiślańskich jako ważnego elementu zielonej i błękitnej infrastruktury, zgodnie z wymogami ochrony wartości przyrodniczych, krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego;
  - tworzenie zielonych korytarzy poprzez zapewnienie roślinności, zwłaszcza wysokiej, wzdłuż tras komunikacyjnych.
- planowanie oraz realizacja obszarów i obiektów zielonej infrastruktury, jako czynników mających wpływ na organizację przestrzeni (kształtowanie struktur osadniczych) oraz zapewnienie w niej udziału funkcji przyrodniczo-rekreacyjnych, w tym wyznaczenie, zachowanie i kształtowanie terenów biologicznie czynnych;
  - regulację granic Kampinoskiego Parku Narodowego, w tym weryfikację i aktualizację aktu prawnego ustanawiającego;
  - utrzymanie leśnego kompleksu promocyjnego Lasy Warszawskie, który wdraża proekologiczne zasady gospodarowania w lasach, umożliwiające pełnienie funkcji użytkowych (m.in. rekreacyjnych);
  - ograniczanie zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, zwłaszcza w odniesieniu do gruntów wysokiej jakości i przydatności dla rolnictwa (klas bonitacyjnych I-III);
  - rozwój i modernizację infrastruktury ochrony środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej;
  - realizację programów ochrony środowiska przed hałasem dla Warszawy oraz dla terenów położonych wzdłuż dróg krajowych, wojewódzkich i linii kolejowych;
  - respektowanie ograniczeń w zakresie zabudowy w strefach ograniczonego użytkowania dla Portu Lotniczego im. F. Chopina w Warszawie oraz Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim;
  - rozwój zintegrowanego publicznego transportu zbiorowego, w szczególności transportu szynowego i metra wraz z wdrażaniem systemów skutecznego zarządzania ruchem;
  - zwiększanie konkurencyjności transportu publicznego w stosunku do transportu indywidualnego (samochody osobowe), np. poprzez wdrażanie priorytetów w sygnalizacji świetlnej, wydzielonych pasów dla autobusów, ograniczanie ruchu samochodowego;
  - wprowadzenie stref z zakazem ruchu drogowego szczególnie w centralnej części Warszawy, integracja transportu publicznego oraz zwiększenie udziału ruchu pieszego i rowerowego; ograniczenie ruchu tranzytowego w miastach;
  - racjonalną gospodarkę złożami kopalin (w tym również zasobów wód leczniczych i termalnych będących podstawą rozwoju funkcji uzdrowiskowej w miejscowości Konstancin-Jeziorna), w szczególności przez kompleksowe i racjonalne wykorzystanie kopaliny głównej i kopalin towarzyszących oraz technologii eksploatacji zapewniającej ograniczenie ujemnego wpływu na środowisko;
  - ograniczanie degradacji litosfery, w tym warstwy glebowej, jak również niekorzystnych zmian w krajobrazie i gospodarce wodnej związanych z powierzchnią eksploatacją surowców mineralnych m.in. poprzez rekultywację terenów zdegradowanych.

7.7. Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej w MOFW

W zakresie zachowania ciągłości dziedzictwa kulturowego w miejskim obszarze funkcjonalnym Warszawy w *Planie MOFW* postuluje się:

- opracowanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;
- opracowanie kryteriów oceny wartości i wyboru dóbr kultury współczesnej;

- identyfikację dóbr kultury współczesnej o charakterze ponadlokalnym i ich ochronę poprzez ustalenia w gminnych dokumentach planistycznych (w tym miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego);
- eksponowanie w przestrzeni ośrodków miejskich i wiejskich położonych w MOFW najcenniejszych zasobów dziedzictwa (zwłaszcza Historycznego Centrum Warszawy wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO, obszarów uznanych za pomnik historii);
- rozszerzenie listy miejsc objętych statusem pomnika historii o Obszar Twierdzy Modlin;
- ochronę i kształtowanie struktur przestrzennych historycznych miast i wsi poprzez ochronę panoram i eksponowanie dominant architektonicznych oraz kształtowanie przestrzeni publicznych w nawiązaniu do tradycji miejsca (m.in. Skarpa Warszawska, miasta-ogrody);
- ochronę obiektów pasma otwockiego oraz budynków w stylu *świdermajer*;
- kształtowanie i ochronę krajobrazów kulturowych m.in. poprzez utworzenie parków kulturowych;
- kreowanie ośrodków budowania tożsamości kulturowej regionu: Czerska, Góry Kalwarii, Modlina, Otwocka, Ślężan oraz Warszawy.

POWIĄZANIA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO Z WOJEWÓDZTWAMI SĄSIEDNIMI

Z województwem kujawsko-pomorskim

- **Transportowe:**
  - połączenia drogowe – poprzez drogi krajowe: nr 10, nr 62, planowaną drogę ekspresową S 10 oraz drogi wojewódzkie nr: 265, 539, 541, 559, 560, 562, 563;
  - połączenia kolejowe: linia nr 27 Nasielsk - Toruń, nr 33 Kutno - Sierpc - Brodnica (z zawieszonym ruchem pasażerskim) oraz postulowana linia CPK - Płock - Włocławek.
- **Infrastrukturalne w zakresie przesyłowych systemów energetycznych:**
  - linie elektroenergetyczne: 400 kV Płock - Grudziądz i 220 kV Pątnów (województwo wielkopolskie) - Płock Podolszyce - Mory, przebiegająca tranzytowo przez teren województwa kujawsko-pomorskiego;
  - gazociągi wysokiego ciśnienia: Rembelszczyzna (k/Warszawy) - Gustorzyn (k/Włocławka) i Gustorzyn (k/Włocławka) - Leśniewice (k/Gostynina);
  - rurociągi paliwowe: produktów naftowych Płock - Nowa Wieś Wielka (k/Bydgoszczy), etylenu Płock - Włocławek;
  - powiązania w oparciu o przebieg przez obszar obu województw międzynarodowych, tranzytowych systemów paliw płynnych i gazowych z Rosji do Niemiec: ropociągu "Przyjaźń" z odgałęzieniem Płock - Gdańsk oraz gazociągu tranzytowego „Jamał-Europa”.
- **Przyrodnicze:**
  - tereny przyrodnicze objęte ochroną prawną: Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy, Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy, obszar Natura 2000 Ostoja Lidzbarska, obszary chronionego krajobrazu – Nadwiślański, Międzyrzecze Skrwy i Wkry, Przyczecze Skrwy Prawej, Źródła Skrwy oraz Jezioro Skępskie;
  - Leśny Kompleks Promocyjny Lasy Włocławsko-Gostynińskie oraz system ciągów przyrodniczych związany głównie z dolinami rzecznyymi, w tym doliną rzeki Wisły, Drwęcy i Skrwy oraz dużymi kompleksami leśnymi (Lasy Lidzbarskie, Lasy Gostynińsko-Włocławskie). Wspólny obszar uwarunkowań stanowi ochrona wód podziemnych, w szczególności Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: nr 220 „Pradolina rzeki Środkowa Wisła” i nr 214 „Zbiornik Działdowo”.
- **Turystyczne:**
  - w oparciu o szlaki turystyczne: kulturowe m.in. Europejski Szlak Gotyku Ceglanego oraz Drogi Św. Jakuba; wodne na terenach położonych wzdłuż Wisły i Skrwy, m.in. Szlak im. Króla Stefana Batorego na Wiśle; rowerowe m.in. EuroVelo;
  - w zakresie turystyki wypoczynkowej, w tym agroturystyki rozwijającej się na Pojezierzu Gostynińskim;
  - wykorzystanie potencjału turystycznego Zbiornika Włocławskiego.
- **Kulturowe:**
  - w oparciu o krajobraz kulturowy osadnictwa nadwiślańskiego (od Nieszawy i Włocławka do Płocka) oraz historyczne i etnograficzne krainy Ziemi Dobrzyńskiej i Kujaw.

Z województwem lubelskim

- **Transportowe:**
  - połączenia drogowe: za pośrednictwem dróg krajowych nr 2, planowaną autostradą A2, nr 12 (planowaną ekspresową S12), nr 17 (planowaną S17), nr 19 (planowaną S19), nr 48, nr 63, nr 76; dróg wojewódzkich nr 698, 738, 747, 801, 803, 807, 811;

- połączenia kolejowe: linia nr 2 (E20/CE20) Warszawa - Terespol, nr 7 (CE28) Warszawa - Lublin - Dorohusk, nr 26 Łuków - Radom, linia nr 12 (CE20) na odcinku Pilawa - Łuków, stanowiąca odcinek towarowej obwodnicy kolejowej Warszawy.
- **Infrastrukturalne w zakresie przesyłowych systemów energetycznych²²⁰:**
  - linie elektroenergetyczne: 400 kV Kozienice - Lublin, 220 kV Kozienice - Puławy, 220 kV Rożki (k/Radomia) - Puławy oraz tranzytowe linie elektroenergetyczne: 400 kV Kozienice - Ostrowiec Świętokrzyski i 400 kV Kozienice - Siedlce przebiegające przez obszar województwa lubelskiego;
  - gazociągi wysokiego ciśnienia: Hołowczyce (pow. łosicki) - Wronów (k/Puławy), Wronów - Rembelszczyzna (k/Warszawy), Gończyce (k/Garwolina) - Łuków - Siedlce; Hołowczyce (pow. łosicki) - Biała Podlaska; Puznówka - Stoczek Łukowski.
- **Przyrodnicze:**
  - doliny rzek: Wisły i Bugu oraz parki krajobrazowe: Podlaski Przełom Bugu, Kazimierski Park Krajobrazowy i Wrzelowiecki Park Krajobrazowy; obszary chronionego krajobrazu: Łukowski, Nadwiślański, Chodelski, Solec nad Wisłą, Dolina rzeki Zwolenki i Pradolina Wieprza oraz obszary Natura 2000: „Dolina Środkowej Wisły”, „Dolina Dolnego Bugu”, „Dolina Liwca”, „Lasy Łukowskie”, „Małopolski Przełom Wisły”, „Ostoja Nadbużańska”, „Dąbrowy Seroczyńskie”, „Dolina Zwolenki”, „Przełom Wisły w Małopolsce”, „Podebłocie”, „Bagna Orońskie” i „Dolina Kamiennej”;
  - w zakresie użytkowania wód podziemnych, w tym Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: nr 222 „Dolina środkowej Wisły (Warszawa- Puławy)”, nr 223 „Zbiornik międzymorenowy rzeki górny Liwiec”, nr 224 „Subzbiornik Podlasie”, nr 405 „Niecka radomska”, nr 2151 „Subniecka Warszawska - część centralna”, nr 215 „Subniecka Warszawska” i nr 406 „Niecka lubelska”.
- **Turystyczne:**
  - w oparciu o szlaki turystyczne: kulturowe, m.in. Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej; związane z walorami przyrodniczo-kulturowymi terenów wzdłuż Bugu - m.in. Nadbużański Szlak Pieszy i Nadbużański Szlak Rowerowy oraz wzdłuż Wisły - m.in. szlak wodny na tej rzece, a także szlak rowerowy „Żółwia i Dinozaura”.
- **Kulturowe:**
  - Utworzenie szlaku kulturowego Wisły.

Z województwem łódzkim

- **Transportowe:**
  - powiązania drogowe: oparte na dwóch europejskich korytarzach transportowych: Berlin - Warszawa - Mińsk - Moskwa, z autostradą A2 na odcinku Stryków - Konotopa i Gdańsk - Warszawa/Łódź - Katowice - Żylin - Brzeclaw z drogą krajową nr 8 (planowaną ekspresową S8); układ ten uzupełniają drogi krajowe: nr 12 (planowana S12) Sulejów - Radom - Lublin oraz nr 2, 48, 60, 70 i 92 oraz drogi wojewódzkie: nr 573, 581, 583, 584, 705, 707, 725, 728;
  - powiązania kolejowe: linia nr 1 Warszawa - Katowice, nr 3 (E20/CE20) Kunowice - Warszawa, nr 4 (E65) (Centralna Magistrala Kolejowa) z Grodziska Mazowieckiego do Zawiercia; nr 22 Tomaszów Mazowiecki - Radom, nr 33 Kutno - Brodnica, ponadto linia nr 12 (CE20) Skierniewice - Pilawa - Łuków, stanowiąca towarową obwodnicę kolejową Warszawy oraz planowana linia KDP Warszawa - CPK - Łódź - Poznań/Wrocław.
- **Infrastrukturalne w zakresie przesyłowych systemów energetycznych:**

²²⁰ W zakresie systemu gazowego uwzględniono powiązania wszystkich gazociągów wysokiego ciśnienia.

- linie elektroenergetyczne: 400 kV Rogowiec - Ołtarzew, 400 kV Rogowiec - Płock, 220 kV Janów - Ołtarzew - Mory oraz 220 kV Konin - Sochaczew - Ołtarzew - Mory przebiegająca tranzytowo przez północne tereny województwa łódzkiego;
- gazociągi wysokiego ciśnienia: Mory - Piotrków Trybunalski i Leśniewice (k. Gostynina) - Łódź;
- rurociągi paliwowe: Płock - Koluszki i Płock - Ostrów Wielkopolski (tranzyt przez teren województwa łódzkiego).
- **W zakresie gospodarki odpadami:**
  - zagospodarowanie odpadów w ramach regionu gospodarki odpadami obsługującego dwie gminy z województwa mazowieckiego (Sanniki i Nowa Sucha), 39 gmin z województwa łódzkiego i 2 gminy z województwa wielkopolskiego.
- **Przyrodnicze:**
  - Kampinoski Park Narodowy (Ośrodek Hodowli Żubrów w Smardzewicach, w województwie łódzkim), Bolimowski Park Krajobrazowy, Spalski Park Krajobrazowy, rezerwat przyrody Rawka, obszary Natura 2000: „Dolina Pilicy”, „Dolina Dolnej Pilicy”, „Dolina Rawki”, „Grabinka”, „Doliny Przysowy i Słudwi” oraz obszary chronionego krajobrazu: Lasy Przysusko-Szydłowieckie, Dolina Pilicy i Drzewiczki, Bolimowsko-Radziejowicki z doliną Środkowej Rawki, Dolina Przysowy, Dolina Skrwy Lewej, Pradolina Warszawsko-Berlińska i Dolina Chojnatki;
  - korytarz ekologiczny rzeki Pilicy z obszarem węzłowym Puszczy Pilickiej i korytarz ekologiczny związany z doliną rzeki Rawki i Bzury;
  - w zakresie użytkowania wód podziemnych, w tym Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: nr 412/413 Zbiornik „Szydłowiec - Goszczewice”, nr 404 Zbiornik „Koluszki - Tomaszów”, 2151 „Subniecka Warszawska - część centralna” i 215 „Subniecka Warszawska”.
- **Turystyczne:**
  - w oparciu o szlaki turystyczne: kulturowe, m.in. Drogi Św. Jakuba, Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej oraz Szlak Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej; piesze, m.in: Szlak im. Bolesław Krzywoustego i Szlak „Partyzancki” im. Majora H. Dobrzańskiego „Hubala”; rowerowe, m.in. Grunwaldzki; wodne na rzekach: Pilicy i Bzurze;
  - zasoby wód geotermalnych znajdujące się na pograniczu województw, obecnie wykorzystywane w Mszczonowie („Termy Mszczonów” spełniają funkcje wypoczynkowe i rekreacyjne dla mieszkańców centralnej Polski).
- **Kulturowe:**
  - pasma koncentracji zabytków, które w powiązaniu z walorami przyrodniczymi dolin rzecznych Pilicy i Bzury oraz historycznym szlakiem Kolei Warszawsko - Wiedeńskiej, stanowią główny element łączący obydwie regiony;
  - regiony etnograficzne (łowicki, rawski i opoczyńsko-przysuski) oraz w ramach tradycji obszaru Staropolskiego Okręgu Przemysłowego.

Z województwem podlaskim

- **Transportowe:**
  - powiązania drogowe: drogi krajowe nr 8 (planowana ekspresowa S8), 19 (planowana S19), 61, 62 i 63, drogi wojewódzkie nr 645, 647, 677, 690, 694 oraz planowana droga ekspresowa nr S61 z Ostrowi Mazowieckiej przez Łomżę i Elk do granicy państwa z Litwą;
  - powiązania kolejowe: linie kolejowe nr 6 (CE75) Zielonka - Kuźnica Białostocka i nr 31 Siedlce - Hajnówka oraz linia nr 36 Ostrołęka - Łapy (z zawieszonym ruchem pasażerskim).
- **Infrastrukturalne w zakresie przesyłowych systemów energetycznych²²¹:**

²²¹ W zakresie systemu gazowego uwzględniono powiązania wszystkich gazociągów wysokiego ciśnienia.

- linie elektroenergetyczne: 400 kV Miłosna - Stanisławów - Narew, 400 kV Ostrołęka - Łomża oraz 220 kV Ostrołęka - Elk, przebiegająca tranzytowo przez teren województwa podlaskiego;
- gazociąg tranzytowy „Jamał-Europa”, gazociągi wysokiego ciśnienia: Kobryń (Białoruś) - Hołowczyce (pow. łosicki), Wólka Radzymińska (k/Warszawy) - Ostrów Mazowiecka - Białystok;
- odcinek wschodni ropociągu „Przyjaźń” Adamowo (woj. podlaskie) - Płock.
- **W zakresie gospodarki odpadami:**
  - zagospodarowanie odpadów w ramach regionu gospodarki odpadami obsługującego pięć gmin z województwa mazowieckiego (Andrzejewo, Boguty Pianki, Nur, Szulborze Wielkie i Zaręby Kościelne) i 45 gmin z województwa podlaskiego.
- **Przyrodnicze:**
  - dolina Bugu, dolina Narwi, Puszcza Kurpiowska, parki krajobrazowe: Nadbużański Park Krajobrazowy i Park Krajobrazowy Podlaski Przełom Bugu oraz obszary chronionego krajobrazu: Nadbużański, Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi, Dolina Bugu i Nurca, Dolina Bugu;
  - obszary NATURA 2000 „Puszcza Piska”, „Dolina Dolnego Bugu”, „Dolina Dolnej Narwi”, „Ostoja Nadbużańska”, „Ostoja Narwiańska” i „Myszynieckie Bory Sasankowe”;
  - w zakresie użytkowania wód podziemnych, w tym Głównych Zbiorników Wód Podziemnych nr 216 „Sandr Kurpie” i nr 215 „Subniecka Warszawska”.
- **Turystyczne:**
  - w oparciu o szlaki turystyczne: kulturowe, m.in. Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej; związane z walorami rzeki Narew, m.in.: Szlak im. Króla Stefana Batorego oraz szlak wodny Pisa-Narew; walorami rzeki Bug sprzyjającymi rozwojowi turystyki wypoczynkowej i aktywnej realizowanej, m.in. na szlaku wodnym Bugu oraz Nadbużańskim Szlaku Rowerowym.
- **Kulturowe:**
  - W oparciu o tradycje kurpiowskiej kultury ludowej.

Z województwem świętokrzyskim

- **Transportowe:**
  - powiązania drogowe: drogi krajowe nr 7 (planowana ekspresowa S7), nr 9, 79 oraz drogi wojewódzkie nr 728, 744, 749, 754;
  - powiązania kolejowe: linią kolejowa nr 8 Warszawa - Radom - Skarżysko-Kamienna - Kraków przewidziana do przebudowy, linia Starachowice - Ilża oraz postulowana linia Radom - Ilża - Ostrowiec Świętokrzyski.
- **Infrastrukturalne w zakresie przesyłowych systemów energetycznych²²²:**
  - linie elektroenergetyczne: 400 kV Kozienice - Ostrowiec Świętokrzyski i 220 kV Rożki - Kielce;
  - gazociągi wysokiego ciśnienia: Sękocin - Lubienia i Szydłowiec - Skarżysko-Kamienna.
- **Przyrodnicze:**
  - dolina Wisły, Garb Gielniowski, Wzgórza Koneckie z Lasami Przysusko-Szydłowieckimi oraz Puszcza Ilżecka;
  - obszary chronionego krajobrazu: Solec nad Wisłą, Dolina Kamiennej, Lasy Przysusko-Szydłowieckie, Ilża - Makowiec oraz Konecko-Łopuszniański Obszar Chronionego Krajobrazu;
  - obszar Natura 2000 „Małopolski Przełom Wisły”, „Przełom Wisły w Małopolsce”, „Ostoja Brzeźnicka”, „Dolina Czarnej”, „Lasy Skarżyskie”, „Pakoślaw”, „Uroczyska Lasów Starachowickich” oraz „Dolina Kamiennej”;
  - w zakresie użytkowania wód podziemnych, w tym Głównych Zbiorników Wód Podziemnych nr 405 „Niecka radomska”, nr 412/413 „Zbiornik Goszczewice -

²²² jw.

Szydłowiec”, nr 420 „Zbiornik Wierzbica – Ostrowiec” oraz ochrona obszarów źródłiskowych Wzgórz Koneckich (źródła Czarnej Koneckiej i Kamiennej).

- **Turystyczne:**
  - w oparciu o szlaki turystyczne: kulturowe, m.in. Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej; pieszy szlak „Partyzancki” im. Majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala”; szlak rowerowy „Żółwia i Dinosauria” oraz szlak Starachowickiej Kolei Wąskotorowej.
- **Kulturowe:**
  - w oparciu o tradycje kultury ludowej w regionie iłżecko-starachowickim, tradycji przemysłowych w ramach Staropolskiego Okręgu Przemysłowego i Centralnego Okręgu Przemysłowego;
  - wspólne działania na rzecz utworzenia Parku Kulturowego Doliny Kamiennej.

Z województwem warmińsko-mazurskim

- **Transportowe:**
  - powiązania drogowe: drogi krajowe nr 7 (planowana S7), 53 i 57 oraz drogi wojewódzkie nr 541 i 544;
  - powiązania kolejowe: linie kolejowe: nr 9 (E65) Warszawa - Gdańsk i nr 35 Ostrołęka - Szczytno (z zawieszonym ruchem pasażerskim) oraz postulowana linia Ostrołęka - Pisz.
- **Infrastrukturalne w zakresie przesyłowych systemów energetycznych²²³:**
  - linie elektroenergetyczne: 400 kV Ostrołęka - Olsztyn Mątki (w trakcie realizacji) i pośrednio 220 kV Ostrołęka - Elk (poprzez województwo podlaskie);
  - gazociągi wysokiego ciśnienia: Płońsk - Olsztyn i Uniszki Zawadzkie - Lidzbark Welski.
- **Przyrodnicze:**
  - Górznięsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy oraz obszary chronionego krajobrazu: Zieluńsko-Rzęgnowski, Okolice Rybna i Lidzbarka, Doliny Rzeki Orzyc, Puszcza Napiwodzko-Ramucka i Dolina Górnej Wkry;
  - obszar Puszczy Kurpiowskiej, Puszcza Piska, dolina Wkry, dolina Orzyc, Lasy Lidzbarskie i Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie;
  - obszary Natura 2000: „Dolina Omulwi i Płodownicy”, „Puszcza Piska”, „Doliny Wkry i Mławki”, a także obszar siedliskowy „Ostoja Lidzbarska”;
  - w zakresie użytkowania wód podziemnych, w tym Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: nr 216 „Sandr Kurpie”, nr 214 „Zbiornik Działdowo” i nr 215 „Subniecka Warszawska”.
- **Turystyczne:**
  - w oparciu o szlaki turystyczne: kulturowe, m.in. Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej oraz wodne na rzekach: Omulew, Orzyc i Wkra, w otoczeniu których rozwija się turystyka wypoczynkowa i aktywna;
  - powiązanie pośrednie (przez województwo podlaskie) w oparciu o szlak wodny Pisa-Narew łączący Wisłę z Krainą Wielkich Jezior Mazurskich.
- **Kulturowe:**
  - W oparciu o tradycje kurpiowskiej kultury ludowej.

---

²²³ W zakresie systemu gazowego uwzględniono powiązania wszystkich gazociągów wysokiego ciśnienia.

SŁOWNIK POJĘĆ

adaptacja obiektu zabytkowego – dopuszczenie przystosowania zabytku do współczesnych funkcji i standardów, przy jednoczesnym zachowaniu walorów zabytkowych obiektu

budowa (drogi) – wykonywanie połączenia drogowego między określonymi miejscami lub miejscowościami, a także jego odbudowa i rozbudowa

dobra kultury współczesnej – niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna [*Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*]

elektrownia wiatrowa – budowla, składająca się co najmniej z fundamentu, wieży oraz elementów technicznych, o mocy większej niż 40 kW [*Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 961, z późn. zm.)*]

energia odnawialna – energia otrzymywana z energii wiatru, energii promieniowania słonecznego, energii aerotermalnej, energii geotermalnej, energii hydrotermalnej, hydroenergii, energii fal, prądów i pływów morskich, energii otrzymanej z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz z biopłynów [*Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1269, z późn. zm.)*]

infrastruktura ICT – technologie przetwarzające, gromadzące i przesyłające informacje w formie elektronicznej

kogeneracja – równoczesne wytwarzanie ciepła i energii elektrycznej lub mechanicznej w trakcie tego samego procesu technologicznego [*Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne*]

ładowisko – wydzielony obszar na lądzie, wodzie lub innej powierzchni w całości lub części przeznaczony do wykonywania startów, lądowań i naziemnego ruchu statków powietrznych. Ładowiska podlegają wpisowi do ewidencji ładowisk, prowadzonej przez Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego

lotnisko użytku publicznego – lotnisko otwarte dla wszystkich statków powietrznych w terminach i godzinach ustalonych przez zarządzającego tym lotniskiem i podanych do publicznej wiadomości

lotnisko użytku wyłącznego – lotnisko wykorzystywane przez zarządzającego tym lotniskiem, użytkowników lotniska wymienionych w dokumentacji rejestracyjnej tego lotniska oraz za zgodą zarządzającego lotniskiem – przez innych użytkowników lotniska

miasto satelickie – miasto w sąsiedztwie większego ośrodka miejskiego, uzależnione od niego w zakresie usług wyższego rzędu, potocznie nazywane „miastem sypialnią”

miejski obszar funkcjonalny – jest układem osadniczym ciągłym przestrzennie, złożonym z odrębnych administracyjnie jednostek. Obejmuje zwarty obszar miejski oraz powiązaną z nim funkcjonalnie strefę zurbanizowaną. Administracyjnie miejskie obszary funkcjonalne mogą obejmować zarówno gminy miejskie, wiejskie, jak i miejsko-wiejskie. Miejskie obszary funkcjonalne można podzielić na cztery podtypy: ośrodków wojewódzkich, w tym metropolitalnych, regionalnych, subregionalnych i lokalnych [*KPZK 2030*]

obszar ograniczonego użytkowania (OOU) – obszar, na którym wprowadzono ograniczenia w zakresie przeznaczenia terenu, wymagań technicznych dotyczących budynków oraz sposobów korzystania z terenu. OOU dla lotnisk tworzy się, jeżeli z przeglądu ekologicznego albo z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wymaganej przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, albo z analizy porealizacyjnej wynika, że mimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska poza terenem lotniska. OOU dla przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko tworzy sejmik województwa, w drodze uchwały

plan operatora – plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe lub energię, sporządzany na okres nie krótszy niż 3 lata przez przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub dystrybucją paliw gazowych lub energii [*Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne*]

przebudowa – wprowadzenie istotnych zmian w istniejącej budowli przez wykonanie robót budowlanych, wykraczających poza bieżącą konserwację i remont, z zachowaniem lub ze zmianą jej podstawowej funkcji

przebudowa (drogi) – wykonywanie robót, w których wyniku następuje podwyższenie parametrów technicznych i eksploatacyjnych istniejącej drogi, niewymagających zmiany granic pasa drogowego

remont – działanie mające na celu przywrócenie obiektowi budowlanemu wartości użytkowych i estetycznych, które uległy zmniejszeniu w następstwie eksploatacji, wpływu warunków atmosferycznych, obniżenia wytrzymałości materiałów, szkód żywiołowych w zakresie nie powodującym odbudowy

remont (drogi) – wykonywanie robót przywracających pierwotny stan drogi, także przy użyciu wyrobów budowlanych innych niż użyte w stanie pierwotnym

rewaloryzacja – zespół działań mających na celu przywrócenie i utrwalenie historycznie ukształtowanych walorów obiektu lub obszaru

rewitalizacja – proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji [*Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji*]

równoważna liczba mieszkańców – oznacza ładunek organiczny ulegający biodegradacji, wyrażony pięciodobowym biochemicznym zapotrzebowaniem tlenu (BZT₅), w ilości 60 g tlenu na dzień

sieci energetyczne – instalacje połączone i współpracujące ze sobą, służące do przesyłania paliw lub energii (transportu paliw gazowych i energii elektrycznej sieciami przesyłowymi do sieci dystrybucyjnych lub odbiorców końcowych przyłączonych do sieci przesyłowych; transportu paliw płynnych siecią rurociągów; transportu ciepła siecią ciepłowniczą) lub dystrybucji paliw lub energii (transportu paliw gazowych i energii elektrycznej sieciami dystrybucyjnymi do odbiorców; rozdziału paliw płynnych do odbiorców; rozdziału ciepła do odbiorców), należące do przedsiębiorstwa energetycznego. [*Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne*]

sieć dystrybucyjna – sieć gazowa wysokich, średnich i niskich ciśnień albo sieć elektroenergetyczna wysokich, średnich i niskich napięć, za której ruch sieciowy jest odpowiedzialny operator systemu dystrybucyjnego [*Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne*]

sieć przesyłowa – sieć gazowa wysokich ciśnień albo sieć elektroenergetyczna najwyższych lub wysokich napięć, za której ruch sieciowy jest odpowiedzialny operator systemu przesyłowego [*Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne*]

specustawa gazowa – ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu

specustawa przesyłowa – ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych

strefa ograniczenia wysokości zabudowy (wokół lotnisk i lądowisk) – obszar terenu pozostający w zasięgu powierzchni ustalających dopuszczalne gabaryty zabudowy i obiektów naturalnych, określone zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2003 r. w sprawie warunków, jakie powinny spełniać obiekty budowlane oraz naturalne w otoczeniu lotniska (Dz. U. z 2003 r. poz. 1192, z późn. zm.)

suburbanizacja – proces przenoszenia form przestrzennych miasta oraz form życia miejskiego poza miasto centralne, na tereny w jego sąsiedztwie oraz proces zespalania funkcjonalnego obszarów podlegających suburbanizacji z miastem centralnym. Mianem suburbanizacji określa się także proces decentralizacji w regionie miejskim, polegający na przemieszczaniu się ludności i podmiotów gospodarczych z miasta centralnego do strefy podmiejskiej [*Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze*]

system gazowy albo elektroenergetyczny – sieci gazowe albo sieci elektroenergetyczne oraz przyłączone do nich urządzenia i instalacje, współpracujące z siecią [*Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne*]

Transeuropejska Sieć Transportowa TEN-T – program przygotowany przez Unię Europejską mający za zadanie rozbudowę i modernizację sieci europejskiej infrastruktury głównych linii spinających kontynent europejski (w tym przypadku dotyczący sieci drogowych, kolejowych, wodnych i powietrznych). Został utworzony na mocy Traktatu z Maastricht, w którym zapisano, iż Unia Europejska promuje rozwój sieci transeuropejskich jako kluczowego czynnika niezbędnego dla stworzenia wspólnego rynku i zapewnienia spójności gospodarczej i społecznej

trasa rowerowa – czytelny i spójny ciąg różnych rozwiązań technicznych zapewniających możliwość bezpiecznej i wygodnej podróży rowerem, obejmujący w szczególności drogi dla rowerów, pasy i kontrapasy rowerowe, ulice o ruchu uspokojonym, strefy zamieszkania, łączniki rowerowe, drogi niepubliczne o małym natężeniu ruchu. Trasa rowerowa nie musi być

drogą dla rowerów w rozumieniu Prawa o Ruchu Drogowym, może natomiast obejmować odcinki takich dróg

układ osadniczy policentryczny – powiązany ze sobą zespół ośrodków osadniczych, pełniących rolę autonomicznych centrów, wokół których tworzą się obszary ich oddziaływania

usługi wyższego rzędu – usługi świadczone przez kadre o wysokich kwalifikacjach, zalicza się do nich m.in.: wysokie szczeble administracji publicznej, szkolnictwo wyższe, specjalistyczne usługi medyczne, usługi kultury i sztuki (teatry, opery, filharmonie, galerie sztuki, muzea), instytucje otoczenia biznesu, firmy projektowe i reklamowe, wyspecjalizowane placówki handlowe

węzeł przesiadkowy – miejsce umożliwiające dogodną zmianę środka transportu wyposażone w niezbędną dla obsługi podróży infrastrukturę, w szczególności: miejsca postojowe, przystanki, punkty sprzedaży biletów i systemy informacyjne

węzły szkieletowe, węzły techniczne – urządzenia telekomunikacyjne lub zespoły urządzeń telekomunikacyjnych, zapewniających fizyczne połączenie sieci telekomunikacyjnych

związek komunikacyjny – podmiot utworzony przez samorzady, najczęściej gminne, wykonujący w imieniu jego członków zadania z zakresu organizacji transportu zbiorowego

SŁOWNIK SKRÓTÓW

AGC – (ang. European Agreement on Main European Railway Lines) Umowa europejska o głównych międzynarodowych liniach kolejowych, podpisana w Genewie dnia 31 maja 1985 r. Weszła w życie w stosunku do Polski w dniu 27 kwietnia 1989 r. W jej ramach wyznaczona została, wg kryterium Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ, sieć linii kolejowych znaczenia międzynarodowego

AGTC – (ang. European Agreement on Important International Combined Transport Lines) Umowa europejska o głównych międzynarodowych liniach kolejowych transportu kombinowanego i obiektach towarzyszących, podpisana w Genewie dnia 1 lutego 1991 r. W Polsce weszła w życie po zatwierdzeniu przez Radę Ministrów w dniu 14 stycznia 2002 r. w jej ramach wyznaczona została, wg kryteriów Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ, sieć linii kolejowych dla międzynarodowych przewozów kontenerowych transportem kolejowym oraz terminale kontenerowe, położone na sieci kolejowej

AKPOŚK 2017 – Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2017

BDL – Bank Danych Lokalnych

CMK – Centralna Magistrala Kolejowa, nazwa potoczna linii kolejowej nr 4 Grodzisk Mazowiecki - Zawiercie

CPK – Centralny Port Komunikacyjny, czyli Inwestycja w rozumieniu Ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym

DI SRT – Dokument Implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)

DN – średnica nominalna w mm

Drogi o klasach technicznych w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 2016 r. poz. 124):

- **A** – autostrady

- **S** – drogi ekspresowe

- **GP** – drogi główne ruchu przyspieszonego

- **G** – drogi główne

- **Z** – drogi zbiorcze

Drogi o kategoriach zarządzania w rozumieniu Ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 2068):

- **DK** – drogi krajowe

- **DW** – drogi wojewódzkie

EC – elektrociepłownia

GDOŚ – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

GEZ – gminna ewidencja zabytków

gm. – gmina

GZWP – główne zbiorniki wód podziemnych

ICP – inwestycja celu publicznego

ICT – (ang. Information and Communication Technologies) infrastruktura teleinformatyczna

JCWP – jednolite części wód podziemnych

JST – jednostki samorządu terytorialnego

KPK 2023 – Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku

KPOŚK – Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPZK 2030 – Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
KSRR – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie
KT – Kontrakt Terytorialny dla Województwa Mazowieckiego
kV – jednostka napięcia elektrycznego, 1 kilowolt = 1000 woltów
LNG – (ang. Liquefied Natural Gas) skroplony gaz ziemny
m. – miasto
MBP – instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych
MBPR – Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie
MCPS – Mazowieckie Centrum Pomocy Społecznej
MOFW/MOFOWW – miejski obszar funkcjonalny Warszawy/ośrodka wojewódzkiego Warszawy
MPL Warszawa/Modlin – Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa/Modlin
MPZP – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
MROT – Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna
MSC. – miejscowość
MSIP – Mazowiecki System Informacji Przestrzennej
MW – jednostka mocy, 1 megawat = 1 000 000 watów
NGA – (ang. Next-generation access) sieć dostępu nowej generacji
NN – najwyższe napięcie, dotyczy napięć 220 kV i 400 kV
NN/WN – najwyższe napięcia/wysokie napięcie
NSIP – ang. NATO Security Investment Programme
NUTS – Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych, określająca m.in. jednostki terytorialne: NUTS 1 – makroregion, NUTS 2 – region, NUTS 3 – podregion
OMW – Obszar Metropolitalny Warszawy
OZE – odnawialne źródła energii
PBDK – Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.)
Plan MOFW/MOFOWW – Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy/ośrodka wojewódzkiego Warszawy
Plan, PZPWM – Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego
POIiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Wykaz dużych projektów.
POW. – powiat
PRSD – Plan rozwoju sieci drogowej dróg wojewódzkich województwa mazowieckiego na lata 2016-2026
PW PT SRWM 2030 – Plan Wykonawczy do Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku w obszarze "Przestrzeń i Transport"
PZPWM, Plan – Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego
RIPOK – Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych
RLM – równoważna liczba mieszkańców
RPO – Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
SN – średnie napięcie, dotyczy napięcia od 1 kV do 30 kV
SOR – Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
SOŻ – strategiczne obszary żywielskie
SRT – Strategia Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)
SUIKZP – studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
TEN-T – transeuropejska sieć transportowa
UE – Unia Europejska
UoOP – Ustawa o ochronie przyrody
UoPiZP – Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
WDA – węzeł dystrybucyjny A
WDB – węzeł dystrybucyjny B
WKD – Warszawska Kolej Dojazdowa
WN – wysokie napięcie, dotyczy napięcia 110 kV
WOJ. – województwo
WPF – Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Mazowieckiego na lata 2018-2038
WPGO – Wojewódzki Program Gospodarki Odpadami
WPOnZ – Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami
ZoDR – zakład o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej
ZoZR – zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Model relacji systemu społeczeństwo – gospodarka – środowisko i interakcji Warszawa z OMW – Region.....	11
Ryc. 2. Model relacji polityki rozwoju i polityki przestrzennej województwa mazowieckiego	12
Ryc. 3. Udział poszczególnych rodzajów użytkowania w strukturze użytkowania ziemi województwa mazowieckiego.....	15
Ryc. 4. Struktura użytkowania ziemi.....	16
Ryc. 5. Struktury funkcjonalno-przestrzenne	18
Ryc. 6. Podział administracyjny i statystyczny	21
Ryc. 7. Podstawowe elementy sieci osadniczej w 2016 r.	22
Ryc. 8. Obszary funkcjonalne – MOFW oraz obszary o najniższym poziomie dostępu do usług publicznych	24
Ryc. 9. Wiejskie obszary funkcjonalne.....	26
Ryc. 10. Koncepcja powiązań transportowych.....	29
Ryc. 11. Transport kolejowy i zbiorowy.....	31
Ryc. 12. Transport drogowy.....	33
Ryc. 13. Planowana sieć szkieletowa tras rowerowych.....	36
Ryc. 14. Rozbudowa dróg wodnych E70 i E40.....	38
Ryc. 15. Transport lotniczy i żegluga śródlądowa	39
Ryc. 16. System elektroenergetyczny najwyższych napięć	42
Ryc. 17. System gazowy wysokiego ciśnienia	44
Ryc. 18. System paliw płynnych	46
Ryc. 19. Potencjał energetyki odnawialnej.....	48
Ryc. 20. Sieć szkieletowa szerokopasmowego Internetu.....	50
Ryc. 21. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w ludności ogółem w 2016 r.	53
Ryc. 22. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ludności ogółem w 2016 r.	54
Ryc. 23. Rozmieszczenie instytucji kultury w 2016 r.....	58
Ryc. 24. Ochrona zdrowia w 2016 r.	59
Ryc. 25. Szkoły wyższe w 2016 r.	62
Ryc. 26. Domy pomocy społecznej w 2016 r.	63
Ryc. 27. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego	66
Ryc. 28. Ochrona dziedzictwa kulturowego.....	76
Ryc. 29. Złóża kopalin.....	79
Ryc. 30. Obszary predestynowane do pełnienia funkcji życiowych o strategicznym znaczeniu	81
Ryc. 31. Szlaki turystyczne	85
Ryc. 32. Obszary zagrożone powodzią.....	89
Ryc. 33. Tereny zamknięte (bez terenów PKP)	91
Ryc. 34. Gminy, w których zlokalizowane są tereny zamknięte PKP	92
Ryc. 35. Udział poszczególnych rodzajów użytkowania w strukturze użytkowania ziemi MOFW	95
Ryc. 36. Struktura użytkowania ziemi MOFW.....	96
Ryc. 37. Struktury funkcjonalno-przestrzenne	97
Ryc. 38. Podstawowe elementy sieci osadniczej MOFW w 2016 r.	99
Ryc. 39. Transport kolejowy i zbiorowy MOFW.....	101
Ryc. 40. Transport drogowy MOFW.....	103
Ryc. 41. Planowana sieć szkieletowa tras rowerowych MOFW.....	106
Ryc. 42. Transport lotniczy i żegluga śródlądowa MOFW	108
Ryc. 43. System elektroenergetyczny najwyższych napięć MOFW	110
Ryc. 44. System gazowy wysokiego ciśnienia MOFW	112
Ryc. 45. System paliw płynnych MOFW	114
Ryc. 46. Potencjał energetyki odnawialnej MOFW.....	116
Ryc. 47. Sieć szkieletowa szerokopasmowego Internetu MOFW.....	118
Ryc. 48. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w ludności ogółem w MOFW w 2016 r.	120
Ryc. 49. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ludności ogółem w MOFW w 2016 r.	121
Ryc. 50. Rozmieszczenie instytucji kultury w MOFW w 2016 r.....	124
Ryc. 51. Ochrona zdrowia w MOFW w 2016 r.....	125
Ryc. 52. Szkoły wyższe w MOFW w 2016 r.....	128
Ryc. 53. Domy pomocy społecznej w MOFW w 2016 r.....	129

Ryc. 54. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego MOFW	132
Ryc. 55. Obszary posiadające potencjał do kształtowania struktury zielonego pierścienia ...	134
Ryc. 56. Ochrona dziedzictwa kulturowego MOFW.....	141
Ryc. 57. Złóża kopalin MOFW.....	144
Ryc. 58. Obszary predestynowane do pełnienia funkcji żywicielskich o strategicznym znaczeniu w MOFW.....	146
Ryc. 59. Szlaki turystyczne MOFW.....	149
Ryc. 60. Obszary zagrożone powodzią w MOFW	152
Ryc. 61. Tereny zamknięte (bez terenów PKP) w MOFW.....	154

SPIS TABEL

Tabela 1. Zgodność polityki rozwoju i polityki przestrzennej w głównych dokumentach strategicznych i planistycznych województwa mazowieckiego	12
Tabela 2. Zasoby złóż surowców w województwie mazowieckim w 2016 r.	77
Tabela 3. Złóża wód zaliczanych do kopalin w województwie mazowieckim w 2016 r.	78
Tabela 4. Ryzyko powodziowe w gminach województwa mazowieckiego	86
Tabela 5. Złóża wód zaliczanych do kopalin w MOFW w 2016 r.....	142
Tabela 6. Zasoby złóż surowców w powiatach w MOFW w 2016 r.	143

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik nr 1. Wykazy.	
Załącznik nr 2. Mapa. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Stan zagospodarowania.	
Załącznik nr 3. Mapa. Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy. Stan zagospodarowania.	
Załącznik nr 4. Mapa. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Planowane inwestycje.	
Załącznik nr 5. Mapa. Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy. Planowane inwestycje.	
Załącznik nr 6. Mapa. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Ochrona przyrody i dziedzictwa kulturowego.	
Załącznik nr 7. Mapa. Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy. Ochrona przyrody i dziedzictwa kulturowego.	

Załącznik nr 1. Wykazy

Wykaz nr 1. Autostrady i drogi ekspresowe na terenie województwa mazowieckiego

Lp.	Numer drogi	Docelowy – kierunkowy przebieg drogi
AUTOSTRADY		
1	A1	S6 (Rusocin) – Toruń – Łódź – Piotrków Trybunalski – Częstochowa – Gliwice – Gorzyczki – granica państwa (Ostrawa)
2	A2	(Berlin) granica państwa – Świecko – Poznań – Łódź – S2 (Konotopa) ... ¹⁾ S2 (Lubelska) – Biała Podlaska – Kukuryki – granica państwa (Mińsk)
DROGI EKSPRESOWE		
3	S2	Południowa Obwodnica Warszawy: A2 (Konotopa) – A2 (Lubelska)
4	S7	Gdynia (Morska) – S6 (Gdańsk) – Elbląg – Olsztynek – Płońsk – Warszawa – Radom – Kielce – A4 (Kraków Bieżanów) ... ¹⁾ A4 (Kraków) – Rabka-Zdrój (Zabornia)
5	S8	Kobierzyce – A8 (Wrocław) ... ¹⁾ A8 (Psie Pole) – Kępno – Sieradz – A1 (Łódź) ... ¹⁾ A1 (Piotrków Trybunalski) – Rawa Mazowiecka – S2 (Opacz) ... ¹⁾ S2 (Konotopa) – Warszawa – Ostrów Mazowiecka – Zambrów – S19 (Choroszcz)
6	S10	A6 (Szczecin) – Piła – Bydgoszcz – Toruń – Płock – S7 (Nowy Dwór Mazowiecki) – S8 (Wołomin)
7	S12	A1 (Piotrków Trybunalski) – Sulejów – Radom – Puławy – Kurów – Lublin – Piaski – Chełm – Dorohusk – granica państwa (Kijów)
8	S17	S8 (Warszawa Drewnica) – Zakręt – S12 (Kurów) ... ¹⁾ S12 (Piaski) – Zamość – Hrebenne – granica państwa (Lwów)
9	S19	(Grodno) granica państwa – Kuźnica – Sokółka – Korycin – Knyszyn – Dobrzyniewo Duże – Choroszcz – Siemiatycze – S12 (Rudnik) ... ¹⁾ S12 (Dąbrowica) – Nisko – A4 (Rzeszów Wschód) ... ¹⁾ A4 (Rzeszów Zachód) – Barwinek – granica państwa (Preszów)
10	S61	S8 (Ostrów Mazowiecka) – Łomża – Stawiski – Szczuczyn – Elk – Raczek – Suwałki – Budzisko – granica państwa (Kowno)
11	S79	Warszawa (Marynarska) – S2 (Warszawa Lotnisko)

¹⁾ ... – przerwa w ciągłości przebiegu drogi o danym numerze.

Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 maja 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. poz. 784)

Wykaz nr 2. Wykaz dróg krajowych z podziałem na klasy techniczne na terenie województwa mazowieckiego

Lp.	Numer drogi	Odcinek drogi	Klasa	Uwagi	
1	1	Toruń (DK10 /S10/, węzeł "Toruń Południe") - Włocławek - Łódź - Piotrków Trybunalski (węzeł "Piotrków Tryb. Południe")	A		
2	2	Konin (DK25, węzeł "Modła") - Łódź (węzeł "Łódź Północ") - Warszawa (DK8 /S8/, węzeł "Konotopa")	A		
3		Warszawa (DK8 /S8/, węzeł "Konotopa") - Warszawa (DK79, węzeł "Puławska")	S		
4		Warszawa (DK79, węzeł "Puławska") - Warszawa - Mińsk Mazowiecki (Choszczówka)	GP		
5		obwodnica Mińska Mazowieckiego (Choszczówka - węzeł "Kałuszyn")	A		
6		węzeł "Kałuszyn" - Siedlce - Terespol - granica państwa	GP		
7		węzeł "Napierki" - Płońsk (DK50, węzeł "Ciechanów")	GP	docelowa klasa S	
8	7	obwodnica Płońska (DK50, węzeł "Ciechanów" - DK10, węzeł "Siedlin")	S		
9		Płońsk (DK10, węzeł "Siedlin") - Ostrzykówizna	GP	docelowa klasa S	
10		Ostrzykówizna - Czosnów	S		
11		Czosnów - Warszawa (DK8 /S8/od Al. Armii Krajowej) - *** - Warszawa (do Al. Prymasa Tysiąclecia) - Warszawa (DK2/S2/, węzeł "Opacz") - *** - Janki (DK8/S8/, węzeł "Janki") - Grójec (DK50, węzeł "Grójec")	GP		
12		Grójec (DK50, węzeł "Grójec") - Białobrzezi - Kępiny (DP1133W)	S		
13		Kępiny (DP1133W) - Radom	GP		
14		Radom (m. Kroqułcza Sucha) - Radom (DK7, węzeł "Szydłowiec Południe") - koniec drogi ekspresowej (gm. Skarżysko Kamienna)	S		
15		8	Wrocław (DK98, węzeł "Wrocław Psie Pole") - Oleśnica - Syców - Kępno - Złoczew - Sieradz - Łask - Rzgów (DK1 /A1/, węzeł "Łódź Południe") *** - Piotrków Trybunalski (węzeł "Piotrków Tryb. Południe") - Rawa Mazowiecka - Radziejowice	S	
16			Radziejowice - Wolica	GP	docelowa klasa S
17			Wolica - Janki - Warszawa (DK2/S2/, węzeł "Opacz") - Warszawa (DK2 /A2/, węzeł "Konotopa") - Warszawa (węzeł "Prymasa Tysiąclecia") - Warszawa (DW629, węzeł "Marki")	S	
18	Warszawa (DW629, węzeł "Marki") - Radzymin		GP		
19	Radzymin - Wyszaków (węzeł "Wyszaków Północ")		S		
20	Wyszaków (węzeł "Wyszaków Północ") - Ostrów Mazowiecka (DK50, węzeł "Brok")		GP	docelowa klasa S	
21	obwodnica Ostrowi Mazowieckiej (Ostrów Mazowiecka /DK50/, węzeł "Brok" - Ostrów Mazowiecka /DW627/ węzeł "Łomża")		S		
22	Ostrów Mazowiecka (DW627, węzeł "Łomża") - Zambrów		GP	docelowa klasa S	

Lp.	Numer drogi	Odcinek drogi	Klasa	Uwagi
23	9	Radom (DK7) - Iłża - Ostrowiec Świętokrzyski - Opatów - Lipnik - Klimontów - Łoniów - Nagnajów - Kolbuszowa - Głogów Małopolski - Rzeszów (DK4-/A4/, węzeł "Rzeszów Północ")	GP	
24	10	- *** - Toruń (DK1 /A1/DK80, węzeł "Toruń Wschód") - Lipno - Sierpc - Drobin - Płońsk (DK7, węzeł "Siedlin")	GP	
25	12	Głogów (DW292) - Szlichtyngowa - Wschowa - Leszno - Gostyń - Jarocin - Pleszew - Kalisz - Błaszki - Sieradz (DK8/S8, węzeł "Sieradz Południe") - *** - Rzgów (DK8 /S8/ węzeł "Rzgów") - Piotrków Trybunalski (DK8 /S8/ węzeł "Piotrków Tryb. Północ") - *** - Piotrków Trybunalski (DK8 /S8/, węzeł "Piotrków Tryb. Wschód") - Piotrków Trybunalski - Sulejów - Opoczno - Przasnyska - Radom (DK7) - Radom (DK9) - Zwoleń - Puławy (DW738, węzeł "Puławy Zachód")	GP	
26		/Warszawa/ Zakręt (DK2) - Garwolin	GP	docelowa klasa S
27	17	obwodnica Garwolina (węzeł "Garwolin Północ" - węzeł "Garwolin Południe")	S	
28		Garwolin (węzeł "Garwolin Południe") - Ryki - Kurów (węzeł "Kurów Zachód")	GP	docelowa klasa S
29	19	granica państwa - Kuźnica - Sochonie (DK8) - Białystok (DK8) - Siemiatycze - Międzyrzec Podlaski	GP	
30	48	Tomaszów Mazowiecki (DK8 /S8/, węzeł "Tomaszów Maz. Centrum") - Inowódz - Kłwów - Potworów - Białobrzegi - Głowaczów - Kozienice - Nowe Słowiki - Sieciechów - Opactwo - Dęblin	G	
31	50	Ciechanów (DK60) - Płońsk - Wyszogród - Ruzki - Sochaczew - Mszczonów - Grójec - Góra Kalwaria - Kołbiel - Mińsk Mazowiecki - Łochów - Ostrów Mazowiecka (DK8 /S8/, węzeł "Brok")	GP	
32	53	Rozogi (DK59) - Myszyniec - Ostrołęka (DK61)	G	
33	57	Bartoszyce (DK51) - Biskupiec - Szczytno - Przasnysz - Pułtusk (DK61)	G	
34	60	Kutno (DK92) - Gostynin - Łąck - Płock - Bielsk - Drobin - Ciechanów - Różan - Ostrów Mazowiecka (DK8 /S8/, węzeł "Różan")	GP	
35	61	Warszawa (DK7) - Jabłonna - Legionowo - Serock - Różan - Ostrołęka - Łomża - Grajewo - Augustów (DK8) -... -	GP	
36	62	Strzelno (DK15, DK25) - Kobylniki - Radziejów - Brześć Kujawski - Włocławek - Nowy Duninów - Płock - Wyszogród - Nowy Dwór Mazowiecki - Pomiechówek - Serock - Wierzbica - Wyszaków - Łochów - Węgrów - Drohiczyń - Siemiatycze (DK19)	G	
37	63	Łomża (DK61) - Zambrów - Cerań - Sokołów Podlaski - Siedlce (DK2)	G	
38		Siedlce (DK2) - Łuków - Radzyń Podlaski - Wisznice - Stawiatycze - granica państwa	GP	
39	70	Nieborów - Skierniewice - Huta Zawadzka (DK8 /S8/, węzeł "Huta Zawadzka")	G	
40	76	Wilga (DW801) - Garwolin - Stoczek Łukowski - Łuków (DK63)	G	
41	79	Warszawa (węzeł "Marynarska") - Warszawa (węzeł "Lotnisko" - ul. Puławska)	S	
42		Warszawa (ul. Puławska) - Kozienice - Zwoleń - Sandomierz (do ul. Kwiatkowskiego)	G	
43	85	Nowy Dwór Mazowiecki (DK 62) - Kazuń (DK7)	G	
44	92	DK2 (A2, węzeł "Rzepin") - Świebodzin - Pniewy - Poznań - Września - Słupca - Golina - Konin - Kutno - Łowicz - Sochaczew - Warszawa (DK8/S8/, węzeł "Warszawa Zachód") -... - DK2 (Mińsk Mazowiecki, Choszczówka) - DK2 (A2, węzeł "Kałuszyn")	GP	

Źródło: Wyciąg z Zarządzenia nr 34 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 3 października 2017 r. w sprawie klas istniejących dróg krajowych.

Objaśnienia:

"Warszawa" - miasto na prawach powiatu, oznacza to odcinek drogi, klasy innej niż A i S, do granicy miasta

"-***-" - wspólny przebieg z drogą krajową o klasie A lub S

"-...-" - nieciągłość przebiegu drogi krajowej o danym numerze

Wykaz nr 3. Drogi wojewódzkie na terenie województwa mazowieckiego²²⁴

Lp.	Droga	Nazwa drogi	Długość drogi	
			km	Klasa drogi
1	265	gr. woj. - Gostynin	9,913	G
2	539	Blinno - gr. woj. - Ligowo - gr. woj.	11,290	Z
3	540	Bielsk - Proboszczewice - Sikórz	16,152	Z
4	541	gr. woj. - Żuromin - Biezuń - Sierpc - gr. woj.	68,629	G
5	544	gr. woj. - Mława - Przasnysz - Krasnosielc - Ostrołęka	91,686	G
6	555	/droga 559/ Srebrna - Siecień - Murzynowo - rz. Wisła - Stary Duninów - /droga 62/	9,066	Z
7	559	gr. woj. - Brudzeń Duży - Sikórz - Płock	23,344	G
8	560	gr. woj. - Sierpc - Bielsk	36,057	G
9	561	Biezuń - Szumanie	21,079	G
10	562	gr. woj. - Biskupice - Płock	19,485	Z
11	563	gr. woj. - Żuromin - Mława	50,579	G

²²⁴ Stan na 31.12.2016 r.

12	564	rz. Wisła - Popłacin /droga 62/	0,320	Z
13	565	Secymin Nowy - rz. Wisła - Chociszewo	5,156	Z
14	567	Płock - Rogozino - Ciołkowo - Góra	26,981	G
15	568	Goślice - Ciołkowo	5,720	Z
16	570	Wróblewo - Naruszewo - Czerwińsk n. Wisłą	17,828	Z
17	571	Naruszewo - Nasielsk - Winnica - Pułtusk	56,256	Z
18	573	Nowy Duninów - Gostynin - gr. woj.	42,530	Z
19	574	Dobrzyków - Gąbin - Szczawin Borowy - Kolonia	16,142	Z
20	575	Płock - Dobrzyków - Słubice - Itów -Kamion -Śladów - Secemin Polski - Nowy Kazuń	77,650	G
21	577	Łąck - Gąbin - Sanniki - Ruszki	45,904	G
22	579	Kazuń Polski /droga 7/ - Leszno - Błonie - Grodzisk Maz. - Radziejowice	52,756	G
23	580	Warszawa - Leszno - Kampinos - Żelazowa Wola - Sochaczew	43,729	G
24	581	Gostynin - gr. woj.	13,182	G
25	583	gr. woj. - Sanniki	21,435	Z
26	584	Sanniki - gr. woj.	6,669	G
27	587	Stacja kolejowa Błonie - droga 579	1,350	Z
28	614	Chorzele - Krukowo - Myszyniec	35,893	Z
29	615	Mława -Ciechanów	30,542	G
30	616	Rembielin - Ciechanów	46,389	Z
31	617	Przasnysz - Ciechanów	24,029	GP
32	618	Gołymin Ośrodek - Pułtusk - Wyszkiw	47,685	(0,0-19,717) Z (19,717-47,685) G
33	620	Nowe Miasto - Strzegocin - Przewodowo - Parcele	25,050	Z
35	622	Chrcynno - Szadki	12,240	Z
36	624	Stacja kolejowa Beniaminów - Dąbkowizna - Wólka Radzyńska /droga 631/	2,967	Z
37	625	Stacja kolejowa Zielonka - droga 634	0,860	Z
38	626	Maków Maz. - Nowa Wieś	33,360	Z
39	627	Ostrołęka - Ostrów Maz. - Małkinia - Kosów Lacki - Sokółów Podlaski	90,557	G G
40	628	Stacja kolejowa Wołomin - droga 634	0,904	Z
41	629	Marki - Warszawa	1,055	G
42	630	Nowy Dwór Maz./droga 85/ - Jabłonna	16,648	GP
43	631	Nowy Dwór Maz. - Zegrze - Nieporęt - Marki - Warszawa	45,289	(0,0-22,269) Z (22,269-45,289) GP
44	632	Płońsk /droga 10/ - Nowe Miasto - Nasielsk - Dębe - Legionowo - Rembelszczyzna - Marki	72,085	(0,0-64,201) Z (64,201-72,085) G
45	633	Warszawa - Rembelszczyzna - Nieporęt	7,758	G
46	634	Warszawa - Zielonka - Wołomin - Miąse - Tłuszcz - Wólka Kozłowska	36,835	G
47	635	Radzymin - Wołomin	12,284	G
48	636	Wola Raszewska - Wólka Kozłowska - Jadów - Zawiszyn	29,192	G
49	637	Warszawa - Stanisławów - Węgrów	60,261	(20,643-43,846) GP (43,846-80,904) G
50	638	Sulejówek - Warszawa	2,677	Z
51	639	Łomna Las/droga 7/ - rz. Wisła - Skierdy/droga 630/	3,702	Z
52	645	Myszyniec - Dęby - gr. woj.	25,320	G
53	647	Dęby - gr. woj.	11,178	Z
55	677	gr. woj. - Ostrów Maz.	19,424	G
56	680	Góra Kalwaria /droga 50/ - rz. Wisła - Ostrówek /droga 50/	2,824	Z
57	683	Prażmów /droga 722/ - Wola Prażmowska -Wola Wągradzka - Kamionka - Uwielin Duchowne - Gabrielin – Julianów - Czachówek - stacja kolejowa Czachówek Wschodni - Sobików-Dębówka /droga 50/	21,409	Z
58	690	gr. woj. - gr. woj.	10,885	G
59	691	Pionki - Łaski - Garbatka - Podlas - Bąkowiec - Opactwo	25,148	(0,0-20,473) Z (20,473-20,813) G

				(20,813-25,148) Z
60	694	Przyjmy - Brok - gr. woj.	56,500	G
61	695	Kosów Lacki - Ceranów	6,940	G
62	696	Węgrów - Chodów	27,123	G
63	697	Liw - Sinołęka	19,609	G
64	698	Siedlce - Łosice - gr. woj.	51,828	G
65	699	Niemianowice - Gzowice - Piotrowice - Jedlnia Letnisko - Siczki	9,195	Z
66	700	Droga 92 - stacja kolejowa Płochocin - Józefów - Rokitno	4,520	Z
67	701	Józefów - Domaniew - Żbików - Duchnice - Ożarów -(Strzykuły)	10,890	Z
68	705	Śladów - Sochaczew - gr. woj.	30,771	(0,0-15,240) Z (15,240-30,771) G
69	707	gr. woj. - Nowe Miasto n. Pilicą	14,270	G
70	712	/droga 721/ Habdzin - Gassy - rz. Wisła - Karczew /droga 801/	5,479	Z
71	718	Borzęcin - Oltarzew - Pruszków	11,908	G
72	719	Warszawa - Pruszków - Żyrardów - Kamion	51,476	(13,75-48,313) GP (48,313-65,226) G
73	720	Błonie - Brwinów - Otrębusy - Nadarzyn	19,737	G
74	721	Nadarzyn - Piaseczno - Wiązowna - Duchnow	44,967	(0,0-13,280) G (13,28-15,9) GP (15,9-27,217) G (29,3-47,05) G
75	722	Piaseczno - Lesznawola - Grójec	29,626	G
76	724	Warszawa - Konstancin Jeziorna - Góra Kalwaria	15,896	G
77	725	gr. woj. - Belsk Duży	16,849	G
78	727	Klwów - Przysucha - Szydłowiec - Wierzbica	64,727	(0,0-23,189) G (23,189-45,217) Z (45,217-64,727) G
79	728	Grójec - Nowe Miasto nad Pilicą - gr. woj. - gr. woj. - gr. woj.	59,177	G
80	729	Przystałowice Duże - Potworów /droga 48/	4,394	Z
81	730	Skurów - Jasieniec - Warka - Głowaczów	44,859	G
82	731	Potycz - Warka - Białostrzegi	36,896	G
83	732	Stary Gózd - Stara Błotnica - Kaszów - Przytyk	16,580	Z
84	733	Zakrzew - Wolanów - Kowala - Skaryszew - Karszówka	61,208	Z
85	734	/droga 79/ Baniocha - Kawęczyn - Dębówka - rz. Wisła - Nadbrzeż - Otwock Wielki - Wygoda /droga 801/	13,947	Z
86	735	stacja kolejowa Ożarów - droga 92	0,261	Z
87	736	Warka - Rozniszew - Magnuszew - rz. Wisła - Podłęz /droga 801/	22,670	(0,0-13,774) G (13,774-22,67) Z
88	737	Radom - Pionki - Kozienice	29,005	G
89	738	Nowe Słowiki - gr. woj.	17,000	G
90	739	Droga 79 - Brzumin - rz. Wisła - Piwonin - Sobienie Jeziory - Osieck/droga 805/	18,645	Z
91	740	Radom - Przytyk - Potworów /droga 48/	29,753	G
92	744	Radom - Wierzbica - gr. woj.	14,310	G
93	747	łża - Lipsko - Solec n. Wisłą - gr. woj./rz. Wisła/	40,397	G
94	749	gr. woj. - Przysucha	15,308	Z
95	754	gr. woj. - Solec n. Wisłą - Kłudzie - Boiska - Wola Solecka I - Wola Solecka II - Gołębiów /droga 79/	27,577	(29,269-40,339) G (40,339-56,846) Z
96	760	stacja kolejowa Pruszków - droga 718	2,200	Z
97	769	stacja kolejowa Góra Kalwaria - droga 79	1,006	Z
98	778	stacja kolejowa Tarczyn - droga 7	0,565	Z
99	779	stacja kolejowa Mszczonów - droga 50	0,965	Z
100	782	stacja kolejowa Bąkowiec - Bąkowiec	0,745	Z
101	787	droga 737 - stacja kolejowa Pionki - Suskowola - Sucha Zwoleń	20,108	Z
102	788	stacja kolejowa Sarnów - droga 738	5,000	Z

103	797	Droga 50 - Celestynów	2,086	Z
104	798	Otwock Mały-Karczew	0,635	Z
105	799	Dziecinów - Kosumce - Ostrówek /droga 50/	3,423	Z
106	800	stacja kolejowa Parysów - droga 805	0,666	Z
107	801	Warszawa - Karczew - Wilga - Maciejowice - gr. woj.	70,786	GP
108	802	Mińsk Maz. - Seroczyn	36,347	G
109	803	Siedlce - gr. woj	33,527	G
110	804	stacja kolejowa Pilawa - droga 805	0,852	Z
111	805	Warszawice - Osieck - Pilawa - Parysów - Wilchta	33,770	G
112	807	Maciejowice - Sobolew - Żelechów - gr. woj.	34,408	G
113	810	stacja kolejowa Garwolin - droga 76	0,800	Z
114	811	Sarnaki - gr. woj.	16,218	G
115	817	Kłudzie - rz. Wisła /gr. woj./	1,080	Z
116	823	droga 48 - Wola Wojcieszowska - gr. woj. /rz. Wisła/	4,000	Z
117	859	stacja kolejowa Zajezierze - droga 48	0,120	Z
118	862	Tabor /droga 50/ - Podbiel - Osieck	9,625	Z
119	868	Słomczyn - Cieciszew - Imielin - Gassy	5,168	Z
120	873	Pilawa - Zalesie Górne	3,878	Z
121	876	Chudolipie /droga 50/ - Piotrkowice - Many - Tarczyn - Łoś /droga 722/	25,034	Z
122	879	stacja kolejowa Osieck - droga 805	1,037	Z
123	888	Święcice - Myszczyn - Zaborów	5,858	Z
124	898	Stare Babice - Mościska - Warszawa /droga 637/	5,600	Z
125	899	Cybulice Małe - droga 575	2,125	Z
126	900	Raj /droga 754/ - gr. woj. /rz. Wisła/	2,412	Z

Źródło: www.mzdw.pl (dostęp – 03. 2018 r.), stan na 31.12.2017 r.

Wykaz nr 4. Linie kolejowe na terenie województwa mazowieckiego

Lp.	Nr linii	Nazwa linii	Kategoria
1	1	Warszawa Zachodnia - Katowice	magistralna
2	2	Warszawa Zachodnia - Terespol	magistralna
3	3	Warszawa Zachodnia - Kunowice	magistralna
4	4	Grodzisk Mazowiecki - Zawiercie	magistralna
5	6	Zielonka – Kuźnica Białostocka	magistralna
6	7	Warszawa Wschodnia Osobowa – Dorohusk	pierwszorzędna
7	8	Warszawa Zachodnia - Kraków Główny	pierwszorzędna
8	9	Warszawa Wschodnia Osobowa – Gdańsk Główny	magistralna
9	10	Legionowo - Tłuszcz	pierwszorzędna
10	12	Skiernewice – Łuków	pierwszorzędna
11	13	Krusze - Pilawa	pierwszorzędna
12	19	Warszawa Główna Towarowa - Józefinów	pierwszorzędna
13	20	Warszawa Główna Towarowa - Warszawa Praga	pierwszorzędna
14	21	Warszawa Wileńska – Wołomin Słoneczna	pierwszorzędna
15	22	Tomaszów Mazowiecki - Radom	pierwszorzędna
16	23	Warszawa Główna Osobowa – Warszawa Zachodnia T2/1G, 12/2G	pierwszorzędna
17	26	Łuków - Radom	pierwszorzędna
18	27	Nasielsk - Toruń Wschodni	pierwszorzędna
19	28	Wieliszew - Zegrze	drugorzędna
20	29	Tłuszcz - Ostrołęka	pierwszorzędna
21	31	Siedlce - Siemianówka	pierwszorzędna
22	33	Kutno - Brodnica	pierwszorzędna
23	34	Ostrołęka - Małkinia	pierwszorzędna
24	35	Ostrołęka - Szczytno	pierwszorzędna
25	36	Ostrołęka - Łapy	pierwszorzędna
26	42	Warszawa Główna Osobowa – Warszawa Szczęśliwice T610/202/3,2/68	znaczenia miejscowego
27	45	Warszawa Wschodnia Osobowa – Warszawa Grochów T1G,2G	drugorzędna
28	46	Warszawa Zachodnia – Warszawa Czyste T201,2S	znaczenia miejscowego
29	47	Warszawa Śródmieście WKD – Grodzisk Mazowiecki Radońska ²²⁵	znaczenia miejscowego
30	48	Podkowa Leśna Główna – Milanówek Grudów ²²⁶	znaczenia miejscowego
31	55	Sokołów Podlaski - Siedlce	pierwszorzędna
32	76	Bąkowiec - Kozienice	drugorzędna
33	77	Janików - Świerże Górne	drugorzędna
34	82	Bąkowiec - Puławy Azoty	znaczenia miejscowego
35	440	Warszawa Służewiec - Warszawa Lotnisko Chopina	znaczenia miejscowego

²²⁵ W zarządzie Warszawskiej Kolei Dojazdowej

²²⁶ jw.

Lp.	Nr linii	Nazwa linii	Kategoria
36	445	Warszawa Zachodnia - Warszawa Aleje Jerozolimskie	pierwszorzędna
37	447	Warszawa Zachodnia - Grodzisk Mazowiecki	pierwszorzędna
38	448	Warszawa Zachodnia - Warszawa Rembertów	pierwszorzędna
39	449	Warszawa Rembertów - Zielonka	magistralna
40	452	Warszawa Wschodnia Osobowa – Warszawa Grochów T4G	drugorzędna
41	456	Warszawa Praga R95 - Chotomów	magistralna
42	457	Warszawa Włochy - Warszawa Włochy T3Ł	pierwszorzędna
43	501	Warszawa Praga R201 - Warszawa R15	pierwszorzędna
44	502	Warszawa Praga R6 – Warszawa Wschodnia Towarowa	pierwszorzędna
45	503	Warszawa Wileńska Marki – Warszawa Wschodnia Towarowa	pierwszorzędna
46	504	Warszawa Praga R22 - Warszawa Praga R25	znaczenia miejscowego
47	505	Warszawa Praga R28 – Warszawa Praga R30	znaczenia miejscowego
48	506	Warszawa Antoninów – Warszawa Goławek	pierwszorzędna
49	507	Warszawa Główna Towarowa – Warszawa Gołębki	drugorzędna
50	509	Warszawa Główna Towarowa – Warszawa Gdańska	pierwszorzędna
51	510	Warszawa Główna Towarowa - Warszawa Aleje Jerozolimskie	pierwszorzędna
52	511	Legionowo - Legionowo Piaski	pierwszorzędna
53	512	Pruszków - Komorów	znaczenia miejscowego
54	513	Jasienica - Tłuszcz	pierwszorzędna
55	520	Doły - Ujrzanów	pierwszorzędna
56	521	Mińsk Mazowiecki R4 – Mińsk Mazowiecki R101	pierwszorzędna
57	522	Mińsk Mazowiecki R102 – Mińsk Mazowiecki R45	pierwszorzędna
58	524	Jaźwiny - Żołnierka	pierwszorzędna
59	525	Czachówek Południowy - Czachówek Wschodni	pierwszorzędna
60	526	Czachówek Zachodni - Czachówek Południowy R3	pierwszorzędna
61	527	Czachówek Południowy R7 - Czachówek Wschodni	pierwszorzędna
62	528	Czachówek Zachodni - Czachówek Południowy	pierwszorzędna
63	545	Warszawa Praga R2 - Warszawa Grochów	pierwszorzędna
64	546	Warszawa Wschodnia Towarowa – Warszawa Rembertów T6M	pierwszorzędna
65	547	Warszawa Podskarbińska - Warszawa Antoninów	pierwszorzędna
66	548	Warszawa Gdańska R7 - Warszawa Gdańska R11	znaczenia miejscowego
67	549	Warszawa Gdańska R4 - Warszawa Gdańska R8	znaczenia miejscowego
68	575	Szeligi - Marków	magistralna
69	576	Wolanów - Rożki	pierwszorzędna
70	577	Garbatka-Letnisko - Sieciechów	pierwszorzędna
71	578	Garbatka-Letnisko - Wysokie Koło	drugorzędna
72	585	Radom - Radom Wschodni	pierwszorzędna
73	833	Warszawa Praga R41 - Warszawa Praga R92	znaczenia miejscowego
74	834	Warszawa Praga R33 - Warszawa Praga R97	znaczenia miejscowego
75	835	Warszawa Praga R26 - Warszawa Praga R106	znaczenia miejscowego
76	838	Warszawa Praga R70 - Warszawa Praga R77	znaczenia miejscowego
77	843	Legionowo R1 - Legionowo R2	pierwszorzędna
78	844	Warszawa Antoninów R10 - Warszawa Antoninów R20	pierwszorzędna
79	900	Ostrołęka - Goworki ²²⁷	znaczenia miejscowego
80	901	Warszawa Wschodnia Towarowa - Warszawa Rembertów T5M	magistralna
81	902	Warszawa Wschodnia Osobowa - Warszawa Antoninów T2P	pierwszorzędna
82	903	Warszawa Podskarbińska - Warszawa Grochów T3G, 5G	drugorzędna
83	918	Warszawa Bema - Warszawa Zachodnia	znaczenia miejscowego
84	919	Warszawa Zachodnia - Warszawa Ochota Postojowa	znaczenia miejscowego
85	920	Warszawa Zachodnia R578 - Warszawa Zachodnia R217	magistralna
86	937	Warszawa Okęcie - Jeziorna ²²⁸	znaczenia miejscowego
87	938	Warszawa Jelonki - Radiowo ²²⁹	znaczenia miejscowego

²²⁷ W zarządzie Energa Elektrownie Ostrołęka S. A.

²²⁸ W zarządzie PGNiG Termika

²²⁹ W zarządzie CTL Maczki – Bór Sp. z o. o.

Wykaz nr 5. Elementy sieci TEN-T na terenie województwa mazowieckiego

Zgodnie z rozporządzeniem²³⁰ przez teren województwa mazowieckiego przebiegają następujące korytarze sieci bazowej TEN-T:

- Morze Bałtyckie - Morze Adriatyckie,
- Morze Północne - Morze Bałtyckie.
- Sieć kompleksowa (połączenia pasażerskie) na terenie województwa zawiera następujące linie kolejowe na odcinkach:
  - nr 1 Grodzisk Mazowiecki - Koluszki,
  - nr 3 Warszawa - Poznań,
  - nr 7 Warszawa - Lublin - Dorohusk,
  - nr 8 Warszawa - Radom - Kozłów,
  - nr 12 Skierniewice - Pilawa - Łuków
- Sieć kompleksowa (połączenia towarowe) na terenie województwa zawiera następujące linie kolejowe na odcinkach:
  - nr 4 Grodzisk Mazowiecki - Zawiercie,
  - nr 7 Warszawa - Lublin,
  - nr 8 Warszawa - Radom - Kraków,
- Sieć bazowa (połączenia pasażerskie) na terenie województwa zawiera następujące linie kolejowe na odcinkach:
  - nr 2 Warszawa - Siedlce - Terespol,
  - nr 1 i 4 Warszawa - Grodzisk Mazowiecki - Kraków/Katowice,
  - nr 9 Warszawa - Gdańsk,
  - planowana linia KDP Warszawa - Łódź - Poznań/Wrocław.
- Sieć bazowa (połączenia towarowe) na terenie województwa zawiera następujące linie kolejowe na odcinkach:
  - nr 1 Warszawa - Koluszki - (Łódź),
  - nr 2 Warszawa - Siedlce - Terespol,
  - nr 3 Warszawa - Łowicz - Poznań - Kunowice,
  - nr 6 Warszawa - Białystok - (Elk),
  - nr 9 Warszawa - Gdańsk,
  - nr 12 Skierniewice - Pilawa - Łuków.
- Sieć kompleksowa na terenie województwa zawiera następujące drogi krajowe na odcinkach:
  - S7 Warszawa - Radom - Kraków,
  - S8 Piotrków Trybunalski - Warszawa i Ostrów Mazowiecka - Białystok,
  - S10 Toruń - S7,
  - S12 Piotrków Trybunalski - Radom - Lublin,
  - S19 Białystok - Łosice - Lublin.
- Sieć bazowa na terenie województwa zawiera następujące drogi krajowe na odcinkach:
  - A2 Łódź - Warszawa - Siedlce,
  - S7 Warszawa - Gdańsk,
  - S8 Warszawa - Ostrów Mazowiecka,
  - S17 Warszawa - Lublin,
  - S61 Ostrów Mazowiecka - Suwałki.
- Węzły miejskie sieci bazowej:
  - Warszawa jako terminal kolejowo-drogowy oraz port lotniczy.

²³⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylające decyzję nr 661/2010/UE.

Wykaz nr 6. Obowiązujące strefy ochronne ujęć wody

Wykaz zawiera spis obowiązujących stref ochronnych ujęć wody (obejmujących zarówno teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej), znajdujących się na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie w granicach województwa mazowieckiego.

Lp.	Gmina	Miejscowość	Właściciel ujęcia
1	Czosnów	Łomna	Urząd Gminy Czosnów - ujęcie Łomna
2	Tłuszcz	Postoliska	Urząd Gminy Tłuszcz - ujęcie Postoliska
3	Józefów	Józefów	Urząd Miasta Józefów - ujęcie przy ul. Drogowców
4	Sulejówek	Sulejówek	Urząd Miasta Sulejówek - ujęcie w m. Sulejówek
5	Radom	Radom-Malczew	Wodociągi Miejskie w Radomiu - ujęcie Radom-Malczew
6	Sierpc	Sierpc	Carlsberg Polska S.A. Oddział Browar Kasztelan w Sierpcu
7	Sierpc	Sierpc	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej "EMPEGEK" Sp. z o.o. w Sierpcu - ujęcie w m. Sierpc
8	Gostynin	Krzywie	Gmina Gostynin - ujęcie w m. Krzywie
9	Żyrardów	Żyrardów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej "Żyrardów" Sp. z o.o. - ujęcie "Sokule" dla miasta Żyrardów
10	Przasnysz	Leszno	Urząd Gminy w Przasnyszu - ujęcie w m. Leszno

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie <https://warszawa.rzgw.gov.pl/nasza-dzialalnosc/zarzadzanie-zasobami-wodnymi/strefy-ochronne-ujec-wody>

Wykaz nr 7. Główne istniejące elementy systemów energetycznych

System elektroenergetyczny najwyższych napięć		
Lp.	Element systemu	Lokalizacja [gminy w woj. mazowieckim]
1	Linia 400 kV Kozienice – Miłosna	Kozienice, Magnuszew, Wilga, Sobienie-Jeziory, Karczew, Celestynów, m. Otwock, Wiązowna, Halinów, m. Sulejówek
2	Linia 400 kV Miłosna – Stanisławów – Siedlce Ujrzanów	m. Sulejówek, Halinów, Dębe Wielkie, Stanisławów, Jakubów, Kałuszyn, Grębków, Kotuń, Skórzec, Wiśniew, Zbuczyn, Siedlce
3	Linia 400 kV Kozienice – Siedlce Ujrzanów	Kozienice, Maciejowice, Sobolew, Żelechów, Miastków Kościelny, Wodny, Domanice, Wiśniew, Zbuczyn, Siedlce
4	Linia 400 kV Ostrołęka – Łomża	m. Ostrołęka, Rzekuń
5	Linia 400 kV Ostrołęka – Olsztyn Mątki (w trakcie realizacji)	m. Ostrołęka, Rzekuń, Lelis, Kadzidło, Baranowo, Czarnia
6	Linia 400 kV Miłosna – Stanisławów – Narew	Wiązowna, m. Sulejówek, Halinów, Dębe Wielkie, Stanisławów, Dobrze, Wierzbnio, Korytnica, Liw, Miedzna, Kosów Lacki, Ceranów, Nur, Boguty-Pianki
7	Linia 400 kV Miłosna – Mościska – Ołtarzew	Wiązowna, m. Sulejówek, Halinów, m. Zielonka, Poświętne, Wołomin, Klembów, Radzymin, Nieporęt, Jabłonna, m. Warszawa, Łomianki, Izabelin, Stare Babice, Ożarów Mazowiecki
8	Linia 400 kV Ołtarzew – Płock Kruszczewo	Ożarów Mazowiecki, Leszno, Błonie, Kampinos, Sochaczew, Brochów, Młodzieszyn, Wyszogród, Mała Wieś, Bodzanów, Bulkowo, Radzanowo, Bielsk, Stara Biała
9	Linia 400 kV Płock Kruszczewo – Grudziądz	Stara Biała, Gozdowo, Mochowo, Sierpc, Szczutowo
10	Linia 400 kV Rogowiec – Ołtarzew	Nowa Sucha, Sochaczew, Teresin, Baranów, Błonie, Ożarów Mazowiecki
11	Linia 400 kV Rogowiec – Płock Kruszczewo	Nowa Sucha, Rybno, Młodzieszyn, Wyszogród, Mała Wieś, Bodzanów, Radzanowo, Bielsk, Stara Biała
12	Linia 400 kV Kozienice – Lublin	Kozienice, Sieciechów, Gniewoszków
13	Linia 400 kV Kozienice – Ostrowiec Świętokrzyski	Kozienice, Sieciechów, Gniewoszków, Policzna, Przyłęk, Chotcza, Lipsko, Sienno
14	Linia 220 kV Kozienice – Piaseczno – Mory	Kozienice, Magnuszew, Grabów nad Pilicą, Stromiec, Warka, Jasieniec, Chynów, Prażmów, Tarczyn, Piaseczno, Lesznówola, Raszyn, Nadarzyn, Michałowice, Ożarów Mazowiecki, m. Warszawa
15	Linia 220 kV Kozienice – Puławy	Kozienice, Sieciechów, Gniewoszków
16	Linia 220 kV Kozienice – Rożki	Kozienice, Głowaczów, Jastrzębia, m. Radom, Jedlińsk, Zakrzew, Wolanów, Kowala
17	Linia 220 kV Rożki – Puławy	Kowala, Skaryszew, Gózd, Tczów, Zwolen, Przyłęk
18	Linia 220 kV Rożki – Kielce	Kowala, Orońsko, Szydłowiec, Chlewiska
19	Linia 220 kV Miłosna – Ostrołęka	m. Sulejówek, Halinów, Dębe Wielkie, Stanisławów, Dobrze, Korytnica, Strachówka, Jadów, Łochów, Wyszków, Brańszczyk, Długosiodło, Wąsewo, Goworowo, Czerwin, Troszyn, Rzekuń, m. Ostrołęka
20	Linia 220 kV Ostrołęka – Elk	m. Ostrołęka, Rzekuń, Lelis
21.	Linia 220 kV Miłosna – Mory	m. Sulejówek, m. Warszawa, m. Zielonka, m. Ząbki, Łomianki, Izabelin, Stare Babice, Ożarów Mazowiecki

System elektroenergetyczny najwyższych napięć		
22	Linia 220 kV Pątnów – Płock Podolszyce – Mory	Gostynin, m. Gostynin, Łąck, Gąbin, m. Płock, Szczawin Kościelny, Sanniki, Stubice, Hów, Młodzieszyn, Sochaczew, m. Sochaczew, Kampinos, Leszno, Błonie, Ożarów Mazowiecki, Stare Babice, m. Warszawa
23	Linia 220 kV Konin – Sochaczew – Ołtarzew – Mory	Pacyna, Sanniki, Hów, Rybno, Młodzieszyn, Sochaczew, m. Sochaczew, Kampinos, Teresin, Błonie, Leszno, Ożarów Mazowiecki, m. Warszawa
24	Linia 220 kV Janów – Ołtarzew – Mory	Wiskitki, Baranów, Błonie, Ożarów Mazowiecki, m. Warszawa
25	Linia 220 kV Mory – Warszawa Towarowa	m. Warszawa
26	Stacja 400/220/110 kV Kozienice	Kozienice
27	Stacja 400/220/110 kV Ołtarzew	Ożarów Mazowiecki
28	Stacja 400/220/110 kV Miłosna	m. Sulejówek, Wiązowna
29	Stacja 400/220/110 kV Ostrołęka	m. Ostrołęka
30	Stacja 400/110 kV Siedlce Ujrzanów	Siedlce
31	Stacja 400/110 kV Stanisławów	Stanisławów
32	Stacja 400/110 kV Mościska	m. Warszawa
33	Stacja 400/110 kV Płock (Kruszczewo)	Stara Biała
34	Stacja 220/110 kV Mory	m. Warszawa
35	Stacja 220/110 kV Piaseczno	Piaseczno
36	Stacja 220/110 kV Warszawa Towarowa	m. Warszawa
37	Stacja 220/110 kV Płock (Podolszyce)	m. Płock
38	Stacja 220/110 kV Sochaczew	m. Sochaczew
39	Stacja 220/110 kV Rożki	Kowala
40	Elektrownia systemowa Kozienice	Kozienice
41	Elektrownia systemowa Ostrołęka	m. Ostrołęka
System gazowy wysokiego ciśnienia		
1	Gazociąg tranzytowy DN 1400 „Jamał-Europa”	Stary Lubotyń, Czerwin, Goworowo, Różan, Młynarze, Czerwonka, Sypniewo, Płoniawy-Bramura, Krasne, Opinogóra Górna, Ciechanów, Regimin, Strzegowo, Raciąż, Głinojeck, Siemiątkowo, Zawidz, Sierpc, Gozdowo, Mochowo
2	Zespół 3 gazociągów: DN 700, 2 x DN 500 Rembelszczyzna – Gustorzyn	Nieporęt, Wieliszew, Serock, Pomiechówek, Nasielsk, Joniec, Załuski, Płońsk, m. Płońsk, Dzierżążnia, Staroźreby, Radzanowo, Bielsk, Stara Biała, Brudzeń Duży
3	Gazociąg DN 700 Kobryń – Hołowczyce – Rembelszczyzna	Sarnaki, Platerów, Łosice, Przesmyki, Mordy, Suchożebry, Mokobody, Grębków, Wierzbo, Kałuszyn, Jakubów, Dobrze, Stanisławów, Poświętne, Wołomin, Klembów, Radzymin, Nieporęt
4	Gazociąg DN 700 Hołowczyce – Wronów	Sarnaki, Stara Kornica, Huszlew
5	Gazociąg DN 500 Wronów – Rembelszczyzna	Trojanów, Sobolew, Górzno, Garwolin, m. Garwolin, Pilawa, Kołbiel, Celestynów, m. Otwock, Wiązowna, m. Sulejówek, m. Warszawa, m. Zielonka, m. Żąbki, m. Marki, Nieporęt
6	Gazociąg DN 500/400 Rembelszczyzna – Mory – Wola Karczewska (zachodnia część „warszawskiego pierścienia gazowego”)	Nieporęt, Jabłonna, m. Warszawa, Łomianki, Izabelin, Stare Babice, Ożarów Mazowiecki, m. Piastów, Michałowice, Raszyn, Lesznowola, Piaseczno, Konstancin-Jeziorna, Karczew, m. Otwock, Celestynów, Wiązowna
7	Gazociąg DN 500/400 Gustorzyn – Leśniewice – Łódź	Gostynin
8	Gazociąg DN 400 Mory – Piotrków Trybunalski (z odgałęzieniami do Leszna i Żyrardowa)	Ożarów Mazowiecki, Błonie, Leszno, Brwinów, Grodzisk Mazowiecki, Jaktorów, Radziejowice, Mszczonów, Żyrardów
9	Gazociąg DN 400 do m. Płock ul. Łukasiewicza (odgałęzienie od gazociągu Rembelszczyzna – Gustorzyn)	Stara Biała, m. Płock
10	Zespół 2 gazociągów: DN 400 i DN 200/400 Płońsk – Ciechanów – Olsztyn	Płońsk, Sochocin, Ojrzeń, Ciechanów, m. Ciechanów, Regimin, Stupsk, Szydłowo, m. Mława, Wieczfnia Kościelna
11	Gazociąg DN 300 Sękocin – Lubienia	Lesznowola, Tarczyn, Grójec, Belsk Duży, Goszczyn, Promna, Białostrzegi, Stara Błotnica, Jedlińsk, m. Radom, Jedlnia-Letnisko, Gózd, Skaryszew, Iłża
12	Gazociąg DN 300/200 Szczęsna – Czaplunek	Grójec, Chynów, Góra Kalwaria
13	Gazociąg DN 300/100 Bronowo – Sierpc/Mochowo	Stara Biała, Bielsk, Gozdowo, Mochowo, Sierpc
14	Gazociąg DN 250 Wólka Radzyńska – Ostrów Mazowiecka – Białystok	Nieporęt, Radzymin, Dąbrówka, Zabrodzie, Wyszków, Brańszczyk, Ostrów Mazowiecka, Wąsewo
15	Gazociąg DN 200 Falęcice – Niemojewice	Promna, Warka
16	Gazociąg DN 200 Figietów – Kozienice	Gózd, Jedlnia-Letnisko, Pionki, Garbatka Letnisko, Kozienice
17	Gazociąg DN 200 Karolinowo – Strubiny	Załuski, Zakroczym
18	Gazociąg DN 200 Leśniewice – Pacyna – Gąbin	Gostynin, Szczawin Kościelny, Pacyna, Gąbin
19	Gazociąg DN 200/150 Gończyce – Łuków – Siedlce	Sobolew, Żelechów, Wiśniew, Siedlce, m. Siedlce
20	Gazociąg DN 200/150 Proszew – Sokołów Podlaski/Węgrów	Grębków, Mokobody, Liw, Bielany, Sokołów Podlaski, m. Sokołów Podlaski, m. Węgrów

System elektroenergetyczny najwyższych napięć		
21	Gazociąg DN 200/150/100 Puznówka – Stoczek Łukowski /Miastków Kościelny /Łatowicz/Wodynie	Piława, Parysów, Borowie, Miastków Kościelny, Łatowicz, Wodynie
22	Gazociąg DN 200/150/100 Ostrów Mazowiecka – Ostrołęka – Kadzidło/Baranowo	Ostrów Mazowiecka, Stary Lubotyń, Wąsewo, Czerwin, Troszyn, Rzekuń, m. Ostrołęka, Olszewo-Borki, Lelis, Kadzidło, Baranowo
23	Gazociąg DN 150 Bronowo – Gulczewo	Stara Biała, Radzanowo, m. Płock
24	Gazociąg DN 150 do Łosic (odgałęzienie od gazociągu Hołowczyce – Rembelszczyzna)	Przesmyki, Łosice
25	Gazociąg DN 150 Hołowczyce – Biała Podlaska	Sarnaki
26	Gazociąg DN 150 do Maciejowic (odgałęzienie od gazociągu Rembelszczyzna - Wronów)	Trojanów, Sobolew, Maciejowice
27	Gazociąg DN 150/100 Kownaciska – EC Siedlce	Suchożebry, Siedlce, m. Siedlce
28	Gazociąg DN 150/100 Skrzyszew – Nowy Dwór Mazowiecki	Wieliszew, Nowy Dwór Mazowiecki
29	Gazociąg DN 100 Proszew – Zaliwie Piegawki	Grębków, Mokobody
30	Gazociąg DN 100 Budy Siennickie – Pułtusk	Nasielsk, Winnica, Pułtusk, Pokrzywnica
31	Gazociąg DN 100 Ostrów Mazowiecka – Małkinia	Ostrów Mazowiecka, Małkinia
32	Gazociąg DN 100 Uniszki Zawadzkie - Lidzbark Welski	Wieczfnia Kościelna
33	Gazociąg DN 100 Szydłowiec – Skarżysko-Kamienna	Szydłowiec
34	Gazociąg DN 100 Kołbiel – Stojadła	Kołbiel, Mińsk Mazowiecki, m. Mińsk Mazowiecki
35	Gazociąg DN 100 Warszawice – Osieck – Lubice	Kołbiel, Osieck, Sobienie Jeziory
36	Gazociąg DN 100 do Łaskarzewa (odgałęzienie od gazociągu Rembelszczyzna - Wronów)	Górzno, Łaskarzew
37	Tłocznia gazu Lekowo	Regimin
38	Tłocznia gazu Rembelszczyzna	Nieporęt
39	Tłocznia gazu Hołowczyce	Sarnaki
40	Węzeł systemowy Rembelszczyzna	Nieporęt
41	Węzeł systemowy Hołowczyce	Sarnaki
42	Węzeł systemowy Mory	Ożarów Mazowiecki
43	Węzeł systemowy Głowina	Brudzeń Duży
44	Węzeł systemowy Leśniewice	Gostynin
45	Węzeł systemowy Siedlin (Płońsk)	Płońsk
46	Węzeł systemowy Sękocin	Lesznowola
47	Węzeł systemowy Świerk	Wiązowna
System paliw płynnych		
1	Zespół 3 ropociągów: 2 x DN 800, DN 600 Adamowo – Płock (odcinek wschodni rurociągu „Przyjaźń”) z odejściem do rafinerii ropy naftowej	Repki, Sokołów Podlaski, m. Sokołów Podlaski, Liw, m. Węgrów, Korytnica, Dobrze, Strachówka, Tłuszcz, Klembów, Radzymin, Nieporęt, Wieliszew, m. Legionowo, Pomiechówek, Zakroczym, Załuski, Naruszewo, Bulkowo, Bodzanów, Słupno oraz odcinek do rafinerii: Radzanowo, Stara Biała, m. Płock
2	Zespół 2 ropociągów: DN 800 i DN 600/500 Płock – Heinersdorf (odcinek zachodni rurociągu „Przyjaźń”)	Słupno, m. Płock, Łąck, Gostynin, m. Gostynin
3	Ropociąg DN 800 Płock – Gdańsk (Rurociąg Pomorski)	Słupno, Radzanowo, Bielsk, Gozdowo, Mochowo, Sierpc, Szczutowo
4	Rurociąg etylenu Płock – Włocławek	m. Płock, Stara Biała, Brudzeń Duży
5	Rurociąg paliwowy DN 400 Płock – Ostrów Wielkopolski	Stara Biała, Radzanowo, m. Płock, Łąck, Gostynin, m. Gostynin
6	Rurociąg paliwowy DN 400 Płock – Koluszki	Stara Biała, Radzanowo, m. Płock, Gąbin, Słubice, Sanniki
7	Rurociąg paliwowy DN 300 Płock – Nowa Wieś Wielka	m. Płock, Stara Biała, Brudzeń Duży
8	Rurociąg paliwowy DN 250 Płock – Mościska – Emilianów	Stara Biała, Radzanowo, m. Płock, Gąbin, Słubice, Iłów, Młodziszyn, Brochów, Sochaczew, Kampinos, Leszno, Stare Babice, Izabelin, m. Warszawa, Łomianki, Jabłonna, Nieporęt, Radzymin, Klembów
9	Pompownia ropy Zawady	Liw
10	Pompownia ropy Orzechowo	Pomiechówek

System elektroenergetyczny najwyższych napięć		
11.	Baza surowcowa Miszewko Strzałkowskie	Słupno
12	Baza paliwowa Emilianów	Klembów
13	Baza paliwowa Mościska	Izabelin
14	Rafineria ropy naftowej	m. Płock

Wykaz nr 8. Tereny zamknięte ustalone decyzjami właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych²³¹

Gmina/Dzielnica	Miejscowość	Nazwa/ numer obrębu	Nr działki	Nr kompleksu
TERENY ZAMKNIĘTE USTALONE DECYZJAMI MINISTRA OBRONY NARODOWEJ*				
miasto na prawach powiatu Ostrołęka				
m. Ostrołęka	Ostrołęka	0005-5 Ostrołęka	51644	4690
miasto na prawach powiatu Płock				
m. Płock	Płock	0009 - Wyszogrodzka	286/2, 218/158	242
miasto na prawach powiatu Radom				
m. Radom	Radom	Mariackie	cz.24/3, 24/4	7897
m. Radom	Radom	0031-Dzierzków	1/13, 1/44, 1/45, 1/46, 1/47, 1/48, 1/49, 1/50, 1/51, 1/52, 1/53, 1/54, 1/57, 1/62, 1/64, 1/66, 1/76, 1/77, 1/78, 1/79, 1/80, 1/81, 1/82, 1/83, 1/84, 1/85, 1/86, 1/87, 1/88, 1/91, 1/92, 1/93, 1/94, 1/95, 1/96, 1/97, 1/98, 1/99, 1/100, 1/101, 1/102, 1/103, 1/104, 1/105, 1/106, 1/107, 1/108, 1/111, 1/113, 1/114, 1/115, 1/116, 1/117, 1/118, 1/119, 1/120, 1/121, 1/122, 1/123, 1/124, 1/125, 2/2	6087
		0080-Żakowice	44/2, 45/4, 41/13, 46/1, 41/17, 41/15	
		0122-Młodzianów	155/13	
m. Radom	Radom	0091 - Śródmieście 2	72	3382
powiat radomski				
Gózd	Klwatka	Klwatka	37/2	6087
Gózd	Kiedrzyń	Kiedrzyń	22/1	
Jedlnia-Letnisko	Myśliszewice	0012 -Myśliszewice	63/14, 63/16, 63/18, 64/11	
miasto na prawach powiatu Siedlce				
m. Siedlce	Siedlce	49 Siedlce	81	960
m. Siedlce	Siedlce	98 Siedlce	1/9, 1/10, 1/11, 41/14, 41/15, 41/30, 41/31, 41/32, 41/43, 41/47, 41/49, 41/51	951
m. Siedlce	Siedlce	48 Siedlce	22/1	952
miasto stołeczne Warszawa				
Warszawa Bemowo	Warszawa	6-08-03 Warszawa	3	4534
Warszawa Bemowo	Warszawa	6-10-04 Warszawa	7/5, 7/6	5666
Warszawa Bemowo	Warszawa	6-08-09 Warszawa	172/17	7316
Warszawa Bemowo	Warszawa	6-08-10 Warszawa	1/9	8678
Warszawa Bemowo	Warszawa	6-08-10 Warszawa	cz.1/10	6045
Warszawa Bemowo	Warszawa	6-10-02 Warszawa	13	7046
Warszawa Bemowo	Warszawa	6-10-02 Warszawa	5/180, 5/181	54
Warszawa Mokotów	Warszawa	1-01-17 Warszawa	77/2	3800
Warszawa Mokotów	Warszawa	1-05-24 Warszawa	36	32
Warszawa Ochota	Warszawa	2-01-04 Warszawa	192/2	3619
Warszawa Ochota	Warszawa	2-02-04 Warszawa	23	188
Warszawa Ochota	Warszawa	2-02-08 Warszawa	27/1	8689
Warszawa	Warszawa	2-02-08 Warszawa	27/5	3545
Warszawa Ochota	Warszawa	2-02-09 Warszawa	13	3656
Warszawa Praga Południe	Warszawa	3-05-20 Warszawa	3	7400
Warszawa Praga Południe	Warszawa	3-01-21 Warszawa	10, 11	3543
Warszawa Praga Północ	Warszawa	4-12-04 Warszawa	54	589
Warszawa Praga Północ	Warszawa	4-12-02 Warszawa	9/4, 9/7, 10	23
Warszawa Rembertów	Warszawa	3-21-28 Warszawa	2/29, 2/37, 2/39, 81	1028
Warszawa Rembertów	Warszawa	3-00-75 Warszawa	21, 7/38, 7/42, 7/43, 7/44, cz.19/3, cz.19/4, 19/5, 19/6, 19/7, 19/8, 19/9, 19/10, 19/11, cz.19/12, 19/13, 19/14, 19/15, 19/16, 19/17, 19/18, 19/19, 19/20, 19/21, 19/22, cz.19/23	986

²³¹ Stan na wrzesień 2018 r.

Gmina/Dzielnica	Miejscowość	Nazwa/ numer obrębu	Nr działki	Nr kompleksu
Warszawa Rembertów	Warszawa	3-00-75 Warszawa	10, 14, 5/9, cz. 6/7, cz.19/3, cz. 19/4, cz. 19/12, cz. 19/23, 20/3, 4/1, 20/1, 20/2	8628
Warszawa Rembertów	Warszawa	3-21-28 Warszawa	cz. 2/188	
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-06-16 Warszawa	10/1, 10/4, 10/5	1024
Warszawa Śródmieście	Warszawa	2-01-02 Warszawa	19/1	3586
Warszawa	Warszawa	2-01-02 Warszawa	2/4, 2/5, cz.2/6	4533
Warszawa	Warszawa	2-01-02 Warszawa	cz.2/6	574
Warszawa	Warszawa	2-01-02 Warszawa	2/1	
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-02-08 Warszawa	12	3516
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-05-03 Warszawa	5	1021
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-03-07 Warszawa	34/3	7276
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-03-07 Warszawa	8	3541
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-05-08 Warszawa	3/2, 3/5	8647
Warszawa	Warszawa	5-05-08 Warszawa	3/1, 3/4, 3/6, 4/1, 4/2, 15/1	3575
Warszawa	Warszawa	5-05-11 Warszawa	113	4267
Warszawa	Warszawa	5-05-12 Warszawa	3/1, 3/2	3594
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-03-05 Warszawa	53/3, 55	3598
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-03-10 Warszawa	55	803
Warszawa Śródmieście, Mokotów	Warszawa	5-05-09 Warszawa	14/3, 14/4,	8690
		1-01-03 Warszawa	30/4, 30/7	8649
		1-01-03 Warszawa	30/1, 30/2	8648
		1-01-03 Warszawa	30/5, 30/6	8577
		1-01-03 Warszawa	11	3637
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-05-06 Warszawa	dz. 52 (lokal użytkowy w budynku 1 U-57)	8703
Warszawa	Warszawa	146505_8.0311 (dawniej 1-03-11)	22/1	
Warszawa Targówek	Warszawa	4-09-04 Warszawa	3	46
Warszawa Targówek	Warszawa	4-11-10 Warszawa	12	801
Warszawa Targówek	Warszawa	4-11-13 Warszawa	12, 13/1, 13/2, 13/3	3835
		4-11-14 Warszawa	1/6, 1/7	
Warszawa Ursynów	Warszawa	1-09-34 Warszawa	166/1	192
Warszawa Ursynów	Warszawa	01-09-68 Warszawa	5/1, 5/2	571
Warszawa Ursynów	Warszawa	1-12-01 Warszawa	9, 8	30
Warszawa Wesoła	Warszawa Wesoła	8-01-01 Warszawa	1/6, cz.1/8	1018
		8-01-01 Warszawa	7, cz.1/8	3789
Warszawa Wesoła	Warszawa	8-07-03 Warszawa	6/1, 6/2, 6/3, 6/5, 6/6, 6/7, 6/8, 6/9, 6/11, 6/12, 6/13, 6/14, 6/15, 6/16, 6/17, 6/18, 6/19, 6/20, 6/21, 6/22, 6/23, 6/24, 6/26, 6/27, 6/28, 6/29, 6/30, 6/31, 6/32, 6/33, 6/34, 6/35, 6/36, 6/37, 6/38, 6/39, 6/40, 6/41, 6/42, 6/43, 6/44, 6/45, 6/46, 6/47, 6/48, 6/49, 6/50, 6/51, 6/52, 6/53, 6/54, 6/55, 6/61, 6/62	4699
		8-07-04 Warszawa	12/1, 12/2, 12/3, 12/4, 12/7, 12/12, 12/13, cz.12/14, 12/15, 12/16, 12/17	4699
		8-07-05 Warszawa	cz.35/5, cz.35/6, cz.35/7, cz.35/8, cz.35/9, cz.35/10, cz.35/11, cz.35/12, cz.35/13, cz.35/14	4699
Warszawa Wesoła	Warszawa	05-02 Warszawa	6	627
Warszawa Włochy	Warszawa	2-04-05 Warszawa	4/1	8594
Warszawa Włochy	Warszawa	2-06-07 Warszawa	13/12, 13/14, 14/3, 14/5, 27, 28, 29, 31, 34	6077
Warszawa Włochy	Warszawa	2-04-04 Warszawa	73/154, 73/156, 73/160, 73/162	44
Warszawa Wola	Warszawa	6-03-03 Warszawa	3, 1, 9, 12/1, 12/2	7886
Warszawa Wola	Warszawa	6-03-04 Warszawa	1/2, 1/3, 1/4	1039
Warszawa Żoliborz	Warszawa	7-01-17 Warszawa	1/2, 1/3, 1/4, 1/5	9
		7-01-18 Warszawa	11, 15/4, 15/5, 15/6, 15/7	
Warszawa Żoliborz	Warszawa	7-04-17 Warszawa	3	18
Warszawa Żoliborz	Warszawa	7-01-20 Warszawa	41	603

Gmina/Dzielnica	Miejscowość	Nazwa/ numer obrębu	Nr działki	Nr kompleksu
Warszawa Żoliborz	Warszawa	7-01-20 Warszawa	34	4742
Warszawa Żoliborz	Warszawa	7-01-11 Warszawa	57	600
Warszawa Żoliborz	Warszawa	7-05-11 Warszawa	175/1	193
powiat ciechanowski				
m. Ciechanów	Ciechanów	10 - Śródmieście	496, 499	167
m. Ciechanów		20 scalenie Ciechanów	4859/1	8684
powiat garwoliński				
m. Garwolin	Garwolin	m. Garwolin	477	187
Pilawa	Pilawa	0001 Pilawa	1530/17	14
Trojanów	Podębłocie	0017 - Podębłocie	1655/1, 1655/2, 1655/3, 2524	315
Trojanów	Podębłocie	0017 - Podębłocie	1674/5, 1674/6, 1674/7	507
powiat grodziski				
Żabia Wola	Musuły	0015 Musuły	180/2, 181/1, 181/2, 181/3, 185/1, 185/2, 197/2	7214
Podkowa Leśna	Podkowa Leśna	10	33	
powiat grójecki				
Grójec	Grójec	0001 - Grójec	1803/4	4488
Grójec	Kociszew	0019 RZD SGGW Kociszew	cz.15, cz.19	7902
Grójec	Słomczyn-Kącin	0032-Słomczyn	368/15, 368/18, 368/54, 368/49	6056
Nowe Miasto nad Pilicą	Nowe Miasto nad Pilicą	0013 Łęgonice	1481/1, 1481/2, 1484, 1488,1490, 1482, 1483, 1485, 1486, 1487, 1489, 1491	8693
		0001 Nowe Miasto nad Pilicą	2189, 2190, 2191, 2195, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2186, 2187, 2188, 2192, 2194	
powiat kozienicki				
Sieciechów	Zajezerze	0015 Zajezerze	404/2, 404/5, 404/6, 404/7, 1/4, 2/16,	203
powiat legionowski				
Legionowo	Legionowo	21 Legionowo	2/5, 2/148	101
Legionowo	Legionowo	63 Legionowo	1/767, cz.1/862, 1/867, 1/868, 1/869, 1/874, 1/875	8602
Legionowo	Legionowo	43 Legionowo	58/2	105
Nieporęt	Białobrzegi	4 - Białobrzegi	158/1, 158/2, 160/1, 160/2, 160/3, 161/1, 161/3, 162, 170/3, 170/171, 207/3, cz.33, cz.34	134
Nieporęt	Kąty Węgierskie	8 Kąty Węgierskie	585, cz. 579, cz. 584, cz. 586,	626
	Zegrze Płd	17 Zegrze Płd. Rybaki	126/105	152
Serock	Zegrze	11 - Jadwisin	108/1, 110/4, 111/17, 111/19, 111/31, 111/228, 111/231, 111/259, 111/292, 111/308, 111/314, 111/317, 111/319, 111/325, 111/326, 111/327, 111/328, 167/1	151
		Skubianka	236	
Wieliszew	Katuszyn	5 Katuszyn	410/8, 410/9, 410/10, 410/11, 410/12, 410/13, 410/14, 420, 421	7209
powiat miński				
Mińsk Mazowiecki	Mińsk Mazowiecki	0001 - Mińsk Mazowiecki	1768/1	115
Mińsk Mazowiecki	Mińsk Mazowiecki	0001 - Mińsk Mazowiecki	1232/4, 1232/6, 1232/9, 1232/10, 1232/13, 2416/43, 2416/44	1023
Mińsk Mazowiecki	Kolonia Janów	0024 - Kolonia Janów	60/1, 61/1, 62/1, 141/1, 141/2, 141/4	799
Mińsk Mazowiecki	Janów	0020-Janów	535/2, 535/8, 535/9, 535/11, 535/12, 535/13, 550/2, 551, 552, 326, 306/3, 306/4, cz. 301, cz.302	6031
Sulejówek	Sulejówek	0027-27 Sulejówek	14/4, 14/5, 14/10, 14/11, 14/37, 1/4, cz.15/3, cz.16/4	1005
			cz.16/4	1018
powiat nowodworski				
Czosnów	Cybulice Małe	0009 - Cybulice Małe	345/3	80
Czosnów	Jesionka	0018-Jesionka	6, 80/1, 80/2, 4/5, 4/6, 4/7, 76/4, 76/5, 76/6, 76/7, 2/3, 2/4, 5/3, 5/5, 5/6, 5/7, 5/8, 79/1, 79/3, 79/4, 79/5, 78/3, 78/4	7205
Czosnów	Kazuń Nowy	00-27 - Kazuń Nowy	231/12, 231/13, 231/14, 231/15, 231/17, 231/18, 231/19, 231/62, 231/63, 231/64	141
Nowy Dwór Mazowiecki	Nowy Dwór Mazowiecki	0008-3-02 Nowy Dwór Mazowiecki	2/20, 2/31, 2/32, 2/28	116
	Oś. Modlin Twierdza	0010-3-04 Nowy Dwór Mazowiecki	1/5, 1/7, 1,9	

Gmina/Dzielnica	Miejscowość	Nazwa/ numer obrębu	Nr działki	Nr kompleksu
		0014-3-08 Nowy Dwór Mazowiecki	9/1, 16/1, 16/3	
Nowy Dwór Mazowiecki	Nowy Dwór Mazowiecki	40 10-01 Nowy Dwór Mazowiecki	1/300, 1/301, 1/304, 1/305	136
Pomiechówek	Goławice Pierwsze	0010 - Goławice I	cz. 939, 940/3, 940/5, 940/6, 940/7, 940/8, cz.941, 942/1, cz. 942/2, cz. 943,	596
Pomiechówek	Pomiechówek	0001 - Pomiechówek	273/10, 273/11, 273/12, 273/15	117
powiat ostrowski				
Ostrów Mazowiecka	Komorowo	0012 - Komorowo	1941/13, cz.1941/16, 1941/18, 1941/19, 1941/24, 1941/31, 1941/36, 2002/1, 2002/3, 2004, 2006/4	496
Ostrów Mazowiecka	Ostrów Mazowiecka	0001 - Ostrów Mazowiecka	72, 292	
powiat otwocki				
Celestynów	Celestynów	0001-Celestynów	1390, 1391, 1396, 1398, 1401, 1405, 1407, 1408, 1409, 1410, 1412, 1413/2, 1414, 1416, 1388, 1389, 1394, 1395, 1397, 1399, 1400, 1402, 1403, 1404, 1406	298
m. Józefów	Józefów	81	26, 27, 28, 31, 32, 33	
powiat płocki				
Nowy Duninów	Soczewka	0015-Soczewka	177/2	4536
powiat przuski				
Brwinów Michałowice	Helenów	WDW Helenów	1/1, 1/2, 1/3, 1/4, 1/5, 1/6	3513
		0007 - Kanie	1	
Raszyn	Falenty	0003 - Falenty	28	3796
Raszyn	Sękocin Stary	Sękocin Stary	376, 393	
powiat przasnyski				
m. Przasnysz	Przasnysz	0001-1 Przasnysz	668/5, 668/9, 668/10	481
gm. Przasnysz	Sierakowo	Sierakowo	53	
powiat siedlecki				
Siedlce	Grabianów	7 - Grabianów	576, 578, 580, 582/1, 582/2, 583, 585, 592	955
powiat sochaczewski				
Sochaczew	Kaźmierów	0017-Kaźmierów	80/7, 80/8, 81, 82, 83, 84, 85, 86	6017
		0021-Kuznocin	164/1, 164/2	
		0044-PGR Bielice	4/8, 4/9	
Teresin	Teresin Dębówka	0002-Dębówka	169, 183/1, 183/2, 183/3, 186/1, 186/2, 191	6017
powiat warszawski zachodni				
Izabelin	Hornówek	0008 - Hornówek	480/4, 1782	800
Izabelin	Laski	Laski	oddział leśny 85b	5669
Izabelin	Izabelin, Szosa Laski	0001 Izabelin	cz.1779	5670
Stare Babice	Borzęcin Duży	0004 Borzęcin Duży	1/2, 40/1, 40/2, 40/3, 40/4, 40/5, 900	7212
		0019-Mariew	291/1, 291/2	
powiat wołomiński				
Zielonka	Zielonka	5-60-02 Zielonka	263, 264, 265, 266, cz.247, cz.248, cz.249, cz.250, cz.262, cz. 267, cz.278, cz.280, cz.281, cz.282, cz.283, cz.284	8627

Gmina/Dzielnica	Miejscowość	Nazwa/ numer obrębu	Nr działki	Nr kompleksu
Zielonka	Zielonka	5-60-02 Zielonka	146, 147, 148, 152, 153, 155, 158, cz.172, cz.173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180,181, 182, cz.187,188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, cz.203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, cz.215, cz.222, cz.223, cz.224, cz.225, cz. 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 242, 243, 244, cz.245, 246, cz.247, cz.248, cz.249, cz.250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 258, 259, 260, 261, cz.262, cz.267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, cz.274, 275, 276, 277, cz.278, cz.280, cz.281, cz.282, cz.283, cz.284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292/2, 293/2, 294/2, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, cz.302, cz. 303, 309, 310, 311, 315, 316, 317, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341/2, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349/2, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356/2, 357, 358, 359, 360, 361, cz.362/2, 363/2, 366, 367, 368, 369	1018
Zielonka	Zielonka	5-60-02 Zielonka	cz.302, cz. 303, 304, 305, 306, 307, 308	3789
Zielonka	Zielonka	5-60-02 Zielonka	cz.124, 125, 126, 130/1, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 167, 168, 169, 170, 171, cz.172, cz.173, 183, 184, 185, 186, cz.187, 198, 199, 200, 201, 202, cz. 203, cz. 215, cz. 222, cz. 223, cz. 224, cz. 225, cz.226, 365, 370, 371, 372	1016
	Zielonka	5-60-02 Zielonka	162, cz. 166, 312, cz. 313, 314	-
Zielonka	Zielonka	5-50-01 Zielonka	4/1, 5/1, 11/2, 11/3, 11/6	1016
Zielonka	Zielonka	Obręb 0053-5-50-01	11/9, 11/10, 11/11	
Zielonka	Zielonka	Obręb 0052 (5-60-02) Zielonka	cz.124 (stanowiąca oddz. leśne 53b, 53d, 88a, 89b, 89f. 90a)	
Zielonka	Zielonka	5-60-01 Zielonka	1/2, 2/2, 3, 4, 5/2, cz. 6/2, 8, 9, 10/2, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26/2, 27, 28/2, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 62, 63, 64, 65, 66, 109, 110, 111, 124/2, 127/2, 130, 131	1018
Wołomin	Ossów	Ossów-03	343	-
		Ossów-04	cz. dz. 295	-
powiat wyszkowski				
Wyszków	Wyszków	0001 Wyszków	2609/2	7719
powiat żyrardowski				
Puszcza Mariańska	Puszcza Mariańska	0027 Puszcza Mariańska	318, 240/1202, 241/1202, 247/1204, 248/1202, 249/1202, 261/1204, 260/1206, 258/1209, 255/1206, 254/1207, 254/1204, 254/1203, 249/1205, 249/1203, 248/1206, 248/1204, 247/1206	4504
TERENY ZAMKNIĘTE USTALONE DECYZJAMI POZOSTAŁYCH MINISTRÓW I KIEROWNIKÓW URZĘDÓW CENTRALNYCH**				
miasto stołeczne Warszawa				
Warszawa Bielany	Warszawa	7-05-01	29/1, 29/2	
Warszawa Bemowo	Warszawa	6-11-13	73/1, 73/2	
Warszawa Mokotów	Warszawa	1-08-03	33/1, 33/2, 34	
Warszawa Mokotów	Warszawa	1-01-03	17/5	
Warszawa Mokotów	Warszawa	1-03-02	8/2	
Warszawa Mokotów	Warszawa	1-01-16	7/1, 7/2	
Warszawa Mokotów	Warszawa	146505_8.0115	5/1, 5/4, 6, 5/6, 5/7, 5/8	
Warszawa Mokotów	Warszawa	1-01-19	162	
Warszawa Mokotów	Warszawa	5-06-16	6/15, 6/19, 6/20, 6/21, 6/22, 6/26 (cz.dz.6/15)	
Warszawa Mokotów	Warszawa	1-03-02	8/1	
Warszawa Mokotów	Warszawa	1-01-03	29	
Warszawa Mokotów	Warszawa	14650_8.0113	38/3, 38/2	
Warszawa Mokotów	Warszawa	1-08-03	30, 31	
Warszawa Mokotów	Warszawa	1-01-09	39, 40	
Warszawa Mokotów	Warszawa	1-01-06	11	
Warszawa Mokotów	Warszawa	2-01-04	192/1	
Warszawa Ochota	Warszawa	2-03-15	3	
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-01-08	43	
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-06-15	11, 6/1, 6/2	
Warszawa Śródmieście	Warszawa	50402	15	

Gmina/Dzielnica	Miejscowość	Nazwa/ numer obrębu	Nr działki	Nr kompleksu
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-05-11	77, 76/2, 20, 22/1, 22/4, 21, 70	
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-05-08	41	
Warszawa Śródmieście	Warszawa	5-03-05 5-03-04	45/9, 45/12, 45/14, 45/15 30/16	
Warszawa Ursynów	Warszawa	1-08-31	14/2	
Warszawa Ursynów	Warszawa	1-09-67	45/7, 45/8, 45/9, 45/10, 45/13	
Warszawa Mokotów	Warszawa	1-02-17	37, 35, 38	
Warszawa Ursynów	Warszawa	1-08-24	23/3, 23/4	
Warszawa Wawer	Warszawa	3-14-19	4	
Warszawa Wesoła	Warszawa	26-77-04, 8-07-04	13	
Warszawa Włochy	Warszawa	2-04-01	28	
Warszawa Włochy	Warszawa	2-06-03	10/1, 10/2	
Warszawa Żoliborz	Warszawa	7-01-01	2, 11	
miasto na prawach powiatu Radom				
m. Radom	m. Radom	II Gołębiów	58/27	
m. Radom	Radom	obręb Gołębiów	58/28	
powiat garwoliński				
Wilga	Ruda	Ruda Tarnowska	408/1, 408/2, 408/3, 408/4, 408/5	
powiat grodziski				
Podkowa Leśna	Podkowa Leśna- Dębak, 05-805 Otrębusy	Oddz. Leśne Zaborów Nadleśnictwo Chojnów	2 (Oddz.: 357, 358, 362, 363)	
powiat legionowski				
Legionowo	Legionowo	63	1/195, 6, 1/759	
Wieliszew	Wieliszew	17	46/4, 46/5	
powiat nowodworski				
Nowy Dwór Mazowiecki	Nowy Dwór Mazowiecki	0026 7-01	4/9	
powiat otwocki				
Wiązowna	Emów	Emów	508/3, 553/4, 553/5, 553/6, 553/7, cz.584/5 (obszar określony punktami: 7-1928, A,B,C, 7-2226, 7-2225, 7-2207)	
powiat piaseczyński				
Lesznowola	Magdalena	Magdalena	418	
Góra Kalwaria	Linin	Linin	5/7	
Konstancin-Jeziorna	Klarysew	01-04	48, 49, 50, 51, 52, 55	
		01-02	79, 80	
powiat pruszkowski				
Raszyn	Sękocin Las	Sękocin Las	200, 201, 202, 203, 205	

*/ Tereny zamknięte w resorcie obrony narodowej obejmują nieruchomości gruntowe wyszczególnione w załączniku do decyzji Nr 42/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 marca 2016 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz. Urz. Min. Obr. Nar. poz. 25 i 126, z 2017 r. poz. 33 i 160 oraz z 2018 r. poz. 42 i 92).

**/ Tereny zamknięte ustalone decyzjami pozostałych ministrów i kierowników urzędów centralnych opracowano na podstawie danych: Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Szefa Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Komendy Stołecznej Policji, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie.

Wykaz nr 9. Tereny zamknięte PKP

Lp.	Powiat	Gmina	Powierzchnia [ha]
1	białobrzeski	Stromiec	39,9820
2	ciechanowski	Ciechanów - gmina	24,3311
3	ciechanowski	Ciechanów - miasto	44,1282
4	ciechanowski	Regimin	42,5501
5	ciechanowski	Sońsk	74,0951
6	garwoliński	Borowie	33,7935
7	garwoliński	Garwolin	93,1250
8	garwoliński	Łaskarzew	58,5733
9	garwoliński	Parysów	28,1366
10	garwoliński	Pilawa - miasto	38,4162
11	garwoliński	Pilawa - obszar wiejski	76,3664
12	garwoliński	Sobolew	45,4354
13	garwoliński	Trojanów	65,5500
14	gostyniński	Gostynin	32,5153
15	gostyniński	Gostynin - obszar wiejski	45,8600
16	grodziski	Baranów	10,2669
17	grodziski	Grodzisk Mazowiecki - obszar wiejski	11,8881
18	grodziski	Grodzisk Mazowiecki miasto	24,7926
19	grodziski	Jaktorów	84,5723
20	grodziski	Milanówek	15,7088
21	grodziski	Żabia Wola	17,4342
22	grójecki	Chynów	39,8338
23	grójecki	Nowe Miasto Nad Pilicą - obszar wiejski	33,1600
24	grójecki	Warka - miasto	28,9907
25	grójecki	Warka - obszar wiejski	14,2300
26	kozienicki	Garbatka Letnisko	180,9136
27	kozienicki	Gniewoszów	28,1182
28	kozienicki	Grabów Nad Pilicą	28,9699
29	kozienicki	Kozienice - obszar wiejski	51,1710
30	kozienicki	Kozienice-miasto	10,4944
31	kozienicki	Sieciechów	77,3490
32	legionowski	Jabłonna	37,5945
33	legionowski	Legionowo	37,4124
34	legionowski	Nieporęt	25,4981
35	legionowski	Wieliszew	48,9846
36	łosicki	Łosice	49,9932
37	łosicki	Platerów	46,4007
38	łosicki	Sarnaki	81,2776
39	m. st. Warszawa	Warszawa Bemowo	64,0033
40	m. st. Warszawa	Warszawa Białołęka	100,6317
41	m. st. Warszawa	Warszawa Mokotów	7,0020
42	m. st. Warszawa	Warszawa Ochota	22,5626
43	m. st. Warszawa	Warszawa Praga Południe	228,6667
44	m. st. Warszawa	Warszawa Praga Północ	128,8769
45	m. st. Warszawa	Warszawa Rembertów	48,3588
46	m. st. Warszawa	Warszawa Śródmieście	18,2834
47	m. st. Warszawa	Warszawa Targówek	36,9785
48	m. st. Warszawa	Warszawa Ursus	8,3457
49	m. st. Warszawa	Warszawa Ursynów	51,9517
50	m. st. Warszawa	Warszawa Wawer	52,9648
51	m. st. Warszawa	Warszawa Wesoła	29,3804
52	m. st. Warszawa	Warszawa Włochy	33,9676
53	m. st. Warszawa	Warszawa Wola	283,7206
54	m. st. Warszawa	Warszawa Żoliborz	1,0768
55	M. Ostrołęka	M. Ostrołęka	47,6436
56	M. Płock	M. Płock	69,8558
57	M. Siedlce	M. Siedlce	73,7064
58	M. Radom	M. Radom	116,9000
59	miński	Ceglów	43,1360
60	miński	Dębe Wielkie	58,0691
61	miński	Halinów - miasto	9,8796
62	miński	Halinów - obszar wiejski	30,9495
63	miński	Mińsk Mazowiecki	46,2212
64	miński	Mińsk Mazowiecki - obszar wiejski	97,6256

Lp.	Powiat	Gmina	Powierzchnia [ha]
65	miński	Mrozy	49,0588
66	miński	Siennica	19,5035
67	miński	Stanisławów	32,2980
68	miński	Sulejówek	28,1621
69	mławski	Mława	32,8912
70	mławski	Stupsk	79,1498
71	mławski	Wiśniewo	25,0461
72	nowodworski	Nasielsk - obszar wiejski	133,9449
73	nowodworski	Nowy Dwór Mazowiecki	44,6450
74	nowodworski	Pomiechówek	48,8161
75	ostrołęcki	Baranowo	40,6300
76	ostrołęcki	Czerwin	56,3584
77	ostrołęcki	Goworowo	103,6800
78	ostrołęcki	Olszewo - Borcki	74,4066
79	ostrołęcki	Rzekuń	80,8095
80	ostrołęcki	Troszyn	90,2000
81	ostrowski	Małkinia Górna	202,8410
82	ostrowski	Ostrów Mazowiecka - miasto	33,2522
83	ostrowski	Ostrów Mazowiecka - obszar wiejski	41,0586
84	ostrowski	Szulborze Wielkie	52,6000
85	ostrowski	Wąsewo	28,9992
86	ostrowski	Zaręby Kościelne	48,4004
87	otwocki	Celestynów	70,6359
88	otwocki	Józefów	14,9804
89	otwocki	Karczew - obszar wiejski	7,3100
90	otwocki	Kołbiel	116,3737
91	otwocki	Osieck	45,2100
92	otwocki	Otwock	39,2095
93	otwocki	Sobienie - Jezioro	18,3570
94	piaseczyński	Góra Kalwaria	23,4707
95	piaseczyński	Góra Kalwaria - miasto	37,5598
96	piaseczyński	Lesznów	10,6018
97	piaseczyński	Piaseczno - miasto	41,5464
98	piaseczyński	Piaseczno - obszar wiejski	
99	piaseczyński	Prażmów	78,1470
100	piaseczyński	Tarczyn - miasto	5,0575
101	piaseczyński	Tarczyn - obszar wiejski	48,2800
102	płocki	Bielsk	15,9700
103	płocki	Łąck	36,8763
104	płocki	Stara Biata	45,7918
105	płocki	Nowy Duninów	1,2600
106	płoński	Baboszewo	30,9418
107	płoński	Joniec	24,7487
108	płoński	Płońsk - miasto	17,4832
109	płoński	Płońsk - obszar wiejski	41,4202
110	płoński	Raciąż - obszar wiejski	49,4045
111	płoński	Raciąż - miasto	10,6033
112	pruszkowski	Brwinów - obszar wiejski	20,8100
113	pruszkowski	Brwinów - miasto	12,1958
114	pruszkowski	Piastów	18,5270
115	pruszkowski	Pruszków	20,4767
116	przasnyski	Chorzele - obszar wiejski	33,9875
117	przasnyski	Chorzele - miasto	6,6320
118	przasnyski	Jednoróżec	47,6698
119	przysuski	Gielniów	10,2200
120	przysuski	Przysucha - obszar wiejski	36,7327
121	przysuski	Rusinów	24,4659
122	przysuski	Wieniawa	29,2177
123	pułtuski	Świercze	36,9395
124	radomski	Jastrzębia	15,2280
125	radomski	Jedlińsk	39,1087
126	radomski	Jedlnia - Letnisko	89,2287
127	radomski	Kowala	78,1986
128	radomski	Pionki	92,5916
129	radomski	Wierzbica	21,8233
130	radomski	Wolanów	29,2869

Lp.	Powiat	Gmina	Powierzchnia [ha]
131	siedlecki	Kotuń	98,4830
132	siedlecki	Mordy - miasto	20,5557
133	siedlecki	Mordy - obszar wiejski	58,8471
134	siedlecki	Przesmyki	50,5281
135	siedlecki	Siedlce	118,7469
136	siedlecki	Suchożebry	68,8651
137	siedlecki	Wiśniew	30,4744
138	siedlecki	Zbuczyn	43,9345
139	sierpecki	Gozdowo	35,9867
140	sierpecki	Mochowo	4,5900
141	sierpecki	Sierpc	45,6632
142	sierpecki	Sierpc - obszar wiejski	81,5471
143	sierpecki	Szczutowo	23,1484
144	sierpecki	Zawidz	48,8600
145	sochaczewski	Nowa Sucha	30,0900
146	sochaczewski	Sochaczew	52,0000
147	sochaczewski	Teresin	44,5895
148	sokołowski	Bielany	51,9172
149	sokołowski	Sokołów Podlaski	14,7509
150	sokołowski	Sokołów Podlaski - gmina	6,4200
151	szydłowiecki	Jastrząb	83,6687
152	szydłowiecki	Orońsko	23,0800
153	szydłowiecki	Szydłowiec - obszar wiejski	48,7199
154	warszawski zachodni	Błonie - miasto	21,7107
155	warszawski zachodni	Błonie - obszar wiejski	38,1709
156	warszawski zachodni	Ożarów Mazowiecki	12,1811
157	warszawski zachodni	Ożarów Mazowiecki - obszar wiejski	58,4811
158	węgrowski	Łochów - miasto	19,4744
159	węgrowski	Łochów - obszar wiejski	89,1091
160	węgrowski	Sadowne	88,8370
161	węgrowski	Stoczek	9,5905
162	wołomiński	Jadów	67,6214
163	wołomiński	Klembów	93,6835
164	wołomiński	Poświętne	49,2336
165	wołomiński	Kobyłka	24,3316
166	wołomiński	Radzymin	13,0000
167	wołomiński	Radzymin - miasto	20,3701
168	wołomiński	Tłuszcz - miasto	42,8704
169	wołomiński	Tłuszcz - obszar wiejski	116,2087
170	wołomiński	Wołomin-miasto	22,6284
171	wołomiński	Wołomin - obszar wiejski	27,3318
172	wołomiński	Ząbki	20,1929
173	wołomiński	Zielonka	52,8409
174	wyszkowski	Brańszczyk	21,6400
175	wyszkowski	Długosiodło	71,9391
176	wyszkowski	Rząśnik	21,0800
177	wyszkowski	Wyszków - miasto	36,5279
178	wyszkowski	Wyszków - obszar wiejski	50,0791
179	wyszkowski	Zabrodzie	37,5855
180	żyrardowski	Mszczonów - miasto	15,4874
181	żyrardowski	Mszczonów - obszar wiejski	75,4956
182	żyrardowski	Puszcza Mariańska	56,4048
183	żyrardowski	Radziejowice	41,9471
184	żyrardowski	Wiskitki	43,7762
185	żyrardowski	Żyrardów	21,8751

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie Decyzji nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. Urz. Min. Inf. i Roz. poz.25) ze zm. ogłoszonymi w Dz. Urz. Min. Inf. i Roz. z 2014 r. poz. 51, 58, 63, 66, 73 i 86 oraz z 2015 r. poz. 6, 24, 28, 33, 37, 40, 45 i 52; w Dz. Urz. Min. Inf. i Bud. z 2016 r. poz. 1, 6, 10, 18, 48, 49, 50, 80, 87 i 90 oraz z 2017 r. poz. 2, 13, 17, 30, 35, 45, 47, 51, 54, 69, 71, 76, 80; w Dz. Urz. Min. Inf. z 2018 r. poz. 4, 7, 9, 13, 16, 20, 24 i 34 (stan na dzień 04.09.2018 r.).

Wykaz nr 10. Strefy ochronne terenów zamkniętych

Nr kompleksu	Nazwa obiektu	Strefa ujęta w koncepcji rozwoju garnizonu	Ograniczenia w zagospodarowaniu i korzystaniu terenu	Decyzja
46	Składnica Warszawa	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu m.st. Warszawa	100 m od strony zachodniej kompleksu – zakaz prowadzenia działalności inwestycyjnej; adaptacja istniejącej zieleni leśnej, dopuszczalne zagospodarowanie na cele rekreacyjne z możliwością wprowadzenia niekubaturowych urządzeń; 100 m od części strony południowej kompleksu – przeznaczenie pod urządzenia proekologiczne, zakaz wnoszenia obiektów kubaturowych, dopuszczalne ciągi spacerowe z elementami rekreacji czynnej, adaptacja istniejącej zieleni leśnej.	-
134	Strzelnica Białobrzegi	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Zegrze	Strzelnica nieużytkowana – strefy nie spełniają warunków rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 października 2001 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać strzelnice garnizonowe i ich usytuowanie (Dz. U. poz. 1479 z późn. zm.).	-
151	Strzelnica i plac ćwiczeń Zegrze	Nie ujęto	Strefa zakazu i strefa bezpieczeństwa strzelnicy. Strefa zakazu zabudowy od urządzeń IS, zakaz magazynowania materiałów łatwopalnych i wybuchowych.	-
496	Składnica Komorowo	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Ostrów Mazowiecka	Strefa 400-500 m od ogrodzenia zewnętrznego.	-
596	Składnica Goławice	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Kazuń	Zasięg 600 + 1060 m. <ul style="list-style-type: none"> • strefa C – zakaz wnoszenia obiektów użyteczności publicznej gromadzących dużą liczbę ludzi, (max 1MPa), • strefa B – jw. + zakaz zabudowy zwartej i dróg o dużym natężeniu ruchu (max 3MPa), • strefa A - jw. + zakaz wprowadzania zabudowy rozproszonej (max 5 MPa). 	-
799	Magazyn Kolonia Janów (Mińsk Mazowiecki)	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Mińsk Mazowiecki	Strefa o zasięgu 250 m – zakaz budowy obiektów kubaturowych.	-
800	Obiekt techniczny Hornówek (Izabelin)	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Miasta Stołecznego Warszawa	Strefa w kształcie koła o promieniu 2500 m składająca się z: <ul style="list-style-type: none"> • obszaru zakazanego, leżącego w granicach administracyjnych terenu stanowiącego własność MON; • pasa przyległego do obiektu – obszar wyłączony z zainwestowania – zakaz wnoszenia zabudowy stałej i tymczasowej, organizowania ośrodków wczasowych, obozowisk, kempingów itp. Nie zezwala się na korzystanie z drogi dojazdowej od m. Izabelin do m. Hornówek (nie dotyczy pojazdów wojskowych i miejscowych), • pasa ograniczeń budownictwa wysokościowego i przemysłowego, obszar wymagający ograniczeń w inwestowaniu. 	Nr 095/76 z dnia 08.12.1976 r.
1016 cz. 1018	Baza badawczo-pomiarowa zautomatyzowanych systemów radiolokacyjnych Zielonka	Nie ujęto	Strefa w kształcie koła o promieniu ok. 700 m składająca się z: <ul style="list-style-type: none"> • granicy strefy bezpośredniego zagrożenia, • granicy strefy pośredniej, • granicy strefy bezpiecznej. 	Nr 025/80 z dnia 11.08.1980 r.
1018	Stacja prób silników odrzutowych Wesoła-Rembertów	Nie ujęto	Strefa w kształcie koła o promieniu 500 m – stałe ograniczenia obowiązujące w strefie: zakaz prowadzenia zabudowy niskiej i wysokiej, zakaz prowadzenia linii energetycznych, telefonicznych, ropociągów i gazociągów.	Nr 013/84 z dnia 16.05.1984 r.
3796	Inne Falenty (Puchały)	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Miasta Stołecznego Warszawa	Strefa 150 m od granicy kompleksu – wykluczona zabudowa mieszkaniowa, zakłady zbiorowego żywienia oraz związana z magazynowaniem i przetwórstwem żywności.	-
4504	Składnica Puszcza Mariańska	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Sochaczew	Strefa ochronna – obszar leśny wokół kompleksu.	-

Nr kompleksu	Nazwa obiektu	Strefa ujęta w koncepcji rozwoju garnizonu	Ograniczenia w zagospodarowaniu i korzystaniu terenu	Decyzja
4699	Kompleks specjalny Stara Mitosna	Nie ujęto	Strefa o nieregularnym kształcie – ok 16 ha – ograniczenie wysokości zabudowy do dwóch kondygnacji, po uprzednim uzgodnieniu z użytkownikiem obiektu charakteru zabudowy, zakaz budowy kominów i masztów ponad 10 m oraz zakaz budowy przekaźników wysokiej mocy.	Nr 012/80 z dnia 18.02.1980 r.
6017	Magazyn Kaźmierów (Sochaczew)	Nie ujęto	Strefę (1 kPa) – zakaz wznoszenia obiektów użyteczności publicznej gromadzącej dużą liczbę osób strefę (3 kPa) – zakaz wznoszenia zabudowy zwartej, autostrad i dróg o dużym natężeniu ruchu (5 kPa – leży na terenie wojskowym).	-
6017	Wojskowe urządzenia techniczno-lotnicze Czerwonka-Parcel	Nie ujęto	Strefa w kształcie koła o promieniu ok. 1500 m – zakaz wznoszenia napowietrznych linii energetycznych i wysokich budowli.	Nr 011/78 z dnia 29.04.1978 r.
6031	Magazyn rakiet; urządzenia	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Mińsk Mazowiecki	Strefa w kształcie koła o promieniu 1040 m składająca się z: <ul style="list-style-type: none"> • strefy 1 = 550 m – dopuszcza się okresowe przebywanie ludzi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, zakaz lokalizowania budynków mieszkalnych, szpitali, żłobków, internatów, przedszkoli itp., • strefy 2 = 800 m – dopuszcza się zabudowę, której wysokość nie przekracza płaszczyzny o nachyleniu 1:28, kształtowanej z obrzeża strefy 1 przy założeniu rzędnej RL = 74,4 m n.p.m., • strefy 3 = 1040 m - dopuszcza się zabudowę ograniczoną płaszczyzną o nachyleniu 1:12 odniesioną do końca strefy 2. 	Nr 027/82 z dnia 23.10.1982 r.
6031	Obiekt techniczny Mińsk Mazowiecki	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Mińsk Mazowiecki	Strefa w kształcie koła o promieniu 2500 m składająca się z: <ul style="list-style-type: none"> • obszaru zakazanego, leżącego w granicach administracyjnych terenu stanowiącego własność MON, • pasa przyległego do obiektu – obszar wyłączony z zainwestowania – zakaz wznoszenia zabudowy stałej i tymczasowej, organizowania ośrodków wczasowych, obozowisk, polowań itp. W granicach tego pasa ustawia się odpowiednie znaki drogowe i tablice ostrzegawcze oraz zapory uniemożliwiające ruch na drogach leśnych, • pasa ograniczeń budownictwa wysokościowego i przemysłowego, obszar wymagający ograniczeń w inwestowaniu. 	Nr 092/76 z dnia 08.12.1976 r.
6056	Obiekt techniczny Grójec (Słomczyn, Kociszew)	Nie ujęto	Strefa o nieregularnym kształcie (ze względu na ukształtowanie terenu i sieć dróg) o składająca się z: <ul style="list-style-type: none"> • obszaru zakazanego, leżącego w granicach administracyjnych terenu stanowiącego własność MON, • zewnętrznej strefy ochronnej – teren ograniczonych praw rzeczowych właścicieli, pasa ograniczeń budownictwa wysokościowego. 	Nr 065/76 z dnia 06.09.1976 r.
6077	Lotnisko Warszawa	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Miasta Stołecznego Warszawa	Kompleks leży na terenie Portu Lotniczego im. F. Chopina. Uchwała Sejmiku Woj. Maz. nr 76/11 z dnia 20.06.2011 r. w sprawie utworzenia OOU dla Portu Lotniczego im. F. Chopina w Warszawie. (Dz.Urz.Woj.Maz128 z dnia 20 lipca 2011 r.).	-
6087	Lotniskowy skład PS Radom	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Radom	Strefa składająca się z: <ul style="list-style-type: none"> • strefa ochronna 1 – 50 m zakaz prowadzenia wszelkiej zabudowy, • strefa ochronna 2 – 100 m zakaz budowy magazynów środków spożywczych, magazynów z innymi materiałami, • strefy ochronnej 3 – 150 m zakaz budowy ujęć wody pitnej. 	Nr 018/80 z dnia 02.04.1980 r.
6087	Urządzenia lotniskowe Radom	Nie ujęto	Dwie strefy w kształcie koła o promieniu 1500 m – zakaz wznoszenia napowietrznych linii energetycznych i wysokich budowli.	Nr 016/81 z dnia 19.10.1981 r.

Nr kompleksu	Nazwa obiektu	Strefa ujęta w koncepcji rozwoju garnizonu	Ograniczenia w zagospodarowaniu i korzystaniu terenu	Decyzja
7205	Urządzenia Jesionka	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Kazuń	Strefa w kształcie koła o promieniu 3000 m składająca się z: <ul style="list-style-type: none"> obszaru zakazanego, leżącego w granicach administracyjnych terenu stanowiącego własność MON, pasa przyległego do obiektu – obszar wyłączony z zainwestowania – pasa ograniczeń budownictwa wysokościowego i przemysłowego, obszar wymagający ograniczeń w inwestowaniu. 	Decyzja Naczelnego Architekta Warszawy z 1984 r., wydana na wniosek Szefa WSzW w Warszawie Nr 0569 z dnia 01.06. 1983 r.
7209	Magazyn Zegrze	Nie ujęto	Strefa ochronna terenu zamkniętego dzieli się na: <ul style="list-style-type: none"> strefę A (1 kPa) – zakaz wznoszenia obiektów użyteczności publicznej gromadzących dużą liczbę osób, strefę B (3 kPa) – zakaz jak w A oraz zakaz wznoszenia zabudowy zwartej, autostrad i dróg o dużym natężeniu ruchu, strefę C (5 kPa) – zakaz jak w A i B oraz zakaz wznoszenia zabudowy rozproszonej. 	-
7212	Magazyn Borzęcin	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Miasta Stołecznego Warszawa	Strefa ochronna terenu zamkniętego ma pow. 372,20 ha i dzieli się na: <ul style="list-style-type: none"> strefę A (1 kPa) – zakaz wznoszenia obiektów użyteczności publicznej gromadzącej dużą liczbę osób, strefę B (3 kPa) – zakaz jak w A oraz zakaz wznoszenia zabudowy zwartej, autostrad i dróg o dużym natężeniu ruchu, strefę C (5 kPa) – zakaz jak w A i B oraz zakaz wznoszenia zabudowy rozproszonej. 	-
7212	Koszarowy Borzęcin	Ujęto w Koncepcji rozwoju garnizonu Miasta Stołecznego Warszawa	Strefa ochronna o promieniu 3 km. Wymóg uzgadniania z organami wojskowymi zamierzeń inwestycyjnych, budowy obiektów o wysokości powyżej 24 m oraz obiektów przemysłowych i handlowych o powierzchni użytkowej pow. 1000 m ² .	-
481	Obiekt wojskowy Przasnysz	Nie ujęto	Strefy w kształcie koła składające się z: <ul style="list-style-type: none"> terenu zastrzeżonego dla zabudowy linii telefonicznych, telegraficznych, pól antenowych, torów kolejowych, linii energetycznych niskiego napięcia; terenu zastrzeżonego dla budowy pojedynczych konstrukcji mostowych(metalowych); terenu zastrzeżonego dla budowy linii średniego napięcia 15 kV; terenu zastrzeżonego dla budowy linii średniego napięcia powyżej 15 kV. 	Nr KL/6/2/018 z dnia 08.01.1970 r.
Bez numeru	Kompleks koszarowy	Nie ujęto	Strefa o nieregularnym kształcie o szer. 400 m – zakaz budowy napowietrznych linii energetycznych, stacji transformatorowych lub innych urządzeń energetycznych powodujących zakłócenia radiowe.	Nr 025/75 z dnia 23.10.1975 r.

Źródło: Opracowanie MBPR na podstawie danych Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego przekazanych w trybie wniosków składanych do zawiadomienia o przystąpieniu do sporządzenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (pismo z dnia 21 lutego 2017 r.) oraz opinii zgłaszanych do ww. projektu w ramach konsultacji społecznych.

Wykaz nr 11. Przedsiębiorcy o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym w województwie mazowieckim

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa
1	KenBIT Koenig i Wspólnicy sp. j. w Warszawie
2	PZL „WARSZAWA-OKĘCIE” S.A. w Warszawie
3	WB Electronics S.A. w Ożarowie Mazowieckim
4	Instytut Lotnictwa w Warszawie
5	Instytut Przemysłu Organicznego w Warszawie”,
6	„Telewizja Polska” S.A. w Warszawie
7	Polskie Radio S.A. w Warszawie
8	Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A. w Warszawie

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa
9	„SHIP-SERVICE” S.A. w Warszawie
10	BUDIMEX S.A. w Warszawie
11	SKANSKA S.A. w Warszawie
12	STRABAG Sp. z o.o. w Pruszkowie
13	„PKP INTERCITY” S.A. w Warszawie
14	„PKP INFORMATYKA” Sp. z o.o. w Warszawie
15	POLSKIE KOLEJE PAŃSTWOWE S.A. w Warszawie
16	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w Warszawie
17	PKP CARGO S.A. w Warszawie
18	PKP Energetyka S.A. w Warszawie
19	„TK Telekom” Sp. z o.o. w Warszawie
20	Polskie Linie Lotnicze „LOT” S.A. w Warszawie
21	Polska Agencja Żeglugi Powietrznej (PAŻP) w Warszawie
22	Przedsiębiorstwo Państwowe „Porty Lotnicze” w Warszawie
23	Warszawskie Przedsiębiorstwo Mostowe MOSTY Sp. z o.o. Budownictwo Sp.k. w Warszawie
24	Linetech Sp. z o.o Sp.k. w Warszawie
25	LOT Aircraft Maintenance Services Sp. z o.o. w Warszawie
26	PKP Utrzymanie Sp. z o.o. w Warszawie
27	Przedsiębiorstwo Budowy Dróg i Mostów Sp. z o.o w Mińsku Mazowieckim
28	Poczta Polska Spółka Akcyjna w Warszawie
29	Wojskowe Zakłady Lotnicze Nr 4 S.A. w Warszawie
30	Wojskowe Zakłady Elektroniczne S.A. w Zielonce
31	Wojskowe Zakłady Łączności Nr 1 S.A. w Zegrzu
32	Wojskowe Centralne Biuro Konstrukcyjno-Technologiczne S.A. w Warszawie
33	Polska Grupa Zbrojeniowa S.A. w Radomiu
34	Fabryka Broni „Łucznik” – Radom Sp. z o.o. w Radomiu
35	PCO S.A. w Warszawie
36	PIT-RADWAR S.A. w Warszawie
37	CENZIN Sp. z o.o. w Warszawie
38	Wojskowy Instytut Chemii i Radiometrii w Warszawie
39	Wojskowy Instytut Techniki Panczernej i Samochodowej w Sulejówku
40	Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia w Zielonce
41	Wojskowy Instytut Łączności im. prof. dr hab. Janusza Groszkowskiego w Zegrzu
42	Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych w Warszawie
43	Centrum Wdrożeniowo-Produkcyjne ITWL Sp. z o.o. w Warszawie
44	EXATEL S.A. w Warszawie
45	Transbit Sp. z o.o w Warszawie
46	Baxter Polska Sp. z o.o. w Warszawie
47	Fabryka Aparatury Rentgenowskiej i Urządzeń Medycznych „FARUM” S.A. w Warszawie
48	Gedeon Richter Polska Sp. z o.o. w Grodzisku Mazowieckim
49	KRKA-Polska Sp. z o.o. w Warszawie
50	Tarchomińskie Zakłady Farmaceutyczne „Polfa” S.A. w Warszawie
51	TEVA Operations Poland Sp. z o.o. w Warszawie
52	Warszawskie Zakłady Farmaceutyczne Polfa S.A. w Warszawie
53	Wytwórnia Surowic i Szczepionek BIOMED Sp. z o.o. w Warszawie
54	Fresenius Kabi Polska Sp. z o.o w Warszawie
55	EmiTel Sp. z o.o. w Warszawie
56	„NETIA” S.A. w Warszawie
57	Orange Polska S.A. w Warszawie
58	POLKOMTEL Sp. z o.o. w Warszawie
59	T-Mobile Polska S.A. w Warszawie
60	„TTcomm” S.A. w Warszawie
61	Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa w Warszawie
62	PGE Energia Odnawialna S.A. w Warszawie
63	Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. w Konstancinie-Jeziornie
64	ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A. w Ostrołęce
65	ENEA Wytwarzanie Sp. z o.o w Świerżach Górnych

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa
66	EDF Polska S.A. w Warszawie
67	Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. w Warszawie
68	Innogy STOEN Operator Sp. z o.o. w Warszawie
69	Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A. w Płocku
70	PERN S.A. w Płocku
71	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie
72	System Gazociągów Tranzytowych „EUROPOL GAZ” S.A. w Warszawie
73	„GATX Rail Poland” Sp. z o.o. w Warszawie
74	„Operator Logistyczny Paliw Płynnych” Sp. z o.o. w Płocku
75	Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. w Warszawie
76	ENERGO-TEL S.A. w Warszawie

Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 listopada 2015 r. w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym (Dz.U. poz. 1871 z późn. zm.)

Wykaz nr 12. Miasta historyczne*

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Wiek lokacji
1	Andrzejewo	Andrzejewo	ostrowski	XVI
2	Białobrzegi	Białobrzegi	białobrzecki	XVI
3	Bielsk	Bielsk	płocki	XV
4	Biezuń	Biezuń	żuromiński	XV/XVIII
5	Błonie	Błonie	warszawski zachodni	XIV
6	Bodzanów	Bodzanów	płocki	XIV
7	Brok	Brok	ostrowski	XVI
8	Cegłów	Cegłów	miński	XVII
9	Chorzele	Chorzele	przasnyski	XVI
10	Ciechanów	Ciechanów (miasto)	ciechanowski	XV
11	Ciepielów	Ciepielów	lipski	XV
12	Czersk	Góra Kalwaria	piaseczyński	XIV
13	Czerwińsk	Czerwińsk n. Wisłą	płoński	XIV/XVI
14	Dobre	Dobre	miński	XVI
15	Drobin	Drobin	płocki	XVI
16	Garwolin	Garwolin (miasto)	garwoliński	XV
17	Gąbin	Gąbin	płocki	XIV
18	Gielniów	Gielniów	przysuski	XV
19	Glinianka	Wiązowna	otwocki	XVI
20	Głowaczów	Głowaczów	koziński	XV
21	Gniewoszków	Gniewoszków	koziński	XVII
22	Gostynin	Gostynin (miasto)	gostyniński	XIV
23	Goszczyn	Goszczyn	grójecki	XIV
24	Góra Kalwaria	Góra Kalwaria	piaseczyński	XVII
25	Grabowiec	Rzeczniów	lipski	XVII
26	Granica	Gniewoszków	koziński	XVIII
27	Grodzisk Mazowiecki	Grodzisk Mazowiecki	grodziski	XVI
28	Grójec	Grójec	grójecki	XV/XX
29	Iłów	Iłów	sochaczewski	XVI
30	Iłża	Iłża	radomski	XIII
31	Jadów	Jadów	wołomiński	XIX
32	Jastrząb	Jastrząb	szydłowiecki	XIV
33	Jedlińsk	Jedlińsk	radomski	XVI
34	Jeruzal	Mrozy	miński	XVI
35	Kałuszyn	Kałuszyn	miński	XVII
36	Kamieńczyk	Wyszków	wyszkowski	XV
37	Kampinos	Kampinos	warszawski zachodni	XV
38	Karczew	Karczew	otwocki	XVI
39	Karniszyn	Biezuń	żuromiński	XVI
40	Kazanów	Kazanów	zwoleński	XVI
41	Klwów	Klwów	przysuski	XV
42	Kołbiel	Kołbiel	otwocki	XVI
43	Kosów Lacki	Kosów Lacki	sokołowski	XVIII
44	Kozienice	Kozienice	koziński	XVI
45	Krasnosielc	Krasnosielc	makowski	XIX
46	Kuczbork	Kuczbork-Osada	żuromiński	XVI
47	Kuflew	Mrozy	miński	XVI

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Wiek lokacji
48	Latowicz	Latowicz	miński	XV
49	Lipsko	Lipsko	lipski	XVI
50	Liw	Liw	węgrowski	XV
51	Lubowidz	Lubowidz	żuromiński	XVI
52	Łaskarzew	Łaskarzew (miasto)	garwoliński	XV
53	Łęgonice	Nowe Miasto n. Pilicą	grójecki	XV
54	Łosice	Łosice	łosicki	XVI
55	Maciejowice	Maciejowice	garwoliński	XVI
56	Magnuszew	Magnuszew	kozienski	XIV/XVIII
57	Maków Mazowiecki	Maków Mazowiecki	makowski	XV
58	Miedzna	Miedzna	węgrowski	XVI
59	Mińsk Mazowiecki	Mińsk Mazowiecki (miasto)	miński	XV
60	Mława	Mława	mławski	XV
61	Mniszew	Magnuszew	kozienski	XIV
62	Mogielnica	Mogielnica	grójecki	XIV
63	Mokobody	Mokobody	siedlecki	XV
64	Mordy	Mordy	siedlecki	XV
65	Mszczonów	Mszczonów	żyrardowski	XIV
66	Myszyniec	Myszyniec	ostrołęcki	XVIII
67	Nadarzyn	Nadarzyn	pruszkowski	XV
68	Nasielsk	Nasielsk	nowodworski	XIV
69	Niedzbórz	Strzegowo	mławski	XVI
70	Nowe Miasto	Nowe Miasto	płoński	XV
71	Nowe Miasto n. Pilicą	Nowe Miasto n. Pilicą	grójecki	XV
72	Nowy Dwór Mazowiecki	Nowy Dwór Mazowiecki	nowodworski	XIV/XVIII
73	Nur	Nur	ostrowski	XV
74	Odechów	Skaryszew	radomski	XVI
75	Odrzywół	Odrzywół	przysuski	XV
76	Okuniew	Halinów	miński	XVI
77	Osieck	Osieck	otwocki	XVI
78	Osmolin	Sanniki	gostyniński	XV
79	Ostrołęka	Ostrołęka	Ostrołęka	XV
80	Ostrów Mazowiecka	Ostrów Mazowiecka (miasto)	ostrowski	XV
81	Parysów	Parysów	garwoliński	XVI
82	Piaseczno	Piaseczno	piaseczyński	XV
83	Płock	Płock	Płock	XIII
84	Płońsk	Płońsk (miasto)	płoński	XV
85	Poniatowo	Żuromin	żuromiński	XVI
86	Przasnysz	Przasnysz (miasto)	przasnyski	XV
87	Przybyszew	Promna	białobrzeski	XIV
88	Przysucha	Przysucha	przysuski	XVIII
89	Przytyk	Przytyk	radomski	XV
90	Pułtusk	Pułtusk	pułtuski	XIV
91	Raciąż	Raciąż (miasto)	płoński	XV
92	Radom	Radom	Radom	XIV**
93	Radzanów	Radzanów-Mława	mławski	XV
94	Radzymin	Radzymin	wołomiński	XV
95	Różan	Różan	makowski	XIV
96	Ryczywół	Kozienice	kozienski	XIV
97	Sarnaki	Sarnaki	łosicki	XVIII
98	Serock	Serock	legionowski	XV
99	Seroczyn	Wodynie	siedlecki	XVI
100	Sieciechów	Sieciechów	kozienski	XV
101	Siedlce	Siedlce (miasto)	Siedlce	XVI
102	Siennica	Siennica	miński	XVI
103	Sienna	Sienna	lipski	XV
104	Sierpc	Sierpc (miasto)	sierpecki	XIV
105	Skaryszew	Skaryszew	radomski	XIII
106	Skrzynno	Wieniawa	przysuski	XIV
107	Sochaczew	Sochaczew (miasto)	sochaczewski	XV
108	Sochocin	Sochocin	płoński	XIV
109	Sokołów Podlaski	Sokołów Podlaski (miasto)	sokołowski	XV
110	Solec	Solec n. Wisłą	lipski	XIV
111	Stanisławów	Stanisławów	miński	XVI/XVII
112	Sterdyń	Sterdyń	sokołowski	XVIII
113	Sześć	Sześć	mławski	XIV/XVIII

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Wiek lokacji
114	Szydłowiec	Szydłowiec	szymborski	XV
115	Tarczyn	Tarczyn	piaseczyński	XIV
116	Warka	Warka	grójecki	XIV
117	Warszawa	Warszawa	Warszawa	XIV
118	Węgrów	Węgrów	węgrowski	XV
119	Wierzbica	Wierzbica	radomski	XV
120	Wilga	Wilga	garwoliński	XVI
121	Wiskitki	Wiskitki	żyrardowski	XIV/XVI
122	Wodynie	Wodynie	siedlecki	XVI/XVII/XVIII
123	Wolanów	Wolanów	radomski	XVIII
124	Wyszków	Wyszków	wyszkowski	XVI
125	Wyszogród	Wyszogród	płocki	XIV
126	Wyśmierzyce	Wyśmierzyce	białobrzeski	XIV
127	Zakroczym	Zakroczym	nowodworski	XV
128	Zwoleń	Zwoleń	zwoleński	XV
129	Żelechów	Żelechów	garwoliński	XV
130	Żuromin	Żuromin	żuromiński	XVIII
131	Żyrardów	Żyrardów	żyrardowski	XX

* przy ustalaniu wykazu miast historycznych wykorzystano opracowanie „Makroregion warszawski. Osadnictwo miejskie i struktura funkcjonalno-przestrzenna- uwarunkowania historyczne i kulturowe” wykonane pod kierunkiem prof. Teresy Zarębskiej

** tzw. Stary Radom otrzymał prawa miejskie w XIII wieku (prawdopodobnie ok. 1300 r.); źródło: Studium historyczno-urbanistyczne śródmieścia Radomia, Miejska Pracownia Urbanistyczna, Radom, 1998 r.

Wykaz nr 13. Zachowane układy urbanistyczne proponowane do objęcia prawną ochroną

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat
1	Andrzejewo	Andrzejewo	ostrowski
2	Brok	Brok	ostrowski
3	Cegłów	Cegłów	miński
4	Chorzele	Chorzele	przasnyski
5	Ciepielów	Ciepielów	lipski
6	Glinianka	Wiązowna	otwocki
7	Głowaczów	Głowaczów	kozienski
8	Jedlińsk	Jedlińsk	radomski
9	Kamieńczyk	Wyszków	wyszkowski
10	Kampinos	Kampinos	warszawski - zachodni
11	Kazanów	Kazanów	zwoleński
12	Klwów	Klwów	przysuski
13	Krasnosielc	Krasnosielc	makowski
14	Liw	Liw	węgrowski
15	Magnuszew	Magnuszew	kozienski
16	Międzyborów	Jaktorów	grodziski
17	Myszyniec	Myszyniec	ostrołęcki
18	Nasielsk	Nasielsk	nowodworski
19	Odrzywół	Odrzywół	przysuski
20	Okuniew	Halinów	miński
21	Ostrów Mazowiecka	Ostrów Mazowiecka	ostrowski
22	Przybyszew	Promna	białobrzeski
23	Przytyk	Przytyk	radomski
24	Różan	Różan	makowski
25	Sieciechów	Sieciechów	kozienski
26	Sienno	Sienno	lipski
27	Solec nad Wisłą	Solec nad Wisłą	lipski
28	Szydłowiec	Szydłowiec	szymborski
29	Wyszków	Wyszków	wyszkowski
30	Wyszogród	Wyszogród	płocki
31	Zakroczym	Zakroczym	nowodworski

Wykaz nr 14. Najbardziej wartościowe układy ruralistyczne proponowane do objęcia prawną ochroną

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat
1	Belsk Duży	Belsk Duży	grójecki
2	Błędów	Błędów	grójecki
3	Borkowice	Borkowice	przysuski
4	Brańszczyk	Brańszczyk	wyszkowski
5	Brochów	Brochów	sochaczewski
6	Całowanie	Karczew	otwocki
7	Ceranów	Ceranów	sokołowski
8	Chlewiska	Chlewiska	sztytowiecki
9	Czarnolas	Policzna	zwoleński
10	Czerwin	Czerwin	ostrołęcki
11	Drażdzewo	Jednoróżec	przasnyski
12	Dzierżążnia	Dzierżążnia	płoński
13	Gniewniewice	Leoncin	nowodworski
14	Goławice I i II	Pomiechówek	nowodworski
15	Goworowo	Goworowo	ostrołęcki
16	Izdębno Kościelne	Grodzisk Mazowiecki	grodziski
17	Jednoróżec	Jednoróżec	przasnyski
18	Kazuń Polski	Czosnów	nowodworski
19	Komorów	Michałowice	pruszkowski
20	Korczew	Korczew	siedlecki
21	Korytnica	Korytnica	węgrowski
22	Kotorydz	Tarczyn	piaseczyński
23	Kozietuły	Mogielnica	grójecki
24	Krzyżanowice	Iłża	radomski
25	Leoncin	Leoncin	nowodworski
26	Lipków	Stare Babice	warszawski zachodni
27	Mała Wieś	Belsk Duży	grójecki
28	Mierzvice	Sarnaki	łosicki
29	Murzynowo	Brudzeń Duży	płocki
30	Nowa Wieś	Ojrzeń	ciechanowski
31	Nowy Secymin	Leoncin	nowodworski
32	Orońsko	Orońsko	sztytowiecki
33	Ostrowiec	Karczew	otwocki
34	Pęcice	Michałowice	pruszkowski
35	Pobiedna	Nowe Miasto n. Pilicą	grójecki
36	Podciernie	Cegłów	miński
37	Pomiechowo	Pomiechówek	nowodworski
38	Pomiechówek	Pomiechówek	nowodworski
39	Pomocnia	Pomiechówek	nowodworski
40	Potworów	Potworów	przysuski
41	Przesmyki	Przesmyki	siedlecki
42	Radziewie	Ojrzeń	ciechanowski
43	Rębowo	Wyszogród	płocki
44	Siecień	Brudzeń Duży	płocki
45	Sisice	Pułtusk	pułtuski
46	Staroźreby	Staroźreby	płocki
47	Szczeglacin	Korczew	siedlecki
48	Szczypiorno	Pomiechówek	nowodworski
49	Śladów Nadwiślański	Brochów	sochaczewski
50	Tańsk	Dzierzgowo	mławski
51	Trzepowo	Płock	płocki
52	Tuchlin	Brańszczyk	wyszkowski
53	Tułowice	Brochów	sochaczewski
54	Turzyn	Brańszczyk	wyszkowski

Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat
55	Udrzyn	Brańszczyk	wyszowski
56	Wiejca	Kampinos	warszawski zachodni
57	Wilków n/ Wistą	Leoncin	nowodworski
58	Wymyśle Nowe	Gąbin	płocki
59	Zaręby Kościelne	Zaręby Kościelne	ostrowski
60	Zawidz Kościelny	Zawidz	sierpecki
61	Zielona	Krasne	przasnyski

Wykaz nr 15. Dobra kultury współczesnej

Gmina/ Miejscowość	Rodzaj	Obiekt
Gozdowo		Kamień „Pamiętaj o Korzeniach” poświęcony pamięci Jana Pawła II, honorowego obywatela gminy z 2005 r. (Gozdowo)
		Pomnik Pamięci Narodowej upamiętniający mieszkańców Zamordowanych w czasie II wojny światowej z 1972 r. (Lelice)
		Pomnik Pamięci Narodowej upamiętniający miejsce boju oddziału Organizacji Bojowej PPS Frakcja Rewolucyjna z armią carską 10 lipca 1910 r., wybudowany w 1938 r. i zniszczony przez Niemców w czasie II wojny światowej, Fragmenty odnaleziono po 40 latach, pomnik odsłonięto ponownie w 2005 r. (Zbójno)
Kampinos		Aleja III Tysiąclecia w Granicy
Katuszyn		Pomnik na cmentarzu parafialnym poświęcony „Bohaterskim Żołnierzom 6 Pułku Legionów poległym w zwycięskim boju o Katuszyn 12.IX.1939 r.”
Konstancin- Jeziorna		Krzyż (Bielawa)
		Krzyż – 1998 r. (Bielawa)
		Kapliczka (Bielawa)
		Kapliczka (Bielawa)
		Metalowy krzyż przydrożny (Bielawa)
		Krzyż przydrożny – 1974 r. (Bielawa)
		Kamień upamiętniający (Cieciszew)
		Cmentarz (Cieciszew)
		Krzyż (Cieciszew)
		Krzyż – 1954 r. (Ciszycyca)
		Kapliczka – 2000 r. (Ciszycyca)
		Kapliczka z figurą NMP (Ciszycyca)
		Kamień – 150 lat wsi Czarnów (Czarnów)
		Kapliczka (Czernidła)
		Figura św. Floriana (Czernidła)
		Krzyż, pomnik upamiętniający walki o wyzwolenie Warszawy (Czernidła)
		Kapliczka (Dębówka)
		Mogiła (Gassy)
		Kapliczka (Gassy)
		Kapliczka – 1962 r. (Habdzin)
		Kapliczka – 1957 r. (Habdzin)
		Kapliczka – 1958 r. (Habdzin)
		Krzyż (Habdzin)
		Krzyż (Kawęczyn)
		Kapliczka (Kawęczyn)
		Krzyż (Kawęczynek-Borowina)
		Krzyż przydrożny – 1991 r. (Kawęczynek-Borowina)
		Krzyż (Kępa Oborska)
		Cmentarz ewangelicki – XIX w. (Kępa Okrzewska)
		Krzyż – 2000 r. (Kępa Okrzewska)
		Kapliczka – 1953 r. (Kępa Okrzewska)
		Kapliczka – 1950 r. (Kierszek)
		Kapliczka – 1929 r. (Łęg)
	Krzyż (Łęg)	
	Kapliczka – 1950 r. (Obory-Łyczyn)	
	Krzyż (Obory-Łyczyn)	
	Mogiły żołnierzy (Obory-Łyczyn)	
	Kapliczka – 1939 r. (Obory)	
	Kamień (Obory)	
	Krzyż bohaterów Powstania Styczniowego – 2006 r. (Obory)	
	Kapliczka Bohaterom Powstania Styczniowego – 1963 r. (Obory)	
	Kapliczka – lata 50-te XX wieku (Obórki)	
	Kapliczka (Okreszyn)	

Gmina/ Miejscowość	Rodzaj	Obiekt
		Krzyż – 2008 r. (Opacz)
		Kapliczka – 1937 r. (Opacz)
		Kapliczka – 1931 r. (Piaski)
		Kapliczka – 1894 r. (Słomczyn)
		Krzyż (Słomczyn)
		Kapliczka – XIX wiek (Konstancin-Jeziorna)
		Krzyż (Konstancin-Jeziorna)
		Krzyż misyjny przy kościele – 1999 r. (Konstancin-Jeziorna)
		Kapliczka – lata 50-te XX wieku (Konstancin-Jeziorna)
		Kapliczka – 1903 r. (Konstancin-Jeziorna)
		Krzyż upamiętniający drugą wizytę Jana Pawła II do ojczyzny – 1983 (Konstancin-Jeziorna)
		Pomnik (Konstancin-Jeziorna)
		Kapliczka – 1918 r. (Konstancin-Jeziorna)
		Kamień (Konstancin-Jeziorna)
		Kapliczka – 1917 r. (Konstancin-Jeziorna)
		Krzyż (Konstancin-Jeziorna)
		Kapliczka – 1901 r. (Konstancin-Jeziorna)
		Kapliczka – lata 30-te XX wieku (Konstancin-Jeziorna)
		Figurka – 1907 r. (Konstancin-Jeziorna)
		Krzyż (Konstancin-Jeziorna)
		Krzyż – 1856 r. (Konstancin-Jeziorna)
		Krzyż (Konstancin-Jeziorna)
		Kamień (Konstancin-Jeziorna)
		Figura św. Józefa z Dzieciątkiem – 2009 r. (Konstancin-Jeziorna)
		Kapliczka – koniec lat 90-tych XX wieku (Konstancin-Jeziorna)
		Kamień (Konstancin-Jeziorna)
		Pomnik (Konstancin-Jeziorna)
		Zegar słoneczny (Konstancin-Jeziorna)
		Kamień (Konstancin-Jeziorna)
		Kamień (Konstancin-Jeziorna)
		Figurka – XVIII wiek (Konstancin-Jeziorna)
		Pomnik (Konstancin-Jeziorna)
		Krzyż – 1997 r. (Konstancin-Jeziorna)
		Pomnik katyński (Konstancin-Jeziorna)
		Krzyż (Konstancin-Jeziorna)
		Kapliczka na drzewie (Konstancin-Jeziorna)
		Kapliczka – 1911 r.? (Konstancin-Jeziorna)
		Krzyż (Konstancin-Jeziorna)
		Krzyż przydrożny (Konstancin-Jeziorna)
		Krzyż misyjny – 1998 r. (Konstancin-Jeziorna)
Legionowo		Miejsca pamięci narodowej związane głównie z upamiętnieniem żołnierzy Armii Krajowej, którzy zginęli w czasie II wojny światowej. Do miejsc tych zaliczyć należy liczne tablice pamiątkowe, m.in. płk Romana Kłockowskiego, Jerzego Siwińskiego, por. Wandy Tomczyńskiej
		Pomnik Polski Walczącej 1939-1944 zlokalizowany na Rondzie Armii Krajowej
		Pomnik Poległych za Wolność Polski znajdujący się na cmentarzu
Łaskarzew		Miejsce pamięci – pomnik upamiętniający zagładę ludności i spalenie przez hitlerowców zabudowań wsi Wanaty zlokalizowany w centrum wsi
		Mogiła z I wojny światowej zlokalizowana w Dąbrowie (północno-zachodni kraniec wsi, przy drodze do Uścieńca, działka 524/3)
		Mogiła z I wojny światowej zlokalizowana w Krzywdzie (przy drodze do wsi Budel, działka nr 312)
		Mogiła z II wojny światowej zlokalizowana w Kacprówku (w lesie na północ od wsi Kacprówek, działka 312)
Łochów		Kościół w Łochowie (akcent wysokościowy)
Łosice		Pomnik poświęcony unitom przy ul. Piłsudskiego, mur., 1998r. (Łosice)
		Pomnik upamiętniający Konstytucję 3 Maja z roku 1791, na płycie Rynku od strony południowej (Łosice)
Maciejowice		Pomnik Tadeusza Kościuszki na rynku, 1984 r. (Maciejowice)
		Pomnik Tadeusza Kościuszki przy szkole, ul. Kościuszki, 1984 r. (Maciejowice)
		Pomnik z kosami poświęcony bitwie maciejowickiej, przy drodze do Podzamcza, 1974 r. (Maciejowice)
		Pomnik Tadeusza Kościuszki w zespole pałacowym, kamień 1994 r. (Podzamcze)
		Pomnik poświęcony Janowi Pawłowi II, kamień, 2005 r. (Podzamcze)

Gmina/ Miejscowość	Rodzaj	Obiekt	
Miastków Kościelny		Pomnik poświęcony poległym żołnierzom polskim podczas II wojny światowej z 1966 r. (Miastków Kościelny)	
		Krzyż upamiętniający egzekucję polskiego powstańca 1863 r. w Oziemkowie	
		Monument stanowiący miejsce pamięci poświęcone posterunkowym poległym w 1940 i 1943 r. w Starym Miastkowie	
Mrozy		Pomnik ku czci poległych w obronie Ojczyzny w latach 1914-1920 i 1939-1945, przy ul. Mickiewicza 35 (Mrozy)	
		Pomnik ku czci ks. Kazimierza Fertaka, przy ul. Św. Teresy (Mrozy)	
		Pomnik ku czci Jana Pawła II, przy ul. Św. Teresy (Mrozy)	
		Pomnik ku czci żołnierzy NSZ z oddziału „Orla” (Grodzisk)	
		Pamiętkowy kamień przy skrzyżowaniu drogi powiatowej z drogą gminną (Kuflew)	
		Krzyż i kamień przy kościelnym ogrodzeniu (Jeruzal)	
Mińsk Mazowiecki		Pomnik Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego ul. Warszawska, róg ul. Bankowej (czas powstania 2013 r.)	
		Głaz Smoleński ul. Warszawska, róg ul. Bankowej (czas powstania 2010 r.)	
		Budynki charakterystyczne dla okresu socrealizmu, budynki mieszkalne: FUD przy ul. Armii Ludowej i ZNTK przy ul. Sosnkowskiego.	
Piastów	Zespoły budowlane	Nr 5 – Al. Krakowska (kościół i parafia)	
		Nr 6 – ul. Lwowska (pasaż handlowy, osłona przed koleją)	
	Budynki	ul. Bohaterów Wolności nr 24	
		ul. E. Orzeszkowej nr 2 i nr 6	
	Pomniki i tablice pamiętkowe		Pomnik – głaz, ul. Warszawska 24 – poświęcony pamięci poległych Strażaków
			Pomnik w Parku Miejskim między ulicami 11 Listopada i Dworcową – poświęcony żołnierzom ruchu oporu z terenu Piastowa
			Pomnik, przy skrzyżowaniu ulic Warszawskiej i Bohaterów Wolności – poświęcony pamięci żołnierzy Wojska Polskiego rozstrzelanych przez Niemców 12 września 1939 r.
			Pomnik, przy skrzyżowaniu ulic J. Dąbrowskiego i Al. Wojska Polskiego – dla uczczenia pamięci harcerzy i członków Szarych Szeregów, poległych i pomordowanych w latach 1939 – 1945
			Kamień – obelisk, przy wiadukcie gen. L. Okulickiego – poświęcony pamięci Generała Leopolda Okulickiego
			Tablica, ul. Z. Gęsickiego 3 – poświęcona pamięci Zbigniewa Gęsickiego - pseudonim "Juno"
	Tablice, w Kościele przy Al. Krakowskiej – poświęcone pamięci harcerzy poległych w latach 1939 – 1945		
Pionki		Założenie zagospodarowania fragmentu zieleni publicznej w formie urządzonego skweru z elementem rzeźbiarskim – pomnikiem Władysława Jagiełły w Jedlni	
Sanniki ²³²		Tablica przed UG upamiętniająca walczących o wyzwolenie Ziemi Sannickiej	
Sobolew		Mogiła nieznanego żołnierza z II wojny światowej (drewn.) – Godzisz	
		Mogiły żołnierskie z II wojny światowej – cmentarz w Gończycach	
		Mogiła żołnierzy BCH poległych w II wojnie światowej (kamień) – cmentarz w Sobolewie	
		Pomnik Kazimierza Marzysza, przy szkole podstawowej w Sobolewie (granit)	
Stoczek ²³³		Płaskorzeźba ku czci Edwarda Szymańskiego – Szkoła Podstawowa w Stoczku	
		Pomnik sługi bożego Kard. Stefana Wyszyńskiego, Stoczek (plac kościelny), 2010 r.	
		Pamiętkowy obelisk w hołdzie zamordowanych Żydów, na skraju lasu w m. Polkowo, 2011 r.	
Wieczfnia Kościelna		Pomnik Piechura (m. Uniszki Zawadzkie)	
Radom	obiekty i zespoły urbanistyczne	Dom towarowy „Sezam” przy ulicy Żeromskiego – ochronie powinny podlegać elewacje tworzące pierzeje uliczne oraz układ urbanistyczny polegający na utworzeniu wnętrza urbanistycznego powiązanego z ulicą Żeromskiego	
		Budynek dawnego kina „Odeon” – ochronie powinny podlegać elewacje i bryła budynku	

²³² Pomimo braku wskazania obiektów jako dobra kultury współczesnej do objęcia ochroną poprzez zapisy w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sanniki, pozostawiono wykaz opracowany na podstawie ankiet (badanie ankietowe wykonane przez MBPR w Warszawie OT Płock w 2012 r. w JST dla potrzeb opracowania części diagnostycznej PZPWM, w tym wykaz dóbr kultury współczesnej). Z dniem 1 stycznia 2018 r. miejscowości Sanniki nadano status miasta.

²³³ Pomimo braku zapisów w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek na temat dóbr kultury współczesnej, pozostawiono wykaz opracowany na podstawie ankiet (badanie ankietowe wykonane przez MBPR w Warszawie OT Płock w 2012 r. w JST dla potrzeb opracowania części diagnostycznej PZPWM, w tym wykaz dóbr kultury współczesnej).

Gmina/ Miejscowość	Rodzaj	Obiekt
		Budynek „NOT” przy ulicy Kelles-Krauz – ochronie podlegać powinny elewacje z wyeksponowaną konstrukcją w postaci żelbetowego układu ramowego
		Osiedle „Ustronie” – ochronie powinien podlegać układ urbanistyczny polegający na konsekwentnym rozdzieleniu pionowym ruchu pieszego od ruchu kołowego (estakady i kładki piesze nad drogami wewnętrznymi)
		Zespół budynków mieszkalnych dawnej Fabryki Broni przy ul. Prażmowskiego – ochronie powinien podlegać układ urbanistyczny osiedla przyfabrycznego oraz neorenesansowe elewacje budynków mieszkalnych
		Magazyny tytoniu Fabryki Papierosów PMT według proj. Stefana Szyllera
m.st. Warszawa	Obszary (wskazane na rysunku studium)	Bielany-Nałkowskiej (Bielany II)
		Bielany-Magiera (Bielany III)
		Osiedle Długa/Schillera (w PH)
		Osiedle Bielańska (w PH)
		Osiedle „Bruna”
	Obiekty architektoniczne (nie wyodrębnione na rysunku studium, ale wskazane w tabeli)	Kościół p. w. św. Jadwigi, ul. Modlińska 4
		Dom, Bruna 2
		Kościół i klasztor MB Anielskiej Franciszkanów Reformatów, ul. Kaczmarek 98a
		Instytut Siatkobetonu PW, ul. Bytnara 25
		Kościół Marianów, Stegny, ul. Bonifacego
		domy zwane "Kombajn", Al. Jerozolimskie 121
		Kościół Opatrzności Bożej, ul. Dickensa 5
		Teatr Powszechny im. Zygmunta Hubnera (przebudowa)
		Dworzec Wschodni (stacja PKP)
		Dom wielorodzinny, ul. Grochowska 244
		Dom Pomocy Społecznej im. Brata Alberta, ul. Kawęczyńska 4a
		Dom, ul. Szeroka 50
		Hotel URM, ul. Flory/Klonowa 1
		NBP – rozbudowa (sala operacyjna banku), Pl. Powstańców Warszawy 4
		Kościół Nawrócenia Św. Pawła, ul. Kobielska 10
Spółdzielczy Dom Towarowy "Merkury", ul. Słowackiego 16/18		
Dom, Przasnyska 14		

Źródło: studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin (dostępne na stronach internetowych gmin). Dobra kultury współczesnej m.st. Warszawy wskazane w SUiKZP zweryfikowano w oparciu o pisma Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy, Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków: 1) znak KZ-OZ.0722.5.2017.AJG z dnia 03.08.2017, dot. przekazania wniosków w związku z przystąpieniem do sporządzenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego; 2) znak KZ-OK-MPZP.4120.149.2018.MDY(2) z dnia 10.09.2018 r., dot. projektu PZPWM oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego MOFW.

Wykaz nr 16. Najcenniejsze krajobrazy kulturowe

Ranga obszaru	Miejscowość	Obszar
międzynarodowa	Warszawa	Historyczne Centrum Warszawy wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO (obszar o randze światowej); pozostały obszar pomnika historii- Trakt Królewski, Wilanów, Cytadela Warszawska; Zespół Stacji Filtrów Lindleya (obszar pomnika historii); Zespół Zabytkowych Cmentarzy Wyznaniowych na Powązkach (obszar pomnika historii); Marszałkowska Dzielnica Mieszkańcowa
	Modlin (Nowy Dwór Mazowiecki)	Twierdza Modlin
	Kampinoski Park Narodowy	Kampinoski Park Narodowy
krajowa	Warszawa	Ogród Saski z Grobem Nieznanego Żołnierza; Krajobraz Skarpy Warszawskiej z zespołami i założeniami historycznymi
	Żyrardów	XIX-wieczna Osada Fabryczna (obszar pomnika historii)
	Płock	historyczne centrum miasta
	Żelazowa Wola	zespół dworsko-parkowy związany z osobą Fryderyka Chopina
	Brochów	Kościół obronny pw. św. Jana Chrzyciela i św. Rocha
	Czerwińsk nad Wisłą	zespół historyczny z opactwem Kanoników Regularnych
	Góra Kalwaria – Czersk	krajobraz osiedleńczy i pielgrzymkowy
	Iłża – Siemno	fragment krajobrazu Doliny Kamiennej
	Kurpie (Myszyniec, Kadzidło, Łyse)	krajobraz osiedleńczy puszczański
	Liw	krajobraz osiedleńczy – Zamek Księżąt Mazowieckich i dwór
	Ossów	krajobraz Bitwy Warszawskiej 1920 r. (park kulturowy)
Solec nad Wisłą	krajobraz osiedleńczy wiślany	
Wyszogród	krajobraz osiedleńczy (holenderski)	
regionalna	Probuszewice	grodzisko „Kosmata Góra”

Ranga obszaru	Miejscowość	Obszar
	Brwinów	piece hutnicze tzw. dymarki
	Ciechanów	Zamek Książąt Mazowieckich
	Jabłonna	rezydencja pałacowo-parkowa
	Konstancin-Jeziorna	tężnie i zabudowa uzdrowiska
	Maków Mazowiecki	Maków Mazowiecki
	Milanówek	układ urbanistyczno-krajobrazowy letniska (miasto ogród)
	Mława	linia obrony z 1939 r.
	Opinogóra	krajobraz historyczny częściowo komponowany – rezydencja Krasieńskich
	Otwock	obszar dawnego uzdrowiska z zabudową sanatoryjno-letniskową
	Podkowa Leśna	układ miasta ogrodu
	Pułtusk	Rynek i brzeg Narwi
	Radom	Miasto Kazimierzowskie
	Radziejowice	zespół pałacowo-parkowy
	Raszyn-Falenty	zespół pałacowo-parkowy w Falentach ze stawami rasyńskimi
	Siedlce	Stary Rynek
	Sulejów	dom J. Piłsudskiego
	Szydłowiec	zamek i układ historycznego miasta
	Warszawa	Gazownia Warszawska, Park Skaryszewski
	województwo mazowieckie	Chojnowski Park Krajobrazowy
		Park Krajobrazowy Podlaski Przełom Bugu (obszar położony na terenie województwa mazowieckiego)
		Gołotczyzna
		Przyczółek Warecko-Magnuszewski
		Brudzeński Park Krajobrazowy: Dolina rzeki Skrwy
		Górznińsko-Włocławski Park Krajobrazowy
		Górznińsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy (obszar położony na terenie województwa mazowieckiego)
		Kozienicki Park Krajobrazowy
		Mazowiecki Park Krajobrazowy
		Nadbużański Park Krajobrazowy

Źródło: na podstawie ekspertyzy „Możliwości wdrożenia Europejskiej Konwencji Krajobrazowej i problem zachowania dziedzictwa kulturowego poprzez kształtowanie krajowej polityki przestrzennej – rekomendacje do KPZK” – ekspertyza sporządzona przez zespół w składzie: prof. PK dr hab. inż. arch. Zbigniew Myczkowski, Roman Marcinek i Andrzej Siwek; Historyczne Centrum Warszawy wskazano jako obszar o randze światowej w oparciu o pismo Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy, Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków znak KZ-OK-MPZP.4120.149.2018.MDY(2) z dn. 10.09.2018 r. dot. projektu PZPWM oraz Planu MOFW.